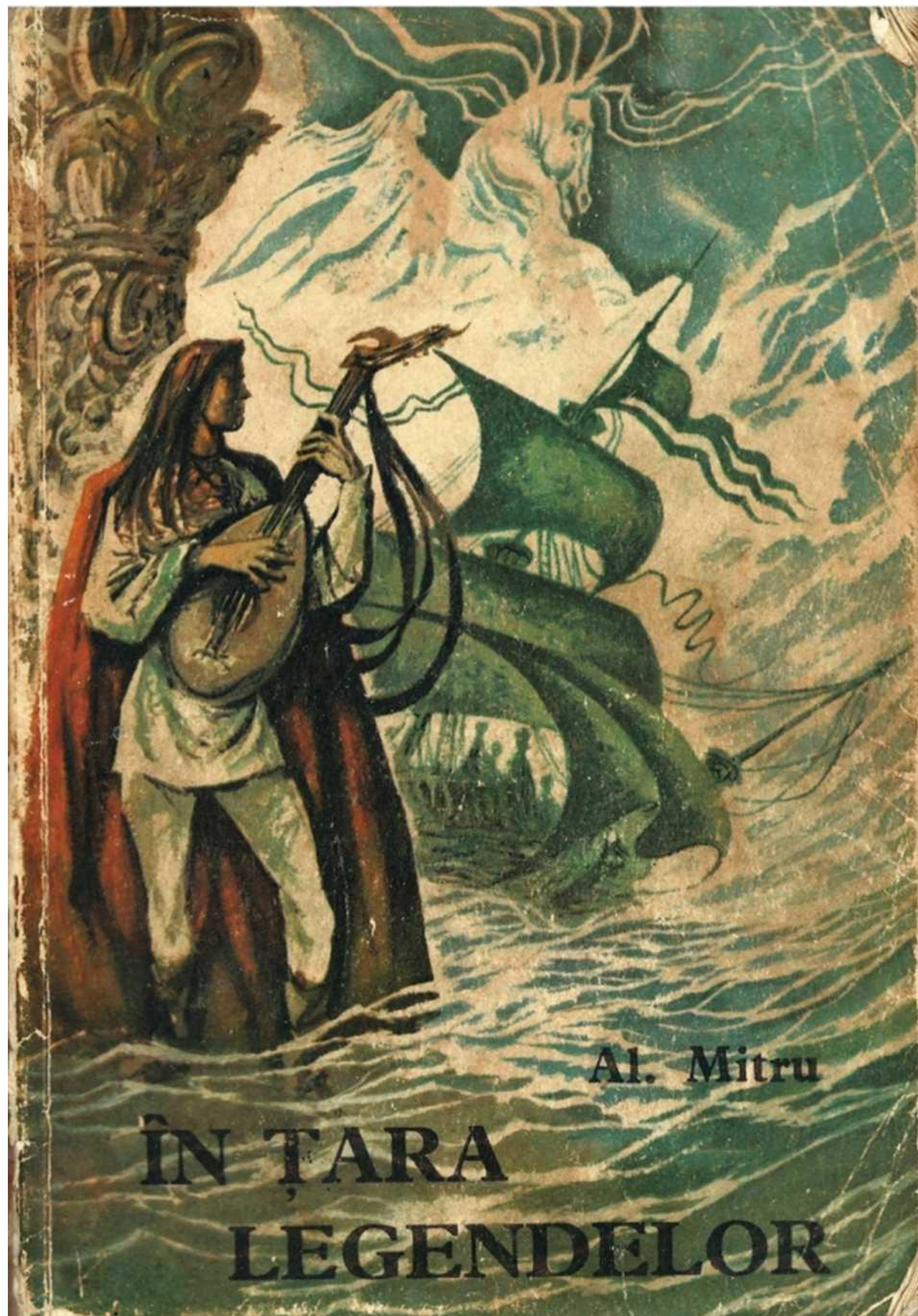

Al. Mitru
ÎN ȚARA
LEGENDELOR

Copertă şi ilustraţii:
VICTOR STÜRMER

AL. MITRU

ÎN ȚARA LEGENDELOR

EDITURA TINERETULUI

Închin această carte
de vis şi de legendă
soţiei mele, Coralia.

ÎN ȚARA LEGENDELOR

Poveste despre Şipot

Se spune că demult, demult tare, pe vremea cînd vieţuiau încă balauri, zmei şi alte vidme, cînd oamenii mai ştiau încă limba fiarelor şi a zburătoarelor, trăia un cîntăreţ, pe nume Şipot... Şi nu se ştie să fi fost pe vremurile acelea alt cîntăreţ mai vrednic decît el!

Îşi făurise singur o lăută de arţar şi cutreiera cu ea lumea. Străbătea drumuri nesfîrşite, trecea peste munţi şi peste ape, şi poate că nu erau pe lume sate şi tîrguri prin care să nu fi trecut el.

Era înalt, semeţ şi avea ochii vii. Părul îl purta în plete lungi pe umeri. Pe spate îi flutura o pelerină înverzită de arşiţe şi ploi. În picioare avea botfori înalţi.

Mergea domol, cu pasul legănat, părul în vînt şi pelerina flu- turînd. Se oprea în poieni luminate de soare, pe ţărmul apelor învolburate sau în pieţele cele largi ale oraşelor. Şi cine nu dorea să-l asculte pe Şipot? Se adunau toţi oamenii în jurul său...

El rămînea un timp aşa, cu ochii pe jumătate închişi, ascultînd freamătul mulţimii. Parcă vroia să prindă puteri... Pe urmă de- getele-i mîngîiau o strună...

Sunetul cel dintîi pornea ca o adiere abia simţită, un geamăt dulce, ce se pierdea uşor în vînt.

Cînd sunetul acela era gata să se stingă, se auzea altul mai lung şi mai puternic, apoi altul şi altul. Sunetele se înlănţuiau, se ajungeau din urmă, se prefăceau în cîntec.

Şi el îşi însoţea lăuta cu glasul, şi povestea. Povestea întîmplări vechi, durerile acelora ce vieţuiseră cu mult înaintea sa.

Ştia mai ales cîntece triste, despre viaţa de demult, şi-n glasul său era atîta durere, că bieţii oameni care-l ascultau îşi simţeau sufletele sfîşiate şi lacrimile le brăzdau obrajii. Stăteau cu toţii vrăjiţi, bărbaţii cu ochii larg deschişi, cu pumnii încleştaţi, femeile înăbuşindu-şi suspinele, strîngîndu-şi copiii la sîn.

Cînta Şipot; după aceea îşi agăţa lăuta pe umăr şi pleca mai departe. Mereu mai departe... Fără odihnă...

Auzise din bătrîni că s-ar afla pe lume o ţară, ţara legendelor.

Şi ţara asta o căuta!

Erau pe-acolo nişte munţi înalţi, împăduriţi, frumoşi cum doar prin basme pot să fie, ce-aveau poiene minunate, pe unde zburau păsări cu viers melodios şi mişunau fiare neobişnuite, pe unde şi apele cîntau, sfărîmîndu-şi undele între stînci! Şi-aici se afla o peşteră adîncă, în care vieţuia un moşneag cum nu se poate mai ciudat. Avea moşneagul acela barba şi părul pînă la pămînt, iară sub frunte îi luceau ochii cum încă nu s-a pomenit. Un ochi ardea ca soarele şi celălalt ca luna. Cînd închidea pe unul se făcea ziuă; dacă închidea pe celălalt se făcea noapte. Avea şi un toiag. Şi cînd vroia să i se îndeplinească o dorinţă, bătea o dată cu toiagul în pămînt. Şi poruncea.

Moşneagul acesta avea o oglindă. Cine privea în oglindă vedea toţi oamenii şi întîmplările care s-au petrecut odinioară, auzea glasuri şi cîntece, afla poveşti necunoscute, sau altele de mult uitate.

Sub ochii celui ce privea-n oglindă se perindau poveştile aievea, parcă le-ar fi trăit el însuşi. Şi asta, repede - cum trece clipa...

Era oglinda fermecată.

Şi mulţi cătaseră s-o afle, să privească într-însa şi să-i asculte viersul. Mulţi cîntăreţi îşi încercaseră puterile s-ajungă pînă la moşneagul ce-o stăpînea, să afle poveşti noi, să le pună pe strune.

De unii se spunea c-au şi ajuns. Puţini au fost aceia... Dar n-au putut să urce la peştera moşneagului. S-au prăvălit în prăpăstii. I-au ros, mîrîind, fiarele, i-au nins zăpezile şi i-au spălat pîraiele.

Alţii, şi mai puţini, s-au urcat. Numai că i-a zărit moşneagul; şi el, cu glas de tunet, le-a strigat:

— Ce vreţi? Şi ce cătaţi?

Iar cîntăreţii au răspuns că vor să-şi arunce privirea doar o dată în apele oglinzii fermecate pe care-o avea el, să afle, să audă şi să vadă acele întîmplări de-odinioară ce nu se cunoşteau, poveştile, care fuseseră pierdute, să le pună pe strune, să le cînte.

— Să v-aud viersul! a rostit moşneagul. Nu este vrednic să privească în oglindă, să afle poveştile străvechi, decît acela ce are struna cea mai iscusită.

De spaimă, sau poate, cine ştie, nici cîntăreţii aceia să nu fi fost atîta de măiestri, lăutele lor au ţipat jalnic.

Nici unul nu l-a mulţumit pe moşneag. El a izbit atunci toiagul de pămînt. Şi cîntăreţii toţi cîţi au ajuns pînă acolo, cătînd să vadă oglinda, s-su prefăcut în bolovani.

— Numai cînd va veni un cîntăreţ adevărat, a mai tunat moşneagul, veţi prinde iarăşi viaţă. Pînă atunci rămîneţi aci, să nu puteţi răspîndi taina acestor locuri!

Numai că taina, precît se vede, tot s-a aflat. Unii spuneau că păsările ar fi destăinuit-o, ciripind-o prin copaci; dar nu e de crezut. Păsările ţineau toate cu moşneagul, i se adunau în păr, pe umeri şi pe braţe. El le vorbea, le învăţa ca să-i păstreze taina...

Mai curînd vîntul. Vîntul cel şăgalnic. El poartă şoapte, se vîră ici, se vîră colo, aude tot şi duce mai departe. Mai curînd vîntul! Doar lui îi place să şoptească taine, să le audă cîntăreţii şi ei să le pună pe strune.

Ştia lucrul acesta Şipot!...

S-a dus dară şi el pe o cîmpie. Pe cea mai largă cîmpie!... Şi s-a oprit acolo, singur, în bătaia vîntului, şi-a pus pe strune degetele, şi-n viers a început să-l roage pe vîntul cel hoinar:

— Spune-mi tu, vîntule, unde e ţara legendelor? Unde îşi are peştera moşneagul ce stăpîneşte oglinda fermecată? Că eu legendele de voi afla, pe struna mea le voi cînta, şi pe-aripile tale le-oi purta! Spune-mi tu, vîntule, spune-mi tu!...

A ascultat vîntul făgăduiala lui Şipot, şi iată că s-a înduplecat. A început să şuiere vesel, s-a învîrtit în jurul cîntăreţului, i-a spulberat cîrlionţii, l-a tras de pelerină, i-a dat brînci ştrengăreşte, i-â şoptit la ureche:

— Biharia e ţara legendelor! Acolo este peştera moşneagului ce stăpîneşte oglinda fermecată. Du-te în Biharia! Şi chiar la poalele muntelui ai să găseşti un copac, ce-şi are rădăcinile în miezul pă- mîntului şi frunzişul sus în nori. Sapă la rădăcina copacului şi vei găsi o fîntînă. Coboară în fîntînă şi vei da peste un palat. Înăuntru locuieşte un spiriduş, dar pe el îl păzesc trei scorpii. Dacă le vei învinge, spiriduşul o să-ţi dea aur şi argint vrăjit, să-ţi faci lăută nouă. Lăută de aur cu strune de argint. Urcă-te apoi la peştera moşneagului şi cîntă din lăută! Aşa îi vei muia inima. Dar nu uita ce mi-ai făgăduit! Phiuuuu! Phiuuuu! a mai fluierat vîntul şi a fugit.

— Nu! N-am să uit, vîntule! a strigat bucuros Şipot, în vreme ce vîntul fugea, să nu-l afle moşneagul că i-a dezvăluit taina.

Şi a plecat Şipot. Cu pasul legănat, cu lăuta agăţată pe umăr. A mers spre depărtările albastre, întîi o săptămînă, pe urmă o lună, un an, alţi ani după aceea. Neobosit. Din ce în ce mai dornic să afle şi să vadă oglinda ce grăia, cînta, în care trăiau aievea poveştile din vremea de demult... A întîlnit rîuri şi mări. A trecut prin păduri, peste gorgane, dealuri şi munţi. Şi nu l-a înfricoşat în drumul lui nimic - nici fiarele care-i săreau în cale, nici zmeii sau balaurii care-l pîndeau, nici vrăjitorii ce-i urzeau pieirea...

A trecut peste toate şi abia într-un tîrziu a ajuns la poalele Bihariei.

Aci a găsit copacul acela de care-i şoptise vîntul. L-a cunoscut îndată. Frunzişul său se înălţa pînă în mijlocul norilor.

Lingă copac era o scorpie verde şi neobişnuit de mare.

— Ce cauţi lîngă copacul nostru? i-a zis scorpia, umflîndu-se de mînie, cu ochii vineţi bulbucaţi, tîrîndu-se către Şipot. Pleacă de aici, sau vrei să-ţi afli moartea? Te răpun!

— Nu ştiu care pe care! a răspuns cîntăreţul fără teamă.

Şi-apoi a rupt pe dată o cracă din copac, a făcut o măciucă, a
Început să se lupte cu scorpia. S-a luptat el din zori şi pînă-n noapte, din noapte pînă-n zori. Scorpia* l-a muşcat de mîini, de picioare, dar Şipot nu s-a dat bătut, s-a luptat mai departe. Pînă la urmă a răpus-o.

A început să sape apoi la rădăcina copacului. A săpat cu unghiile, cu pietre ascuţite, şi iată că a dat peste ghizdul unei fîntîni.

Alături era o altă scorpie, roşcată, mai mare decît cea dintîi.

— Am să te sfişii, flăcău îndrăzneţ! s-a înfoiat şi scorpia aceasta şi a suflat asupra lui o pulbere încinsă şi otrăvită.

— Ba eu te voi prăpădi! a înfruntat-o cîntăreţul, şi a pornit din nou lupta. S-a luptat şi cu ea o zi, o noapte, şi iar o zi şi-o noapte. Nu a ţinut seama de muşcături şi nici de pulberile otrăvite cu care-i frigea trupul scorpia aceasta. S-a luptat mult şi greu; dar pînă la sfîrşit a biruit-o şi a început să se coboare în fîntînă, cu un curmei ce se afla acolo, prins chiar de ghizdul de piatră al fîntînii.

Fîntînă era seacă, dar jos, pe fundul ei, se afla o scorpie cenuşie, mai mare decît toate celelalte. Şi ea i-a strigat de departe:

— Coboară tu, coboară, şi aici or să-ţi rămînă oasele pe totdeauna...

— Ba tu ai să-ţi sfîrşeşti zilele în luptă cu mine! a glăsuit cîntăreţul.

De sus, şi-a dat drumul în capul scorpiei şi iar s-a prins la luptă. Ce luptă a fost aceea!... Scorpia îl împroşca fără încetare cu valuri de venin înfierbîntate şi îl muşca plină de furie.

Trei zile şi trei nopţi s-a tot luptat într-una. Şipot lupta cu vitejie. Lovea cu măiestrie pe scorpia aceasta mai rea şi mai puternică decît acelea pe care le înfruntase mai înainte. Pînă la urmă a biruit-o; dar rănile de muşcături, arsurile adînci îl dureau tare. Se clătina şi el gata să cadă. Nu ştia încotro s-o ia acum...

Deodată a zărit în fundul fîntînii un drum, care se deschidea pe sub pămînt. A pornit cîntăreţul pe drumul acela şi a mers. De ce mergea, se îngreuna, se împleticea, otrava muşcăturilor de scorpii îi pătrundea tot mai adînc în trup. Numai că Şipot nu s-a dat bătut. A mers tot înainte, cum a putut, mai mult tîrîndu-se şi, după şapte zile, a văzut înălţîndu-se un palat subpămîntean.

A bătut Şipot în porţi şi din palat a ieşit un omuleţ, al cărui cap era mai mare decît trupul, şi nu avea picioare aproape de loc, aşa că mergea rostogolindu-se. Omuleţul era, de fapt, spiriduşul pe care-l păziseră cele trei scorpii.

Şipot, la început, a socotit că-i vreun duşman şi, istovit precum era, s-a gătit iarăşi de luptă; dar spiriduşul i-a rostit cu glas subţirel :

— Nu te teme de mine, flăcăule! Eu sînt spiriduşul acela ce pot să fac unelte măiestre de cîntare. Un vrăjitor m-a osîndit să stau aicea sub pămînt, păzit de cele trei scorpii, să nu mai pot face unelte. Tu însă m-ai scăpat cu vitejia ta. Cum să te răsplătesc?

— Să-mi dai, i-a răspuns cîntăreţul, aur şi argint vrăjit, să-mi fac lăută nouă!

— Voia ţi-o voi îndeplini! a răspuns spiriduşul.

Şi-n faţa sa, Şipot a şi zărit pe o tipsie aur şi argint ce seînteiau ca focul, alături cu-o licoare într-un şip de cleştar.

— Cu sucul ce se află în şipul de cleştar, să te stropeşti pe rănile ce ţi-au făcut cele trei scorpii, a grăit spiriduşul, şi îndată te vei lecui. Din aur şi argint să-ţi faci lăută.

S-a stropit Şipot pe rănile făcute de scorpii şi a simţit că trupul i se uşurează şi că se lecuieşte. A pus cu înfrigurare mîinile pe aurul de pe tipsie şi şi-a făcut lăută, iar din argint şi-a făcut strune.

Cînd i-a fost gata lăuta cea nouă, a mulţumit frumos spiriduşului pentru răsplata lui şi a pornit grăbit pe calea întoarsă.

A ajuns la fîntînă, s-a căţărat pe curmeiul cel prins de ghizd şi a ieşit afară. A privit întîi aşa o vreme spre culmile înalte ale Biha- riei, încotro-i era drumul. Şi-a agăţat lăuta cea veche într-o ramură a copacului, care-şi avea frunzişul, Jh nori şi rădăcinile în miezul pămîntului, să cînte singură atuncea cînd îi va bate vîntul în strune, şi, numai cu lăuta vrăjită după gît, a început să urce către culmi.

Ţara Bihariei e sus, aproape de cer. E sus pe munte, între norii albaştri şi purpurii, udată de ape spumegoase, răcorită de vînturile reci, scăldată în lumina fierbinte a soarelui, mîngîiată de razele reci ale lunii.

Pe creştetele sale de piatră, printre pădurile de brazi, pe poienile înverzite, smălţuite cu mii de flori, trăiesc locuitorii ţării legendelor. Sînt tăcuţi, purtînd pe chipuri asprimea tristă a singurătăţii, dar cu inimile încinse de foc dogoritor. Ei stau aci din moşi strămoşi, crescîndu-şi boii sau caii pietroşi ca stîncile pe care vieţuiesc. Stau aci de cînd s-a pomenit pămîntul. De cînd s-au topit munţii de gheaţă, care se ridicau peste stînci, de cînd aceştia s-au prefăcut în pîraie şi lacuri de azur. De cînd au fost ţesute cele dintîi covoare de catifele verzi, roşii, liliachii, de ierburi şi de flori, de cînd s-au ridicat cele dintîi trunchiuri de brad...

De-atuncea vieţuiesc pe munţii aceştia locuitorii ţării legendelor, şi încă mai de mult, şi cîntăreţul cu lăuta sa de aur urcase printre ei.

Cum a aflat el drumul spre peştera moşneagului şi cum s-o fi urcat? Cum s-o fi căţărat? De cîte ori s-a prăbuşit? Cum a scăpat de colţii albi, tăioşi, ai fiarelor? Flămînd, îngheţat, singur printre stînci... Nu ştie nimeni. Atît se ştie, că s-a urcat!

Cînd a ajuns aproape de peşteră, s-a pornit o furtună. Năprasnică furtună! Pădurile pe văi se tînguiau sub apriga izbire a vijeliei. Fulgere lungi şi sclipitoare brăzdau adîncurile negre. Şi-atunci, pentru o clipă, se vedeau norii însîngeraţi, gonind împinşi de vînt spre miazăzi.

Părul îi atîrna lui Şipot în şuviţe ude. Pelerina îi spînzura ca o frunză veştedă, lipindu-se de trup. Picioarele-i lunecau. Numai lăuta strălucea sub fulgerele verzi şi, uneori, suna izbindu-se de stînci.

Abia de mai avea Şipot puteri, dar nu se da învins. S-a agăţat de cioturile lunecoase... Şi-a încordat cele din urmă forţe... Şi s-a urcat... S-a tot urcat! Pînă ce-a ajuns sus!

Furtuna alerga pe munţi şi prin păduri, cu tropote de cai sălbatici, urla şi se izbea cu furie de stînci. Zdrobit de oboseală, cîntăreţul s-a apropiat de peştera moşneagului şi, la lumina fulgerelor, a văzut înaintea lui nişte porţi de aramă. A luat de jos un bolovan şi a bătut. Nimeni nu i-a răspuns.

A bătut iar. Şi doar ecoul a răsunat.

Atunci s-a sprijinit de porţi, şi-a înstrunat lăuta de aur.

Întunericul stăpînea munţii. Ploaia cădea cu furie, trăznetele loveau în jur, dar Şipot cu lăuta la piept, însoţindu-se cu glasul, cînta - aşa cum nu cîntase încă niciodată.

Cînta bucuria lui că a răzbit pînă în ţara legendelor, la peştera moşneagului.

Pe măsură ce cînta, ploaia se potolea, vîntul se liniştea, norii se risipeau în pîcle cenuşii, luna parcă plutea într-un fum albăstriu. Cîteva stele palide, străvezii, luceau sfios pe cer...

Atunci s-a auzit cineva nevăzut, bătînd de douăsprezece ori în porţile de aramă cu un toiag.

Şipot a ridicat ochii.

În faţa lui era moşneagul, cu barba şi cu pletele pînă la pămînt, în mînă c-un toiag. Singurul lui ochi deschis îi pîlpîia ca luna. Zîmbea cu bunătate.

— Bine ai venit, Şipot! a zis el gros. Te-aştept de mult... De sute de ani... Bine-ai venit!...

Şipot îl privea, dar nu putea să rostească nici un cuvînt. Gura i se încleştase. Numai ochii lui grăiau. Se vedea cît se bucura...

Poarta înaltă de aramă era deschisă. Moşneagul a făcut un semn. Şipot a trecut pragul porţii de aramă şi a intrat în peşteră.

Ce peşteră neobişnuită avea moşneagul! Pereţii ei erau înveş- mîntaţi în piei de fiare!... Cîntec mîhnit de tulnic suna din apropiere.

Cine cînta?

Nu era nimeni. Moşneagul n-avea tulnic. Şi glasuri s-auzeau! Cine grăia? Nu era nimeni altul lîngă Şipot, afară de bătrîn.

Numai acolo, într-un ungher al peşterii, se zărea o oglindă, în faţa ei era un ciot de stîncă.

Bătrînul i-a arătat oglinda şi ciotul cel de stîncă.

Şipot s-a aşezat pe piatră. Era trudit. A privit în oglindă.

Moşneagul a rostit de astă dată blînd:

— E miezul nopţii, Şipot! E ceasul cînd acela care priveşte în oglinda asta fermecată, vede, aude şi înţelege tot ce a fost odată pe meleagurile acestea. Mîine, cînd luna va răsări din nou, tu ai să fii departe; dar vei purta în suflet poveştile ce vei afla. Atuncea să le pui pe strune şi să le cînţi. Şi cum le vei cînta tu, aşa or să rămîie în veac!

Cîntăreţul a ascultat neclintit.

Moşneagul a izbit o dată cu toiagul în pămînt şi muntele întreg s-a clătinat c-un huruit adînc. Iar Şipot n-a mai văzut în faţa lui nici peştera, nici porţile de-aramă. N-a mai văzut decît oglinda fermecată.

Apele cele limpezi ale oglinzii întîi s-au tulburat, ca unda răscolită de furtună a unui lac; apoi s-au limpezit, încetul cu încetul...

În apele oglinzii s-au ivit oameni, zîne, dihănii, zmei şi spiriduşi, cu toţii laolaltă. După aceea munţi, o vale adîncă între creste înalte şi prăpăstioase, în jur cu bolovani, ca urmele unei cumplite prăbuşiri. Lumina lunii, albă, încremenise parcă pe cerul din oglindă...

După aceea oameni şi fiare au început să umble, să grăiască şi să cînte, parcă erau alăturea de Şipot. A văzut alte locuri, şi alte... lacuri şi izvoare, vîrfuri semeţe şi colibe.

Privea-n oglinda fermecată şi vedea totul şi auzea. Rostea cuvinte oglinda fermecată, de parcă era vie...

Trăia legendele din vremea de-altădată cîntăreţul!

Legendele precum urmează! Precum le-a povestit el însuşi, Şipot, mai tîrziu...

Fulg-de-nea

A fost odată... Cică ar fi fost odată, prin munţii înalţi de piatră ai Bihariei, o prea puternică împărăţie subpămînteană... Împărăţia sloiurilor de gheaţă!

Şi peste această ţară neobişnuită era stăpîn Troian. Era bătrîn Troian şi aspru, crunt şi neîndurat, cu barba numai ţurţuri, cizme de gheaţă în picioare, pe frunte cu un sloi cioplit ca o coroană, şi-n mînă totdeauna cu un bici, semnul puterii sale împărăteşti.

Iar ţara lui, precum arată însuşi numele, era făcută toaţă din gheţuri. Stîlpi groşi şi înalţi de gheaţă sprijineau bolţile cele mai de sus, deasupra cărora era pămîntul. Şi numai o ieşire era spre celălalt tărîm, spre plaiurile din Biharia, pe nişte trepte; dar stră- jile păzeau cu străşnicie aceste scări, şi nimeni din împărăţie nu avea voie să treacă spre lumea dinafară.

Jos, în cuprinsul împărăţiei, erau, de asemeni, toate clădite numai din gheaţă. Case, şi garduri, şi uliţe, mese, şi scaune, şi paturi; pînă şi jucăriile copiilor erau făcute numai şi numai din gheaţă.

Ba înseşi inimile oamenilor erau din gheaţă şi nu ştiau să bată sau să se înflăcăreze, nu ştiau să iubească. Strămoşul împăratului Troian - vestitul Sloi - stăpînul de-altădată al ţării, le îngheţase oamenilor inimile-n piepturi. Le îngheţase anume, ca niciodată ei să nu iubească şi nici să nu dorească să meargă spre celălalt tărîm, tărîmul verde al Bihariei; să stea pe veci supuşi, în tainica şi mohor îta împărăţie.

Şi-avea împăratul o copilă, pe care o chema cu numele cel mai frumos ce se ştia pe-acolo: Fulg-de-nea.

Şi toate voile i le făcea împăratul fetei sale. Pusese giuvaeri vestiţi să-i facă podoabe şi colane, cercei, brăţări, paftale frumoase, măiestrite din gheaţă. Chemase grădinari ce alcătuiseră în grădina palatului straturi de flori albe, copaci cu fructe care păreau din argint. Dăduse poruncă la alţi meşteri, să-i zidească şi fetei un palat, cu săli şi oglinzi, cu lucruri de preţ

şi ţesături făcute toate, cum lesne se înţelege, doar din gheaţă. Iar jos, lîngă palat, pe unda ferecată de frig a unui lac, îi pregătise gheţuş, ca Fulg-de-nea să se desfete lunecînd şi dănţuind pe voia ei.

Îi împlinea orice voie împăratul, lui Fulg-de-nea. Şi se mîndrea nespus cu ea, cu frumuseţea ei de fată crescută, subţirică, cu chipul alb ca spuma cea mai albă. Ea îi era urmaşă şi trebuia să pună odată şi odată stăpînire pe tronul său de gheaţă, să fie împărăteasă!

Atît că fata sta mereu mîhnită. Privea sfioasă-n depărtările ceţoase ale împărăţiei, parcă ar fi dorit să plece într-acolo. Şi alte ori cînta. Cînta cîntece triste, dureroase.

— De ce eşti mereu tristă, fata mea? o întreba adesea împăratul. Nu avem noi cea mai măreaţă împărăţie, albă şi veşnic îngheţată? Sau ai tu vreo dorinţă, ce nu ţi-o împlineşte tatăl tău?

El nu ştia că doica, Nana, cu toată oprelişţea pe care o hotărîse, îi povestise fetei despre tărîmul ce-i dincolo de scările de gheaţă, îi povestise cum de pe munte se vede o altă împărăţie, împărăţia luminoasă a focului, ce se întinde sus în cer, pe care-o stăpîneşte un viteaz, Sorin. Ca el nu-i altul mai frumos pe lume! Şi-i veşnic tînăr! Are puteri nebănuite împăratul din ţara focului! Cu paloşul fermecat, pe care-l are-n stăpînire, împrăştie peste oameni căldură şi iubire.

Îi povestise Nana copilei împăratului Troian despre iubire, şi ea se tulburase din adînc. Aflase, cum că dincolo-n Biharia, oamenii au inimile calde, se leagă între ei cu dragoste fierbinte.

Cum era dragostea aceea, nu prea putea înţelege fata cu inima de gheaţă; dar îi spusese doica, precum ştia şi ea, din auzite, că toţi acei cîţi se îndrăgesc cunosc o fericire fără seamăn.

Mai povestise Nana că şi-n împărăţia de gheaţă se află oameni care ar dori să aibă inimi calde! Şi murmurau de oprelişţea împărătească. Dar împăratul Troian nu se învoia să-i lase să treacă pe celălalt tărîm.

Şi într-acestea, împăratul tot stăruia pe lîngă Fulg-de-nea:

— Ce e cu tine, fata mea? Ce gînduri îţi frămîntă mintea? De ce eşti tot mereu mîhnită? Spune...

Şi Fulg-de-nea a murmurat sfioasă:

— Tătucă, aş vrea şi eu să am inima caldă... Să văd cum e... Şi-am auzit că viaţa-i mai frumoasă cînd îndrăgeşti pe cineva!

— Cine ţi-a spus? s-a mohorît Troian.
— Vîntul, tătucă. Vîntul dimineţii, a şoptit fata, vrînd s-o ferească de primejdie pe Nana.
— Am să încui porţile! a rostit aspru împăratul. Să nu mai intre vîntul... Să nu mai poarte şoapte... Şi tu mai află că împăratul ţării focului, Sorin, este acela ce-aduce căldura şi iubirea pe pămînt. Cine ţine la el, mă urăşte pe mine. Nu uita vorbele acestea, Fulg- de-nea, şi înlătură din calea ta orice ispită!

S-a plecat fata adînc în faţa tronului şi a fugit înfiorată, să-şi pună pletele bălaie în poala doicii. A stat un timp aşa, plină de temeri neînţelese; dar gîndul la Sorin nu-i mai da pace.
— Cum este, doică, împăratul ţării focului? Frumos? Viteaz? o întreba pe Nana. Umblă cu calul său de foc prin cerul cel senin? Mai povesteşte-mi, doică, despre el!...
— Frumos ca el altul n-a fost nici cînd! Şi-i tînăr şi viteaz...
— De unde ştii cum este, doică?
— Se ştie din bătrîni, din vremea cînd acest tărîm era ca toate celelalte, şi nu-l potopise încă sub îngheţ bunicul tău, Sloi împărat.
— Aş vrea şi eu să-l văd!
— Pe cine?
— Pe Sorin!
— Taci! Nu mai spune vorba asta! se înspăimîntase doica. Ne sfîrtecă împăratul cu biciul său grozav.
— Orice s-ar întîmpla... Te rog din suflet, doică bună... Du-mă în Biharia, să-l văd numai o dată!...
— Nu, nu se poate! îşi frîngea mîinile doica.
— Te rog! Altfel mă prăpădesc. Îl visez zi şi noapte pe Sorin.

Şi-atîta s-a rugat de doică fata, atît a mîngîiat-o şi-a plîns, că pînă la urmă bătrîna s-a înduplecat.

S-a învoit, pentru că prea era mîhnită Fulg-de-nea. Şi doar ea, Nana, o crescuse de mică pe copilă, căci mama ei, sărmana, se prăpădise dîndu-i viaţă.

Şi-apoi, dacă s-a hotărît s-o ducă pînă la celălalt tărîm, s-a îmbujorat copila, de n-o mai cunoşteai. A început să cînte, de se înviorase întreg palatul; ba pînă şi împăratul se înveselise, ieşind din încruntarea lui obişnuită.

Pe ascuns, a pornit doica să facă pregătiri, căci era lungă calea pînă pe celălalt tărîm.

Şi-a adus Nana în primul rînd un urs, urs mare de zăpadă. Urşii ţineau acolo în împărăţie loc de cai! A stat şi a pîndit apoi o vreme cînd împăratul Troian era mai ocupat cu treburile împărăţiei. A suit fata lîngă ea pe urs şi au pornit pe drumurile albe şi îngheţate.

Era tăcere. Numai sub paşii grei şi iuţi ai ursului se auzea gheaţa cum troznea. Şi ursul alerga. Pentru că orişicît era de mare, fugea mai repede ca o nălucă. Se căţăra pe colţurile de gheaţă. Sărea peste prăpăstii. Atît de repede fugea, că Nana şi cu Fulg-de-nea abia puteau să i se ţină pe spinare.

Cînd au ajuns lîngă hotare, cînd s-au zărit şi scările care duceau spre celălalt tărîm, le-a ieşit înainte un străjer. Au trebuit să se oprească.

— E fata împăratului Troian! a spus Nana străjerului ce întindea spre ele o suliţă ascuţită.

Iar Fulg-de-nea şi-a scos de la brîu, şi de la gît, şi din urechi, tot ce avea de preţ, în nestemate, giuvaere. Le-a întins străjerului şi l-a rugat să tacă.

Străjerul a luat acele avuţii ale copilei de împărat, le-a îndesat prin buzunări şi a lăsat să treacă ursul mai departe.

Ursul a urcat scările şi a trecut hotarul.

Iată Biharia! Tărîmul celălalt. În toi de noapte.

Copila nu văzuse încă noaptea, pentru că în împărăţia lui Troian nu era niciodată noapte, cum nu era nici zi. Doar gheaţa veşnică şi omătul alb, ce se-aşternea deasupra, împrăştiau o undă de lumină tulbure, ceţoasă.

Pe cer ieşise luna. Clipeau stele de aur.

Nici lună şi nici stele nu văzuse Fulg-de-nea acolo, sub pămînt.

Nu se auzea decît un şopot moale de pîrîu. Şi vîntul ce se strecura prin buruiene.

Şi a mers ursul cu fata şi cu Nana tot înainte. Nu se mai sătura copila să privească nici ierburile verzi, nici florile scăldate în culori şi grele de miresme, nici apele care curgeau şopotind prin păduri.

Aşa au ajuns ele în nişte locuri albe de flori, ce erau parcă ninse de pulberea luminilor din cer. Aicea ursul s-a oprit. Şi Fulg-de-nea s-a coborît de pe spinarea lui.

A şoptit uşor Nanei:

— Numai un pas să mai facă, doică bună! Numai un pas şi-am să mă întorc.

— O! Nu te depărta, copila mea, s-a rugat doica, primejdie de moarte ne aşteaptă.

Dar fata n-a mai ascultat. Era ca ameţită de văpaia argintie a cerului şi de mirosul tămîioarelor şi-al garofiţelor. A mers şi mai înainte, chemată peste voia ei, de vraja răsăritului, care o învăluia în flăcările sale purpurii.

Pentru că tot atunci şi-n acel ceas se înălţa pe cer, mai sus, mai sus, slăvitul împărat Sorin pe calul lui de foc. Şi cum se înălţa, întîi şi întîi către Biharia privea. Nu-i era nici o ţară mai dragă lui Sorin decît aceasta, cu munţii ei împăduriţi, cu apele-i zglobii,
cu oamenii ei tari şi îndrăzneţi, ce îşi clădeau colibe sus de tot, aproape chiar de cerul pe care el îl stăpînea.

Cum a privit, a şi zărit-o pe copilă. Şi de-a zărit-o, i-a şi căzut dragă. Că nu văzuse încă Sorin pe toată scoarţa lumii fată mai frumoasă, cu chip mai alb, mai mlădioasă şi mai gingaşă, cu ochi mai senini, ca Fulg-de-nea.

I-a căzut dragă lui Sorin frumoasa fată a împăratului Troian. Şi-a oprit dară calul. A zvîrlit asupra ei potop de raze - săgeţi din cucura-i vrăjită. A înveşmîntat-o parcă într-o mantie de aur şi inima de gheaţă a fetei a început să se topească.

Şi-n răsăritul acela minunat, a mers frumoasa Fulg-de-nea tot înainte. Şi a ajuns într-o pădure, plină de flori, de taine şi mai plină... A mers pe o cărare pînă la marginea unei poieni.

Şi dintr-o dată a auzit un zgomot. Un cal înaripat s-a coborît în faţa ei. Un tînăr a descălecat, şi el era frumos, cum nu mai poate fi închipuire. Era îmbrăcat în haine strălucite. Pe umeri îi curgeau plete de aur. La brîu purta un paloş cu tăişul de foc. Şi-n spate mai avea şi-o cucură încărcată cu săgeţi, alăturea de-un arc.

Ea l-a privit cu ochi mari, de parcă se trezea atunci din vis. Şi el a îngenuncheat în faţa ei şi, cu smerenie, i-a sărutat blînd poala albei rochii; apoi a spus:

— Eu sînt Sorin, frumoasa mea, tu nu ştiu cine eşti, dar vreau să-ţi fiu de-acum înainte rob supus, iar tu să-mi fii stăpînă. Şi te-oi iubi în veci de veci, dacă ai să te învoieşti să-mi fii soţia pe care-o caut de mult, în cer şi pe pămînt!

Iar Fulg-de-nea, la rîndul său, cu duioşie-n glas, i-a spus încet:

— Ridică-te, Sorine! Nu-s vrednică să îngenunchezi în faţa mea. Tu inima mi-ai încălzit şi dragostea ce o căutam mi-ai dăruit. Voi fi a ta pe veci!

Sorin s-a ridicat atunci şi a întins mîna frumoasei Fulg-de-nea; iar ea i-a prins-o uşurel; şi în lumina dulce a dimineţii au plecat împreună, pierzîndu-se sub bolţile pădurii.

Şi pentru că lui Fulg-de-nea atîta îi plăcuse tărîmul cela verde al Bihariei, Sorin s-a apucat el însuşi-de i-a clădit colibă aproape de poiana unde întîlnise pe draga lui întîia oară.

Acolo s-au ascuns.

În zori pleca Sorin la treburile sale împărăteşti. Îşi cerceta întreaga zi împărăţia sa de foc, dar seara se întorcea acasă la colibă, în braţele doritei

Fulg-de-nea. Şi aşa au vieţuit ei împreună vreme, tare fericiţi!...

După o vreme, i-a venit însă copilei lui Troian sorocul să aibă şi ea prunc.

Ce bucurie a fost pe împăratul ţării focului, abia dacă se poate povesti!

În seara ceea chiar, cînd a venit pe lume fecioraşul, Sorin l a îmbrăţişat, a desprins apoi o steluţă de pe minerul paloşului său şi a spus:

— Voi pune steaua asta aurită pe fruntea pruncului ce l-ai născut, frumoasă Fulg-de-nea. Şi steaua este fermecată. Nici om, nici zmeu, nici fiară nu vor putea să-i facă rău aceluia ce-o poartă!

Măicuţa Fulg-de-nea şi-a privit fecioraşul căruia tatăl îi pusese pe frunte steluţa fermecată, l-a strîns la piept, iar împăratul a urmat:

— Şi-acum cred, prea iubită Fulg-de-nea, că a venit şi vremea să plecăm în ţara mea de foc, să locuim într-un palat împărătesc.

Dar soaţa s-a rugat să mai întîrzie o vreme în locurile acelea, să se înalţe puţin pruncul, ca să se bucure şi el de brazi şi de mi- rezme, de cîntecul izvoarelor, de florile fără pereche ale munţilor.

— Îţi împlinesc dorinţa! a răspuns împăratul frumoasei Fulg- de-nea, înduioşat de rugămintea ei. Atît c-am primit veste că tatăl tău te caută. Vrea să te pedepsească. Mînia nu-i mai trece. Şi nu vrea să te ierte că i-ai călcat porunca şi că m-ai îndrăgit!

— O să ne ducem noi la el, o să-l rugăm, şi-o să ne ierte, a grăit Fulg-de-nea. E tatăl meu. Pînă la urmă nu se poate să nu se înduioşeze.

Nădăjduia sărmana Fulg-de-nea s-o ierte împăratul, precum nădăjduia în sinea ei că şi pe Nana, pe doica sa cea bună, o iertase.

Numai că-n vremea ceea, de cînd plecase ea în Biharia, întunecate lucruri se petrecuseră acolo, jos, unde era tărîmul alb de gheaţă.

La despărţirea din pădure, cînd Fulg-de-nea plecase chemată de flacăra fierbinte a iubirii, doica sa, Nana, rămăsese ascunsă într-un loc umbrit, ferită de căldura ce dogorea de sus, întîi o zi, pe urmă două, trei, cu ursul lîngă ea.

Fata nu se întorcea...

Treceau în zbor doar ciute şi alte sălbăticiuni. Treceau apoi bouari şi pădureni. Şi-aceştia o întrebau:

— Ce-aştepţi aici, femeie? Şi ce-i cu ursul acesta de zăpadă, ce nu mai vieţuieşte pe tărîmul nostru de mult? Nu cumva eşti din împărăţia lui Troian cel rău? Că de la noi nu prea te vezi a fi!

Sta Nana, doica bună, cu ochii pironiţi spre zările unde pierise fata, nu răspundea nimic. Doar lacrimile îi curgeau şiroaie.

În cea de-a treia zi a înţeles că în zadar mai stă s-aştepte, că Fulg- de-nea n-o să mai vie niciodată. Cu ochii storşi de lacrimi, a hotărît să plece înapoi spre împărăţia lui Troian.

Ştia ce o aşteaptă!

De la hotare încă, străjile au strîns-o-n chingi. Aşa, legată, au dus-o în palatul lui Troian. Şi i-au zvîrlit-o la picioare.

Troian, posomorit la chip, sta tolănit în jilţul său, aproape de fereastră, privindu-şi de-acolo întreaga împărăţie. Cînd i-au zvîrlit pe doică la picioare, a ridicat doar în sus mîna în care avea biciul său lung, împărătesc. Cum a plesnit cu el, a sfîrtecat-o pe doică în bucăţi.

După aceea a trimis iscoade de credinţă, să colinde Biharia, să afle unde e copila. Şi, pentru că aceştia, orişicît au căutat-o, n-au putut s-o găsească, s-a încruntat Troian la chip mai rău ca totdeauna, şi inima i s-a împietrit mai tare.

A poftit dară să se adune toţi zmeii din Biharia în faţa sa. Trăiau pe atunci, se zice, pe plaiurile bihorene o mulţime de zmei; da-n fruntea lor era Lăstuş, zmeul cel mai mare şi mai nemilos.

S-au adunat dar, precum spun, toţi zmeii în palat şi împăratul le-a grăit astfel:

— V-am chemat, zmeilor, şi mai ales pe tine, Lăstuş, să m-aju- taţi şi să-mi găsiţi copila, pe alba Fulg-de-nea... Şi dacă mă veţi ajuta s-o aflu, orice răsplată îmi veţi cere, vă voi da. Vă învoiţi?

— Ne învoim! a rînjit zmeul cel mai mare. Dar tu să-ţi ţii cuvîntul tău împărătesc. Să mă plăteşti cu ce-ţi voi cere la timpul potrivit.

— Îmi voi ţine cuvîntul! a dat răspuns Troian, cu glas tare.

Cum a rostit acest cu vînt, zmeul Lăstuş s-a şi rotit într-un picior.
Zmeii ceilalţi s-au rotit tot asemenea. Şi-n locul unde stătuseră ei pînă atunci, n-a mai rămas decît un fum înecăcios.

Şi duşi au fost!

S-au dus toţi zmeii să găsească urma copilei lui Troian.

Au umblat ei, au scotocit munte cu munte; pînă la urmă au găsit locul în care îşi ascunseseră iubirea Sorin şi Fulg-de-nea.

Lăstuş a făcut vrăji. Zmeii s-au prefăcut în trunchiuri de copaii Au stat aşa de strajă acolo, în jurul colibei făcută de Sorin, aştept nul timp prielnic.

Şi timpul acela s-a ivit curînd.

Din ţara focului venise veste că pe împăratul Sorin îl cheamă treburi cu grăbire la hotare. S-a gătit dară Sorin de drum mai lung. Mai înainte de plecare, a îmbiat încă o dată pe soaţa sa, s;1 vină alăturea cu el, să se aşeze în palatul lor împărătesc. Dar ea i-a înconjurat gîtul cu braţe moi: şi l-a rugat să îngăduie pînă ce-o mai creşte pruncul. Iar băieţelul lor rîdea în leagăn şi bătea din mînuţe, parcă ar fi zis şi el la fel, parcă s-ar fi rugat de tatăl său, ca să-l mai lase acolo, în ţara de poveste.

Din nou s-a muiat inima împăratului Sorin, şi s-a învoit de dragul soaţei sale; dar, pentru ca s-o ştie ferită de primejdii, la plecare şi-a scos de la brîu paloşul de flăcări pe care îl avea, i l-a dat ei, şi-a sfătuit-o astfel:

— De va veni vreun vrăjmaş asupra ta, să nu te temi. Cu paloşul acesta fermecat poţi să răpui chiar şi pe-un zmeu. Să nu mi te desparţi de el nici o clipită. Şi el te va scăpa de orice rău.

Şi-a îmbrăţişat apoi soţia, a încălecat pe calul său înaripat şi, a pornit în zbor spre treburile care-l aşteptau.

În urma lui, în uşa colibei din poiană, a rămas ea, cu o mînă fluturînd drum bun şi cu cealaltă ţinîndu-şi strîns copilul.

Venise iară primăvara şi florile împodobiseră pămîntul...

A luat şi Fulg-de-nea cîteva viorele şi le-a împletit în păr, în timp ce prin văzduh treceau uşoare adieri, care duceau cu ele zvon domol de bucium şi sunet de tălăngi.

Pacea şi liniştea păreau că-s aşternute peste munte; dar nu era aşa...

Pentru că, dintr-o dată, trunchiurile în care erau ascunşi toţi zmeii au început să se rotească. Şi Fulg-de-nea a văzut îngrozită în faţa ei ceata de zmei, care de care mai urîţi, mai înspăimîntători. În mijloc sta Lăstuş, cu chipul ca de fiară. Şi el a mîrîit sălbatic printre colţi:

— Eu sînt Lăstuş. Zmeul cel mai vestit. Şi-am venit să te iau. Te-aşteaptă tatăl tău, Troian. Vin dar la mine-n braţe, să te duc în zbor. Şi... de vei fi înţeleaptă, a mai spus rînjind zmeul, pînă la urmă ai putea să mă îndrăgeşti. Şi-aşa ţi-o fi pedeapsa mai uşoară!

O clipă, doar o clipă, a înţepenit fără suflare Fulg-de-nea: dar iute şi-a venit în fire. A prins în mînă paloşul de la Sorin, l-a ridicat şi-a zis aşa:

— Să pieri în lături, zmeu nesocotit. Ai uitat oare că sînt soaţa lui Sorin? în lături, zmeule, că te pălesc!

La toate s-aştepta Lăstuş; dar ca o fată să cuteze a i se împotrivi, şi încă ridicînd spre dînsul paloş voinicesc, la asta nu se aştepta. Şi-apoi lumina ce se răspîndea din paloş îl orbea, tăişul lui de flăcări îl speria. Schimbîndu-şi dară glasul a rostit:

— Ha, ha, ha!... Da' bine, Fulg-de-nea, chiar ai crezut? Eu am glumit. Ha, ha, ha... Tatăl tău m-a trimis să te poftesc să vii la el, ca să te vadă, căci e cuprins de dor.

Dar Fulg-de-nea nu s-a lăsat şi, ţinînd paloşul în sus, a strigat iar:

— Înapoi, zmeule! Nu cred nimic din tot ce spui. Fugi înapoi, că te pălesc!

— Aşa? s-a înverşunat Lăstuş. Mă ameninţi? Atuncea lasă şi-ai să vezi cum am să mă răzbun pe tine, pe Sorin, pe fecioraş. Ai să vezi tu cum mă voi răzbuna!

A zis astfel Lăstuş, s-a răsucit pe loc într-un picior, a mai trecut un vuiet de mînie prin crengile copacilor şi toată ceata cea de zmei a şi pierit, lăsînd în urma lor numai fum negru, înecăcios.

Ca un vîrtej au pierit zmeii către împărăţia lui Troian şi-n pragul uşii n-a rămas decît frumoasa Fulg-de-nea cu paloşul în mînă, cu trupuşorul tremurînd ca frunza plopului de munte cînd simte apropiindu-se furtuna.

A stat aşa un timp; pe urmă s-a hotărît. Şi-a strîns în grabă puţine lucruri, merinde într-o traistă, aluat şi paloşul cu sine, a înfăşat copilul şi a plecat să-şi caute ascunziş. Să stea astfel ferită, pînă va trece primejdia şi se va întoarce iar Sorin.

Numai că drumul printre munţi e tare greu pentru o femeie împovărată cu copil. Primejdii se arată la tot pasul, fiare şi prăpăstii. Şi noaptea se lăsase întunecată şi fără nici o stea...

De n-ar fi avut paloşul ce împrăştia lumină, de care fugeau fiarele, n-ar fi putut să meargă ea prin munţi noaptea! Aşa, a mers cum a putut de iute, căutînd să se îndepărteze cît mai mult de locurile acelea unde-i veniseră înainte zmeii. A mers...

Numai că zmeul cel mare n-a stat nici el pe gînduri. Şi val-vîrtej a năvălit în ţara lui Troian, s-a strecurat pe-o gaură de cheie în palat.

Şi a ajuns îndată în faţa scaunului împărătesc.

De-atîta ură ce avea în el, Lăstuş nu putea nici să mai vorbească.

Tăcea... Şi numai ochii tulburaţi, şi limba vînătă ce-i atîrna din gură, printre colţi, ca unui lup turbat, lăsau să se zărească mînia ce-l rodea.

— Spune-mi, Lăstuş, mi-ai găsit fata? Unde-i acuma Fulg-dc nea şi ce s-a întîmplat cu ea? a strigat împăratul.

— Se află în Biharia, a răspuns zmeul, cînd a putut să-şi des- cleşteze gura. Şi-a încălzit inima. Şi-apoi s-a îndrăgostit.

— Cum? a tunat Troian. S-a îndrăgostit? Glumeşti, Lăstuş! Ea? Fulg-de-nea? Nu! Nu se poate! Şi de cine? Spune, Lăstuş, hai, spune tot! Nu vezi că-s liniştit?

— Chiar de Sorin! a mai zis zmeul răguşit. Şi fata ta i-a făcut lui şi-un prunc, de vrei să ştii!

— Oooo! a făcut împăratul, ducînd mîna la frunte. Ce spui tu, zmeule? Asta-i minciună! Nu se poate! Fulg-de-nea s-a îndrăgostit de cel mai rău duşman al meu, de cel care aduce lumina şi căldura, de cel ce ar putea să-mi năruie cu focul lui împărăţia mea de gheaţă ? S-a îndrăgostit ea de Sorin, de împăratul ţării focului? Nu, nu cred, zmeule, nu pot să cred.

A început Troian să-şi zmulgă barba de mînie şi a urlat ca un ieşit din minţi:

— Hei, nu se poate, nu, Lăstuş... Înţelegi tu? Nu... Nu se poate! Şi dacă e aşa, de ce nu mi-ai adus-o aici în faţa mea cu pruncul ei cu tot, să-i pedepsesc cum n-a fost încă nimeni pe lume pedepsit?

— De ce? Iată de ce.

Şi zmeul a început să-i povestească lui Troian cum Fulg-de-nea s-a împotrivit, şi cum a pus mîna pe paloş către el, fiind gata să-l pălească.

S-a ridicat atunci Troian din jilţul său împărătesc, răsuflînd greu. A căutat biciul ce-l avea alăturea de el. L-a rotit în văzduh. Şi avea Troian în slujba lui un balaur mare, alb, ce zvîrlea viscol şi ingheţ pe gură şi pe nări. Balaurul cel mare, alb, cum a rotit Troian din bici, s-a şi ivit, i s-a plecat lîngă picioare. Troian l-a încălecat. Şi cu toţi zmeii-n urma lui a pornit către celălalt tărîm.

A intrat în Biharia. Pe unde a trecut, Troian şi-a rotit biciul, viscolul a suflat, pămîntul a îngheţat, florile s-au ofilit şi zăpada s-a aşternut peste munţi ca un linţoliu alb.

N-a trecut mult şi-au ajuns la coliba pe care o locuise Fulg-de- nea. Au izbit uşa de perete şi au intrat.

Casa era goală, dar focul mai ardea încă în vatră, cu un ceaun deasupra lui.

Lăstuş a văzut cel dintîi că fata nu mai e acolo, şi-a mîrîit:

— A fugit Fulg-de-nea.

— Să mergem înainte! a poruncit Troian. Nu poate fi chiar prea departe!

— O s-o ajungem de îndată, a mai ţipat Lăstuş. Să ne împărţim pe trei cărări, ca la vînat de ciute. Hai!

— Să ne împărţim! a încuviinţat Troian. Şi iară au pornit...

Noaptea era aproape pe sfirşite, dar văzduhul tot rămăsese întunecat. Nori grei pluteau încet deasupra munţilor şi doar o geană sîngerie de lumină se zărea palidă spre răsărit.

De oboseală, Fulg-de-nea abia se mai tîra. Copilul se trezise în braţele măicuţii sale şi gungurea. Îi cerea sîn şi întindea mînuţele spre ea.

— Să mă opresc puţin aici, pe muşchiul cesta gros, la poalele copacului, să alăptez copilul! s-a gîndit Fulg-de-nea.

S-a oprit dară în loc, s-a aşezat şi a întins sînul copilului să sugă.

Din asfinţit pornise ca să bată vînt tăios. Şi ochii bietei Fulg- de-nea se închideau de oboseală.

A aţipit. Un somn iute a furat-o. În somn, visa că era iar copilă în ţara îngheţată a lui Troian. Şi se făcea, de parcă luneca pe unda îngheţată a lacului cel mare din grădină. De undeva, de prin văzduh, a venit însă un şarpe mare, s-a înfipt în gheaţa lacului, şi gheaţa a început să se topească. Troian, care privea de la fereastră, cînd a văzut că gheaţa începe să se moaie, a ridicat biciul în sus şi l-a rotit. Balaurul a răsărit în faţa lui, şi-apoi Troian i-a poruncit să-i dea copilei sale brînci în apa întunecată. Balaurul l-a ascultat. A suflat peste fată. Şi, îmbrîncind-o cu suflarea lui de gheaţă, a cufundat-o în adînc. Ea a ţipat şi s-a rugat de tatăl său. Vroia să iasă afară; dar tatăl său a rîs şi-a poruncit balaurului să o îmbrîncească iar sub apă. Şi-n vremea asta lacul îngheţa pe încetul, prinzînd-o dedesubt în zale verzi de gheaţă.

S-a deşteptat din acest vis încă plîngînd, cutremurată de fiori.

De cînd avea inima caldă, fata lui Troian simţea frigul ca toţi ceilalţi.

Şi frigul se făcea tot mai puternic.

Din depărtări se auzea un şuier mare. A început apoi să ningă.

Şi Fulg-de-nea a înţeles că tatăl său i-aproape, că o urmăreşte. S-a ridicat şi a început să fugă, ţinîndu-şi puişorul strîns la piept. Fugea şi-aluneca în gropile înşelătoare, acoperite cu zăpadă, se ridica şi iar fugea... Ninsoarea însă se înteţea, şi vuietul din urmă răsuna tot mai tare.

N-a mai trecut decît puţină vreme şi Troian, cu zmeii după el, au ajuns-o.

Şi împăratul, tatăl său, i-a poruncit:

— Opreşte-te din fugă, Fulg-de-nea! Un pas dacă mai faci, cu biciul te voi sfîrteca!

Şi Fulg-de-nea a stat, nu pentru ea, ci pentru pruncul ce-l purta la sîn. A îngenuncheat în faţa lui Troian şi s-a rugat de el astfel:

— O, fie-ţi milă, tată, şi nu mă oropsi. Faţă de tine am greşit, ce-i drept; dar fericită sînt cu soţul meu Sorin. Şi acesta, tată, e copilul meu, nepotul tău. Dacă de mine nu ţi-e milă, îndură-te de el!

— Nu mă îndur de nimeni! a zis el, cu cruzime. Tu mi-ai călcat poruncile şi-ai părăsit împărăţia ce trebuia cîndva s-o stăpîneşti. Ai îndrăgit pe cel mai rău duşman al meu. Pentru aceasta te voi pedepsi. Am să te zăvoresc în temniţa de sub palat, şi-acolo am să te ţin, copil nevrednic, pînă ce inima-ţi va îngheţa precum a fost.

A început să plîngă cu suspine Fulg-de-nea. Avea un paloş să se apare. Şi-ar fi putut să lupte. Pe toţi i-ar fi zdrobit într-o clipită. Numai că nu putea lovi cu paloşul în tatăl său. În tatăl său n-avea putere să lovească fata. De-aici i-a şi venit pierzarea. A lăsat paloşul în jos, tot nu-i putea sluji; dar zmeul a şi prins de veste. S-a prefăcut în şarpe şi s-a tîrît încet pînă la paloş şi i s-a încolăcit îndată pe mănunchi. De-acolo a sîsîit către Troian:

— Măria ta, să nu uiţi ce-ai făgăduit. Răsplata mea. Îţi cer copila de nevastă!

— Orice îţi dau răsplată, Lăstuş, a zis Troian, afară de copilă. Pe Fulg-de-nea vreau eu s-o pedepsesc.

— De nu vrei să-mi dai fata, îţi cer copilul ei, a sîsîit din nou Lăstuş.

Auzind vorbele acestea, Fulg-de-nea a vrut să-şi prindă paloşul în mînă; dar şarpele a muşcat-o. Şi mîna i-a căzut ca moartă în jos.

A întins şi mîna cealaltă. Şi tot la fel s-a întîmplat.

S-a aruncat atunci cu trupul peste prunc, să-l apere, ţipînd din răsputeri:

— Copilul nu vi-l dau. E pruncul lui Sorin. Nu, nu vi-l dau!

Dar împăratul, tatăl său, a şi prins-o de coade tîrînd-o după el,
pe spatele balaurului; şi-a răspuns lui Lăstuş:

— Îţi las copilul ei, Lăstuş. Să faci cu el ce vrei. Al tău să fie de asemenea şi paloşul pe care în chip de şarpe tu te-ai încolăcit!

Şi a rotit apoi din bici Troian.

Balaurul s-a repezit în goana cea mai mare către împărăţia gheţurilor, sub pămînt.

Lăstuş a luat din nou înfăţişarea lui de zmeu. A prins în gheare fecioraşul şi, întinzînd aripe mari, a pornit iute-n zbor. S-a îndreptat către o pădure, pe care-o ştia el şi unde trăiau lupi. Acolo s-a oprit din zbor şi a azvîrlit de sus copilul, drept în mijlocul unui haitic. Şi fiarele s-au repezit la el, iar zmeul a început să ţipe spre soţii săi ce-l aşteptau.

— M-am răzbunat, şi pe frumoasa Fulg-de-nea că m-a înfruntat, şi pe Sorin ce vine adesea oamenilor în ajutor, şi pe copil l-am omorît. L-am azvîrlit de-a dreptul între colţii lupilor flămînzi. Ha, ha, ha!...

S-a întors după aceea zmeul să ia cu sine paloşul de foc al lui Sorin. A vrut ca să-l ridice de mănunchi, dar n-a putut. Au încercat şi ceilalţi zmei, şi tot asemeni s-a întîmplat. Că, pasămite, paloşul era vrăjit şi zmeii nu aveau putere asupra lui.

Iar paloşul sclipea acolo, nemişcat, unde-l lăsase Fulg-de-nea. Sclipea... Şi focul din tăişul său topea zăpezile ce acoperiseră pămîntul atuncea cînd venise Troian, le prefăcea-n pîraie ce se scurgeau spre văi.

Văzînd că paloşul rămîne neclintit, Lăstuş a dat poruncă de plecare. Şi zmeii, prefăcîndu-se în fum urît mirositor, au şi pornit către sălaşurile lor. Era tocmai la vremea cînd balaurul pe care se aflau Troian şi fata lui, intrau în ţara cea de sub pămînt.

La semnul lui Troian, balaurul a stat, pufnind zăpadă şi îngheţ pe nări. Şi împăratul, după ce a descălecat, a prins pe Fulg-de- nea de cozi. Aşa, tîrîş pe lespezile reci, a dus pe fata lui ce suspina şi-a azvîrlit-o înlănţuită în temniţa de sub pămînt.

A încuiat cu zece lacăte închisoarea şi-a poruncit oştenilor să sune-n goarne, să se adune poporenii acolo-n faţa lui.

Atîta doar, că-n vremea cît o smucise împăratul pe Fulg-de-nea de coade, din părul ei căzuse o viorea de munte, plină de parfum.^ Şi tare s-au mai minunat cu toţii, poporenii, şi de culoarea, şi de mireasma acelei floricele viorii. Aşa ceva nu le fusese încă dat să vadă acolo-n mohorîta împărăţie, sub pămînt.

Floarea trecea din mînă în mînă şi toţi priveau codiţa verde, dar mai ales petala viorie. Şi toţi trăgeau în piept mireasma primăverii şi se îmbătau cu ea.

— Asta-i aromă, ziceau ei, de sus, de-acolo din pămîntul cel verde al Bihariei, dar şi din părul cel bălai al fetei îndrăgostite.
— Aşa sînt florile-n Biharia? se întrebau unii pe alţii locuitorii din împărăţia lui Troian.
— Da, da! răspundeau alţii. Se spune că acolo-s numai flori, iar oamenii au inimile calde, sînt veseli şi sînt fericiţi.
— Să plecăm dară acolo! s-au ridicat şi alte glasuri.
— Păi, să plecăm!... răspundeau toţi ceilalţi.

De ce sorbeau mai mult parfumul florii, de aceea se făcea parcă în mintea lor lumină. Şi sufletele li se aprindeau de o dorinţă ce le fusese pînă atunci necunoscută. Doreau şi ei, ca oamenii ceilalţi, să afle, să cunoască fericirea de a iubi, de a fi iubit.

Şi-acuma clocotea întreaga împărăţie de-acea minune ce-o săvîrşise doar o floricică din părul unei fete îndrăgostite!

— Să se deschidă porţile degrabă! strigau supuşii. Vrem să plecăm.
— De nu, să se păzească împăratul! spuneau alţii cu glas de ameninţare.

Şi cine ştie ce cuvinte de hulă ar mai fi rostit în vînzoleala aceea poporenii, de nu s-ar fi ivit tocmai atunci pe treptele palatului Troian. Aşa s-a făcut linişte, căci împăratul a făcut mulţimii semn cu biciul să tacă şi-a rostit încruntat:

— Supuşii mei! La toţi aş vrea ca să vă fie întîmplarea aceasta învăţătură. Şi cine va tînji de astăzi înainte să-şi încălzească inima, să-mi părăsească fără voie împărăţia, ca fata mea va pătimi!
— Preaînălţate împărate, au început atunci să se ridice glasuri, noi încă te poftim s-o ierţi pe fată, pentru că inima i-e caldă, aşa cum spui. Şi noi ne-am săturat să ne simţim mereu aceste sloiuri reci de gheaţă în piept. Şi te rugăm să ne dai învoire să părăsim împărăţia şi să plecăm pe celălalt tărîm!
— Nemernicilor! a răcnit Troian. Şi parcă nu-i venea să-şi creadă auzului acele vorbe ce le rostea mulţimea. Nemernici ce sînteţi! Cunoaşteţi voi cum am să pedepsesc eu astfel de cuvinte îndrăzneţe? Am să vă potopesc sub nea. De vii am să vă îngrop. Şi-mi voi aduce în locul vostru alţi supuşi!

Negru de supărare, s-a tras apoi Troian la sine în palat, în vreme ce afară creştea, ca nişte valuri mînioase, huietul mulţimii. S-a urcat iute în turla cea mai înaltă. Şi-acolo a rotit din bici.

Balaurul s-a şi grăbit să vină la poruncă.
— Pe toţi să mi-i acoperi, să-i îneci sub zăpadă! a strigat împăratul cu vocea grea de ură. Nici unul să nu scape, să nu rămînă viu! Cu fata mea cu tot. Nu-mi trebuie supuşi cum sînt aceştia. Am să-mi iau alţii. Alţii.

Şi viscolul a început să bată; zăpada s-a pornit să crească, pe toţi supuşii să-i îngroape.

S-a înălţat întîi zăpada pînă la treptele palatului, apoi mai sus, mai sus şi de ferestre. A potopit şi uliţi, case, oameni. Gemete răsunau de pretutindeni. Se tînguiau femei, copii, bătrîni. Toţi care-şi pierdeau viaţa sub munţii de zăpezi. Şi toţi ziceau:
— Vrem să plecăm! Ni-i prea destul de împărăţia ta, Troian! Iară de jos, din temniţa de gheaţă de sub pămînt, unde fusese zăvorită Fulg-de-nea de tatăl său, cruntul Troian, cu gînd ca să-i îngheţe inima, se auzeau suspine şi fata lui rostea:

Tată, tată dragă,
nu-ţi fie de şagă,
c-aici sub pămînt
mi-ai săpat mormînt...
Da' nici în mormînt
linişte nu simt...
Că mi-e dor de viaţă,
de flori şi verdeaţă.
Lacrimi curg amare;
Pruncul unde-i oare?
Dar soţul iubit?
Visu-i nesfîrşit!
Nu i-am sărutat
nici cînd am plecat
şi cît or mai fi,
cît or vieţui,
nu i-oi mai zări!
Tată, tată dragă,
nu-ţi fie de şagă,
c-aici sub pămînt
mi-ai clădit mormînt!...

Auzea Troian împăratul suspinele fetei şi gemetele supuşilor. Şi supărarea îi creştea de două ori mai mult. Urcat în turn, îşi rotea şi mai tare biciul. Balaurul sufla şi mai vîrtos pe nări şi pe gură

viscol cu zăpadă şi îngheţ fără seamăn. Şi zăpada se urca, se urca într-una.

Abia cînd a ajuns zăpada pînă la ferestrele turnului a făcut semn împăratul fiarei sale de credinţă să contenească viscolul, de teamă să nu-l îngroape pînă la urmă şi pe el.

A făcut semn, şi viscolul a stat, dar gemetele celor ce se înăbuşeau sub munţii de zăpadă şi plînsul fetei sale se auzeau acum în liniştea de moarte mai desluşit, mai tare. De sub palat, din temniţa de gheaţă, copila lui spunea plîngînd lacrimi amare:

Tată, tată dragă,
nu-ţi fie de şagă!
Tu m-ai zăvorit,
mi-ai zidit mormînt.
Dar nici în mormînt
linişte nu simt...
Dorul mă cuprinde,
inima-mi aprinde,
după pruncuşor, după puişor...
Tu mi l-ai răpit
şi l-ai azvîrlit
În braţe de zmeu
pe copilul meu,
pe nepotul tău...
Dorul mă cuprinde,
inima-mi aprinde,
şi plîng şi suspin,
şi după Sorin,
soţul meu iubit,
Împărat vestit...
El cînd va veni
şi cînd va zări
că tu m-ai răpit
şi m-ai osîndit,
rău s-o mînia,
rău s-o răzbuna!...
Tată, tată dragă,
nu-ţi fie de şagă!
Dorul mă cuprinde,
inima-mi aprinde...

Şi dorul zdrobeşte
gheaţa şi-o topeşte.
Dragostea mă arde
şi-n jur totul cade...
Totul se topeşte
şi se prăvăleşte...
Tată, tată dragă,
nu-ţi fie de şagă!
Dorul mă cuprinde,
inima-mi aprinde
şi tu te-oi căi,
rău te-oi mai căi!...

Cînd s-au auzit răsunînd aceste cuvinte, împăratul a început să strige, să acopere glasul fetei şi al supuşilor osîndiţi la pieire. Şi rîzînd ca un nebun, a răcnit către afundurile acoperite de zăpezi, scoţîndu-şi capul cu barba zburlită pe fereastra turnului:

— Aşa?... Vă doare osînda mea? încălziţi-vă acuma cu toţii inimile acolo sub zăpezi. Nemernică fată! Nesocotiţi supuşi! V-am spus c-o să v-ajungă pedeapsa mea! De vreţi inimă caldă, să staţi aşa pe veci!

Şi peste toată împărăţia a răsunat rîsul nebun al împăratului:

— Ha, ha, ha!... V-am pedepsit!

Şi-n temniţa de sub palat sta Fulg-de-nea. Ştia că tatăl său n-o s-o mai ierte niciodată, că n-o să-şi mai vadă pruncuşorul, nici soţul drag, nici munţii, ierburile verzi, că n-o să mai audă cîntece de bucium. Şi jalea îi sfîşia inima...

Lacrimi tot mai fierbinţi curgeau din ochii ei, pe lespedea de gheaţă, şi trupul i se zguduia în suspine.

În mintea ei vedea coliba clădită de Sorin, poiana în care se jucase pruncuşorul şi munţii ce-i erau atît de dragi. Îşi amintea de tot ca într-o poveste. Durerea ei nu avea margini...

— O!... Cum să ies de-aci, să văd din nou lumina? gemea copila, înlănţuită în temniţa de gheaţă. Cum să-i mai văd pe cei care-mi sînt dragi?

Şi se lupta, plîngînd, lovind pereţii tari de gheaţă, trăgînd de lanţuri, să le rupă. Striga:

— Sorin!... Ajută-mă să scap...

Sorin era departe. N-auzea.

— Copilul meu! Copilul... se jeluia măicuţa îndurerată.

Copilul ei? îl azvîrlise zmeul între lupi.

— Cum am să pot ieşi de-aici? plîngea sărmana Fulg-de-nea cu deznădejde.

Şi lacrimile ei, care curgeau pe gheaţă, ardeau aşa de tare, c-au început sub fierbinţeala lor să se topească pereţii tari şi lespezile reci...

Un abur albăstrui pornise să se înalţe din alba nepătare a zăpezii.

De sus, din turlă, împăratul a văzut. S-a mohorît la chip şi, ridicînd în sus sprînceana, a privit cu nelinişte într-acolo.

Şi aburul a fost întîi uşor, apoi mai gros... Zăpada a început să se cufunde. Nămeţii s-au muiat. Iar lacrimile fetei ardeau din ce în ce mai tare. Se topea temniţa de gheaţă. Şi temeliile palatului se clătinau.

Palatul tot pornise să se lase într-o parte. Turla se prăbuşea. Se prăbuşea întreaga împărăţie. Zăpezile şi gheaţa se cufundau către adînc, se prefăceau în ape spumegînde, acolo sub pămînt.

Şi cu cît dorul cuprindea mai mult pe Fulg-de-nea, cu-atîta inima-i se înflăcăra. Din inimă se răspîndea un foc care topea şi ultima fărîmă de gheaţă, de zăpadă.

Se prefăcea şi ea în apă, în apă proaspătă şi rece cum e gheaţa...

Se prefăcea frumoasa Fulg-de-nea într-un izvor, ce izbucnea din acel loc unde fusese înlănţuită.

Nu mai era din preafăloasa împărăţie, acum, decît o apă mare şi, printre valurile ei, plutea Troian, fără coroană, cu părul răvăşit, strigînd pe cît putea:

— Lăstuş! Voi, zmeilor! Săriţi într-ajutor!

Dar zmeii nu veneau, zmeul Lăstuş mai era încă mînios că împăratul Troian nu îşi ţinuse vorba împărătească şi nu îi dăruise răsplata pe care o ceruse, pe alba Fulg-de-nea.

— Să bată viscolul! Să îngheţe iară totul! striga din răsputeri Troian.

Dar viscolul, balaurul, văzînd primejdia, fugise, îl părăsise.

Şi-atunci, se povesteşte că înainte de a se cufunda de tot în apă, ar mai fi auzit împăratul slab de tot un glas :

Tată, tată dragă
nu-ţi fie de şagă!
Dorul m-a cuprins,
inima mi-a-ncins,

şi tu te-oi căi,
rău te-oi mai căi!...

Să fi fost izvoraşul în care se prefăcuse trupul fetei, ce murmurase astfel de cuvinte? Să fi fost numai o părere, din spaima cea cumplită ce-l cuprinsese pe Troian? Nu ştie nimeni! Destul că, gituit de frica morţii, a mai răcnit o dată împăratul:

— Ajutor! Săriţi într-ajutor! Se topeşte împărăţia mea de gheaţă! Şi piere împăratul ei. Pier eu, Troian! Săriţi! Săriţi!!...

Nu i-a răspuns decît un glas slab, slab de tot.

Dorul m-a cuprins,
inima mi-a-ncins,

Apoi glasul s-a stins cu totul. Troian s-a cufundat şi el sub unda rece.

Stîlpii înalţi de gheaţă, ce sprijineau înainte bolţile cele mari ale împărăţiei de sub pămînt, căzuseră cu zgomot, de-au hăulit toţi munţii pînă în depărtări. Şi stîncile ce se aflau deasupra bolţilor de gheaţă s-au prăvălit. Au îngropat sub ele pe toţi acei ce vie- ţuiseră, şi acel tărîm de gheaţă.

După aceea, apele s-au tras, sau le-a sorbit pămîntul în tainiţele lui. N-a mai rămas la suprafaţă decît un izvoraş ce izbucnea către lumină, din locul unde fusese înlănţuită Fulg-de-nea. Şi-n jurul lui au rămas bolovani, brazi sfărîmaţi, ruină şi mîhnire.

A udat însă apa izvoraşului tot locul şi iarba a început să se înalţe ca prin farmec. Şi flori au înflorit. Multe, multe de tot... Locul acela prăbuşit s-a prefăcut într-o poiană înflorită, aşa cum sînt pe munte pretutindeni.

Nişte ciobani, care treceau pe-acolo, au văzut iarba şi florile ce smălţuiau poiana, s-au aşezat lîngă izvor, au făcut stînă.

Şi au numit locul acela, unde fusese împărăţia: Stîna de vale...

N-a trecut mult de-atunci şi s-a întors Sorin, prin slavă, pe calul său înaripat, cu pletele de aur fluturînd pe umeri.

Şi cum venea, deodată a zărit la poale de pădure un foc mare arzînd. Nu era foc precum credea, ci paloşul lăsat spre ocrotire soaţei sale, ce se afla acolo printre brazii întunecaţi. L-a ridicat de jos Sorin, înfricoşat în el

de-un gînd. Şi-n grabă a pornit către coliba din poiană, pe care el însuşi o clădise, pentru iubita-i Fulg- de-nea.

Acasă nimeni. Uşa trîntită de perete. Şi leagănul pustiu. S-a înspăimîntat mai tare împăratul. Cine i-a răpit soţia? Cine i-a luat copilul? Şi ce s-a întîmplat în lipsa sa?

A încălecat din nou Sorin şi a plecat prin munte. A mers de astă dată pe drumuri de pădure, gîndind că poate astfel va mai găsi vreo urmă a celor petrecute. A luat-o întîi către lăcaşul zmeilor, dar ei pieriseră, ascunşi în tainiţi nevăzute.

A tot gonit pe munţi în sus şi-n jos, pe văi, pe creste şi iată, într-o pădure, pe unde umblau lupii, a mai zărit un scutec.

Scutec de prunc în locurile acelea? L-a cunoscut Sorin. Copilul 3ău şi al lui Fulg-de-nea avea astfel de scutec.

Simţea că-şi pierdea mintea împăratul! A colindat, a scotocit tot locul - copilul nu şi-a mai găsit.

A gonit iar Sorin pe munţi, şi iată într-un hăţiş o albă fîşioară din rochia ce-o purtase Fulg-de-nea.

Striga prin munţi Sorin, de răsuna văzduhul întreg pînă departe:

— Hei, Fulg-de-nea, răspunde-mi!... Cine te-a luat? Pe unde eşti?... Copilul nostru unde-i?... Hei, Fulg-de-nea...

Şi nimeni nu răspundea la strigătul lui jalnic.

A gonit iar... Şi lacrimi îi brăzdau obrajii.

A mai gonit... N-a gonit mult şi a văzut în cale o movilă, dar nu era movilă, ci un balaur alb.

El singur mai trăia, din toţi aceia ce vieţuiseră în împărăţia lui Troian. Trăia, pentru că avusese aripi şi scăpase, lăsînd pe împăratul său, Troian, în părăsire.

Fugise să se-ascundă-n pădurile din munţi, căutînd să scape acolo, nevăzut. L-a prins Sorin pe-acel balaur şi l-a lovit cu paloşul de foc, plin de mînie.

De teama morţii, fiara a povestit slăvitului Sorin cum a pierit împărăţia lui Troian, sub lacrimile şi sub focul inimii ce-ardea de dor a preafrumoasei Fulg-de-nea.

A ascultat povestea cu durere Sorin; a încredinţat apoi balaurul în paza unui bihorean bătrîn, Andrei, să nu mai poată fiara face nici un rău.

Şi a plecat spre locurile acelea, unde fusese împărăţia lui Troian.

S-a repezit cu calul său în zbor, pîn-a ajuns pe culmea împădurită a Băiţii. De-acolo a privit în vale. Şi fie că amărăciunea îl copleşise, fie că ochii lui erau înceţoşaţi de lacrimi, n-a mai putut cunoaşte locul unde fusese împărăţia cea de gheaţă.

S-a avîntat atunci pe culmea învecinată, pe Munceii.

Şi de-astă dată l-au văzut ciobanii care-şi păşteau mioarele la Stîna cea de vale, i-au povestit cum auziseră şi ei, că-n acel loc fusese împărăţia prăbuşită. I-au arătat şi izvoraşul minunat, ce murmura acolo printre pietre, la lumină, şi care avea putere, ziceau ei, să înflorească locurile pe unde trece şi să tămăduiască suferinţe.

S-a aplecat Sorin să soarbă apă. Şi apa din izvor era ca gheaţa.

Fusese plîns şi ars în suflet de mîhnire împăratul. Cum a sorbit, s-a răcorit.

Şi apa susura, de parcă rostea blînd un glas de fată, de parcă auzea pe draga-i Fulg-de-nea:

...Tu, cît vei trăi,
eu te voi iubi...
Eu te voi iubi!...
Ci tu să te duci,
calea să apuci,
să caţi fecioraş,
rumen, drăgălaş.
Dacă-l vei afla,
să-l trimiţi colea,
apa să mi-o bea.
El o fi cîndva
mîngîierea mea!
Şi toţi cîţi or bea,
ici, din apa mea,
din acest izvor,
să se răcorească,
să se liniştească
toată viaţa lor.
Lacrimile mele
chinul să li-l spele!...
Tu cît vei trăi,
eu te voi iubi...
Eu te voi iubi!...

S-a ridicat de lîngă izvor împăratul Sorin şi a simţit că sufletul i s-a liniştit, durerea nu l-a mai ars.

A încălecat pe cal şi, înălţîndu-se în văzduh, a şi pornit deasupra Bihariei, să-şi caute fecioraşul pierdut. Ştia c-avea copilul său o stea în frunte, ce-l apăra de moarte şi primejdii. Nădăjduia mereu să-l afle ascuns pe undeva.

Şi a umblat el, a tot umblat deasupra pădurilor Bihariei.

A umblat vreme îndelungată, ani nesfârşiţi.

În tot acest timp nu şi-a aflat însă copilul.

Nu a putut să afle pruncul său şi al frumoasei Fulg-de-nea!

Au trebuit să vie alte întîmplări, ca taina aceasta să fie dezlegată...

Au trebuit să se petreacă fapte vitejeşti. Fapte şi feţi viteji, pe care-n alte povestiri îi vom vedea...

Moara zmeilor

Se spune apoi că-n timpurile acelea să fi căzut o dată, nu ştiu cum, Biharia în ghearele cele cumplite ale zmeilor ...Erau sărmanii oameni în stăpînirea lor; nu puteau să le stea împotrivă. Dacă pofteau zmeii bucate, le luau de la bouari; lemne dacă doreau, sileau pe pădureni să le aducă, să-i şi slujească, să le clădească tot ce aveau ei de trebuinţă.

Creşteau copacii mari şi drepţi, zmeii îi doborau sau îi strâmbau; luau mana păşunilor cînd înverzeau; otrăveau izvoarele; şi cîte alte rele nu făptuiau! Şi pe flăcăi, cînd îi zăreau pe munţi, îi îmbrîn- ceau şi-i doborau în prăpăstii; iară pe fete le furau, le duceau în sălaşurile lor şi le făceau roabe...

Asemeni vremuri de spaimă au fost acelea!...

Şi dintre zmei, mai rău ca toţi era Lăstuş...

El era căpetenia. Şi îşi avea lăcaşul într-un palat măreţ, clădit numai din aur, sus între stînci, aproape de culmile Munceii, pe malul unei ape furtunoase.

Aci îşi aducea Lăstuş prăzile sale răpite de la bouari şi pădureni, aci îşi ascundea şi roabele, flori gingaşe ale munţilor, copilele răpite.

Şi se mai povesteşte că tot în acel timp îmbobocea într-o căsuţă de pădurean, pe muntele Aleul, o fată cu ochi negri ce se numea Drăgana.

Era frumoasă copila, cum nu se poate spune, că faţa ei era mai albă ca laptele şi părul ei cădea pe umeri, văl lucitor, întunecat ca noaptea. Iar sub sprîncenele codate avea Drăgana gene lungi, tremurătoare, ca streaşină pădurii deasupra unor lacuri fierbinţi, scînteietoare, în care cine se oglindea simţea că-şi pierde mintea şi că se îndrăgosteşte.

Frumoase erau toate fetele din munţi. Da’ niciodată nu se mai văzuse vreuna mai frumoasă decît Drăgana! Că pasul ei era ca mersul cel sprinţar al ciutelor pe stînci, şi trupul îl avea mlădiu,

cum este creanga de alun în adierea vîntului din zori. Şi era proaspătă Drăgana, ca apa ce ţîşneşte din izvor, şi tot ca ea avea glasul cristalin, iar cînd zîmbea se lumina tot cerul şi pămîntul împrejur...

Şi dacă ea era aşa cum povestesc, nu este greu de închipuit de ce veneau atîţi flăcăi s-o peţească, s-o ceară de nevastă pe Drăgana!

Că vestea umbla iute, nu numai între munţi, ci pînă hăt departe, peste mări şi ţări. Şi aflaseră de frumuseţea fetei feciori de regi şi împăraţi. Voinici neînfricaţi, cu ghioage ghintuite pe umeri, ori buzdugane, sau încinşi la şolduri cu săbii lustruite, veneau... Veneau pe jos, veneau călări, urcau pe munţi pînă la casa cu stîlpii înfloraţi, în care locuia Drăgana şi se plecau înaintea ei, cerîndu-i mîna, îmbiind-o unii cu vitejia şi puterea ce le aveau, alţii cu avuţiile lor...

Dar în zadar veneau atîţi feciori, că fetii nu-i căzuse drag încă nici unul. Şi toţi făceau calea întoarsă, cu inimile arse de mîhnire.

Se bucurau părinţii, bieţii, că fata lor i-atîta de frumoasă, c-atîţi flăcăi de seamă o rîvnesc şi fiecare ar vrea să-i fie soţ. Mai înainte însă ca Drăgana să-şi fi găsit un soţ şi braţ de bărbat să poată veghea cu dragoste şi cu putere voinicească asupra sa, zmeii au şi aflat de frumuseţea ei. Lăstuş a dat porunci. Şi numai iacătă într-o bună dimineaţă, la poarta căsuţei din pădure s-au şi ivit doi zmei. Băteau cu pumnii în ulucă şi strigau tatălui Drăganei:

— Să ne dai fata, bătrîne! îţi porunceşte Lăstuş!

Bătrînul, tatăl fetei, a îngheţat de spaimă. Iar mama a început să-şi zmulgă părul din cap de deznădejde şi să o jelească pe copilă ca pe una dusă dintre vii.

Numai Drăgana, fetică de muntean, nu prea şi-a pierdut firea. Şi punînd mîna pe-un topor, a strigat alor săi:

— Staţi! Nu vă înfricoşaţi! Mai bine luaţi şi voi topoare, să ne apărăm...

Avea curaj copila!...

Şi dacă tatăl a văzut aşa, a pus mîna şi el pe un topor, mama pe altul. Şi, zăvorind în grabă uşa, s-au aşezat în dosul ei, gata de luptă, dacă ar fi îndrăznit zmeii, cumva, să năvălească înlăuntru.

Tocmai la vremea ceea urcau pe munte, spre casa din pădure, nişte voinici, care veneau şi ei să ceară fata. Zmeii, zărind flăcăii cu ghioagele pe umeri şi nevenindu-le la îndemînă să dea lupta, au întins aripi mari şi negre şi au zburat către stăpînul lor Lăstuş,

să-i spună ce li s-a întîmplat. Şi-anume că Drăgana a cutezat să li se împotrivească.

S-a mîniat peste măsură Lăstuş, cînd a aflat. I-a ocărit bine pe cei doi zmei c-au fost neputincioşi. Şi-a hotărît ca s-o răpească el singur pe fata cea frumoasă.

S-a înveşmîntat apoi în haine de bouar şi a pornit prin pădure, spumegînd tot de furie.

N-a trecut mult şi a ajuns la casa din pădure. Acolo s-a pitit în dosul unui trunchi, şi a rămas aşa, pîndind s-apară fata.

A aşteptat un timp.

Lumina zilei asfinţise, lăsînd peste frunzişul învăluit în umbre al pădurii, o tainică lucire.

Şi, dintr-o dată, s-a ivit fata. A coborît cu pasul sprinten, ducînd o cofiţă. S-a dus către izvor, dar, cînd a aplecat cofiţa înspre şuvoiul cel zglobiu al apei, a întins aripile şi zmeul. A prins-o într-o clipă cu ghearele de subsuori şi a pornit ca vîntul prin văzduh.

Drăgana a ţipat, a încercat să se lupte. Nu a fost însă chip să-i scape din gheare lui Lăstuş.

Curînd n-a mai rămas pe urma zmeului şi a copilei decît o clătinare uşoară de ramuri, încolo, peste creştetele înalte ale pădurii.

Şi alt nimic. Ba au rămas.. .Au mai rămas şi jalea nesfârşită a mamei, amărăciunea tatălui şi ura tuturor celor din munţi.

Iar buciume-au sunat vestea prelung şi cu durere. Pe creste au început să ardă focuri.

Şi mulţi, oho!... ce mulţi flăcăi, cei mai voinici din munţi, au luat în mîini cîte-o bărdiţă, topor, sau cuţit lung şi au pornit să se lupte cu zmeul, cu Lăstuş!

Dar dintre toţi cîţi au plecat, nici unul nu s-a mai întors... Toţi au pierit acolo; pentru că avea zmeul în slujba lui pe un uriaş de piatră. Se asemăna c-un munte. Şi se numea Buteasa. Era bătrîn Buteasa, da’ puternic.

La vremea lui, uriaşul fusese de-altminteri un viteaz care vroise să-l răpună pe Lăstuş. Şi se luptaseră împreună. Numai că zmeul biruise; îl supusese unei vrăji şi-l luase rob. Acum, vrăjit, uriaşul cel de piatră nu mai ştia ce face. Se supunea voinţei zmeului. Şi acesta îl orînduise să-i fi strajă la curţile-i de aur, dintre stînci.

Şi sta strajă Buteasa, privind din înălţime, încolo peste munţi. Şi cum vedea pe careva că se apropie de curţile zmeeşti, i se aşeza

în faţă, perete neclintit. De încerca vreun călător să urce peste el, peretele începea să se cutremure. Îşi zguduia tot trupul uriaşul cel de piatră. Cutezătorul se prăvălea-n prăpăstii. Mai arunca Buteasa deasupra bolovani, pînă ce îl strivea. Veneau după aceea şi fiarele, de hăcuiau ce rămînea din îndrăzneţ.

Aşa s-a petrecut cu toţi aceia cîţi au plecat să scape copila care fusese răpită din pădure.

Şi tot mai mult plîngeau părinţii fetei. Atît jeleau, de se muiau şi pietrele de mila lor.

Cursese atîta sînge! Şi în zadar, că fata rămăsese acolo prinsă, fără să-i poată da careva vreun ajutor.

Şi cum stăteau bătrînii aşa, într-o scară, plîngînd Încet pe prispă, deodată au văzut venind spre ci un flăcăiandru, coborînd din munţi. Hra un băiat sprinten, voinic şi lat în spete, dar cu mijloc subţire, ca tras printr-un inel. Ducea pe umăr ghioaga ghintuită, şi şuiera voios. A dat frumos bineţe voinicul şi-a cerut adăpost.

S-au ridicat bătrînii; l-au ospeţit pe călător, i-au adus fin pentru culcuş, apoi bucate pentru cină - ce-or fi avut şi ei prin casă... S-a aşezat la masă flăcăul. Şi după datină şi-a scos căciula. Dar cînd şi-a scos căciula, bătrînii au văzut că oaspetele lor avea pe frunte o stea de aur.

— Al cui eşti tu, copile? Şi de unde vii? l-a întrebat atunci tatăl Drăganei, pe acel flăcău ce poposise-n casa lor.

Acesta a început să rîdă:

— Te minunezi, bătrîne, poate, de steaua aurită, ce-o am aci pe frunte? Nu ştiu nici eu de unde-i. Şi drept dacă ţi-oi spune - poate nici n-o să crezi - cînd eram mic de-o şchioapă am trăit în pădure cu un haitic de lupi. Urlam şi-mi căutam hrana cu fiarele împreună. Ce s-a întîmplat cu mine? Am fost pierdut de mama sau m-a zvîrlit acolo vreun duşman? Nu ştiu nici eu să-ţi spun.

Şi-apoi voinicul a mai istorisit cum un bouar, care trăia singuratic acolo sus pe munte, l-a prins cu o capcană în hăţiş. Tare s-a mai mirat bouarul, cum de-a putut trăi copilul cu fiarele împreună, cum nu i-au făcut rău, nu l-au mîncat de foame... L-a luat după aceea şi l-a crescut, l-a învăţat şi traiul, şi vorbirea, precum e la munteni. I-a dat acelaşi nume, Briţeiu, cum îl chema pe el.

Pe urmă au trecut anii. Bouarul a murit. L-a îngropat băiatul şi l-a jelit ca pe un tată ce-i fusese. Şi cum în munte, pe păşune, sus, i s-a urît să tot stea singur, a coborît către păduri, să vadă lumea, să ştie ce mai este...

A ascultat tatăl Drăganei pe flăcău; după aceea a grăit şi el?

— Să vezi acum, voinice, că eu ştiu o poveste din tinereţea mea, despre Sorin. Sorin e împăratul ţării de foc, de sus, din slavă. Şi soaţa lui a fost frumoasa Fulg-de-nea. Ei au avut un prunc, căruia împăratul i-a pus în frunte o stea de aur, ca să-l cunoască totdeauna şi ca să-i fie ocrotire la primejdii. Cînd a pierit Fulg-de-nea, s-a pierdut şi copilul, lăsat într-o pădure lîngă zmei. Ce s-a ales cu el, n-a aflat nimeni, măcar că tatăl său l-a tot căutat. Şi-acuma mă întreb: n-oi fi cumva chiar tu copilul cel pierdut al lui Sorin?

Voinicul a început să rîdă şi mai tare:
— Glumeşti, om bun? Cum să fiu eu, un flăcăiandru de la boi, copil împărătesc? Asta nu-i cu putinţă... Mai bine dă încolo vorbele de clacă şi spune-mi de ce sînteţi aşa mîhniţi? Văd bine, sînteţi plînşi. Cînd am venit jeleaţi. Aţi fost oare loviţi de vreo năpastă?
— Am fost loviţi, că ne-am pierdut copila, a răspuns tatăl.
— Cea mai cuminte şi mai mîndră fată! a zis şi mama.
— A răpit-o Lăstuş! a spus iar tatăl.

Şi-au povestit flăcăului cum a furat-o zmeul pe fata lor, Drăgana; cum au plecat voinicii ca s-o scape; cum s-au luptat zadarnic şi cum s-au prăpădit cu toţii, făcuţi fărîme de Buteasa - uriaşul ce-l slujeşte acum sub vrajă pe Lăstuş.

Spunînd acestea toate, părinţii fetii au început din nou să plîngă.
— Am să mă sting din viaţă şi n-am să-mi văd copila nici în ceasul morţii, a mai rostit bătrînul, privind cu încrîncenare asfinţitul, ce învăluia parcă în horbote de sînge munţii.

Flăcăul a ascultat şi el cu luare-aminte ce-au povestit bătrînii. Şi-avea o inimă Briţeiu, ca pîinea caldă! S-a amărît nespus de toată durerea aceea a bătrînilor şi, fără să mai stea pe gînduri, a glăsuit:
— De-acum o să mă duc şi eu să dau piept cu Lăstuş, s-o aduc pe Drăgana, aci, la voi acasă!
— Degeaba ţi-ai da viaţa! au suspinat bătrînii. Că are zmeul pe uriaş. Stă-n calea orişicui, şi îl zdrobeşte fără îndurare.
— O viaţă am, a zis flăcăul, şi vreau să mi-o trăiesc în vitejie!

Au încercat bătrînii să-l oprească. Le părea rău de tinereţea lui.
Dar el s-a ţinut tare. Le-a spus că hotărîrea-i luată. I-a mîngîiat apoi şi el cum a putut pe amîndoi părinţii Drăganei. Şi le-a cerut ca să-i arate drumul către sălaşul cel zmeiesc.

Ei n-au avut ce face. Au trebuit să se învoiască şi să-i arate drumul.

Şi-a luat după aceea Briţeiu rămas bun. A pus ghioaga pe umăr şi a plecat cu pas săltat, prin pîcle, peste munte.

Şi-a mers... A mers pe creste şi prin văi. Şi s-a urcat pe culme la Munceii. De-acolo a coborît spre valea unui rîu şi iacătă în faţa lui s-a şi ivit uriaşul Buteasa cel vestit.

Se mişca greu, huruind stînci în jurul său, înalt, abia i se vedea capul prin norii fumurii. Pe cap, în loc de păr, avea ferige şi brusturi cu frunze mari. În chip de barbă-i atîrnau pe faţă jnepeni şi brazi

pitici, pe ei cu tufe de licheni. Rînjea cu colţii lui de piatră. Mormăia:
— Fă calea întoarsă, măi băiete, că peste trupul meu de piatră tot n-o să poată trece o gînganie ca tine. Şi dacă încerci să te urci sus, aici au să-ţi rămînă oasele, să ştii!
— He, he, he! a început să rîdă Briţeiu. Ce tot te grozăveşti aşa, moşnege? Nu ştii că acela ce se fuduleşte, se poticneşte? Şi ai uitat că buturuga mică răstoarnă carul mare?

Zicînd aşa, a şi început să urce pe stînca din care era făcut tot trupul lui Buteasa.

S-a căţărat puţin, dar deodată uriaşul s-a clătinat, s-a zguduit. Flăcăul a căzut.

Deasupra a mai trîntit Buteasa un vraf de bolovani.

Dar s-a ţinut bine Briţeiu... S-a cam lovit, ce-i drept, s-a cam zdrelit, dar altfel a rămas nevătămat, că era tare şi avea steaua din frunte ce-l ocrotea de moarte. Şi-a făcut dară loc cu greu, dînd la o parte bolovanii ce-i aruncase peste el Buteasa. Şi a început să se agaţe din nou.

Iar a căzut; iar s-a urcat. Şi fiarele stăteau pitite în pădure, la pîndă, mîrîind şi aşteptînd să-şi dea viaţa băiatul, să-l poată sfîşia, aşa cum se întîmplase cu toţi cîţi încercaseră să vină acolo.

Astfel a trecut ziua, a mai trecut şi noaptea. Şi-n tot timpul acesta a căzut flăcăul de zeci şi zeci de ori.

De cîte ori s-a prăvălit, a spart cu capul cîte un stei de stîncă; dar nu s-a dat bătut.

Şi tot luptîndu-se astfel, au început să se zărească iarăşi cele dintîi lumini ceţoase ale zilei.

La acel ceas se deştepta Sorin şi-ncălecînd pe calul său înaripat, pornea-n văzduh, luminînd cerul şi pămîntul cu paloşul de foc pe care îl purta cu sine la oblînc.

Din cînd în cînd, deasupra cîte unui loc ce-i plăcea împăratului mai mult, trăgea calul de frîu, îşi încetinea zborul şi, încordîndu-şi arcul, ce asemeni îl purta cu sine,zvîrlea în jos săgeţi. Şi locurile acelea erau îndată scăldate în căldură şi într-o lumină aurie. Iar florile se înălţau văzînd cu ochii, sălbăticiunile zburdau, pîraiele cîntau şi firea întreagă se înveselea.

Cînd a ajuns Sorin peste Biharia înflorită, munţii păreau făcuţi din aur, iar apele din lumină.

Măritul crai a zărit însă sub Munceii pe un flăcău ce se trudea să urce pe Buteasa. L-a aţintit mai bine cu-o rază de lumină; şi-n inimă a simţit Sorin o tulburare. Feciorul ce lupta pe vale avea pe chipul său o umbră dragă, cunoscută. Şi gura lui, dar mai cu seamă ochii, îi aminteau de soaţa-i Fulg-de-nea.

— N-o fi chiar el? l-a fulgerat gîndul pe crai. Dacă e el, are pe frunte stea de aur.

Şi tot atunci Briţeiu, simţind raza fierbinte ce-i juca pe faţă, a ridicat spre slavă capul. Fără să vrea şi-a amintit de ce-i spusese bătrînul - tatăl fetii - că s-ar putea întîmpla ca el să fie feciorul cel pierdut al lui Sorin, scăpat de la primejdii de steaua cea de aur.

Feciorul şi cu tatăl s-au privit ochi în ochi.

Iar împăratul, încordîndu-şi arcul a tras din el săgeata fermecată. Săgeata s-a înfipt din zbor drept în căciula lui Briţeiu, i-a dat-o la o parte de pe frunte. Şi ce să vezi? Pe fruntea sa era steluţa ce însuşi împăratul i-o prinsese în ceasul cînd flăcăul se născuse.

— Slăvite crai, a zis atunci Briţeiu, îndură-te de mine, dă-mi ajutor să trec peste uriaşul ăst de piatră, s-ajung la o copilă răpită de Lăstuş, şi să i-o smulg din gheare!

De-atîta bucurie simţea că-şi pierde graiul Sorin. Feciorul lui era. Feciorul ce-l căutase atîţia ani de-a rîndul. Pînă şi vorba, vorba cum o rostea Briţeiu, domol, puţin cîntat, se-asemăna cu a fetii pe care n-o putea uita. Copilul lui era, şi-i cerea ajutor.

Fără să stea în cumpănă o clipă, a hotărît împăratul întîi s-ajute pe feciorul său să biruiască greul. A tras înc-o săgeată, care-a pornit ca gîndul. Săgeata a-nceput pe drum să crească. A tot crescut. S-a schimbat în cal. Într-un cal murg ce s-a oprit lîngă Briţeiu. Şi i-a grăit astfel:

— Încalecă, stăpîne, şi porunceşte încotro să zbor.

Briţeiu a înţeles că împăratul Sorin l-a ajutat. Cum îi era degrabă a încălecat pe cal şi-a poruncit:

— Hai, murgule, să mergem la palatul lui Lăstuş!

— Să mergem! a nechezat calul, întinzînd aripi.

Şi au pornit în zbor. Cît ai grăi o vorbă, au fost peste Buteasa; au şi ajuns în mijlocul grădinilor zmeieşti.

Calul s-a coborît pe o alee prunduită toată numai cu pietre nestemate. Şi în grădină creşteau flori, care păreau măiestre cupe ţesute din argint. Păsări cu triluri calde zburau din ram în ram.

Briţeiu a stat aşa un timp şi parcă nu-i venea să creadă că poate fi pe lume atîta bogăţie, cîtă era acolo adunată. La capătul aleii luceau în raza albă a dimineţii palatele de aur, cu sute de ferestre şi balcoane, şi cu pereţii bătuţi în diamante, safire şi rubine. Şi prin palat se vedeau roabe şi slujitori nenumăraţi.

Deodată flăcăul a auzit un cîntec. Un cîntec domol şi dulce, plin de deznădejde.

«Ce-o fi?» şi-a spus Briţeiu. Şi, lăsînd calul acolo pe alee, s-a îndreptat către rîul din vale, de unde venea zvonul.

Acolo jos, pe ţărm, era o fată atîta de frumoasă, că lui Briţeiu i-a şi căzut pe dată dragă.

S-a apropiat de ea. Şi-avea copila părul negru de tăciune şi ochi adinei, în care se citea atîta jale şi durere, îneît flăcăul a simţit cum i se frînge inima de milă.

«Ea trebuie să fie!» şi-a zis Briţeiu şi a strigat-o cu numele ce i-l spuseseră părinţii.

— Drăgana! Tu eşti ?

Copila, auzindu-şi numele, a şi sărit din locul unde sta, punîndu-şi mîinile pe inimă cu spaimă.

— Nu te înfricoşa, a zis Briţeiu, am venit să te scap. Îţi aduc veste bună de acasă, Drăgana!

— Voinice, a răspuns fata, nu ştiu cine eşti; dar orişicine ai fi, de-aici fugi mai degrabă! Buteasa, uriaşul cel de piatră, are un corb în gură. Nu-i corb adevărat, ci e un zmeu de pază. De te-a zărit venind, corbul o să şi zboare să-i spună lui Lăstuş. Iar el te va răpune!

— N-o să mă poată răpune, a glăsuit din nou Briţeiu. Şi colo pe alee am un cal fermecat. Cu el o să străbatem drumul pînă acasă, ca vîntul şi ca gîndul.

Dar nu a apucat Briţeiu să-şi termine cuvîntul, şi cerul s-a înnegurat.

Corbul vestise pe Lăstuş. Şi el venea împreună cu zmeii ceilalţi. Aripile lor negre întunecau tot cerul. Urletul lor cutremura toţi munţii.

— Fugi, fugi, a apucat să mai rostească Drăgana lui Briţeiu; dar cu un bubuit puternic zmeii au şi sărit îndată pe pămînt.

— E prea tîrziu! a răcnit Lăstuş. Flăcău netrebnic, care ai cutezat să intri în sălaşurile mele şi să te apropii de fata care-mi va fi soţie, am să te nimicesc.

— O să vedem noi care e mai tare, zmeu afurisit! a grăit şi Briţeiu, în mîini cu ghioaga ghintuită, gata să înceapă lupta.

Zmeul avea un buzdugan de nouă sute de ocale. L-a învîrtit cu grabă şi a ţintit o dată cu putere spre capul lui Briţeiu. Dar steaua ce-o purta pe frunte, din nou l-a ocrotit. Şi buzduganul, ocolind băiatul, a mers pe-alt drum, a ajuns pînă la Buteasa, s-a înfipt în trupul lui.

Uriaşul a urlat de moarte, pentru că buzduganul îi pătrunsese adînc în măruntaie. Şi tot atuncea zmeul a văzut steaua ce o avea pe frunte Briţeiu.

Şi oricîtă putere avea, l-a cuprins frica pe Lăstuş. Ştia că doar copilul lui Sorin era însemnat astfel cu o stea în frunte. Şi el, Lăstuş, răpise pe Briţeiu în pruncie, îl azvîrlise lupilor ca să-l sfişie; dar iată că băiatul scăpase şi-acum venea pesemne să-şi răzbune.

Gîndind aşa, Lăstuş doar a suflat o dată peste fată şi a prefăcut-o într-o porumbiţă. El însuşi s-a schimbat într-un erete. Eretele a prins în gheare porumbiţa şi a zburat către palat. Zmeii ceilalţi s-au prefăcut asemeni în ereţi şi au urmat în grabă pe Lăstuş.

Ajuns la sine în palat, zmeul cel mare a legat porumbiţa de picior cu un lănţug într-o firidă.

A suflat apoi şi peste palat, peste grădinile acelea fermecate, le-a preschimbat pe toate într-un solz de peşte; iar solzul l-a ascuns cu grijă în urechea lui cea dreaptă.

A scos după aceea din urechea stingă alt solz. A suflat peste el. Şi locurile unde erau zmeii şi fata s-au prefăcut într-o cetate încruntată, avînd ziduri de stîncă neagră. Iar ţărmul cel de apă şi toată împrejurimea s-au preschimbat şi ele în loc pustiu plin tot numai de pietre ascuţite şi tăioase.

A pus Lăstuş pe zmei de pază în cele şapte turle ale cetăţii, pe margini. El însuşi s-a urcat în altă turlă, cea mai înaltă, deasupra zidurilor negre.

S-au pregătit cu toţii de luptă, punînd să fiarbă cazane mari cu smoală şi plumb, ca să le toarne peste Briţeiu şi să-l ucidă.

Dar nici Briţeiu nu a rămas cu mîinile în sîn şi, încălecîndu-şi calul fermecat, gonind de jur împrejurul zidurilor negre, a încercat să-şi facă loc să intre în cetate, strigînd în vremea asta cu putere pe copilă:

— Drăgana! Drăganaaa! Răspunde, unde eşti?

Dur nu i-a răspuns nimeni. Şi în zadar a încercat el să slărîme undeva cetatea, că nici o piatră n-a putut urni, atît erau de tari acele ziduri.

Şi ar fi luptat el încă mult şi bine, fără folos, de nu l-ar fi strigat tătucă lui, Sorin, care-l veghease toată vremea de sus, cu ochii umezi şi tare se mai bucura, văzînd c-atîta-i de viteaz.

— Briţeiu, opreşte lupta şi vino înainte-mi! a auzit flăcăul glasul lui Sorin.

Feciorul nici n-ar fi gîndit să-nceteze lupta, cîtă vreme era încă m cetate, zăvorită, copila ce-o îndrăgea acum din suflet. Numai că murgul pe care-l călărea n-a vrut să mai asculte porunca lui Briţeiu ce îl mîna la luptă. Şi-a zburat lin către acel loc unde plutea în văzduh şi calul cel de foc al lui Sorin.

Caii s-au apropiat unul de altul. Şi împăratul, fără să se mai stăpînească, şi-a cuprins feciorul după umăr, l-a îmbrăţişat. Pe faţă a simţit Briţeiu o lacrimă arzătoare.

Au poposit cu caii pe un nor. Vroia Sorin să-şi privească mai degrabă şi mai cu de-amănuntul feciorul pierdut. L-a cercetat cu ochii, l-a mîngîiat şi l-a întrebat cum s-a întîmplat că l-a găsit bouarul între lupi. Şi iar l-a strîns în braţe şi nu se sătura Sorin să-i tot audă glasul ce semăna-n dulceaţă cu al lui Fulg-de-nea.

A plîns de bucurie împăratul cel mare al ţării focului şi al luminii, că-şi are în braţe iar copilul şi că acesta e flăcău voinic şi îndrăzneţ. A plîns apoi gîndind la soaţa sa, frumoasa Fulg-de-nea, ce nu putea şi ea să-l vadă şi să se bucure de-aşa mîndreţe de fecior.

Cînd s-a mai răcorit de lacrimi, Sorin a spus fiului său:

— Briţeiu, dragul meu, sînt mulţumit de tine că eşti aşa viteaz. Şi-acuma, dacă te-am găsit, vreau ca să vii cu mine. Să vezi împărăţia ce ai s-o stăpîneşti. Să încălecăm din nou pe cai!

Briţeiu însă nu avea astîmpăr şi gîndul la Drăgana nu-l lăsa. S-a uitat în jos, colo, către cetatea lui Lăstuş şi, îndreptîndu-şi apoi faţa spre Sorin, a glăsuit astfel:

— Mărite tată, eu bucuros aş vrea să merg, dar e o fată în cetatea lui Lăstuş. E roaba lui. Şi înainte de a pleca împreună aş vrea s-o scap!

— Ţi-e dragă? a întrebat cu zîmbet împăratul.

— Mi-e dragă, tată, a rostit Briţeiu, cum poate ţi-o fi fost şi ţie mama!

— Ei, dacă ţi-este dragă, aşa cum mi-a fost mie Fulg-de-nea, vom găsi noi o cale s-o scoatem din cetate, să-l biruim pe zmeu. Acum însă vreau să vii cu mine şi-n tihnă toate le-om orîndui.

Spunînd aşa, Sorin a încălecat, a tras de frîu şi calul lui de foc a început să se înalţe. Briţeiu a încălecat şi el pe murg, a mai privit o dată spre cetate, lung, lung şi l-a urmat pe tatăl său ce se înălţa prin slăvile albastre. Pe drum, Briţeiu l-a întrebat pe tatăl său

— Tătucă, n-ai putea să-mi spui ce face-n acest timp Drăgana mea?

A zîmbit iară împăratul şi-a scos din deget un inel. In piatra lui, feciorul a văzut pe zmeu, pe fată; le-a auzit cuvintele. Şi-a înţeles că fata l-a îndrăgit de asemeni şi-i este dor de el. Zmeul, hainul, doreşte însă s-o silească să-i fie lui soţie, dar ea nu vrea şi este gata să primească mai bine moartea.

Cînd a văzut şi asta, a zis din nou Briţeiu către Sorin:

— Tătucă, te-aş ruga ca totuşi să-mi dai voie să mă întorc şi s-o scap pe Drăgana.

— S-ajungem pînă sus şi-apoi vom pune totul la cale cum e mai bine, i-a răspuns împăratul feciorului, ce nu mai avea tihnă. Puţină răbdare să mai ai şi totul va fi bine.

S-au înălţat apoi mai sus şi-au tot zburat, au tot zburat, pînă ce, dintr-o dată, au zărit nişte porţi. Erau nişte porţi mari, ce străluceau ca aurul topit. Au răsunat glasuri de trîmbiţe, şi împăratul cu feciorul alăturea de el au străbătut acele porţi sub care se aflau oşteni, care sunau din trîmbiţi de aramă.

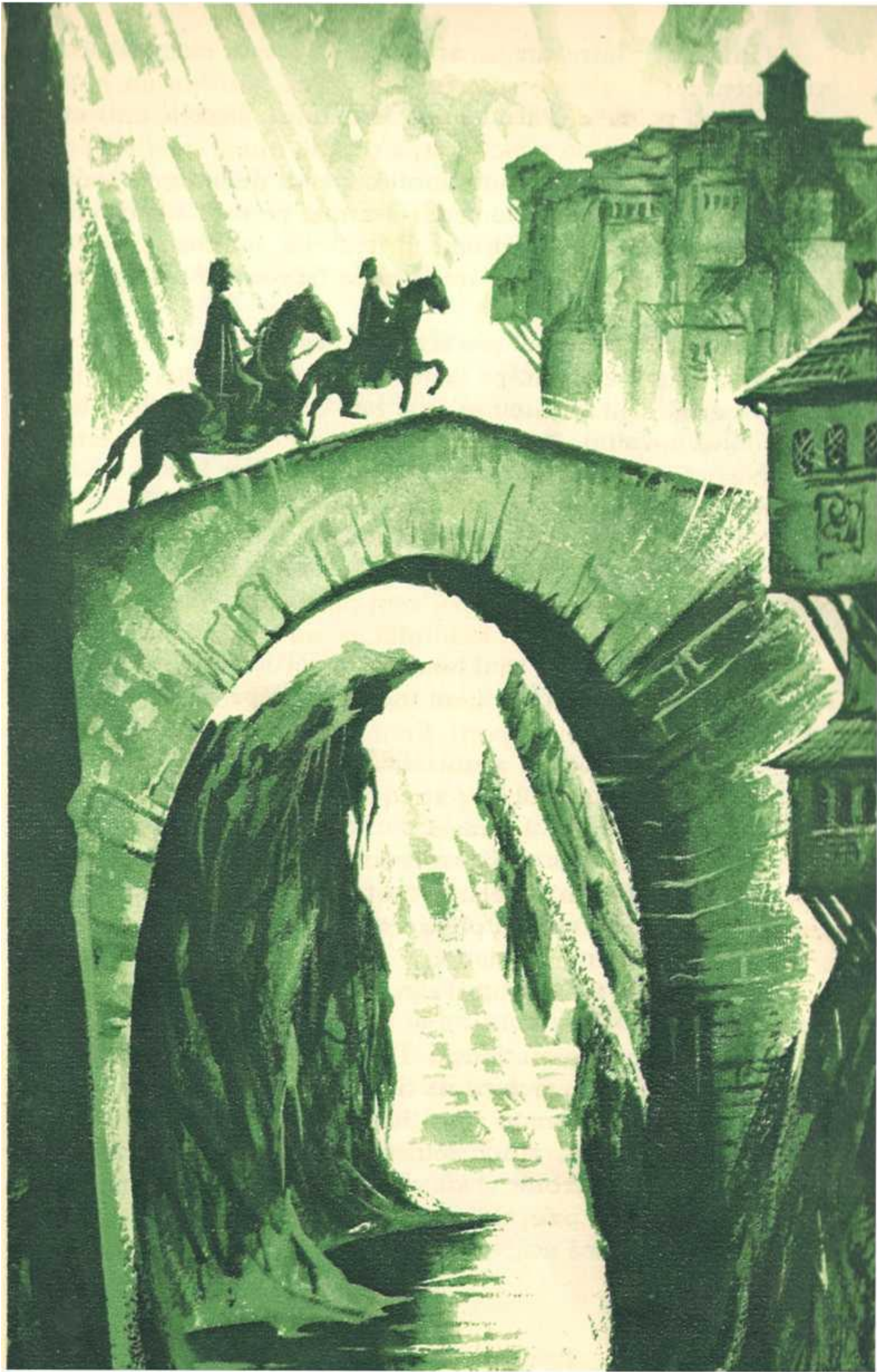
În faţa lor s-a deschis apoi drum podit cu lespezi aurite, care ducea spre un palat făcut în întregime doar din flăcări. În faţa zidurilor sale înflăcărate erau grădini pline de flori şi de copaci, erau izvoare ce ţîşneau în sus cu limbi de foc.

Totul era aci făcut numai din flăcări; dar focul nu făcea nimănui rău.

Muzici se auzeau pretutindeni. Tineri frumoşi, perechi, perechi, dănţuiau fericiţi. Nu era decît rîs şi voie bună.

— Aceasta-i ţara mea, a spus Sorin. E ţara focului şi a iubirii. Aici nu-i niciodată noapte. E totdeauna cald şi tinereţe. Nu e frumoasă ţara mea, băiete?

— Ba e frumoasă, zău, tătucă, dar nu ştiu dacă pot să-ţi pun şi o întrebare?

— Pune orice întrebare, măi copile! a rostit împăratul vesel peste fire.

Şi punînd palmele la frunte, privind în jos, Briţeiu a zis cu îngîndurare:

— Tătucă! N-ai putea să-mi spui, de-aci Biharia se vede? Şi munţii ei umbroşi, pe unde sînt? Dar rîul pe-ale cărui maluri am întîlnit-o întîia oară pe Drăgana?

S-a uitat îndelung Sorin către Briţeiu şi doar după aceea i-a răspuns:

— Ţi-e dor de ţara unde te-ai născut, copile?

— Mi-e tare dor, tătucă, a spus Briţeiu.

— Credeam c-ai să rămîi aici, să împărăteşti cu mine ţara asta! s-a mîhnit împăratul.

— Nu pot, tătucă drag, nu te întrista, a grăit iar feciorul. Crescut am fost, ştii bine, între codri. Şi-acolo am fost deprins s-ascult pîraie răcoroase şopotind, să sorb mireasma dulce-amară de păşuni. Nu pot să vieţuiesc pe alt tărîm, pentru că acolo jos este şi făta ce-o iubesc.

— Nu poţi?

— Nu pot, tătucă, nu te supăra, dar de-acolo, din munţii noştri, la tine m-oi gîndi cu drag cît voi trăi. Ceas după ceas. Şi niciodată nu te voi uita.

— Credeam că dacă ai să-mi vezi ţara, ai să te înduplеci, a zis Sorin, cu inima întristată că i se îndepărtează feciorul, înţelegînd însă că nu-l poate opri, că prea-i e dor de ţara unde se născuse, unde era şi fata ce-o îndrăgise. Să-mi spui însă, băiete, ce să fac pentru tine? Care-i dorinţa cea mai mare a ta, să ţi-o împlinesc?

— Doar o dorinţă am,tătucă, tu o ştii.

— Care? Spune-mi-o lămurit!

— Să mă ajuţi s-o scap pe fata cea frumoasă de pădurean din gheara lui Lăstuş, aşa cum mi-ai făgăduit venind aici pe drum.

— O vei scăpa!

Şi împlinind voia feciorului, Sorin, cu preţul întristării sale fără margini, de a rămîne iarăşi singur, a început să glăsuiască:

— A venit vremea, fătul meu, să înveţi cum poţi răpune pe Lăstuş. Întîi şi întîi trebuie să afli că steaua care scînteiază pe fruntea • ta e din mănunchiul paloşului meu. Şi ea are putere să-ţi ocrotească viaţa. Dacă vreo armă ucigaşă e îndreptată către tine, ea nu te poate atinge; fiara de-o vede, se imblînzeştc: zmeii, uriaşii, balaurii nu-ţi pot face nici un rău.

— Îţi mulţumesc, tătucă, pentru ca, a zis smerit Briţeiu săru- i îmi mîna lui Sorin. Şi-acum, rogu-te, grăieşte mai departe.

— Coboară-te, copile, cu murgul ce ţi-am dat, a glăsuit Sorin, piuă la locul ce se cheamă Stîna cea de vale. Acolo ai să afli un pîrîu ui apa ca de gheaţă. A izvorît din lacrimile mamei tale, din dorul ci aprins pentru noi. Să sorbi din el şi ai să capeţi putere înzecită. Să cauţi apoi pe bătrînul Andrei. El ştie multe, o să-ţi fie de folos. Abia după aceea să pleci la luptă. Eu voi veghea necontenit, de sus, asupra ta. Şi astfel, fătul meu, vei birui.

De cum a auzit şi vorbele acestea, Briţeiu şi-a luat rămas bun de la tatăl său. Sorin l-a îmbrăţişat cu drag şi cu durere, lăcrimînd din nou. Şi încălecînd pe calul fermecat, flăcăul a pornit iute în jos, către Biharia.

A călărit, a călărit prin zarea nesfârşită, prin norii albaştri, vineţi, verzi ca apele din munţi, prin alţii purpurii ori galbeni ca iarba veştejită. A coborît, a coborît. Cînd a simţit deodată ceaţa ceea rece, cum numai peste munţi se află, cînd a simţit miresmele păşunilor şi a auzit cîntecele aspre ale bouarilor, a ştiut că-i Biharia.

— Biharia mea! a strigat el. Sînt iar la sînul tău, pămînt pe care m-am născut...

A ajuns jos pe munţi, şi-a căutat să afle mai întîi unde e Stîna cea de vale. La stînă, un cioban i-a arătat izvorul minunat de gheaţă. A sorbit apă din izvor. Cum a sorbit, i s-a părut că apa-i spune încetinel:

Şi cel fecioraş,
rumen, drăgălaş,
a venit colea,
apa să mi-o bea...
Şi el dacă bea,
ici din apa mea, -
să se răcorească,
puterea să-i crească,
şi să biruiască
unde va umbla,
unde va lupta!...
Lacrimile mele
chinul să i-l spele!...

Şi cît va trăi,
eu îl voi iubi.
Tare-l voi iubi
şi îl voi dori...

A băut Briţeiu apă din izvorul de gheaţă. Şi-a amintit cu drag de maică-sa şi a simţit că i-au crescut puterile înzecit.

Pe urmă s-a urcat din nou pe cal; a căutat, după sfatul tătîne-său, pe Andrei, bătrînul. A aflat de la pădureni, pe drum, că Andrei şi doi feciori ai săi de suflet, Paltiş şi Gruieş, păzesc cu toţii laolaltă balaurul cel alb, ce-a vieţuit cîndva în ţara de gheaţă a împăratului Troian. Mai au în strajă ploaia cu şuvoi, o iapă sălbatecă şi trăznetul cel rău, un cerb cu coame şi copite de oţel.

Pe cel balaur l-a prins însuşi Sorin, cînd a pierit împărăţia de gheaţă a lui Troian, dar iapa cea sălbatecă şi cerbul cel cu coarne şi copite de oţel i-au prins bouarii şi pădurenii sus în munţi. I-au zăvorit, să nu mai poată face rele.

A călărit deci mai departe Briţeiu, spre o pădure mare, din coasta muntelui Bohodeiul, unde i se spusese că locuieşte Andrei cu fiii săi. Aveau aci sub coastă o peşteră adîncă, unde ţineau sub pază cele trei vidme.

Cînd a ajuns Briţeiu la peşteră, era sub seară şi toţi pregăteau cina. Andrei, bătrînul, pusese în frigare zece boi. Flăcăii săi copseseră-n cuptor un munte întreg de pîini şi aduseseră de la izvoare un rîu întreg de apă în butoaie.

Şi-apoi, tot după legea cea veche a ospeţiei, întîi şi întîi a trebuit să se aşeze Briţeiu la masă.

A mîncat bine şi a băut. Şi după ce i-a cinstit masa, a vrut Andrei să-i asculte şi păsul.

L-a ascultat cu luare-aminte. A stat un timp şi-a cugetat; pe urmă a hotărît:

— A venit dară vremea să-l zdrobim pe Lăstuş! De cînd aştept eu ceasul acesta! De cînd doresc eu bătălia asta! O să luăm vidmele cu noi, ca să ne fie de ajutor şi o să plecăm. Voi ce ziceţi, feciori, plecăm în noaptea asta sau plecăm mîine în zori?

— În noaptea asta! au răspuns feciorii amîndoi, într-un cuvînt.

Andrei a rîs pe sub mustăţi, pentru că el ştia mai dinainte răspunsul celor doi feciori.

După aceea au descuiat zăvoare. Andrei a scos balaurul, Paltiş iapa sălbatecă şi Gruieş, cerbul cel cu coarne şi copite de oţel Le-au pus la fiecare cîte un frîu de fier. Au luat în mîini jordii de aramă încinse în foc şi-au încălecat pe vidme ţinîndu-le pe cît puteau mai bine strînse în frîiele de fier. Briţeiu s-a urcat şi el pe cal. Şi au piei ai cu toţii laolaltă, gonind din răsputeri.

În revărsat de zori au fost în faţa lui Buteasa. Uriaşul cel de piatră nu s-a mişcat din locul lui ca să le închidă calea. Gemea doar gros şi huruia vîrtos din toţi rărunchii lui de piatră.

— Ce e, uriaşule? Ce gemi aşa? l-a întrebat Briţeiu.

— Cum să nu gem, a mormăit uriaşul, dacă am fost rănit de moarte cu buzduganul lui Lăstuş? Mi-a sfarîmat rărunchii. Şi zmeul, care l-am slujit atîţia ani, nici nu s-a ostenit să vie să m-ajute!

— Dar tu, Buteasa, ai fost odată un viteaz, a luat cuvînt Andrei. Şi zmeul te-a înfrînt prin viclenie, după aceea te-a şi pus sub vraja lui. Te-a osîndit să-l şi slujeşti.

— Acum, dacă m-a lovit cu buzduganul, a pierit toată vraja! a huruit Buteasa. Nu mai sînt robul lui.

— Atunci de ce nu te răzbuni pe zmeu? a mai grăit Briţeiu.

— Ba, cum de nu, m-aş răzbuna, dacă mi-ar scoate cineva din măruntaie buzduganul. Că mult mă chinuieşte greutatea-i pe rărunchi.

— Să ţi-l scot eu! a zis Briţeiu.

— Dacă faci asta, am să-ţi spun şi-o taină, a huruit iară Buteasa.

Briţeiu atît a aşteptat. A dat poruncă murgului. S-au înălţat pînă la locul unde se-nfipsese buzduganul în trupul lui Buteasa, făcînd o bortă cît o peşteră de largă. A intrat înăuntru, în peştera de piatră. A luat de acolo buzduganul, care-i zdrobise uriaşului rărunchii, şi a ieşit cu el afară.

Cînd l-a văzut Buteasa pe flăcău ieşind cu buzduganul, cînd s-a simţit mai uşurat de suferinţă, l-a învăţat:

— Află, băiete, că toată puterea lui Lăstuş e într-un ulcior cu apă vie, ce-l ţine totdeauna lîngă el. Dacă ai să izbuteşti să sfarmi ulciorul, dihania se va preface într-o stană. Şi eu, să ştii că-ţi stau într-ajutor să răpunem pe zmei.

— Bine, uriaşule! s-a bucurat Briţeiu, rotind în mînă buzduganul. S-a coborît apoi în zbor cu murgul lui, pe ţărmul apei, care curgea la poalele cetăţii, unde făcuseră conac Andrei şi fiii lui de suflet.

Cu toţi au pornit sfatul, cum să se desfăşoare bătălia.

Pe cînd se sfătuiau, s-a ridicat deodată pe turla cea de sus a zidurilor negre un sul de fum înecăcios. Fumul s-a răsucit, din el s-a ivit chipul lui Lăstuş. Acesta a grăit către flăcău cu vocea cea mai mieroasă:

— Briţeiule, dragă Briţeiu, de ce vrei tu să fim duşmani? Nu crezi că e mai bine să uităm trecutul? Tu să-mi laşi mie pe Drăgana, eu să te umplu de avuţii!

— Ehei, măi zmeule, a spus flăcăul, află că dragostea curată nu se răscumpără cu aur. Că nu e nici o avuţie de pe lume să o poată plăti. Şi ce mai vorbă lungă. A venit vremea să dai socoteală pentru faptele tale; şi orice ar fi pe lume, noi doi ne vom lupta.

Auzind zmeul răspunsul lui Briţeiu, s-a aplecat de mijloc deasupra turlei în care se urcase şi a rostit cu prefăcătorie şi mai mare:

— Te necăjeşti degeaba, măi Briţeiu. Drăgana îmi va fi mireasă. S-a învoit să facem nunta. Iar pentru tine-s fete ca frunza şi ca iarba. Nu copile sărmane de pădurean ca ea, ci zămislite anume de regi sau împăraţi. Pe oricare vrei pot să ţi-o dau de soţie.

Cum a zis zmeul vorbele acestea, a şi bătut din palme. De peste rîu s-a auzit un fîlfîit; şi a venit în zbor o coţofană. A bătut coţofana din aripi în faţa lui Briţeiu; şi s-a schimbat pe loc într-o fată frumoasă, cu părul negru corb, ca al Drăganei, cu buze umede şi pîrguite, şi braţe moi şi albe, înveşmîntată în haină de mătase viorie împodobită toată-n nestemate.

— De vrei, pot ca să-ţi fiu mireasă! a rostit fata cu glas îmbietor.

Briţeiu a şovăit o clipă privind la frumuseţea fetei şi zmeul hohotind, i-a strigat răguşit:

— Aşa este că şovăi? Aşa-i că e frumoasă? Ei, ia-o tu pe asta, şi lasă-mi pe Drăgana. Astfel vom avea pace.

Atîta că flăcăul s-a scuturat pe dată de tulburarea ce-1- cuprinsese şi a răspuns:

— Ia-ţi, Lăstuş, coţofana! Nu pentru ea am venit pînă aicea, să fac război cu tine. Mai bine hai, grăbeşte-te la luptă!

Cum a rostit aşa Briţeiu, a ridicat mîinile în sus fata cu părul negru. S-a făcut iară coţofană şi-a zburat peste rîu.

S-a schimbat zmeul la obraz de ciudă, dar iute a bătut din nou în palme. Şi-n locul coţofanei s-a ivit pe dată o altă pasăre - o fisă. A dat şi ea din aripi, şi s-a schimbat în faţa lui Briţeiu într-o fată cu

părul ca arama, ochii ademenitori şi straie lungi din catifele roşii. A zâmbit fata cu dorinţă spre Briţeiu şi l-a chemat la pieptu-i, ce se zbătea sub altiţa bogată, cusută cu rubine.

A izgonit-o Briţeiu şi pe aceasta, zicînd:

— Mie nu-mi trebuie altă fată afară de Drăgana!...

Zmeul şi-a strîmbat tare chipul său cel schilav; dar a bătut pentru a treia oară din palme. Şi-n locul fisei s-a ivit o brumăriţă, o pasăre micuţă, cenuşie. Şi brumăriţă a fîîfîit uşor din aripi şi s-a făcut o lată cu părul ca de aur, în veşmînt feciorelnic, cu ochii plecaţi în jos, ce-a şoptit cu sfială:

— Eu sînt copila care-ţi trebuieşte.

— Şi e bogată cum nu-i alta în lume, a mai clănţănit zmeul.

— Pieriţi! Pieriţi, înşelătoare! s-a mîniat Briţeiu. Voi vreţi să îndepărtaţi de mine pe Drăgana, dar mie numai ea mi-e dragă. Pieriţi! Iar tu, Lăstuş, găteşte-te că începem lupta.

A zis astfel Briţeiu; şi a pierit brumăriţă. Zmeul s-a închis în turlă; de-acolo a răcnit:

— Trei fete mîndre, ca trei zîne, ţi-am îmbiat, Briţeiu. S-alegi din ele una. Şi să-mi laşi mie pe Drăgana.

— Bine ai făcut, Briţeiu, că n-ai ales nici una, a spus atunci Andrei. Toate trei fete au fost de fapt doar una: zmeoaica Tariţa, sora lui Lăstuş. Numai că a venit mereu sub alte înfăţişări. Şi ea poftea să-l încuscrească pe Sorin prin tine, cu Lăstuş, să-l scape de pedeapsa ce-l aşteaptă!

— N-ai vrut să te supui voinţei mele, a mai urlat o dată din cetate vocea învrăjbită a lui Lăstuş. Aşa ai fi scăpat de ura mea. Să ştii că steaua pe care o ai în frunte nu te mai poate ocroti. Am ţesut vrăji, ce-o fac neputincioasă. Tot nu te învoieşti să pleci pe-aci încolo şi să-mi laşi mie pe Drăgana?

— Nu, zmeule, a spus feciorul. Nu voi pleca de-aicea decît după ce te-oi zdrobi. Şi orice-ar fi să fie, de-o trebui să mor, tot voi lupta cu tine!

A zis aşa Briţeiu şi a dat semn de luptă.

Andrei cu fiii săi au pregătit cele trei vidme şi s-au suit pe ele, ţinînd frîiele în mînă: bătrînul pe balaur, Paltiş pe iapa cea sălbatecă, Gruieş pe cerbul cel cu coame şi copite de oţel.

— Buteasa, tu ne stai într-ajutor? Îţi ţii cuvîntul? l-a întrebat încă o dată Briţeiu pe uriaş.

De sus din slăvi, Sorin sta şi el gata ca să-şi ajute fiul. Auzind întrebarea lui Briţeiu, a încordat o dată arcul, lăsînd să-i fulgere o săgeată fermecată în inima de piatră a lui Buteasa.

Săgeata a încins tot trupul rece al uriaşului de piatră; i-a dat putere să mai lupte; şi el a glăsuit:

— Sînt gata, voinice, să lupt acum şi eu, să îmi răzbun robia în care m-am aflat atîta timp la zmeu!

— Uriaşule! a tunat zmeul din cetate. Dacă ai să ţii cu mine, am să te vindec, şi-am să te las să pleci prin lume liber.

— Nu, zmeule, a răspuns Buteasa, nu-mi trebuie mila ta şi nici nu cred cuvintele-ţi viclene. Mai bine vreau să mă răzbun!

— Îţi mulţumesc, uriaşule! s-a înveselit Briţeiu. Fii dară gata! Şi tu, Andrei! Pornim!

Şi-a început bătălia...

Nemaivăzută şi nemaiauzită luptă!... %

Se spune că întreaga lume a stat atunci pe loc, ca să asculte bătălia aşteptată de oameni de vreme îndelungată. Nici rîul n-a mai curs, nici frunzele n-au mai şoptit, nici gîzele n-au mai zburat. Pe cer s-au oprit norii din mers. Vîntul n-a mai bătut.

Şi toţi, şi toate au rămas aşa, fără suflare, aşteptînd să vadă: cine va birui? Cei buni, Briţeiu, cu Andrei şi fiii lui, ajutaţi de Sorin? Sau răii: Lăstuş cu zmeii săi?

Fierseseră, se povesteşte, zmeii, în cazane mari de fier, în clocot, plumb şi smoală. Le-au şi vrăjit aşa ca steaua pe care o purta Briţeiu să nu-i mai poată feri trupul. Să-l poată arde pînă la os cu plumbul şi cu smoala clocotită.

Şi-au început să zvîrle cazanele încinse de acolo din turle.

Numai că împăratul Sorin veghea...

Privise în piatra inelului pe care-l avea în deget şi văzuse pe zmei cînd făceau vrăji peste cazanele în clocot.

A luat atunci săgeţi din cucură. Şi-a ţintit cu una în steaua ce-o avea pe frunte Briţeiu, dîndu-i putere nouă să se împotrivească vrăjii şi să-i ferească trupul de arsuri.

A mai tras trei săgeţi către Andrei şi fiii săi de suflet. Săgeţile împăratului Sorin n-au făcut nici un rău celor trei oameni; ba, dimpotrivă, le-au mai dat tărie în braţe şi putere, ca smoala şi plumbul clocotite, care curgeau de sus, să nu se lipească de ei, să nu-i primejduiască.

Briţeiu, dîrz, s-a repezit atunci spre temeliile cetăţii, dînd cu putere în zidurile negre cu buzduganul.

De cîte ori a dat Briţeiu, de-atîtea ori s-a clătinat cetatea c-un bubuit, de parcă se răsturna întreg pămîntul.

Şi-n vremea asta, Andrei a împins cu jordia de aramă balaurul pe care-l călărea. Balaurul a şi pornit să sufle viscol pe nări, ca-n vremea lui Troian cel crunt, lovind cu vuiet mare în zidurile negre.

Cei doi flăcăi, Paltiş şi Gruieş, au năvălit asemeni cu ploaia cea sălbatică şi trăsnetul peste cetate. De sus, au început să cadă peste turle bolovani grei de stîncă, pe care-i azvîriea Buteasa.

Au hăulit atuncea din străfundul lor toţi munţii. Rîul se revărsase peste ţărmuri, iar jos, la poalele cetăţii, pămîntul a început să se topească şi-apoi să fiarbă, de atîta plumb şi smoală azvîrlită de zmei din turlele cetăţii.

Şi lupta a urmat întreaga ziuă, pînă ce stele s-au aprins pe cer, să lumineze calea reginei nopţii, Luna, venită într-un rădvan de argint, ca să privească înfricoşătoarea bătălie.

De-atîta înfierbîntare - pentru că zmeii clocoteau necontenit smoala şi plumbul în cazane - cetatea se făcuse roşie ca focul şi strălucea ca un rubin în noapte.

Oho! Ce zile şi ce nopţi au fost acelea! A mai trecut o zi şi încă o noapte. S-au mai scurs alte nopţi şi alte zile, în totul şapte.

Şi-n acest timp, în smoala şi în plumbul care curgeau de sus, au pierit toate vietăţile, pînă departe-n jur. Au pierit fiare. Şi-au dat sfârşitul peştii în apa unde se scursese mîzga aceea otrăvită. S-au prăpădit gîngăniile în miasmele fierbinţi, ce se înălţau acolo pretutindeni, S-a pîrjolit pădurea şi buruienile... N-a rămas nici o floare.

Numai Briţeiu şi cei trei soţi ai săi de luptă n-au îndurat nimica. Săgeţile acelea fermecate, ţintite de Sorin, i-au oţelit la trupuri şi i-au ferit de orişice primejdii, de orişice urgie. Dar în schimb ei au tot lovit cu şi mai multă putere în cetate.

Aşa loveau, că zidurile au început de la o vreme să se sfarme. Cădeau bucăţi ca nucile la vale. Au început să cadă, să se surpe zidurile negre!

Şi s-au fărîmiţat mai mult sub bolovanii lui Buteasa.

Biharia întreagă s-a zguduit în focul cela mare al bătăliei!

Şi-n depărtări, pe munţi, şi pe păşuni, şi în păduri, bouarii, pădurenii, au lăsat tulnice şi buciume de-o parte, femeile au uitat

copiii fără hrană lîngă vetre, orişice lucru şi cuvînt a încetat. Şi toţi au stat s-asculte zgomotul năpraznic al luptei dintre oameni şi zmei, gîndind cu îngrijorare în cugetele lor: «Oare se va sfîrşi acum domnia şi puterea cea rea a zmeilor peste Biharia? Sau ei vor birui şi vom rămîne în stăpînirea lor pe veci?»

Şi fiecare ar fi dorit să se grăbească către viitoarea bătăliei, să vină într-ajutorul lui Briţeiu, dar nimeni nu putea să se apropie de locurile aprinse şi mistuite de acele şuvoaie clocotite, ce le zvîrleau fără de contenire zmeii pe pămînt.

Numai că iată, în ceasurile acelea de cumpănă şi grijă, deodată a răsunat peste Biharia un urlet ce-a umplut de înfiorare pe fiecare om.

Ce s-a întîmplat?

S-a întîmplat că-n toiul bătăliei, Briţeiu, tot lovind cu buzduganul acela de nouă sute de ocale, a izbutit deodată să facă o spărtură în zidurile negre ale cetăţii.

Cînd zmeii au văzut spărtura şi buzduganul lui Briţeiu lovind mai cu mînie, ca să lărgească locul, au aruncat cazanele într-o parte şi-au strigat lui Lăstuş, cuprinşi pînă-n călcîie de spaimă:

— De-acum, stăpîne, încetăm lupta, feciorul lui Sorin a pătruns în cetate.

Fără să mai aştepte răspunsul lui Lăstuş s-au prins cu ghearele unul de celălalt şi au sărit cu toţii, ţipînd şi făcînd larmă, pe pămînt.

Buteasa i-a văzut cînd au sărit şi a căutat în pripă un bolovan mai mare, să-i zdrobească; dar n-a găsit. Plin de mînie, a ridicat braţele-n sus şi şi-a smuls capul său greu de piatră de pe umeri. Şi, ridicîndu-şi în sus capul, l-a zvîrlit pe urma zmeilor să-i nimicească.

Atîta că Buteasa era bătrîn şi istovit de frămîntările acelor zile, de rana ce-o avea în măruntaie şi n-a ţintit destul de bine. Capul i s-a sfărîmat fără folos în rîul ce curgea pe-alături şi unda lui a dus la vale bolovanii.

Trupul de piatră al uriaşului s-a preschimbat în munte ca toţi munţii, avînd pe culmea lui adîncitura de unde a smuls bătrînul capul acela mare, greu, cu păr de ferige şi brusturi, cu barbă verde de licheni.

Numai că zmeii, înfricoşaţi, s-au repezit în partea cealaltă, pe un munte ce se înălţa acolo, chiar în faţa lui Buteasa. Şi înghiontindu-se unul în celălalt, doborînd în drum brazii, au şi pornit la goană.

Dar înainte de a ajunge pe vîrful muntelui, s-a avîntat pe urma lor şi Gruieş, călare pe cerbul cel cu coarne şi copite de oţel.

Cerbul a pătruns repede între zmei. Şi trăznetele cu care lovea cerbul, din coarne şi copite, trăznete verzi, ucigătoare, loveau cumplit pe zmei. Fiecare trăznet dobora un zmeu şi-l prefăcea într-o viperă lucioasă, neagră, ce luneca şi se-ascundea sub bolovani.

Nici un zmeu n-a scăpat. Doar Gruieş, călărind pe cerb, a mai ajuns pînă în vîrful muntelui şi, de-acolo, a strigat spre tatăl său, Andrei, vestindu-l că i-a doborît pe toţi.

Cît Gruieş nimicea pe zmei, Briţeiu a tot lovit în ziduri. A tot lărgit spărtura ce-o făcuse. A pătruns în cetate călare pe murgul său. A dat năvală-n sus pe scări! A ajuns pînă-n turlă. Şi sus, pe ziduri, iată-l pe Lăstuş, înfricoşat şiuncercînd să fugă.

În dinţi zmeul ţinea lănţugul de care era prins piciorul porumbiţei. Ulciorul cel cu apă vie, în care îşi avea toată puterea, era în mîna stingă. Şi-n mîna dreaptă ţinea strînsă o făclie, armă de zmeu, mai tare ca o spadă sau ca un buzdugan. Cu acea făclie Lăstuş putea să pîrjolească întreaga lume.

Tocmai îşi întinsese zmeul aripi şi se urca în văzduh.

Briţeiu a dat pinteni şi a pornit cu calul după zmeu. Îndată l-a ajuns; şi l-a prins de-o aripă. Şi amîndoi au început să lupte, în timp ce viscolul sufla, ploaia sălbatică bătea şi trăznetul cădea de pretutindeni.

Zmeul s-a întors, a lovit pe Briţeiu cu făclia ce o ţinea în mînă. Pe nări a început să sufle arşiţă. Şi pulberi otrăvite a azvîrlit din gură.

Zadarnic a încercat acestea toate zmeul. Briţeiu a rămas neatins. Făclia luneca pe lîngă trupul flăcăului, iar pulberile otrăvite şi arşiţa îl ocoleau.

Văzînd Lăstuş că nu-l poate răpune pe Briţeiu, a vrut din nou să fugă şi să scape; să se piardă în lume, luîndu-şi cu sine numai pe Drăgana, schimbată-n porumbiţă.

Scrîşnind din colţi, răgind cu înverşunare, a lăsat dară lupta la o parte şi-a fîlfîit puternic din aripi; a pornit iar să zboare.

Dar murgul fermecat al lui Briţeiu l-a şi ajuns îndată de pe urmă. Flăcăul l-a izbit din zbor cu buzduganul. Şi lupta a început din nou... mai tare... Tot mai tare... S-au coborît, lovindu-se unul pe altul, pe-o culme înverzită, învecinată cu cetatea. Aicea lupta a urmat mai îndîrjită. S-au luptat zile, nopţi - cine mai ştie cît s-or fi luptat.

Pînă ce, dintr-o dată, l-a lovit flăcăul pe zmeu cu buzduganul atîta de puternic, că zmeul a căzut de-a berbeleacul de pe culme, pînă la zidurile sale negre, de unde-şi luase zborul. Şi, sub greutatea loviturii, ulciorul cel cu apă vie, unde-şi ţinea ascunsă el puterea, i s-a spart, făclia i s-a stins. Zmeul s-a prefăcut îndată în stană de piatră la poalele cetăţii. Acolo a rămas pentru vecie.

În locul unde s-a sfărîmat ulciorul a izvorît o apă, s-a prăvălit la vale, schimbîndu-şi cursul pe la mijloc, aidoma unei mori, căzînd apoi cu vuiet într-o prăpastie adîncă, vrînd parcă să înghită, să macine sub apă şi stana închircită a zmeului Lăstuş.

Şi-apoi cînd zmeul a pierit, Briţeiu a văzut cum vine în zbor o porumbiţă deasupra morii acesteia de piatră şi de apă - a morii zmeilor. Era o porumbiţă ce scăpase dintr-un lănţug ce îl ţinuse zmeu-n gheară. Şi ea s-a pogorît în faţa lui Briţeiu. Cînd a ajuns chiar lîngă el, a mai bătut o dată din aripi şi s-a ivit în locul ei Drăgana.

Briţeiu a luat-o în braţe pe copila care-i era dragă şi pentru care se luptase pe viaţă şi pe moarte cu toţi zmeii.

Iară copila s-a strîns cu dragoste la pieptul flăcăului viteaz...

A mulţumit după aceea Briţeiu lui Andrei şi celor doi feciori ai săi, pentru ajutorul ce i-au dat. Şi după ce a luat cu sine - tot după sfatul bătrînului Andrei - un solz de peşte fermecat, aflat într-o ureche a stanei, Briţeiu a pornit pe murg, cu draga lui, spre muntele Aleul, spre casa părintească din pădure. Şi cît s-au bucurat bătrînii, cînd au văzut copila ce o credeau moartă.

Şi ei, Briţeiu şi Drăgana, au hotărît să şi pornească nunta...

S-a plecat dară voinicul cuviincios înaintea părinţilor copilei. **Şi** le-a cerut-o soaţă pe Drăgana. Ei l-au îmbrăţişat. I-au binecuvîn- tat pe amîndoi şi le-au urat să fie de-a pururi fericiţi.

Atunci Briţeiu şi-a amintit de solzul cel de peşte, pe care îl scosese din urechea dreaptă a stanei lui Lăstuş. A suflat peste solz - precum aflase taina mireasa sa, în timpul cît stătuse în cetate. Şi, ca prin farmec, s-au ivit acolo pe muntele Aleul palatele de aur bătute în pietre scumpe ce le avusese zmeul, grădinile întinse, dezmierdate, pline de flori şi păsări rare, cu alei prunduite numai în nestemate. Şi prin palate au început din nou să robotească slujitorii aceia pe care îi avusese zmeul.

Voinicul s-a îndreptat către palate, ţinînd pe draga lui de mînă şi-a slobozit pe toţi copiii de munteni, ce-i avusese zmeul în robie.

Apoi a început, cum se înţelege, nunta!...

La nuntă au venit însuşi măreţul Sorin, apoi bătrînul Andrei şi fiii săi de suflet şi toţi bouarii, toţi pfldurenii din Biharia - că avusese zmeul bucate şi băuturi, cît nu se pomeneşte, acolo, în beciurile palatului de aur.

Şi-au petrecut... Şi-au jucat... Şi fluiere-au cîntat... Şi cetere, şi buciume-au sunat cu veselie, nu numai pe Aleul, ci pînă-n depărtare pe munţii Gruieş, Buteasa şi Briţeiu, prin locuri unde se dăduse bătălia, în preajma morii zmeilor.

Ba încă, după obiceiul muntenesc, au venit înaintea mirelui toţi ceteraşii, legaţi cu chischineie, năframe albe, după gît. Şi unul dintre ei, în timp ce strunele îl îngînau, a zis cu glasul subţirel, prefăcîndu-se, în hazul tuturor, că-i fată:

Spune-mi, Briţeiu curat,
În ce ape te-ai scăldat,
de eşti falnic şi viteaz,
şi dezmierdat la obraz?

Alt ceteraş i-a şi răspuns deîndată cu glas gros de voinic:

Spun, Drăgano, adevărat...
Apa-n care m-am scăldat,
este dorul - ştii tu bine...
Cine-l simte, să suspine,
să vină-n braţe la mine...

Mesenii au hohotit; dar ceteraşul cel de-al doilea a mai spus:

Zi, Drăgano,-i rîndul tău,
tu-n ce apă, în ce tău,
te-ai scăldat, te-ai îmbăiat,
de ţi-e trupul mlădios
şi ţi-e chipu-aşa frumos?

Iar ceteraşul cel dintîi a răspuns subţirel:

Spun, Briţeiu, adevărat,
Apa-n care m-am scăldat,
E dragostea pentru tine...
Cine-o ştie, să suspine
Şi să mă cuprindă-n braţă,
Să mă ţie-aşa o viaţă!...

Apoi, în veselia tuturor, ceteraşii au dat cu toţii laolaltă glas, zicînd:

Dragostea-i ca mierea dulce,
de ce-o guşti, nu te-ai mai duce...
Miere dulce-i dragostea,
dac-o guşti, ai tot gusta.

După vorbele acestea s-a înteţit jocul şi veselia, în timp ce alt cîntăreţ, cel mai ghiduş dintre toţi, a mai grăit astfel:

La nuntă de-asta venim,
să petrecem, să glumim,
că şi eu la casa mea,
am ce bea şi ce minca,
da' nu-mi vine-a şi juca...
Haide dară să cîntăm,
să cîntăm şi să jucăm,
pe miri să înconjurăm,
şi-un trai bun să le urăm!...

Aşa au tot nuntit şi s-au veselit, şapte zile şi şapte nopţi, în cea de-a şaptea zi, s-au adunat bouarii şi pădurenii la poalele pridvorului de aur, în care se aflau mirii şi unul dintre ei a spus:

— Voinice Briţeiu, tu eşti acela care-ai scăpat prin vrednicia ta pămîntul strămoşesc de sub urgia zmeilor... Şi tu ne-ai scos de sub călcîiul lor afurisit. Ţie ţi se cuvine dară să ne ocîrmuieşti şi să ne aperi de alte rele ce s-or ivi în viitor. Şi cum Biharia nu a avut, nici nu are împărat, noi te-am ruga să ne fii tu!...

— Trăiască împăratul Briţeiu! au răsunat glasurile voioase ale muntenilor.

Şi fiul lui Sorin nu s-a putut împotrivi, că era lumea plină pe-atunci pe toate tărîmurile de vidme, şerpi, balauri, zmei şi alte fiare... Vremuri grele puteau oricînd să se întoarcă. Şi-au vrut muntenii să aibă în fruntea lor un braţ viteaz, un os din osul luminatului Sorin.

Astfel s-a învoit Briţeiu să fie împărat. Şi-a cîrmuit el vreme îndelungată, alături de Drăgana lui, cu înţelepciune şi cu vitejie, luptînd şi înfrîngînd pe toţi duşmanii, căutînd să facă uitaţi toţi anii aceia întunecaţi, cînd stăpînea Lăstuş peste Biharia.

Numai că armele acelor cumplite întîmplări din vremea lui Lăstuş tot au rămas: ruinele cetăţii celei negre, stînci aspre, colţuroase, străjuite de brazi drepţi şi întunecaţi, asemuindu-se cu o moară părăsită, plină de vipere lucioase, înveninate.

Mai jos de moara «dracilor de zmei», cum le spuneau odinioară muntenii, învolburat şi înspumat, trece un rîu. Pe ţărmul său era copila, cînd a văzut-o întîia oară Briţeiu şi cînd cu frumuseţea-i l-a vrăjit. În amintirea fetei, rîul a fost numit Drăganul.

Şi încă se mai zice că oarecine de se aşază pe mal, la ceasul cînd în unde ard stelele din cer, el poate să audă cum apa şopoteşte legenda cea străveche uşor, fără sfîrşit...

Ghialumer

Mai este un loc anume în Biharia, nu prea departe de muntele Băiţa, pădurosul, unde se află o cascadă. Şi apa din cascadă are, pe cît se spune, o vrajă. Din ea parcă se aude un glas, şoptind înfierbîntate stihuri de dragoste.

Odinioară, precum se povesteşte în legendă, apa aceasta, cascada Ghialumer, nici nu se pomenea. Necum să stihuiască!

Aci, cum se mai ştie din bătrîni, a fost odată numai un castel fălos şi plin de bogăţie. Castelul unui crai, pe nume Mătieş.

Şi craiul Mătieş avea o împărăţie pe cine ştie unde! Dar, obosit de lupte, sătul şi de domnie, craiul se hotărîse să lase scaunul unui fecior mai mare şi el să se odihnească aicea la castelul pe care-l avea în munte.

Vroise Mătieş ca să-şi petreacă restul de zile ce mai avea, fără de nici o grijă, numai în veselie.

A dat poruncă dară să i se încarce avuţia în lăzi încăpătoare de aramă, bine ferecate. Şi lăzile le-a pus în care trase de boi vînjoşi de munte.

Şi au pornit spre noile sălaşuri. Atîta avuţie avea cu el, atîta aur, scule şi pietre preţioase, atîţia bani, tot ce strînsese craiul în lunga lui domnie, că se plecau în jos de-atîta greutate carele şi-abia se mai tîrau pe drumuri de pădure.

În frunte mergea craiul, călare pe-un cal roib, purtînd la şold o spadă ce înspăimîntase lumea.în urma sa veneau într-o caleaşcă mare, zmerite şi supuse, soţia şi o copilă, Ileana.

Şi după ei urmau: Amira, tovarăşa de joacă a Ilenii, şi tatăl său, Gomora, acela care ştia să afle tîlc în stele, putea citi în lună, cunoştea şi zodiacul, putea să afle de vin vremuri mai rele sau mai bune, de e război sau pace... Dar cîte nu ştia? El însuşi sfătuise pe craiul Mătieş să părăsească scaunul şi să-şi afle odihnă aicea la castel.

Şi craiul ascultase, pentru că sfetnic bun i-era Gomora. De accea-l şi ţinea mereu în preajmă şi vorba sa o preţuia întotdeauna.

Şi copilei craiului, Ilenei, îi era dragă Amira. Crescuseră de-alt- minteri împreună. Şi laolaltă le fusese jocul.

Şi cînd mergea copila de crai la vreo plimbare, cînd ţesea horbote şi pînză, cînd se gătea, cînd învăţa să dănţuiască, mereu era alături şi Amira. De mici se deprinseseră să-şi spună orice taine. Şi una dintre ele cînd plîngea, cealaltă sigur lăcrima şi dînsa, la fel cînd rîdea una, rîdea fără îndoială şi cealaltă.

Şi-acum, dacă se aşezase craiul aci în munte la castel, copila lui Gomora primise o încăpere, lîngă odăile ce le avea Ileana, aşa încît întreaga zi puteau să fie împreună.

Iar craiul, după ce vîrîse comorile în beciuri, se apucase de petreceri

Strînsese lîngă el, ca să-l desfete, pe cei care ştiau s-alcătuiască stihuri, povestitori şi cîntăreţi din cetere şi surle, pitici, dănţuitoare şi măscărici. Stăteau cu toţii pe treptele înalte de marmură ale castelului şi craiul, după bună voia sa, le poruncea ca să-l înveselească fiecare, pe rînd.

Dacă se plictisea, pleca la vînătoare de cerbi sau de mistreţi, prin văile albastre ale munţilor. Şi alteori se desfăta, plimbîndu-se numai prin sihlele înverzite şi pline de mirezme.

Aşa-şi trecea acum viaţa Mătieş, cu fală, plin de mulţumire şi niciodată prea sătul de veselie.

În vremea asta, Ileana şi fata lui Gomora zburdau pe aleile umbroase din parc sau prin cămări, cîntau şi se jucau. Fugeau vuind pe trepte, se alungau pe săli, făcînd pe «baba oarba». Şi-apoi, copile alintate cum erau, făceau atîtea pozne, că se speriase o lume întreagă acolo la castel. Că se urcau în turle, şi uneori furau cîte o lance de la vreun ostaş, pe cînd dormea în strajă; se coborau după aceea sub bolţile castelului, acolo unde sta Gomora în fum, vrăjind mereu, şi-i răsturnau clondirele de sucuri şi unsori. Iar alteori... Cîte nu mai făceau?... Dădeau totul de-a valma mereu cu jocul lor!

Şi vremea trecea iute. Trecea... Veniseră copile micuţe la castel Ileana şi Amira, şi-acum erau crescute. Abia încăpeau în rochii. Şi rochiile pe ele luau rotunjimi de flori. Ca merele-n grădină, aşa se pîrguiau. Nu mai fugeau pe trepte şi nu mai necăjeau străjerii cei din turlă; ci în cămări stăteau, cu ţesături în mînă şi îşi vorbeau în şoapte.

Ba chiar, de la un timp, Amira se cam schimba, nu era ca înainte. Ţesea ceva, cînta... Deodată, fără vreo pricină, se înroşea la faţă. Sau îi venea să joace. Cînta iară, tăcea... Pleca apoi în grabă. Din nou se întorcea, parcă vroia să-i spună ceva Ilenei şi nu-ndrăznea.

— Ce-ai tu, Amiră fată? a întrebat-o Ileana într-o zi. Nu mai eşti tu aceeaşi, nu eşti ca altădată. Ti s-a-ntîmplat ceva?

Amira s-a împurpurat la faţă mai rău. Era gata să spună. Şi a tăcut din nou. Dar prietena, Ileana, s-a tot rugat de ea şi a stăruit:

— Ce e? Ce s-a-ntîmplat? Ai uitat oare că-mi eşti ca şi o soră şi trebuie să-mi spui orişice ai pe suflet?

Pînă la urmă, Amira s-a înduplecat şi, punînd palme reci pe obrajii aprinşi ca jarul, a început să îşi mărturisească taina:

— Iubesc, iubesc pe un tînăr, Ileană!

— Cine-i? a vrut să ştie fata de crai, cuprinsă de uimire. De-aici e? Vreun curtean? Şi e bogat, frumos?

— Nu, nu-i curtean... Dar e frumos, cum nu-i nici un curtean, s-a înflăcărat Amira. E-nalt, tras prin inel, cu ochi ce te-nfioară. Şi-are un glas, Ileană, ce-n inimă-ţi pătrunde. Stihuri cînd glăsuieşte, parcă-i un vrăjitor. Şi-ţi vine atuncea să pleci cu el oriunde, orice-ar fi să se-ntîmple, nimica nu-ţi mai pasă.

— Şi tatăl tău, Gomora, el ce spune? Vrea ca să-l ai de soţ?

— Nu. Nici nu vrea s-audă. Zice că Ghialumer, aşa precum se cheamă, este necredincios. Că el rosteşte stihuri, pe fete le vrăjeşte cu vorbe mincinoase, că lui totuna-i sînt, ori ochi albaştri, negri sau verzi. La fete, deopotrivă el inima le frînge. Pe urmă, după ce ele îl îndrăgesc, le lasă plîngîqd cu amărăciune. Se duce. Minte pe-alta!...

— Şi-aşa e? De-i astfel, e cam rău.

— Nu... Nu-i aşa! a zis gata de ceartă, orbită de iubire, Amira. Chiar el m-a încredinţat că nu este nimic adevărat din tot ce spune tata...

A ascultat Ileana tot ce-a grăit Amira: cum Ghialumer, o dată în parc, a aşteptat-o şi stihuri i-a şoptit cu dulce glas, molatic. I-a jurat apoi că-i va rămîne de-a pururi credincios şi dacă vreodată îşi va călca cuvîntul - el singur se blestemă să se preschimbe-n apă şi să se piardă-n lume...

— În apă să se schimbe, de-şi va călca cuvîntul şi n-o fi credincios? E tare jurământul! a spus încet Ileana.

— Îi tare şi îl cred! a mai rostit Amira. Şi-mi voi urma iubitul...

Şi a plecat Amira, urmînd pe Ghialumer sus, colo între codri, pc muntele Băiţa, unde stihuitorul avea coliba lui. S-a dus fără năşi mai asculte tatăl, ce-i prezisese multe nenorociri, de o să-i culce sfatul.

A făcut apoi Gomora şi vrăji, ca să-şi întoarcă fata acasă. Ce n-a făcut? Dar vrăjile, se ştie, nu au putere de este dragoste curată... Şi dragostea Amirei era mult mai curată decît cerul albastru; şi vrăjile au rămas neputincioase. Se povesteşte că era nespus de fericită Amira, pe-acea vreme. Credea că toată lumea e a ei; că ei ii cîntă munţii în zvon de păsărele; că stelele şi noaptea sînt pentru ca făcute! Iar Ghialumer rostea, acolo în coliba plină de flori de munte, aduse de Amira, stihuri fără pereche...

Un timp a tot rostit. Apoi stihuitorul a glăsuit mai rar. Mai rar a stat acolo în colibă. A tot plecat. S-a dus pe la castel.

Şi craiul, aflînd fapta Amirei, hotărîse că ea e vinovată şi nu mai are voie să vadă pe Ileana; şi nici măcar să-i calce piciorul la castel.

A venit Ghialumer la ospeţele mari ce le da Mătieş şi-acolo stihuia... Privea dănţuitoare ce se roteau în juru-i. El însuşi dăn- ţuia cu mintea ameţită de vinuri. Şi cînd îl întrebau curtenii despre Amira, le răspundea că nu-i mai este dragă... Şi despre jurăminte, zicea că sînt cuvinte ce nu se pot păstra!

Şi-a mai trecut o vreme. Nu mult...

A uitat Ghialumer cu totul de jurămîntul care-l făcuse Amirei. A părăsit-o!...

Umbla sărmana fată a lui Gomora prin păduri, plîngînd cu plîns de moarte; se furişa prin munte ca o sălbăticiune, căuta să îşi ascundă de oameni durerea şi ruşinea.

Şi nimeni nu ştia de soarta sărmanei rătăcite. Ba nu, ştia Gomora. Sub bolţile afumate el tot vrăjea. Fierbea într-o căldare sucuri verzi, otrăvite. Şi-n aburii care se ridicau, privea pe fata lui.

Sărmana lui Amira!

Şi-atunci s-a dus Gomora la craiul Mătieş, pleeîndu-şi jos genunchii pe-o lespede de piatră.

— Stăpîne, a zis el, umilit, vin la tine să-ţi cer astăzi dreptate. Viu ca să-l osîndeşti pe Ghialumer, ce amăgeşte inimi de fecioare, îşi calcă jurămintele făcute şi-azvîrle-n drum pe acele fete ce 1-au crezut. Îţi cer pentru credinţa care ţi-o port, să-l osîndeşti la moarte, căci mi-a înşelat copila.

— Pe Ghialumer? s-a minunat mult craiul. Tu ştii, Gomora, cît eşti de preţuit aci la curtea noastră. Şi voia ta aş vrea să ţi-o-mpli- nesc. Dar el, stihuitorul, ne face o fală mare faţă de înalţii oaspeţi pe care îi primim. Stihuri aşa de măiestrite cum face dînsul, nu poate încă nimeni altul a ticlui.

— Vor mai cădea şi alte copile nevinovate pradă lui! a zis Gomora.

A răspuns craiul:

— Ele sînt vinovate, nu trebuie s-asculte pe un stihuitor despre care oricine ştie că amăgeşte fetele fără minte! Şi-acum, te du, Gomora, la tine acolo sub bolţi, vezi de clondire şi de unsori. Auzi?

A scrîşnit vrăjitorul şi-a jurat răzbunare, zicînd în gîndul său:

— Lui Ghialumer eu singur am să-i plătesc! Dar şi tu, crai nevrednic, ce te-am slujit o viaţă şi care pentru fala ce-o ai şi pentru o desfătare nu vrei să faci dreptate, curînd ai să dai seamă!

Şi-n timpul cît Gomora nu mai avea alt gînd, decît să se răzbune, o veste începuse să se audă prin munţi.

Se povestea anume că Ileana, fata lui Mătieş, se pregătea acum să iasă în lume, să vadă, să cunoască. Să-şi afle chiar şi-un mire. Şi că au fost poftiţi să vină la ospăţ, Briţeiu şi Drăgana; alţi împăraţi vestiţi din ţări îndepărtate. Ba chiar şi mîndra Lună. Şi s-ar putea să vină şi învîlvoratul Sorin.

Fuseseră aduse bucate şi băuturi alese; şi pentru acel ospăţ, fuseseră tocmiţi şi-alţi măscărici decît aceia pe care-i avea la castel craiul.

Tarafe întregi veneau; apoi şi dintre aceia ce ştiu să zugrăvească sau să cioplească-n piatră şi-n lemn chipuri de oameni.

Vroise Mătieş ca să rămînă ospăţul acesta de pomină, în basme, în cîntece, zugrăvit pe pereţi şi chiar cioplit în piatră, de se putea.

În fruntea tuturor pusese însă craiul pe Ghialumer. Îi şi dăduse poruncă s-alcătuiască stihuri în cinstea fetii, care ieşea în lume pentru întîia oară.

Şi-n sinea lui, măreţul crai gîndea c-o să urmeze după aceea şi nunta c-un mire drag, vreun prinţ, sau chiar vreun rege, ce l-o alege fata.

Chiar şi Ileana aştepta vreun Făt-Frumos, cu pletele de aur, vreun crai viteaz, sau rege, sau vreun prinţ, pe care ea îl va îndrăgi...

Şi fata lui Mătieş visa cum vor pleca împreună prin codrul plin de vrajă, încolo către zarea încinsă de lumini, în timp ce glas de ictere or să sune într-un duios alint, cîntarea cea străveche de nuntă... Iar Mătieş şi soaţa lui vor flutura din drum năframa, mîndu-le noroc şi cale înflorită celor doi miri.

Aşa visa copila lui Mătieş. Dar nu sînt toate în viaţă aşa cum le visează copilele sprinţare.

Şi înainte de ospăţ, se zice c-a întrebat-o craiul pe fata lui dacă mi are vreo dorinţă. El, craiul, vrea să-i împlinească dorinţa pe loc, oricare ar fi...

— Ba da, am o dorinţă! a zis atunci Ileana, şi-a căzut în genunchi. De mult vreau să te rog. Îndură-te de aceea care mi-a fost tovarăşă de joc şi las-o să se întoarcă la castel. Noi, cînd eram micuţe, Amira şi cu mine, aşa ne-am înţeles, să mergem împreună la cel dintîi ospăţ...

S-a încruntat rău craiul.

— Cere-mi orice, a răspuns el, dar numai asta nu... Să vie lîngă tine o fată ce şi-a plecat urechea la cele dintîi vorbe şi-apoi s-a dus în lume nebună, zvînturată? Să şadă lîngă tine o fată ca Amira? Nu! Niciodată! Nu!

A lăcrimat Ileana şi s-a rugat mai mult de tatăl său s-o ierte; dar craiul a rămas pînă la urmă neclintit.

A fost Ileana peste măsură de mîhnită. Numai că oaspeţii începuseră să vină.

Tarafele cîntau. Se aşterneau mese bogate.

Fata s-a luat curînd cu griji mărunte. Şi-a şters de lacrimi ochii şi a început să uite. Da zor să se gătească pentru petrecere.

Şi iată, a venit seara care fusese hotărîtă pentru ospăţ! La castel sunau muzici. În jurul meselor întinse stau craii, regii, prinţii şi vitejii, toţi cîţi fuseseră poftiţi. Iar mai încolo, în picioare, lîngă ziduri, fusese adunată întreaga ceată a celor ce erau tocmiţi: povestitori, stihuitori, zugravi şi cioplitori de chipuri, apoi pitici, dănţuitoare, ori din aceia care înghiţeau săbii, mîncau foc, făceau farmece.

Făclii fuseseră aprinse; şi-aşa de multe erau, de parcă era ziuă!

Sute de slujitori grăbeau prin sala cea mare, ducînd bucate sau băuturi. Şi cetere duioase oftau încetişor.

Dar, dintr-odată... au început să bată tobe.

Cobora fata. Venea de mînă cu tatăl său, cu craiul Mătieş, pe treptele de marmură care duceau de sus spre sala de ospăţ. Pasul ei lin abia deatingea covorul de mătase, care fusese aşternut pe trepte. Trupul îi unduia ca trestia, cînd adie vîntul în faptul dimineţii. Horbotele în care era înveşmîntată foşneau. Colanele bogate din nestemate străluceau; şi-n păr avea garoafe făcute de meşteri giuvaeri din pietre de rubine. Avea obrajii rumeni şi ochii lăsaţi în jos, puţin şi de sfială, dar şi pentru că aşa se cade unei fete de crai, ce vine pentru prima oară la un ospăţ.

Lăutele au sunat şi glasuri de trîmbiţe s-au risipit în depărtări.

În faţa fetei au ieşit prinţii sosiţi de pe întreg pămîntul.

— Ne închinăm, Ileană, ţie! au rostit ei, toţi într-un glas, şi s-au plecat înaintea ei. Aşteptăm umiliţi să-ţi cobori ochii către noi şi să-ţi alegi pe unul cu care să începi danţul!

Şi toţi feciorii aceştia de crai, cu spete largi, înalţi, cu ochii vifo- roşi, viteji fără de margini, ce colindaseră unii întreg pămîntul, luptîndu-se cu zmei şi căpcăuni, au început să se înfăţişeze Ilenei.

Sub bolţile înalte ale sălii bogate de ospăţ, în orbitoarea lumină a făcliilor cu miros de răşină, privirea senină a Ilenei căuta să afle pe acela pe care ea-l visase în visele-i de fată.

În haine încărcate de fireturi, ţinînd la şolduri săbii lucitoare, toţi prinţii aşteptau cu frunţile înălţate spre fată. Şi fiecare dorea să fie el acela care să-i poată prinde mîna ei mică, albă şi, după o plecăciune, să înceapă cu ea danţul.

Ileana îşi plimba ochii la unul şi la altul.

— Dar colo? Cine-i, tată? a întrebat Ileana sfioasă pe tatăl său. Cine e oare prinţul ce stă acolo, la o parte, în faţa cetelor de măscărici ?

A prins întîi să zîmbească Mătieş; dar pe urmă a început să rîdă.

— Acela? Nu-i prinţ, fată. E doar stihuitor. Ai să-l auzi pe dată rostind. Stihuitor de frunte, ce-i drept. Însă nu-i prinţ!

— Că n-o fi Ghialumer? El... care... Amira!... s-a îmbujorat de-a binelea la chip Ileana.

— El este!... s-a necăjit o leacă Mătieş. Nu-l mai privi. Mai bine vezi de prinţii care aşteaptă să înceapă danţul!

— Ei bine, atunci să fie oricare! a zis Ileana, şi-a aruncat un trandafir aprins ca focul. Vreau ca să dănţuiesc!

Prinţii s-au repezit în clinchete de săbii şi cela care a izbutit să prindă trandafirul a fost un tinerel sosit din miazănoapte.

El a prins trandafirul, Ileana i-a dat mîna şi danţul a început...

De cînd era pămîntul Bihariei, pămînt, nu se ştia să fi fost încă atîta veselie, precum a fost în noaptea aceea. Castelul tot se zguduia şi munţii hăulcau. Sunau străvechii codri pînă-n depărtări. Jucau şi fiarele. Pînă şi Luna, regina nopţii, ce nu vroise să vină la ospăţ, ca să nu rămînă cerul prea pustiu, se spune că juca-n rădvanul ei de argint, uitîndu-se de sus să vadă ce se petrece acolo la castel.

Şi cînd danţul s-a terminat, au început să joace măscăricii comediile lor... Zugravii, cioplitorii de chipuri au început şi ei îndată lucrul, silindu-se cu meşteşugul lor să prindă pe pînze şi pe ziduri, în lemn, în lut, sau chiar în piatră, pe oaspeţii de vază ai craiului.

S-a făcut apoi linişte deplină şi Ghialumer a început să stihuiască, să spună cuvinte măiestrite, aşa cum ticluise el anume pentru fată.

În mînă avea o liră bătută-n pietre scumpe. Din cînd în cînd suna, mîngîind-o pe strune. Sta drept în faţa fetei şi stihuia. Era înalt şi zvelt, cu o mantie pe umeri, cu părul parfumat, rostind cuvinte calde, cum nu mai auzise Ileana niciodată.

— Frumoasă eşti, îi spunea el în stihuri, cum nu mai este chip, nici floare îmbălsămată, nici stea în toiul nopţii... Cum nu-i nici vorbă sau cîntec să te poată cînta...

Şi-n viersul său, el a şoptit povestea unui cîntăreţ care îndrăgise o copilă de crai. Şi la început stihul lui a sunat mîngîietor, parcă seînteia lacul, scăldînd în unda lui pe însăşi mîndra Lună. Deodată lira i-a sunat străpunsă de un fior. Şi el arăta clocotul ce se înteţea în pieptul acelui tînăr. Iar stihul i-era aspru, parcă venea furtuna şi gemeau greu copacii... Şi-apoi părea că se pornise furtuna, ce alerga nebuneşte, sfărîma tot în preajmă.

Ghialumer povestea, cum craiul pedepsise pe cîntăreţul care îndrăznise să-şi ridice ochii la fata lui. Şi fata s-a măritat c-un altul, c-un prinţ, iar cîntăreţul a rămas singur şi trist.

A mai sunat o dată din liră şi stihul parcă înfăţişa cum totul se linişteşte. Şi-n vălul greu de ceaţă, care urma furtunii, şi-n pulberea luminii, rămînea numai jalea.

Aşa s-a sfîrşit stihul. Toţi cîţi au stat la masă, cu ochii umeziţi, au rămas ca de piatră, zdrobiţi şi ei de jale. Au stat, şi-au ascultat cu toţii, dar inima Ilenei bătea aşa de tare, mai-mai să-i spargă pieptul, şi două turturele se tot zbăteau să iasă de sub cămaşă afară. Sta ca vrăjită Ileana de stihul măiestrit.

Şi Ghialumer, ca păsărarul care a întins multe laţuri, ştia că într-unul dintre ele i s-a mai prins o pradă, copila cea de crai.

— Şi-acum destulă mîhnire! a spus în clipa aceea craiul. Frumoase sînt a tale stihuri, Ghialumer, măcar că nu-s decît deşarte închipuiri. Cum are să îndrăznească un cîntăreţ să se înalţe cu gîndul pînă la o fată de crai? Şi noi ne-am adunat aci ca să ne veselim. Să înceapă iarăşi danţul!

— Să înceapă, au fost destule stihuri, au glăsuit şi prinţii. Să înceapă veselia!

Şi craiul însuşi şi-a poftit copila la danţ...

A fost după aceea petrecerea mai vie, mai cu zgomot. Vinul a curs cu spume în poloboace, şi apoi pe gîtlejuri. Bucate, nu mai spun, fripturi de cerbi, de păsări; boi întregi se frigeau pe cărbuni.

Dulciuri, care de care mai bune, erau aduse pe tăvi întinse, şi fructele în coşuri erau purtate.

Şi-au petrecut, nu ştiu cît timp, pentru că nimeni n-a vrut să socotească.

Numai că-n toată vremea asta, Ghialumer nu a privit decît numai la fată. Şi glasu-i arzător a rostit alte stihuri...

Şi cînd şoptea el stihuri, se opreau orice glasuri. Iar struna tremurată a lirei, aşa se tînguia, că sta privighetoarea în ram fără să ciripească, nu mai curgea nici rîul, nici vîntul nu sufla. Parcă împietrise lumea. Şi numai el şoptea uşor cuvinte-n stihuri, şi lira lui suna în noaptea fără seamăn.

Ileana sta pierdută în jilţu-i şi-l privea. Şi nu ştia c-afară la geam venise Amira, cu păr zbîrlit, cu fusta zdrenţuită şi plină de ciulini, înţelesese totul şi plîngea cu hohot, pentru că ea pe Ghialumer tot îl iubea.

Iar jos, sub bolta-i afumată, Gomora, cu faţa lui boţită, fierbea şi tot fierbea la buruiene. Privea în aburi şi-i vedea: pe crai, pe fata lui, Ileana, pe Amira, care sta la geam, pe Ghialumer. Şi-i blestema pe toţi zicînd aşa:

— Aha! Blestemul meu i-ajunge pe rînd. Întîi vine Amira, care m-a părăsit. O văd cum se căieşte. Urmezi tu, Mătieş, crai prea nedrept. Iată, Ileana ta l-a îndrăgit pe Ghialumer, amăgitorul, pe care tu nu ai vrut să-l pedepseşti. Stihuitorul vine după tine, Mătieş. Blestemul meu o să-l ajungă curînd pe Ghialumer!

Aşa s-a petrecut.

Ospăţul a durat zile şi nopţi. Şi cînd s-a isprăvit, prinţii şi craii s-au suit în rădvane, sau pe cai şi au plecat. Tarafurile au tăcut şi mesele s-au strîns.

Au rămas numai zidurile zugrăvite şi nişte chipuri de piatră sau de lemn, care fuseseră cioplite de meşteri la ospăţ.

A mai rămas şi craiul, mîniat că nu putea pricepe, cum din atîta noian de oaspeţi, Ileana nu găsise nici unul vrednic să şi-l aleagă soţ? Ba oarecine dintre sfetnici îi şi şoptise că fata lui privise-n timpul ospăţului mai mult la Ghialumer.

— Aşa să fie oare? se tot întreba craiul. Cum? Fata lui? Să îndrăgească pe-un măscărici care îndrugă stihuri, pe care-l avea în slujbă, pe care doar cu-o vorbă putea să-l şi răpună? Nu, nu se poate!

Şi totuşi, în mînia lui cea mare, poruncise craiul ca Ghialumer să nu mai fie primit de-acum încolo la castel. Şi de-l vor mai vedea cumva că se iveşte, să-i zmulgă limba, limba cu care stihuieşte. Şi lira să i-o zdrobească de cel dintîi copac.

Fata de crai aflase vestea. Şi de atunci se închisese în cămară cu ochi înlăcrămaţi, semn că aşa era, că bănuiala craiului era întemeiată.

Şi tot atuncea se zvonise că Amira venise înaintea lui Gomora, căzuse în genunchi şi se rugase s-o ierte.

— Nu pot! îi răspunsese acesta, fără să întoarcă fruntea spre fata sa. Nu pot! M-ai părăsit, fugind fără de minte, au rîs toţi de Gomora.

— Atunci, zisese fata, îndură-te de mine şi fă-mă o păsărică. Să pot plînge prin ramuri. Şi să m-ascund de oameni, să nu mai rîdă nimeni de fata lui Gomora!

— Asta aşa va fi! spusese vrăjitorul cu glasul răguşit.

Şi cum plecase fata din faţa lui, Gomora a făcut semne în aburi, cum numai el ştia. Iar fata lui, Amira, s-a preschimbat deodată într-o cinteză mică. Cinteza a zburat, s-a pierdut în pădure, ciripind cu durere.

A mai trecut un timp. Ghialumer n-avea pace. S-a dus deci într-o zi, tocmai în munte, sus. Şi a cules de acolo floarea reginei, albă. A prins-o într-un buchet. Şi umbrele înserării cînd, lin, s>-au coborît, învăluind castelul într-un adînc mister, cînd Luna, dalba Lună, ieşea încet pe cer şi aleile din parc se argintau ca-n vis, Ghialumer a venit.

Ca fiara cea flămîndă, dibaci, s-a strecurat în parcul înflorit. I-a aruncat buchetul Ilenei pe fereastră. A pus mîna pe liră. Şi ea a dat un sunet, un zvon aşa de trist, că inima copilei s-a strîns.

Mai palidă ca moartea, fata sta nemişcată în patu-i alb ca neaua. Doar o făclie micuţă-şi tremura umbrele pe pereţi, încolo nici o suflare. Luna se ascunsese tăcută după un nor. Şopot molcom de frunze abia se desluşea; şi-n încăperea fetei plutea îmbătătoare mireasmă de trandafiri şi crini.

Stihul lui, ca un murmur uşor, îl auzea. El îi jura iubire pe viaţă şi îi spunea.

— Prinţesă eşti, Ileană, stăpînă-mi eşti, şi eu rob umilit, un biet stihuitor; da-ţi jur că nu-i pe lume iubire mai presus decît a mea.

Gomora, jos, sub boltă, sta singur şi privea în aburi ce se-ntîmpla. Vrăjea fără-n- cetare şi nimeni nu ştia ce punea el la cale. Dar vedea tot prin aburi.
Văzînd stihuitorul acolo la fereastră, fără să mai aştepte, şi-a pus pe cap tichia de vrăjitor. A luat în buzunar

un şip cu sucuri otrăvite, ce-l avea pregătit. Şi a fugit degrabă la craiul Mătieş.

— Hai, vină! i-a strigat fără să se aplece, aşa ca de obicei. Vină să-ţi vezi copila, cum este amăgită de-acel stihuitor, pe care tu n-ai vrut să-l osîndeşti cînd te-am rugat. Şi află că Gomora nu iartă pe cei ce nu au milă de dînsul şi nu-l ascultă... Hai!

O! Ce s-a temut craiul! A sărit de pe tron, lăsîndu-şi pe spetează mantia aurită şi a fugit s-ajungă pe vrăjitor, care mergea spre parc. S-au pitulat acolo în dosul unui trunchi.

Şi iată, sub fereastră sta Ghialumer, vestitul, şi stihuia:

— Ileană, nu te teme. În braţe te voi lua şi amîndoi spre ţara de visuri vom pleca. Hai, vino, nu te teme, Ileană, draga mea!

Copila venise la fereastră şi-l asculta cu inima răcită de spaimă.

— Şi tu-mi eşti drag, frumos stihuitor, a spus aproape fără glas fata lui Mătieş, dar faimă ai de-amăgitor. Şi nu te cred. Tu i-ai jurat credinţă şi Amirei, zicînd că vrei mai bine să te prefaci în apă, decît să nu-ţi păstrezi cuvîntul ce i-ai dat. De aceea, iată, jurămîntul nu ţi-l cred. Te du mai bine, Ghialumer!

— Prinţesă, pentru tine şi-n apă m-aş schimba! a zis amăgitorul.

Şi chiar de-aş fi o apă, în stihuri n-aş cînta decît iubirea noastră.

Cît Ghialumer a mai grăit şi acest stih, a răcnit Gomora din locul unde sta:

— Aşa? Vrei să te schimbi în apă pentru Ileana? Şi vrei să-i stihuieşti tot ei pentru vecie? Fie! Pedeapsa ta să-ţi fie ce singur ţi-ai ales!...

Şi a vîrît Gomora o mînă în buzunar. A scos de acolo şipul cu sucul său vrăjit. S-a îndreptat degrabă către stihuitor.

Ghialumer l-a văzut, i-a ieşit înainte, rîzînd cu nepăsare:

— Ce vrei, Gomora? Spune! Că nu mă tem de tine; şi nici de vraja ta. Cu stihurile mele eu sînt mult mai puternic...

Şi-a pus mîna pe liră, întorcînd încă o dată către Ileana capul.

Înnebunit de ură, vrăjitorul s-a repezit spre el, cu şipul într-o mînă, gata să-l azvîrle. Ileana l-a văzut.

— Fereşte-te, iubite! a strigat ea cu teamă către stihuitor. Iată, vine Gomora...

Ghialumer dintr-o dată s-a întors către Gomora. Şi s-au cuprins în braţe. S-au dat de-a rostogolul. S-au ridicat cu grabă. Şi iar s-au prins în luptă. Au căzut între pietre. Şi nu se da nici unul învins.

Sus plîngea o cinteză, ciripea cu durere, zburînd încoa şi încolo, chemînd în ajutor.

Ileana, înfricoşată, a mai dat doar un ţipăt şi-a căzut la pămînt.

— Copila! Moare fata! a dat răcnet şi craiul, văzînd-o pe Ileana cum cade aproape moartă.

Şi-atuncea Ghialumer, auzind aste vorbe, a mai slăbit strînsoarea. Atît a fost de-ajuns, ca iute vrăjitorul să îşi deşarte şipul peste stihuitor.

Şipul s-a revărsat în gîlgîit subţire pe faţa, şi pe ochii lui Ghialumer. Şi el s-a preschimbat pe loc într-o cascadă.

În grabă a sărit craiul, şi-a luat în braţe fata, şi-a dus-o la castel. Şi-a bolit multă vreme între viaţă şi moarte Ileana. În fierbinţeala ei, în timpul bolii, rostea adesea numele aceluia care pierise: Ghialumer.

Credea c-o pierde craiul. A chemat vraci. Pe cei mai buni din lume. A chemat vrăjitori.

Şi toţi au îngrijit-o cu leacuri şi unsori.

Au îngrijit-o astfel, că într-o bună ziuă, fata s-a făcut bine.

A mai oftat o vreme gîndind la Ghialumer; dar cum se întîmplă adesea, în timp, a uitat totul.

Şi-a pus la cale craiul alte ospeţe. Alţi cîntăreţi şi alţi stihuitori au proslăvit-o. L-a uitat şi pe Ghialumer. A dănţuit c-un prinţ viteaz. El a cerut-o de soţie. Şi împreună au plecat spre un castel, pe care-l avea prinţul în asfinţitul lumii.

Pe vrăjitor l-a izgonit îndată Mătieş, să nu-l mai vadă, să nu îşi mai aducă aminte de tot necazul pătimit. Şi cînd a rămas singur Gomora, cuprins de jalea fetei pe care o schimbase în păsărică, s-a aruncat de sus, de pe Băiţa, în prăpăstii.

Cînd craiul Mătieş s-a stins şi el, castelul s-a părăginit. Comorile ce le strînsese le-au risipit nepoţii. Iar zidurile s-au sfărîmat încetul cu încetul.

Nu se mai văd decît cîteva pietre, ce-s înnegrite de anii ce s-au scurs. Şi lîngă ele sună cascada Ghialumer.

Necredinciosul tînăr, ce-i pedepsit şi preschimbat în apă de vrăjitor, nu are de unde şti că nici stră-strănepoţii celor de pe vremuri nu mai vieţuiesc.

El crede că mai este Ileana la fereastră şi îl ascultă.

Şi tot mai stihuieşte cu gîndul s-o amăgească şi pe ea!

În serile înstelate, de vii lîngă cascadă, auzi lin glasul apei şi murmurul de stihuri. Ce spune, nu înţelegi, dar ştie orişicine că-s stihuri de iubire.

Şi tot de-atunci, se spune, că zboară şi o cinteză cu aripile sure prin munte.

Cinteza-i fermecată. Şi noaptea, cînd se-aşteme prin case somn adînc, ea vine la ferestre. Priveşte de-s pe-acolo copile mărişoare. Şi dacă sînt, prin somn le povesteşte legenda cu o fată care a crezut odată în vorbe înşelătoare şi a plecat în lume cu un amăgitor.

Iar în Biharia de-atunci i-o zicătoare: O spun bătrînii la copile:

— E bine să priceapă fiecare glasul de cinteză... Şi multe-s de înţeles dintr-o poveste, cum este aceea despre Ghialumer!...

Lacul zînelor

Apoi se povesteşte că într-o vreme, zînele cele bune ale munţilor au hotărît să îşi aleagă un loc anume în Biharia, unde să-şi facă un palat de ceţuri...

Aci să locuiască!

Au umblat zînele toată Biharia, şi n-au găsit loc mai frumos decît pe valea Iedului, în apropierea muntelui Murgaşul. Aci, într-o poiană, şi-au clădit ele un palat de ceţuri; şi jos, pe vale, şi-au făcut un lac, în care să se scalde.

Şi cînd se lăsa seara cu umbre tăinuite, ieşeau şi zînele din aşezarea lor de ceţuri. Se adunau acolo pe poiana înflorită şi dănţuiau ori se scăldau în lac, pînă ce venea ziua. Atunci se prefăceau în ceţuri şi piereau în palat.

Ce nopţi erau acelea! Ce bucurii şi zvon umpleau toată poiana! Veneau zînele toate, îşi azvîrleau pe iarbă uşoarele lor văluri şi lunecînd în apă, se jucau, înotînd, plutind ca nişte nuferi.

De sus cernea lumină frunzişul vineţiu pe trupurile albe de zăpadă. Şi zînele cîntau. Sub viersul lor adormea tot în preajmă: prin vizuini, dihănii, prin buruieni, gîngănii. Adormea şi pădurea, vîntul cel cald al nopţii se anina în ramuri şi aţipea acolo. Sub vraja din poiană şi-n cîntecul duios al zînelor nu şoptea nici frunzişul, iar florile, cu capul plecat, dormeau şi ele...

Oricine ar fi vrut să treacă prin poiană în acest timp nu putea să le vadă pe zîne, pentru că adormea.

Era o pace blîndă şi-un somn odihnitor, sub vraja din poiană şi-n cîntecul domol...

Cînd terminau scăldatul, ieşeau rîzînd din lac, stropindu-se cu apă, îşi puneau iară văluri.pe ele şi dănţuiau.

Nici una dintre zîne nu era însă aşa de mîndră cînd dănţuia, precum era Alina, regina lor. Cu mijlocel subţire, mlădiu cum este creanga de alun cînd bate vîntul, Alina dănţuia şi se frîngea, se legăna încet, nici n-atingea

pămîntul. Şi-apoi era atîta de frumoasă Alina, cum nu se pomenise să mai fi fost vreo zînă. Pe umerii ca neaua îi cădeau plete lungi, în valuri aurite. Şi ochii, ochii ei verzi şi-adînci străluceau lin, mîngîietor ca nişte stele, sub tremurarea blîndă a genelor. Străluceau ochii Alinei ca stelele care răsar cele dintîi pe boltă în amurg.

Şi aşa, precum se spune, regina avea drag pe un viteaz, Midvei, feciorul împăratului Briţeiu.

El locuia-n castelul său, ca într-un cuib semeţ de vultur, pe-o margine de stîncă, în cel mai înalt vîrf al munţilor. În vîrful Cu- curbeta. Şi de aci veghea toţi munţii, cît se putea vedea în zare.

Curînd, curînd, Alina şi Midvei aveau să facă nunta; şi zînele urmau să îşi aleagă altă regină în locul ei. Alina, devenind mireasă, se preschimba în fiinţă muritoare.

Dar pînă atuncea, regina zînelor cînta şi se gîndea numai la dragul ei Midvei, ziua şi noaptea, cînd dănţuia pe pajiştea înflorită, cînd se scălda în lacul cela limpede cum e cleştarul, cu braţe ridicate sub cap, cînd se-odihnea şi cînd privea spre cerul albastru cu ochi întredeschişi.

Şi mai era regina Alina totodată şi ocrotitoarea vieţuitoarelor pădurii: sălbăticiuni de toate felurile, fiare, dihănii mici, gîngănii şi păsări.

Spre zori, cînd încetau scăldatul şi danţul, o zînă se schimba în ciocîrlie şi înălţîndu-se în văzduh, pornea să cînte şi să vestească vieţuitoarele că pot să se adune în poiană. Alina bătea uşor cu palma într-un trunchi ce se afla acolo lîngă lac. Trunchiul se prefăcea în jilţ. Regina se-aşeza şi asculta păsul dihăniilor ce i se înfăţişau, le mîngîia şi le făcea dreptate.

Cel mai adesea însă trebuia să certe lupii, ce erau veşnic lacomi şi hrăpăreţi. Şi mereu dădeau iama prin cuiburi de pădure. Le certa rău Alina pe fiare, mîhnindu-se adînc, că sînt atît de crude.

Astfel îşi treceau vremea Alina şi celelalte zîne!

Ba, uneori, venea pe ţărmul lacului cel verde şi Midvei. Îi dăruise zîna un inel, pe care flăcăul îl purta totdeauna în deget. Şi era prea destul să răsucească acel inel în deget, ca în locul lui Midvei să se ivească un vultur, care zbura spre lacul din poiană. Acolo, vulturul se prefăcea iar în flăcăul viteaz al lui Briţeiu, care-i era drag zînei. Se luau uşor de mînă, se plimbau prin pădure, pe malul lacului, şi îşi făureau visuri despre acele zile ce trebuiau să vină.

Numai că tot pe atunci pornise să se-audă prin munţi şi-o veste rea. Şi vestea o aflase întîi Alina, pe urmă şi Midvei.

Se povestea că a început să umble prin Biharia un vînător ce se numea Zăgan.

Era vînătorul acesta feciorul Tari- ţei, zmeoaica, sora lui Lăstuş, acela ce fusese biruit şi prefăcut de împăratul Briţeiu într-o stană de piatră.

Tariţa hălăduia într-o văgăună, sub culmea cea înaltă a muntelui Briţeiu. Feciorul său, Zăgan, aci crescuse, în văgăună. Zmeoaica îl hrănise de mic cu lapte de lupoaică şi carne crudă, ca pe fiare. Şi el crescuse mare, înalt, puternic cum e ursul, ba poate mai puternic şi fără nici o milă de oameni sau jivine. Şi acuma îl trimesese zmeoaica să prade, să omoare, să vîre groaza în munţi.

Sălbăticiunile, care-l zăriseră pe vînător, spuneau c-avea o faţă ca de om, cu-o barbă creaţă şi ascuţită; doar ochii parcă îi sclipeau în sînge, şi-avea în ei un rînjet tâlhăresc.

Purta pe el mindir tivit cu aur şi călărea pe un cal negru la păr cum este corbul şi iute ca săgeata la picior. Pe spate avea un arc mare vînătoresc. În jur îi roiau lupii...

Se încredinţase de astă dată şi Alina, ce ocrotea toate jivinele, că lupul este fiara cea mai rea.

Pentru că îi certase pe lupi, aceştia alergaseră cu toţii la Zăgan. Şi vînătorul folosea fiare în loc de cîini...

Pornea în fiecare dimineaţă vînătorul să cerceteze munţii. Nu se temea de nimeni şi nu cruţa nimic. Şi-orice întîlnea în cale, el dobora, fie că era urs, vulpe, căprioară sau sturz, sau numai o şo- pîrlă. Doar de zărea coada vreunei jivine, Zăgan se şi năpustea cu calul şi o zdrobea-n copite sau o lovea cu piatra ori ochea cu săgeata. Şi niciodată nu-şi greşea ţinta...

Se repezeau după aceea şi lupii cu colţii lor rînjiţi şi sfârtecau vieţuitoarea care-şi pierduse viaţa.

Atuncea vînătorul rîdea cu poftă. Se netezea pe barbă. Suna din corn, şi iarăşi pleca să sfarme sîhle. Să samene durere...

Incai jivinele mărunte ca iepurii, bursucii sau veveriţele, nici nu fugeau. Cît îl vedeau pe vînător în tropotu-i sălbatic prin codri, sau numai de-auzeau haita lui fioroasă urlînd sau cornul lui de spaimă sunînd, pe loc înţepeneau. Stăteau aşa, cu ochii mari, privind dincotro venea el, şi-l aşteptau cu inima oprită.

Nici n-apuca Zăgan să o lovească şi biata vietate îşi da suflarea doar de frică.

Şi se mai povestea c-avea Zăgan şi prieteşug cu nişte vipere ce vieţuiau în munte, printre stînci, la moara zmeilor. Şi viperele acestea îi dăruiau otravă feciorului zmeoaicii. De ar fi fost cumva în lupte grele cu cineva, Zăgan putea să moaie cîte-o săgeată în venin. Şi de-ar fi tras cu acea săgeată, nici o vieţuitoare, cît de tare, nu mai putea scăpa.

Asemeni veşti grozave umblau; ba încă o brumăriţă adusese zvonul precum că vînătorul s-ar fi lăudat prin munte, nu ştiu unde, că vrea să-şi ia soţie. Dar nu orice soţie. Ci numai pe regina zînelor, pe Alina vrea s-o aibă, s-o ducă în văgăuna de sub munte ca noră de zmeoaică.

Într-adevăr, fusese Zăgan la mama sa, zmeoaica, şi la intrarea văgăunii îi strigase:

— He, hei!... Hei, mamă, vină! Ia vină încoace, hei...

Din văgăună, ţîşnise mai întîi un muget. Pe urmă se văzuse o fumegare tulbure, gălbuie, cu miros de pucioasă. Şi de îndată după aceea se arătase Tariţa, cu ochi holbaţi şi roşii, cu păr zbîrlit şi plin de buruiene.

— De ce mă chemi, feciorule? Ce vrei?

— Ia, ce să vreau, strigase vînătorul, vreau să mă însor. Şi-am auzit că pe-o poiană se află nişte zîne. Pe caretă o iau să ţi-o aduc acasă noră? Care-i cea mai frumoasă dintre toate?

Se scărpinase Tariţa, gînditoare, în ciuful încurcat de păr de pe frunte, îşi ridicase apoi un deget descărnat în sus şi rînjise:

— Păi cum, feciorule? Să-i aduci noră Tariţei pe Alina, regina lor. Ea e cea mai frumoasă. S-o pun aci la treabă, să-mi mature şi să-mi gătească, să-mi fie slugă. Da-i greu să intri în poiană la zîne. Cine încearcă să pătrundă la ele noaptea, cînd dănţuiesc, adoarme pe dată sub cîntecul vrăjit.

— Şi-atuncea ce să fac? a mai ţipat Zăgan la mama sa. Vreau să mă însor cu zîna!... Tu nu poţi să mă înveţi?

— Ba te învaţă mama ta, zmeoaica, a mai grăit Tariţa. Să-ţi pregăteşti numai din vreme o blană de urs. Să te culci apoi într-o noapte, nu prea departe de poiană. Spre dimineaţă, cînd ciripeşte ciocîrlia, chemînd vieţuitoarele în faţa jilţului Alinei, te scoli şi tu. Îţi pui blana-n spinare, te prefaci că eşti urs. Te-apropii de Alina şi-ncerci să o răpeşti!

— Am înţeles!... a început să rîdă cu hohote Zăgan. Fii fără grijă, Alina n-o să-mi scape!...

A încălecat Zăgan pe calul lui cel negru şi a pornit în goană cu lupii după el. A alergat cu calul său mai iute ca săgeata; a trecut munţi şi ape; şi-a ajuns la Murgaşul, făcînd prăpăd în cale. Aicea, pe Murgaşul, ştia un loc anume ce-l locuia un urs, cel mai bătrîn din munte. Cînd a ajuns acolo, Zăgan a poruncit:

— Ieşi, moş Martine, afară; e vremea ca să mori... Îmi trebuie blana care-o porţi în spate, îmi trebuie şi tigva... Plec în peţit cu ele...

A auzit ursul porunca lui Zăgan şi a ieşit afară pe brînci din vizuină. Ştia că e-n zadar să i se împotrivească.

— Mai bine lasă-mi viaţa, Zăgane, a îndrăznit să zică ursul, că sînt bătrîn, mai am şi aşa puţine zile de trăit.

Zăgan nu i-a răspuns. A pus în arc săgeata şi-a tras. Săgeata l-a lovit pe moş Martin în piept şi el s-a prăbuşit cu capul în ţărînă; dar înainte de a-şi da duhul a mai rostit:

— Pentru că m-ai ucis, bătrîn fiind şi fără vină, te blestem, Zăgane, să n-ai nici o izbîndă la lucrul pentru care-ţi trebuiesc tigva şi blana mea...

Vînătorul a rîs. Coborînd de pe cal, a luat ursului blana şi tigva.

Le-a luat... Le-a pregătit, aşa ca să îi vină bine pe el, să se asemene c-un urs adevărat, şi iată a plecat.

S-a dus lîngă poiana fermecată, legîndu-şi calul de un copac şi s-a culcat cu lupii toţi în jur.

Spre dimineaţă, cînd a început să cînte ciocîrlia, s-a sculat şi Zăgan. S-a îmbrăcat în blana lui de urs, pe cap cu tigva în care făcuse două găuri ca să poată vedea. Şi s-a îndreptat spre lacul zînelor.

Acolo, înconjurată de zîne, sta Alina, pe jilţu-i de regină înveşmântată în văluri verzi, subţiri.

S-a apropiat Zăgan de Alina şi nu se sătura privind-o. Pe faţă-l năpădise o sudoare rece. Şi-n sine îşi spunea:

— Frumoasă tare-i zîna... Avea dreptate mama. Ce mijloc! Şi ce chip! A mea va fi! Aha! şi-şi freca mîinile de bucurie.

În faţa zînei se adunaseră jivine şi se plîngeau:

— Mărită zînă, nu ştim ce să mai facem! Zăgan ne prăpădeşte.

O căprioară, plecată lîngă jilţul Alinei, adăugă:

— Amar a fost lovită! Deunăzi a trecut pe munte vînătorul şi numai eu am scăpat din toată turma mea. Toate au fost izbite.

— Şi puii ni-i ucide!... a fluierat un sturz.

— Nimica nu rămîne în viaţă pe urma lui, a mai grăit o vulpe.

— Şi ce-i mai rău ca toate, a ciripit subţire, la urmă, şi-o cinteză, Zăgan acum se laudă, că ai să-i fii nevastă, că o să te răpească...

Cît a ciripit vorbele astea cinteza, Zăgan, ce nu era departe de jilţ, a azvîrlit încolo tigva de urs şi blana din spinare şi a strigat:

— Da, vreau!

Şi vînătorul s-a apropiat cu pasul greu, cutremurînd pămîntul, de jilţul pe care sta Alina. Iar fiare şi dihănii, cînd l-au văzut, speriate au şi ţîşnit ca vîntul, care încotro... Şi aripi de păsări s-au întins, pornind spre înălţimi. Doar zînele au rămas, în frunte cu regina.

— Ce vrei? a spus Alina.

— Vreau ca să-mi fii nevastă! i-a poruncit Zăgan.

A zîmbit tristă zîna.

— Zăgan, a rostit ea, cu glasu - i ca o strună de ceteră, de ce eşti aşa de rău şi verşi atîta sînge? Şi de ce vii acuma, vrînd ca să pîngăreşti mireasa viteazului Midvei?

— Îţi e drag, va să zică? a hohotit Zăgan.

— De ce n-aş spune-o ? Mi-este! a mai zis blîndă zîna.

— Atunci te voi răpi şi fără voia ta! a mai strigat Zăgan.

Şi cum a spus cuvîntul cel din urmă, a şi repezit braţul lui puternic spre zînă, s-o prindă, dar tot în clipa aceea Alina şi zînele din juru-i s-au prefăcut în ceaţă.

Nu înţelegea Zăgan; dar urla de mînie, privind ceaţa subţire ce-n boarea dimineţii plutea deasupra apei din lacul de cleştar.

Cînd şi-a venit puţin în fire, vînătorul a fluierat numai o dată, scurt... Calul cel negru a zmucit doar frîul cu care fusese legat de-un trunchi, acolo unde înnoptase Zăgan şi-a venit la poruncă. Lupii s-au strîns şi ei:

— Întîi vreau să-l ucid pe fiul lui Briţeiu, a socotit Zăgan. De nu ar mai fi el, zîna n-ar cuteza să mi se împotrivească.

Şi încălecînd pe cal, a pornit vînătorul prin munţi şi peste ape, spre moara zmeilor. A zburat peste creste... A trecut peste văi...

Suna din corn într-una... Vîra pintenii-n cal... Şi, spumegînd de ură, ridica în sus arcul şi nimicea în cale tot ce întîlnea... Tot... tot...

Ca vîntul a călătorit pînă la moară. Aicea s-a oprit. I-au dat şerpii venin. Venin din cel mai tare. A muiat o săgeată bine, bine-n venin; şi iarăşi a pornit, pînă-n Bihorul mare.

A tot zorit călare, mereu cu ochii ţintă spre vîrful Cucurbeta, unde era castelul viteazului Midvei.

Cînd a ajuns acolo, a strîns în mînă frîul şi calul s-a oprit.

Era linişte adîncă. În alba dimineaţă cerul părea de sticlă. Pe castel flutura albă flamura lui Midvei, avînd pe ea ţesută o stemă, cu un vultur ce zbura deasupra unui lac, în cioc cu o coroană. În turlă, sus, se vedea un oştean de strajă, ce avea în mînă o lance.

Zăgan a întins arcul şi a tras. Straja a dat un geamăt; s-a prăbuşit în vale.

A pus cornul la gură Zăgan şi a sunat... Tare şi lung. Uuuu!... Uuuuuu!... Şi sunetul de corn s-a izbit de cetate. Ecoul lui s-a întors în valea unde sta vînătorul: Uuuuu!... Uuuuuu!... asemuindu-se cu ţipătul de cucuvea.

Atuncea s-a ivit pe ziduri însuşi Midvei, în veşmînt lung şi alb, înconjurat de tineri cu lăncii în mîini.

Trîmbiţe au sunat.

— Cine eşti tu, străine? a întrebat Midvei. Şi-asupră-ne cu moarte de ce te năpusteşti?

— Ce vreau? a spus Zăgan. Am venit să-ţi iau viaţa, Midvei. Eu sînt Zăgan. De n-ai fi tu pe lume şi de nu te-ar iubi pe tine, Alina, zîna mîndră, ar fi a mea. Vreau să mi-o fac nevastă. Deci, fii gata de luptă!

Şi, fără să mai aştepte răspunsul lui Midvei, Zăgan a încordat arcul din nou şi-a tras. A tras mereu săgeţi, ochind cu multă grijă, dar plin de-o tot mai mare şi mai întunecată mînie.

Cum cade iarba înaltă, cînd se coseşte toamna, aşa cădeau oştenii din jurul lui Midvei, loviţi de-a drept în inimi de groaznicul ţintaş. Au pierit toţi. Pe zid n-a mai rămas decît singur Midvei.

— Şi-acum, a zis Zăgan, noi doi ne vom lupta...

Midvei avea pe umăr o praştie de aramă, împărătească. Şi cu ea se lupta...

A smuls dară din ziduri pietre, le-a pus în praştie şi a început s-azvîrle către Zăgan.

— Ehei, Zăgane, a spus Midvei, în timp ce se lupta, am auzit de tine... Şi ştiu cît eşti de rău. Văd lîngă tine lupii. Dar eu pentru Alina sînt gata să mă lupt, nu cu un vînător, ci cu o oştire întreagă, pe viaţă şi pe moarte. Şi dacă vrei o luptă fără de vicleşuguri zmeieşti, te voi răpune.

— Nu! Eu te voi ucide! a mai răcnit Zăgan, tremurînd tot de ură.

Ş-a izbucnit iar lupta, cu şi mai mult temei.

Plecau val de săgeţi, dar iscusitul Midvei ştia să se ferească; nu-l atingea nici una.

Veneau apoi, ţintite la vale, pietroaie mari, lovindu-l pe Zăgan cînd ici, cînd colo; dar vînătorul era atît de tare, că pietrele acelea nici nu-l clinteau...

Şi lupta nu se muia de loc... Durase întreagă ziuă... Şi încă mai dura...

Era pe înserate. Păsări porneau în zbor să ducă veste Alinei. Şi ea, regina, sta acolo pe poiană şi asculta în taină zgomotul bătăliei.

O sfîşia durerea pe Alina. Pieptul i se zbătea. Ochii i-erau în lacrimi şi mîinile-şi frîngea...

În vremea asta, lupta se înteţea mereu. Luptau pe întuneric, îşi sfărîmase Midvei de-altminteri întreg palatul, tot zmulgînd din el pietre. Zăgan, pe de altă parte, nici el nu mai avea decît puţine săgeţi. Şi nu se ştia încă, de va birui unul sau celălalt.

Atîta că Zăgan, fiu aprig de zmeoaică, păstra pentru la urmă săgeata muiată în veninul de şarpe.

Pe cer ieşise luna. Sub raza ei, veşmîntul alb al lui Midvei era o ţintă bună pentru Zăgan. Şi nu ştiu cum, flăcăul lui Briţeiu s-a răsucit şi el puţin, tocmai în clipa cînd vînătorul îşi încordase arcul, avînd în el săgeata otrăvită. Săgeata, fulgerînd prin întuneric, a nimerit în gît, la junghietură, viteazul de pe ziduri. L-a străbătut, ieşind pe partea cealaltă şi s-a înfipt în stîncă tremurînd...

Midvei s-a rezemat întîi de o coloană prăbuşită. Şi înţelegînd că viaţa i-e sfîrşită, a mişcat doar în deget inelul care-l avea în dar de la Alina. S-a prefăcut în vultur. S-a aruncat în gol, de-acolo de pe munte. Şi a zburat...

Zăgan nu şi-a dat seama că vulturul acela care pornise în zbor era Midvei. A crezut că flăcăul a căzut în prăpăstii.

A aprins dar o torţă şi a dat foc la castel, atîta cît mai rămăsese din el.

După ce-a ars castelul, Zăgan a încălecat şi a pornit pe vale cîntînd şi hăulind, cu lupii după el.

Alina, pe poiană, tăcea fără suflare, cutremurată de spaimă şi asculta. Cînd zgomotul năpraznic al bătăliei s-a stins, s-a ridicat regina în picioare şi a ţipat cu deznădăjduire:

— Midvei! Unde eşti tu acuma, Midvei ?

În vremea asta, feciorul lui Briţeiu, rănit de moarte şi preschimbat în vultur, plutea... Adesea luneca pînă jos în frunzişul copacilor şi iar se ridica, plutind pe nevăzutele cărări ale văzduhului. Nu mai avea decît o singură dorinţă: să moară la picioarele Alinei sale şi să-l îmbrăţişeze ea încă o dată, mai înainte de a-şi da ultima suflare. Atîta mai dorea!...

Şi voia lui s-a împlinit, precum se spune. El a căzut acolo pe poiană; s-a preschimbat din vultur în flăcău.

Zîna s-a repezit; i-a prins în palme chipul cel palid, cu ochii stinşi. Pierdută i-a strigat:

— Midvei, nu mă lăsa! Rămîi aici cu mine, o, dragul meu Midvei...

Cum l-a dezmierdat zîna pe cel care murea şi cum l-a îmbrăţişat!
Ce n-a făcut? Cu apă din lac, cu vrăji... Ce n-a încercat? Doar ca să-l ţie în viaţă... Şi n-a putut...

Otrava lui Zăgan a fost mai tare decît puterea ei. A închis ochii Midvei, şoptindu-i înc-o dată cît o avea de dragă.

Regina, ca nebună, striga şi-l mîngîia, căuta să-i dea iar zile, cu faţa-l încălzea; dar el de mult plecase...

Sărmana, cum plîngea! Ce jalnic chin!

— Cum oare? Midvei al meu s-a dus?... Nu cred!... striga Alina, zmulgîndu-şi părul. Midvei nu moare! Nu...

Au luat zînele mortul şi l-au pus într-o raclă făcută din cleştar. Au dus-o sus pe muntele Murgaşul. Acolo au aşezat-o pe un tron de piatră scumpă de porfir.

Făclii au fost aprinse, deşi noaptea trecuse. Se lumina de ziuă!

Cînd totul s-a sfîrşit şi cel răpus fusese aşezat spre veşnică odihnă, a pus Alina mîna ei mică pe raclă şi a rostit:

— Îţi jur, Midvei, că te voi plînge atît cît voi trăi. Îţi voi păstra credinţă şi n-o să am odihnă pînă ce vînătorul nu va fi pedepsit!

A plecat apoi Alina capul pe raclă şi, rămînînd acolo, singură pe munte, a plîns... A plîns ziua aceea necontenit. Şi-n jurul raclei, pe pămînt, din lacrimile ei au început să crească nişte flori roşii.

Pe cînd se sfirşea ziua, a auzit regina Alina dmtr-o dată un glas subţirel şi vesel zicînd:

— Ajunge acum, regină, cu-atîta plîns!

S-a uitat zîna, să vadă cine îndrăzneşte să-i tulbure cu asemenea cuvinte durerea, şi a văzut alăturea de ea un omuleţ numai de-o şchioapă, cu o barbă pînă la pămînt, care îi spunea:

— Să nu te superi, regină, dacă te tulbur acum, cînd eşti atît de îndurerată; dar eu sînt spiriduşul cel bun al munţilor. Eu am făcut ca lacrimile tale de dragoste să se preschimbe în floricele roşii, ce cresc aicea peste tot. Şi am venit să te ajut.

— Mă poţi tu ajuta? s-a înseninat o clipă Alina. Ai tu cumva putere mai multă decît mine? Ştii vreo taină şi poţi tu să-i dai viaţă iar lui Midvei ?

— Da, eu pot să-i dau viaţă, a zis spiriduşul cu glasul lui subţire. Şi pot să te ajut; numai c-atunci, Alina, n-ai să mai fii regină: zînele or să plece în alte locuri şi ai să rămîi de-a pururi tu singură în lacul din poiană. Numai aşa pot să dau zile lui Midvei. Te învoieşti?

— Mă învoiesc, a spus fără să stea în cumpănă Alina. De spui tu că-i dai viaţă, mă învoiesc!...

— Ascultă dară, a învăţat-o pe regină spiriduşul. Strînge degrabă florile astea roşii, ce au răsărit din lacrimile tale. Lasă doar una, ce-mi trebuie mie. Te du apoi pe vale. Uite că vine seara. Adună-ţi zînele; pune-le-n păr la fiecare cîte-o floare, cîntaţi, prindeţi-vă în danţ, ca mai înainte, intraţi apoi în lac şi fiecare zînă să răsădească în fundul apei floarea ce-o are în păr. Pe urmă zînele să plece, altminteri se vor preface şi ele în flori. Doar tu rămîi acolo...

— Şi-am să mă schimb în floare? a întrebat Alina.

— Cînd tu ai să fii floare, Midvei va prinde viaţă! a glăsuit subţire, fără să rîdă de astă dată spiriduşul.

— Aşa voi face, întocmai cum spui tu, a dat din nou răspuns, fără şovăire, regina zînelor.

L-a mai îmbrăţişat o dată Alina pe cel din raclă; a strîns după aceea florile din preajmă, lăsînd acolo numai una, şi a plecat spre vale!

Numai că-n timpul cît acestea toate se petreceau, Zăgan umbla prin munte cu haita după el.

Urcase sus cu calul, pe muntele Briţeiu, şi de- acolo, fălos, strigase să-l

audă şi mama sa, zmeoaica Tariţa, şi-o soră pe care-o mai avea acolo, Brizana, şi să-l audă oricine, lumea întreagă:

— Uhuuuu!... Veniţi, măi!... Hei, veniţi că eu, Zăgan al vostru, l-am ucis pe feciorul cel mîndru al lui Briţeiu... Am răzbunat pe zmei.

L-a auzit zmeoaica şi sora sa, Brizana, şi au venit chiuind.

— Ce-i, măi, ce s-a întîmplat? au ţipat amîndouă.

Le-a povestit Zăgan, mîngîindu-şi bărbuţa, cum a pierit Midvei.

Şi s-a pornit atuncea pe munte, între zmeoaice, o veselie cum nu se ştia încă să mai fi fost vreodată.

— Aşa? L-ai omorît? Ne bucurăm, Zăgane. Aşa ne-ai răzbunat. Ha, ha, ha!... Şi-acum ce vrei să faci?

— Vreau să mă învăţaţi cum s-o prind pe Alina. Că nu mai e Midvei pe care să-l iubească şi vreau să fie a mea regina cea frumoasă.

— A ta, feciorul mamii! a zis iute Tariţa. Uite, să te duci iarăşi acolo în poiană, la lacul zînelor. Şi cînd se scaldă Alina îi furi de pe ţărm briul. În brîu îi stă puterea, şi-atunci te va urma. Dar ca să nu adormi cînd zînele or să înceapă să cînte...

— Îţi facem noi o băutură vrăjită! a adăugat Brizana. Am aflat noi o taină. O noapte întreagă şi o zi o să ţi-o fierbem. Iar mîine, pe înserate, să vii tu şi s-o iei.

— Ba voi să mi-o aduceţi la moara zmeilor! a poruncit Zăgan. Brizana s-o aducă!

Şi a plecat în goană cu lupii după el, mîndru nespus de sine şi mai pornit pe rele.

O noapte întreagă şi o zi a călărit Zăgan într-una, fără odihnă. N-a băut toată vremea şi n-a mîncat nimic. Doar sînge a făcut să curgă. Şi-n sine îşi zicea: «Eu am rămas acuma stăpîn pe munte. Am ucis pe Midvei... Şi voi avea-o pe Alina în stăpînire...

Se va întoarce din nou puterea zmeilor peste Biharia, ca altă dată...»

A doua zi, spre seară, s-a dus Zăgan la moară. Şi i-a adus Brizana vrăjita băutură care-l ferea de somn. A înghiţit-o dintr-o sorbitură şi, dînd calului pinteni, a năvălit cu toată puterea către lac.

Era la ceasul cînd Alina prinsese flori în părul zînelor, cîntînd, în cel din urmă danţ pe care îl făceau acolo, în poiană.

Şi-au dat apoi jos văluri şi lunecînd în lac, au răsădit sub unde florile cele roşii.

În vremea asta Zăgan gonea, cum scapă o săgeată din arc, aşa gonea!... Şi lovea calul cu pintenii în pîntec, să fugă şi mai iute.

N-a trecut mult şi a ajuns la lacul pe a cărui apă verde Alina mai plutea. Pe ţărm era veşmîntul, alăturea cu o cingătoare de trandafiri. S-a aplecat Zăgan din fugă, de pe cal, le-a prins în mînă, brîul şi veşmîntul, şi a strigat reginei:

— Acuma ţi-ai pierdut puterile de zînă, Alina! Brîul tău fermecat e-n mîna mea. Eşti o femeie ca orişicare alta. De nu mă vei urma, de nu vei vrea să fii a mea, am să te prind de păru-ţi de mătase şi-aşa am să te duc!

Cu urlete haine s-au strîns şi lupii-n jur.

Iar zînele au sărit din apă şi-au pus pe ele văluri; şi au pierit. N-a mai rămas decît Alina.

— Tu n-ai putere asupra mea, cum crezi, a glăsuit Alina. În schimb, a venit vremea să fii tu pedepsit. Midvei îţi va plăti!

S-a scufundat în apă şi s-a făcut o floare.

— Midvei? a rîs Zăgan. El zace în prăpăstii. Ha, ha!... Midvei e mort!... Ha, ha!... Ha, ha, ha, ha!...

Numai că tot atuncea pe muntele Murgaşul, Midvei s-a ridicat, trezindu-se din moarte. A suflat spiriduşul în raclă, racla s-a prefăcut în cal. Floarea, ce rămăsese acolo, s-a preschimbat în paloş.

Încălecînd, Midvei a şi pornit ca fulgerul spre lac.

Zăgan, cînd l-a văzut cu paloşul în mînă, s-a înspăimîntat.

Dînd pinteni calului, a încercat să fugă peste munte, strigînd cu înfricoşare:

— Hei, ajutor!... Tariţo!... A înviat Midvei. Şi vine... Se răzbună!...

Şi l-a ajuns feciorul lui Briţeiu pe vînător, lîngă rîul Drăgana.

Au început iar lupta. Zăgan lupta cu arcul. Midvei avea în mînă paloşul fermecat.

Vreo şapte zile şi şapte nopţi s-au tot luptat într-una...

În cea de-a şaptea noapte, Midvei l-a biruit pe vînător, şi doborîn- du-1, l-a zvîrlit în rîu. Rîul l-a dus la vale. Dus pe vecie a fost...

Îl biruise feciorul lui Briţeiu pe Zăgan: dar veselie nu putea să aibă... Era singur în viaţă, fără de draga lui. Pentru ca să trăiască el, Alina se preschimbase în floare.

A mers dară feciorul lui Briţeiu pe malul lacului în care se afla Alina şi a privit în apă cu mîhnire. Iubita lui, Alina... Nicicînd n-o s-o mai vadă... Îi părea rău acuma feciorului că are zile să trăiască.

Deodată, i-a venit în faţă spiriduşul cel bun:

— Midvei, a glăsuit el subţirel, ne vedem iară. Uite, ai zile acum, ca să trăieşti cît vei pofti. Nu vrei să-ţi fac la loc castelul tău din vîrful Cucurbeta?

— Nu vreau decît să fiu alături de draga mea, a răspuns el. Degeaba mi-ai dat viaţă. Mi-e dor prea mult de draga mea.

— Nu vrei,în locul Alinei, nici avuţii, nici alte desfătări?

— Nu vreau nimic, decît pe ea; cu ea în viaţă sau în moarte, numai să fim alături...

— Eu ţi-aş putea împlini această voie, a grăit spiriduşul. Atîta doar c-atuncea ar trebui să te prefaci şi tu în floare. Să locuieşti in lacul zînelor, pe fund. Numai astfel ai să poţi fi mereu alături de Alina.

— Fă-mă mai bine o floare, spiriduşule! i-a spus iute Midvei. Să fiu lîngă Alina mea pe veşnicie...

— Lasă-te atunci să luneci în apă! l-a învăţat omuleţul cu barba pînă la pămînt.

Midvei n-a stat pe gînduri. S-a aplecat pe marginea lacului şi s-a lăsat să lunece înlăuntru. Numai că spiriduşul a vrut să încerce dacă şi dragostea flăcăului era la fel de tare ca a zînei.

Cînd s-a lăsat plutind în unde, Midvei s-a minunat. Apa nu-i făcea nici un rău.

A lunecat uşor pe fundul lacului şi-acolo, într-o scoică mare, era un tron împărătesc de aur. Din mijlocul acestui tron creştea o floare mare, roşie, ce-şi tremura încet petalele subţiri.

Petalele s-au desfăcut şi dintre ele a răsărit o fată. Cea mai frumoasă fată din lume.

Era Alina...

De sub o frunzuliţă a florii a mai ieşit şi un omuleţ. Nu era altul decît spiriduşul.

— Pentru credinţa voastră neclintită, v-am răsplătit, a mai zis spiriduşul. Rămîneţi pentru totdeauna împreună. Împărăţia voastră o să fie acest lac fermecat. Iubiţi-vă şi fiţi de-a pururi fericiţi!...

Zicînd cuvintele acestea, spiriduşul a pierit.

S-a dus să-l vestească şi pe Briţeiu de cele întîmplate. Şi mult s-a bucurat Briţeiu, aflînd că nora sa va fi Alina, zîna cea bună, aceea care prin jertfa ei dăduse iară zile lui Midvei...

Alina şi Midvei s-au privit cu iubire şi credinţă în ochi, s-au luat de mînă...

De vii şi acum, precum se povesteşte, la ceasul fermecat în care slăvită nopţii doamnă îşi revarsă prin frunze verzi văpaie argintie, zăreşti în lacul zînelor pe cei doi tineri. Stau aşezaţi pe tronul lor de aur şi se privesc cu dragoste nestinsă.

Poate de-aceea se şi spune-n munte că dragostea curată şi fierbinte n-are moarte!...

Căderea lui Paltiş

Mai spun bătrînii că într-o vreme se aşternuse pacea peste Biharia. Împărăţea Briţeiu, care-şi avea palatul în muntele Aleul. Pieriseră Lăstuş şi zmeii săi. Nu mai erau decît zmeoaica Tariţa şi fata ei, Brizana, care stăteau ascunse într-o văgăună.

Mai erau nişte vidme, ce-i drept, care făcuseră pe timpuri mult rău muntenilor. Era balaurul cel mare, alb, năpraznic, care trăise în împărăţia lui Troian, şi care sufla viscol pe gură şi pe nări; dar îl prinsese de mult Sorin. Erau şi ploaia cu şuvoi - o iapă sălbatică, şi trăsnetul - un cerb cu coame şi copite de oţel. Pe-acestea două le vînaseră cu dibăcie muntenii prin hăţişuri şi le legaseră în ştreanguri.

Pe toate le păzea Andrei, un bihorean bătrîn, cinstit de toţi muntenii. El le ţinea închise în firide frumos pe fiecare, într-o casă de piatră, scobită în muntele plin de prăpăstii, Bohodeiul.

Ca ajutor avea pe doi flăcăi de suflet: Paltiş şi Gruieş. Bătrînul îi aflase pe cînd erau copii, uitaţi într-o colibă, cînd tatăl lor şi muma fuseseră răpuşi de zmeul Lăstuş. Dar el îi luase, îi crescuse acolo în casa lui de piatră, îi învăţase să ajungă oameni, să fie şi destoinici, şi viteji.

Şi-acuma îi socotea ca fiind ai lui, şi mult se mai mîndrea cu-aşa feciori. Unul, cel mare, Paltiş, era din fire mai tăcut şi întunecat. Celalt, mai mic, era ca ziua, bălai şi luminat.

Cel mic era şi oleacă mai voinic decît cel mare, mai sprinten, mai isteţ; dar amîndoi erau viteji ca spada de oţel în bătălie.

Bătrînului i-erau deopotrivă de dragi, unul şi celălalt. Ştia că o să aibă urmaşi care să ocrotească şi mai departe Biharia de vidme, ţinîndu-le acolo bine zăvorite.

Şi ca să fie bună paza, orînduise Andrei pe fiul său cel mic, pe Gruieş, sus pe munte, pe culmea Bohodeiul, să privegheze întreaga zare.

Iar pe cel mare, pe Paltiș, îi hotărâse să fie strajă jos, în văile adânci de la Boleasa.

De s-ar fi întâmplat cumva să scape vidmele, pe care le încuia de altminteri cu-o cheie mare cît un stat de om însuşi Andrei, la deal le înhăța Gruieși și jos le prindea Paltiș.

N-ar fi putut să scape pe nici una din căi. Nici ele şi nici alţi dușmani, n-ar fi putut să dea năvală prin munţi, fără să se lovească de îndoita strajă.

Astfel se scurgea vremea... Şi aşa ar fi trecut în tihnă mai departe, de n-ar fi fost zmeoaica Tariţa.

Ea nu putea să uite că Lăstuş, zmeul cel mare, fratele său, ce stăpînise munţii odată, fusese doborît şi împietrit în stană de Briţeiu, cu ajutorul lui Andrei şi-al celor doi feciori. Şi nu putea să îndure că-i linişte pe munte, şi nu mai curge sînge.

Acolo, în văgăuna pe care-o locuia, se sfătuia adesea cu fata ei, Brizana, ce-ar mai putea să facă să tulbure muntenii, să săvîrşească rău. Ardea de focul răzbunării Tariţa; şi fata ei, Brizana, la fel.

De n-ar fi fost Andrei, să ţină în pază acele vidme, ar fi putut zmeoaica să le folosească, să pustiiască împărăţia lui Briţeiu. Şi mai ales pe balaurul cel mare, alb, ar fi poftit să-l aibă Tariţa.

S-au sfătuit zmeoaicele îndelung. Au iscodit prin munţi. Tariţa s-a făcut o muscă; Brizana, fata ei, s-a schimbat într-un flutur, şi au umblat prin case, pe lîngă oameni... Au cercetat şi casa de piatră a bătrînului Andrei... Şi într-o seară a adus Tariţa o ştire.

Simţise ea că Paltiş, feciorul cel mare al lui Andrei, era mai slab de cuget şi mai trufaş.

Se luaseră o dată de vorbă Andrei şi cu feciorii. Bătrînul le spusese că-i vremea să-şi găsească şi ei cîte-o soţie. Gruieş se împurpurase ca o fecioară la chip, şi răspunsese că el îşi va găsi o fată pe-aici, prin munte, curată şi vitează, ca să i-o facă noră bătrînului. Dar Paltiş privise îngîndurat în depărtare, tăcuse un timp şi-abia la urmă de tot zisese că lui nu-i trebuie pădureancă, nici fată de bouar, ci el visează să se însoţească numai cu vreo copilă de crai sau cu vreo zînă...

Rîsese Andrei şi îi grăise feciorului cel mare:

— Nu-i rău de loc, băiete, de-ai să-mi aduci vreodată ca noră o zînă din poveşti... Dar trebuie s-o meriţi, să fii vrednic de ea... Să nu fie doar o deşartă trufie!

— O merit şi sînt vrednic! grăise iară, cam mohorit, flăcăul.

Tariţa, ca o muscă, era acolo şi-a prins îndată vorba lui Paltiş.

— E cam trufaş băiatul, spusese ea Brizanei. Şi unde e trufie, degrabă e şi pizmă. Şi cine pizmuieşte pe altul, e gata să greşească. Noi trebuie să încercăm să-i aţîţăm trufia!

Au pus zmeoaicele la cale să îl ademenească dintr-o dată pe Paltiş. Prin el să se răzbune. Să se răzbune întîi pe Andrei şi pe fiii săi; să năpustească apoi împărăţia lui Briţeiu.

Şi iată că într-o zi feciorul cel mare al lui Andrei păzea munţii pe vale, aşa ca întotdeauna, cu un topor de piatră în mînă. Se tot gîndea la vorba ce-o avusese cu bătrînul. Şi-l cam durea că tatăl său rîsese cînd el a spus că merită şi-o zînă de soţie.

Ce? Nu-i adevărat? E doar copilul cel mai mare al lui Andrei, ucela ce apără Biharia de vidme! Este frumos la chip, înalt ca bradul, puternic şi viteaz. De ce adică nu l-ar iubi şi-o zînă?

Pe cînd socotea astfel în minte, tot cerceta pădurea, prăpăstiile şi o poiană largă - ce se întindea acolo la Boleasa. Şi pe poiana aceea îmbălsămată de flori roiau şi fluturi, mulţime, care mai de care mai frumos zugrăviţi.

Deodată a zărit un fluturaş gălbui cu punctuliţe roşii, care se aşezase pe o floare de merişor. Se ridicase, zburînd cu aripi tre- murînde şi începuse să se învîrtă în jurul său, parcă vroia să-i facă un semn.

S-a învîrtit o vreme astfel în moale fîlfîit; s-a aşezat pe umărul flăcăului, pe cuşmă. Paltiş l-a tot zburătăcit... Pînă la urmă a hotărît să-l prindă.

Cum a întins el mîna, fluturul s-a schimbat într-o frumoasă fată, cu părul castaniu în unde lucitoare, ca apa încreţită a unui lac, cînd suflă vîntul, cu buze subţirele şi roşii ca zmeura cea dulce. La gît purta frumoasa o salbă preabogată, în degete, inele, şi braţele le avea împodobite cu giuvaere bătute în safire şi alte nestemate.

Iar ochii verzi ai fetei priveau şiret spre Paltiş.

— Cine eşti tu? a întrebat-o flăcăul tulburat de atîta strălucire. Eşti zînă sau crăiasă?

— Sînt zînă, a zis ea încet, abia şoptind din buze. Şi de-am venit aicea, tu singur eşti de vină...

— Sînt fericit de vina ce te-a adus în faţă-mi, a dat cu îndrăzneală răspuns flăcăul. Şi totuşi, te mai rog să-mi spui care mi-e vina?

— Că mi-eşti nespus de drag, a rostit dulce fata, zîmbind.

Şi cum a spus cuvîntul, s-a schimbat iar în flutur Brizana cea vicleană, fata zmeoaicii, pentru că ea era aceea ce-l ispitea pe încrezătorul flăcău al lui Andrei.

A stat sărmanul Paltiş un timp năuc, aşa, fără să înţeleagă. Cum se ivise fata şi cum pierise iară? Pe urmă, de bucurie, a alergat pe munte, să povestească întîmplarea lui tată-său, şi lui frate-său, Gruieş.

— A fost un vis? Sau oare într-adevăr venise o zînă-n faţa lui?

— Mie nu mi se pare un lucru prea curat! îi răspunse Andrei. Iar frate-său cel mic risese şi zisese că-i numai o părere.

Da-n ziua următoare, pe cînd Paltiş păzea, a venit iar Brizana. S-a pogorît în faţa lui, în chip de flutur cu punctuliţe roşii, schim- bîndu-se-n copilă cu strai împodobit. Şi, luîndu-se de mînă cu flăcăul, au intrat în pădure. Au mers aşa o vreme în tăcere; doar inima lui Paltiş bătea înfiorată. S-au aşezat apoi pe-un trunchi căzut acolo în pădure. Şi Paltiş a început să-i povestească frumoasei viaţa lui.

Brizana se făcea că nu ştie nimica şi tot se minuna.

— Spuneai c-ai fi feciorul cel mare al lui Andrei. De ce atunci bătrînul, tatăl vostru, a dat locul de strajă cel mai bun, care-i pe munte, sus, feciorului cel mic? De ce să urce Gruieş pe culmea Bohodeiul, şi tu stai ici în vale? Pesemne că-l iubeşte mai mult decît pe tine, dacă-l cinsteşte astfel...

Intrase-n inima flăcăului un ghimpe. Ghimpele-i făcea rană. Venise după aceea şi-n alte zile Brizana, şi tot la fel grăise. Şi tot la fel îi picurase în inimă flăcăului otrava îndoielii, îl aţîţase împotriva aceluia ce-i era frate.

Atîta-l aţîţase, că, într-o seară, flăcăul cel mare spusese lui Andrei:

— Mă mir, tătucă, tare, de ce-l tot ţii pe Gruieş doar sus pe Bohodeiul, care e locul de cinste al străjii, cînd drept ar fi să stea acolo feciorul cel mai mare, adică eu...

Se-ntunecase privirea lui Andrei.

— Îl ţiu, măi Paltiş, îi răspunsese bătrînul cu blîndeţe, pentru că aici nu-i vorba de frate mic sau mare: ci de o strajă bună. Şi locul de pe culme este mai greu. Că, nu-i cu supărare, Gruieş e mai voinic, e şi mai sprinten decît tine, el a răpus pe zmeii ce încercau să scape în lupta cu Lăstuş.

— Lupra cu zmeii este une, mai adăugise Paltiș, și straja este alta...
— Ba nu-i aşa, grăise mai departe bătrînul, că jos, pe vale, dacă scapă vreuna dintre vidme, o şi prinzi în hăţişuri, dar sus pe culme o pierzi.
— Nu-i Gruieş mai voinic ca mine, spusese Paltiş. Să ne luptăm!
— Să vă luptaţi! s-a învoit bătrînul, dar înnegrit de tot la chip şi ars în suflet de mîhnire.

Tocmai atunci venea din munte şi Gruieş. A rîs cu voie bună flăcăul cel mic, cînd a aflat de ce e vorba, şi-a zis:
— Eu nu vreau să mă lupt cu frate-meu mai mare. Mai bine-i dau de bună voie locul!
— Ți-e frică? a zis Paltiş cu asprime.
— De frică nu mi-e, a rostit iute Gruieş, dar n-aş fi vrut să ne luptăm noi, fraţii, împreună niciodată, ci numai cu duşmanii...

Andrei sta lîngă focul care fusese aprins în vatră şi aşa trăgea de vîrtos din pipă, că-n jurul său nu se vedea decît de-o palmă. Numai că ochii lui de tată puteau să vadă şi să pătrundă mult mai departe, în cugetele celor doi flăcăi. Şi-o bănuială ca un şarpe-l cuprindea.
— Să ne luptăm atunci, strigase Paltiş, vreau, frăţioare, să-ţi arăt puterea, să vadă şi tătucă nedreptatea ce-a săvîrşit-o dîndu-ţi ţie locul de strajă cel de cinste...

Au ieşit dar afară. S-au prins în braţe; şi-au început o luptă voinicească, aşa precum se ştie prin munte din bătrîni. Luptă cinstită, tinerească. Să vadă, să se ştie... Care pe care?

S-au frînt ei, s-au proptit, s-au strîns, s-au doborît unul pe altul. S-au tot luptat de seară şi pînă dimineaţă şi cînd au început să se roşească pădurile pe creste, a simţit Paltiş că îl cuprinde oboseala, în timp ce Gruieş era la fel de sprinten ca-n clipa cea dintîi cînd se pornise lupta. Şi-atuncea, zice-se că Paltiş în focul bătăliei a zărit lîngă dînsul un fluturaş cu punctuliţe roşii; şi-un glas parcă-i şoptea:
— Încearcă să-i pui piedică, altminteri te răpune. Şi nu e umilinţă mai adîncă, decît să te doboare fratele cel mic.

«E zîna! se gîndise Paltiş. N-o să mă mai iubească dac-am să fiu înfrînt!»

Şi n-a mai stat pe gînduri. A întins uşor piciorul. A pus o piedică lui Gruieş.

Piedică în luptă dreaptă? Asta era ruşinea cea mai mare-n Biharia. Şi-acel care-o punea, călca şi legea din bătrîni, şi omenia...

Şi totuşi Paltiş a întins piciorul şi a pus piedică frăţînelui mai mic, ascultînd şoapta cea vicleană. Gruieş, în focul luptei, nu a băgat de seamă. Numai bătrînul a zărit, cînd Paltiş a făcut astfel de faptă; cînd l-a împins pe Gruieş, să-l doboare.

Dar în zadar a făcut asta fratele cel mare. Gruieş s-a încordat odată bine. L-a pus pe Paltiş jos. L-a învîrtit şi l-a adus cu umerii pe iarba din poiană. Aşa l-a învins!...

N-a mai avut ce spune Paltiş. S-au descleştat.

Gruieş zîmbea voios ca întotdeauna: uitase totul. Numai frăţînele cel mare se ridicase din ţărînă şi-i aruncase celui mic pentru întîia oară privire grea de ură. Şi-a luat cu el toporul de piatră şi a plecat fără să spună nici o vorbă.

— Paltiş! l-a strigat tatăl; dar el nu i-a răspuns, şi-a pornit spre vale cu pas domol, cu fruntea la pămînt.

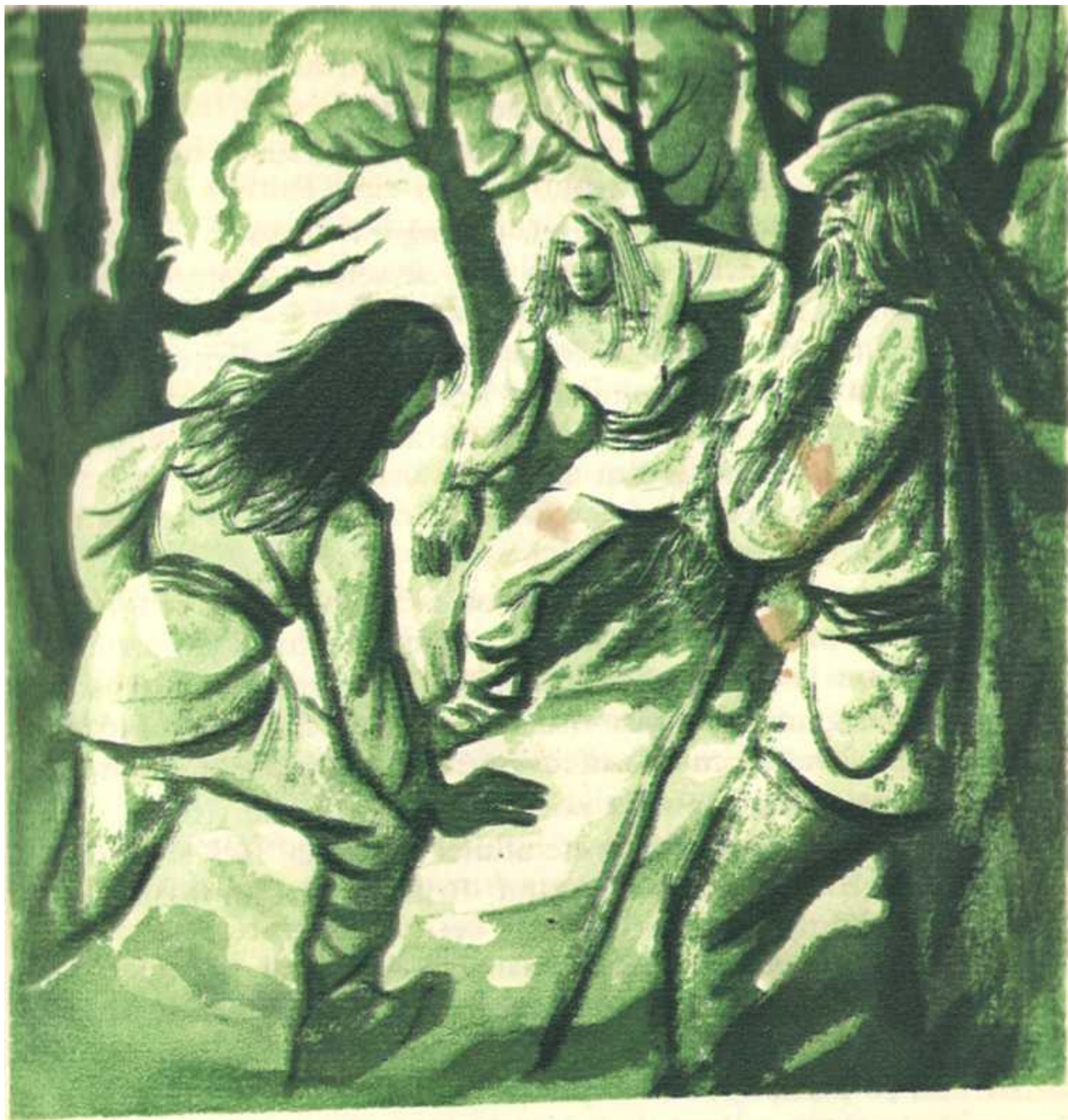
Mîhniţi erau acum tustrei. Pacea pierise... Cel mai mîhnit era însă tot tatăl. Cum? Fraţi de-o mamă? Crescuţi de el în cinste şi dreptate? Şi să se întîmple astfel? Să lupte între ei? Să se urască? Parcă nici nu-i venea să creadă bătrînului.

Şi într-acestea Paltiş cobora pe Boleasa. În piept simţea mireasma de brad şi de răşină, dar greu vuia frunzişul sub streaşină pădurii. Şi prin păienjenişul cel verde, prin desişuri, se zărea o lumină...

A luat-o într-acolo, mergînd aşa în neştire. Ardea tot de mînie. Nu ştia ce să facă, cum să se liniştească. Şi iată, lîngă un trunchi sta ea, fata zmeoaicei, ce-l amăgise că-i zînă şi-i scormonea într-una trufia. Ea, ce pusese la cale lupta între fraţi şi care-l îndemnase la faptă mişelească, sta lîngă trunchi, pîndindu-l ca o pisică sălbatică, gata să înhaţe prada...

— Tu nu vezi? i-a zis ea, rîzînd de bucurie în sine că izbutea in ce punea la cale, nu vezi că tatăl tău ţine mai mult la Gruieş? Pe tine te urăşte. Aceasta-i dragostea de tată a lui Andrei. Nu vezi? Mai bine haide să fugim în lume!

Şi-atîta l-a învrăjbit Brizana pe Paltiş, atîta i-a vorbit, l-a mîngîiat cu prefăcătorie - şi mîngîindu-l, mai rău înteţea focul care-l frigea în piept - că-n scurtă vreme i-a ajuns flăcăul unealtă. Era acum Paltiş în mîinile odraslei de zmeoaică, aşa cum e toporul în mîna unui pădurean. Sta gata să lovească.

De peste culmi încolo, răsuna cînt de bucium. Printre copacii vineţi ninsese în dumbrava în care tăinuia o pulbere de aur. Fata era alături. Nu mai ştia ce face sărmanul Paltiş. Mut a cuprins-o in braţe. Ea l-a încolăcit cu mîna de grumaz. Şi-au stat fără suflare o vreme îndelungată, strînşi unul lîngă altul, obraz lîngă obraz, pînă cînd el, care n-avea altă voie acum decît a ei, a grăit iar, supus

— Tu, zînă, porunceşte-mi, şi eu am să te ascult!

— Uite, a rostit Brizana, de vrei să fiu a ta, dovedeşte-mi întîi că eşti puternic. Dacă-mi vei dovedi, noi vom pleca în lume și eu ţi-oi fi soţie.

Atunci am să te fac ce-ai să vrei tu, un rege bogat sau crai cuceritor, stăpîn pe ţări şi oameni... N-ai să mai fii sluga bătrînului Andrei, ce nu ţi-e măcar tată...

— Şi ce trebuie să fac? a murmurat flăcăul ca-n somn. Să fiu aşa... Să-ţi dovedesc puterea...

Luceau ochii Brizanei şi verzi, şi sîngerii, în vreme ce feciorul cel mare al lui Andrei o strîngea mai cu sete în braţe, strivindu-i pieptul fraged la pieptul său bărbat.

— Ce să faci? a zis ea. Să lupţi! Să lupţi şi cu Briţeiu, dacă va fi nevoie. Să îngrozeşti muntenii. Fratelui tău, lui Gruieş, şi lui Andrei, aceia ce te-au nesocotit, să le arăţi asemeni că eşti mult mai puternic decît au crezut ei...

— Cum să le arăt?

— Aşa!

Şi-a învăţat Brizana pe Paltiş ce să facă. În zori să se strecoare în casa lor de piatră. Să dea drumul şi ploii cu şuvoi * şi trăznetului. S-ajungă apoi la firida unde era închis balaurul cel mare şi alb, care sufla pe gură şi pe nări viscol şi pustiire. Ea îi va da în mînă un frîu, care-i vrăjit, cu el o să lovească în cap balaurul. Să încalece apoi degrabă pe balaur şi să pornească prin munte. În cale o să-i iasă ea... zîna. Şi ea o să-l înveţe atunci ce să mai facă şi cum să-şi dovedească bărbăţia... L-a învăţat Brizana acestea toate şi s-a schimbat în flutur; a pierit iar ca-n vis...

Era sărmanul Paltiş pierdut parcă-n beţie, cu totul fermecat. Şi îl rodea trufia. Îl copleşea mărirea ce i-o făgăduise Brizana.

Atuncea a auzit flăcăul, de sus, pe tatăl său. Andrei, cum îl striga:

— Paltiş! Te aşteptăm la cină şi hodină.

El a tăcut.

— Hei, Paltiş! a mai tunat o dată vocea lui Andrei. Paltiş, te aşteptăm. În noaptea asta face de strajă doar fratele tău Gruieş. Tu vină la hodină!...

— Nu viu, a răspuns el, rămîn aici pe noapte. Fac singur strajă. N-are decît să se hodinească Gruieş.

— De ce? Că-i rîndul tău să dormi în astă noapte. Gruieş o să se hodinească abia mîine. N-am hotărît ca-n timpul nopţii să stea strajă la vidme numai cîte unul?

— Nu viu, s-a încăpăţînat mai tare Paltiş, să stea acasă Gruieş, că ţi-i mai drag. Iar eu rămîi pe munte...

S-a încrîncenat de spaimă bătrînul. Atîta duşmănie între fraţi? Oare s-a înşelat şi n-a crescut la sînu-i decît un pui de şarpe? Nu poate crede. Nu... A păşit greu în casă, unde-l aştepta Gruieş, şi aprinse în vatră focul... S-a întristat cu totul... Ce să fie cu Paltiş? Casa părea întunecată fără de el; şi tristă.

— Tată, a grăit Gruieş, zic să-l lăsăm pe Paltiş, sus pe munte, de ţine el atîta... Să nu facă vreo poznă!

— Şi mie-mi este teamă! a rostit rar bătrînul. Îl roade rău un cariu în trunchi. Nu ştiu de unde-i vine atîta trufie. Să îl lăsăm acum să-i treacă focul. Şi mîine să-l vestim că el va sta de strajă pe culmea Bohodeiul.

— Eu singur am să-l chem, a mai grăit bătrînul.

Şi s-au culcat; fără să ştie nici unul că jos, pe vale, învăluit în ţundră, Paltiş al lor pîndea să vină dimineaţa, să dea drumul la vidme, să-i părăsească pe cei alăturea de care trăise pînă atuncea, şi cu Brizana-n braţe să plece-n lumea largă...

Nu le trecea prin minte că într-o văgăună întunecată, sub muntele de piatră, Tariţa şi Brizana săreau de bucurie:

— Aha! Nu ştie nerodul de flăcău, zicea Tariţa fetei sale, că-n faptă el ascultă porunca mea şi pregăteşte moartea celor din munte. Apoi şi moartea sa... Nu ştie! Ha, ha, ha!...

Şi astfel s-a scurs noaptea. Paltiş, pe vale, rătăcit... Andrei şi Gruieş, fără să-nchidă ochii de mîhnire. Zmeoaicele, jucînd de bucurie. Cînd zorile au venit şi-au început să risipească noaptea, s-a ridicat bătrînul cel dintîi din aşternut, a cercetat de sînt la fel de bine închise vidmele...

Balaurul atuncea a lovit cu capul în uşile de piatră. Pesemne că zmeoaica Tariţa, schimbată în muscă, îl vestise de cele ce urmau. El a bătut cu asemenea mînie şi-atîta de turbat, că lacătul cel mare din uşă a zornăit de s-au clătit toţi munţii. Auzind aşa zgomot, unii dintre muntenii ce locuiau pe-acolo prin preajmă s-au cam speriat. Nu înţelegeau ce este: s-a cutremurat cerul, sau s-a crăpat pămîntul? Pentru că despre vidme nu aveau nici o grijă. Ştiau că le păzesc Andrei şi fiii săi... Nu puteau fi primejdii.

— Hei, vidmă, a zis Andrei, degeaba te tot zbuciumi. De-aici nu poţi scăpa!

Alături, lîngă casă, venise însă din vale Paltiş, pîn-a se lumina de ziuă şi aştepta să plece bătrînul. Sta pitulat.

Andrei a tras zăvorul. A răsucit în uşă cheia lui mare de fier, a atîmat această cheie într-un copac şi a plecat pe vale, zicînd către feciorul cel mic:

— Tu urcă-te pe Bohodeiul şi stai de strajă bine. Aceasta e îndatorirea noastră de temei. Acolo, aşteaptă veste de la mine şi despre Paltiş. Ce-o fi se va vedea!

Feciorul cel mare sta după casă, chincit şi aştepta. Avea dinţii încleştaţi şi pumnii strînşi. Nu ştia ce-i cu el. În minte n-avea alta decît îmbrăţişarea Brizanei şi cruda hotărîre de-a împlini voia ei...

Cum au plecat bătrînul şi fratele mai mic, Paltiş a şi luat cheia ce spînzura în copac. A dat în lături uşa şi a intrat. A mers drept la firida unde era încuiată iapa sălbatică şi i-a deschis. Ea a ţîşnit pe munte. Pe urmă a dat drumul şi cerbului. Şi cerbul a sărit pe dată afară.

S-a dus după aceea la ultima firidă, cea mare, a dat drumul balaurului. Cînd a deschis firida aceasta, se zice c-atîta a urlat fiara cumplită, că Paltiş pentru o clipă s-a înspăimîntat. Dar iute şi-a venit în fire; şi a lovit balaurul în cap cu frîul cel vrăjit, pe care îl primise de la Brizana.

Balaurul atuncea, vrăjit, s-a lăsat într-o parte, dînd voie feciorului cel mare al lui Andrei să-i sară pe spinare şi să-i aşeze frîul pe cap.

— Acuma sînt puternic! a strigat Paltiş. Toţi or să-mi ştie frica. Unde eşti, zîno? Vin! Aşteaptă-mă!

Şi ploaia începuse să cadă peste munte in şuvoaie, să înece şi colibele... Trăznetul vărsa valuri de foc şi aprindea pădurea...

Prăpădul se pornise..

Tulnice se jeleau...

Şi-n acest timp, Tariţa juca acolo in văgăuna ei cea neagră şi tot spunea:

— Aşa, aşa, Brizana! Tu trebuie să răzbuni pe zmei; şi mai cu seamă pe Lăstuş, răpus cu ajutorul lui Andrei şi-al celor doi feciori. Şi-acuma, iată, unul dintre ei ne e unealtă nouă... Aşa, Brizana!... Ha, ha, ha!...

Gruieş, care ajunsese la locul său de strajă, pe culmea Bohodeiul, a auzit deodată că a început să urle balaurul. Şi a privit în jos spre casa lor de piatră.

În clipa ceea a şi zărit iapa sălbatică ţîşnind in sus pe munte S-a ridicat în zbor şi a trecut pe lîngă el ca vîntul.

A smuls Gruieş un bolovan mare din coastă şi l-a zvîrlit după sălbăticiune, să-i sfarme spinarea şi s-o doboare; dar iapa ajunsese cine ştie unde şi i-a scăpat...

A pornit iapa mai iute peste creste, înecînd satele din munte sub ploaia cu şuvoi, spălînd spre văi cu valurile sale colibe, oameni, şi mai ales copii, femei, bătrîni...

— Vai nouă! a strigat Gruieş. A scăpat ploaia cu şuvoi şi o să înece Biharia întreagă... Săriţi, tătucă, Paltiş, să prindem vidma!

Pe cînd rostea cuvintele acestea, fără să-i treacă măcar prin minte trădarea fratelui cel mare, iaca şi cerbul cel cu coarne şi copite de oţel sărea afară din casa lor de piatră. Trăsnea şi seînteia. Şi-n drumul lui se aprinsese pădurea pe de-a rîndul.

Fără să şovăiască, de acolo de sus, din culmea Bohodeiul, Gruieş s-a zvîrlit în văzduh. Şi cum era de sprinten şi de isteţ, astfel a socotit in săritură, că a ajuns de-a dreptul pe spinarea cerbului cu coarne şi copite de oţel. L-a apucat de coarne; şi-aşa din zbor l-a pedepsit, lovindu-l în frunte cu toporul, nu tare, ca să moară, dar într-atîta cit să cunoască spaima.

Pe cînd zbura, l-a văzut şi pe Paltiş călare pe balaur, fugind nebun prin munte. Balaurul sufla viscol pe gură şi pe nări, făcînd prăpăd prin codri, risipind în prăpăstii colibe, pădureni, bouari şi vite, totul ce rămăsese nedoborît de ploaia cu şuvoi.

Numai odată cînd sufla balaurul, cîte-o pădure întreagă dobora. Creştea apoi zăpada ca nişte munţi albi şi îngheţaţi peste munţii verzi şi înfloriţi. Iar la răscruce sta Brizana şi-l aştepta pe Paltiş.

Cînd a ajuns aproape de ea, Paltiş a tras de frîul cel vrăjit. Balaurul a stat. Şi s-a plecat iar într-o parte. Brizana a sărit şi ea alături de flăcău. Şi glasul ei cel rău şi ascuţit a sfredelit urechile lui Gruieş:

— Să semănăm prăpădul, Paltiş, toţi să se înfricoşeze, să nimicim Biharia întreagă... Şi să se ştie astfel cît de voinic eşti tu... Aşa să-ţi speli ruşinea c-ai fost înfrînt de Gruieş. Şi-acum să ne îndreptăm către Aleul, să sfarîmăm palatul lui Briţeiu!

— Să mergem! zicea Paltiş cu ochii la Brizana, cu mintea ameţită, neştiind nimic ce face.

Dar colo, în poiană, se şi afla Andrei, care-l căuta pe Paltiş. Şi într-acolo zbura balaurul, purtîndu-i în spinare pe Paltiş şi Brizana. Cum a văzut şi asta, a început să strige feciorul cel mic, către cel mare:

— Stai, Paltiş! Ce-i cu tine? Uite, în vale-i tata!

L-a zărit şi bătrînul pe fiul său cel mare.

— Unde-ai pornit, nebune? a rostit şi el tare. Stai! Unde mergeţi? Staţi!

Şi-a înţeles pe dată cum e, ce s-a întîmplat.

Dar ei n-au ţinut seamă.

— Bătrînul! a rîs fata Tariţei. Fereşte-te din cale, moşnege. Ce? Tu nu vezi? Paltiş acum i-al meu...

— Fereşte-te! a mai răcnit şi Paltiş. Şi înţelege, tată, că nu voi ţine seamă de tine, de nu fugi!

— Nu plec! striga bătrînul. Decît să pustiiască balaurul Biharia, mai bine mor aici, călcaţi-mă-n picioare!

De crîncenă durere s-a gîrbovit Andrei. Parcă ar fi fost pe moarte. Simţea că s-a sfârşit cu viaţa lui întreagă. Avea lacrimi în glas. Iar părul ce-i fusese cărunt mai înainte, i-a albit dintr-o dată.

Brizana rîdea însă; şi Paltiş tot la fel. Fiara zbura la vale, urlînd prin munte şi doborînd tot codrul; lovind şi omorînd, venea peste Andrei. El privea neclintit, grăind doar către ei:

— De vrei să treci, băiete, va trebui să calce balaurul în tropot peste mine... Altminteri nu...

Paltiş nu ţinea seamă. Acum îl vor călca...

În clipa ceea Gruieş a strîns de coame cerbul, a ridicat toporul de piatră, s-a înălţat şi el în zbor, în faţa furtunii ce cobora, grăind cu glas puternic:

— De n-ai să te-ntorci, Paltiş, şi de-l loveşti pe tata, cu mine ai să te lupţi. Ai să porţi singur vina de tot ce va urma...

Rîsese Paltiş... Acum nu mai rîdea.

— Înainte! îi tot striga Brizana.

Dar faţa lui, a fratelui cel mic, era acum cu totul asprită. Cînd Paltiş a-ntors capul din zbor şi a zărit chipul frăţînelui, s-a îngrozit.

Fără să mai asculte poruncile Brizanei, Paltiş a tras de frîu. Balaurul a ascultat îndemnul; şi-a făcut calea întoarsă; iar Gruieş l-a urmat...

— Staţi! Ce nenorocire! Stai, Paltiş! a mai strigat bătrînul.

— Opriţi-vă! a poruncit şi Gruieş fugarilor.

Şi-a ridicat toporul de piatră, ca să lovească balaurul şi să-l silească pe Paltiş să se plece. S-o prindă pe Brizana.

Dar Paltiş s-a temut că-l va lovi pe el toporul de piatră.

Lăsind frîul din mină, cu gînd să-şi scape viaţa, el a făcut un salt, sărind de pe balaur în valea Bohodeiului. Unde a căzut, pe munte, s-a afundat în stîncă, ţipînd înspăimîntat şi apăsat de vină...

A răsunat un geamăt. Un geamăt dureros. Era al lui Andrei.

Gruieş s-a repezit cu cerbul să-l apuce pe Paltiş din cădere, să-l scape de la moarte, dar era prea tîrziu...

Din locul unde căzuse Paltiş a şi ţîşnit atuncea o apă înspumată, care a pornit pe dată să fiarbă în prăpăstii...

Brizana, pe balaur, nu se pierdea cu firea, văzînd năpasta ce se abătuse peste Paltiş; ea n-avea altă ţintă, decît să pustiiască Biharia, aşa precum îi poruncise Tariţa, mama ei. Şi mai întîi de toate, vroia să ducă în zbor balaurul peste palatul lui Briţeiu, acel ce răpusese pe zmei, şi să-l părăduiască.

A întors deci iară frîul, gonind către Aleul...

Gruieş, văzînd pe Paltiş pierdut fără scăpare, ştiind-o pe Brizana călare pe balaur în drum către Aleul, a pornit după ea.

Cerbul zbura mai iute şi în puţină vreme l-a ajuns pe balaur. L-a ajuns chiar pe valea unde stătuse înainte de strajă Paltiş, la Boleasa. Şi cum l-a ajuns, Gruieş a ridicat toporul, a dat cu înse- tare în fiara ce făptuise atîta pustiire şi rău. A mai lovit o dată, şi înc-o dată, mai tare, tot mai tare...

Balaurul a încercat să-l prindă în gheare pe flăcău, să-l facă mici fărîme; dar Gruieş era sprinten şi cerbul lui la fel. S-au rotit cu iuţeală.

Şi iar a lovit Gruieş, pînă ce vidma s-a prăbuşit. A căzut jos pe munte; acolo şi-a dat duhul.

Brizana a încercat atunci să fugă. Gruieş i-a aruncat însă toporul drept în faţă. Toporul n-a lovit-o; dar ea, de frică, a îngheţat ca piatra, s-a prefăcut ca şi Lăstuş în stană.

Gruieş a prins pe urmă şi iapa prin hăţişuri; a zăvorit-o iară lîngă cerb, în casa lor de piatră. Numai balaurul pierise; da-n locul lui, au năvălit pe urmă alte vînturi rele să-i bată pe munteni...

Bătrînul a rămas cu mintea tulburată de durere mult timp după aceea. Umbla prin munte uneori, strigînd la cină pe feciorul său cel mare, uitînd că a murit.

— Hai, Paltiş... Vină, Paltiş! Hai, lasă supărarea... Vină la masă şi hodină...

Aşa-l striga. Alte ori însă şi-amintea; şi atunci plîngea cu lacrimi mari în barbă.

De-atunci a trecut vreme... Oho!... Ce multă vreme!...

Pe urma întîmplării acesteia de groază şi durere a rămas însă pentru totdeauna căderea cea mai mare de ape din toţi munţii, ce izvorăşte chiar din stînca unde s-a prăbuşit feciorul cel mai mare al lui Andrei.

Şi-n vuietul de ape din valea Bohodeiul răsună pînă astăzi şi glasul de mînie al lui Gruieş, şi ţipătul de spaimă al lui Paltiş, şi ruga lui Andrei. Ba unii cred că apa glăsuieşte, că apa spune aşa:

— Acesta e sfîrşitul dragostei nebuneşti şi necurate. Acesta e... Vedeţi?...

Aşa cred mai ales bătrînii de prin munte... Dar multe cred bătrînii... Nu ştim de-o fi aşa!...

Vălul miresei

Era iar pace-n munte... Briţeiu, împăratul, ocîrmuia în tihnă.

Iar soaţa lui, Drăgana, îi dăruise şi o copilă, frumoasă, bună, blîndă, ca să le fie mulţumirea mai deplină.

Crescuse mare fata. Şi nu era ca ea, pre cît se povesteşte, nici una mai frumoasă pe lume, mai harnică; de inimoasă, barem, nici nu e de vorbit!

Şi-apoi Lia - căci Lia se numea - era într-adevăr o fată vitează de muntean. Ştia să călărească. Ştia să călărească la fel ca un flăcău; ba mînuia şi spada; ştia să aridice şi-n mîini un buzdugan. Era gingaşă fata; dar şi vitează tare.

Adesea, împăratul se aşeza-n pridvor, privea crestele înalte şi invăluite-n ceaţă şi se gîndea astfel:

«De şi-ar găsi copila asta şi vreun voinic de-al nostru, care s-o îndrăgească; să le las moştenire la rîndu-mi dragostea pentru munţii ce ne-au lăsat strămoşii, ce fericit aş fi!...»

Nu-i vorbă, că primejdii nu mai erau ca cele de pe vremuri. Zmei nu se mai aflau, afară de Tariţa, sora temutului Lăstuş pe care-l biruise chiar Briţeiu. De ea nu se ştia decît că stă într-o văgăună, ascunsă, înfricoşată. Şi de punea ceva la cale sau ba, nu mai putuse nimeni afla.

În acest timp, se ducea însă vestea-n lume despre copila lm Briţeiu. La curţi, pe-alte meleaguri, pe unde erau tineri feciori de crai şi regi, bătrînii-i sfătuiau:

— Să ne aduceţi nore aşa cum este Lia, copila lui Briţeiu! Numai că împăratul Briţeiu nici nu vroia s-audă să i se ducă fata pe alte meleaguri. Nu-i vorbă că nici ea n-ar fi plecat; nu s-ar fi despărţit de munţii din Biharia de bună voie.

Dar craii,ce, vroiau să ştie de-aşa ceva? Trimeteau mereu vorbă, soli, crainici, sau răvaşe, şi cereau fata...

Ea între-acestea umbla pe munţi, călare, îmbrăcată ca flăcău, cînd era singură; şi în rădvan, cînd se plimba cu maică-sa.

Umbla, ca să cunoască bine pe pădureni şi pe bouari, să vadă fiecare colţişor de munte.

Umbla... Şi cum e vorba din popor, că nu aduce anul ce-aduce ceasul, s-a întîmplat o dată să plece Lia cu maică-sa, Drăgana, într-un rădvan, încolo spre Murgaşul, unde nu ajunsese fata să vadă, să cunoască...

Au umblat ele toată dimineaţa, trecînd pe la Stîna de vale, văzînd cascada Ghialumer; au poposit la casa unui pădurean, de-au ospătat ceva pentru amiază, pe urmă iarăşi au plecat.

Era o vreme însorită. Treceau prin văi şi peste ape. Avea împăratul Briţeiu rădvan şi nişte cai cum nu se mai văzuseră vreodată. Zburau ca zmeii peste rîpe, peste creste...

Munţi, şi cîmpii, şi ape erau scăldate într-o lumină dulce. Şi nu se săturau împărăteasa şi cu Lia să se tot plimbe şi să tot privească la stînci şi la poiene înverzite.

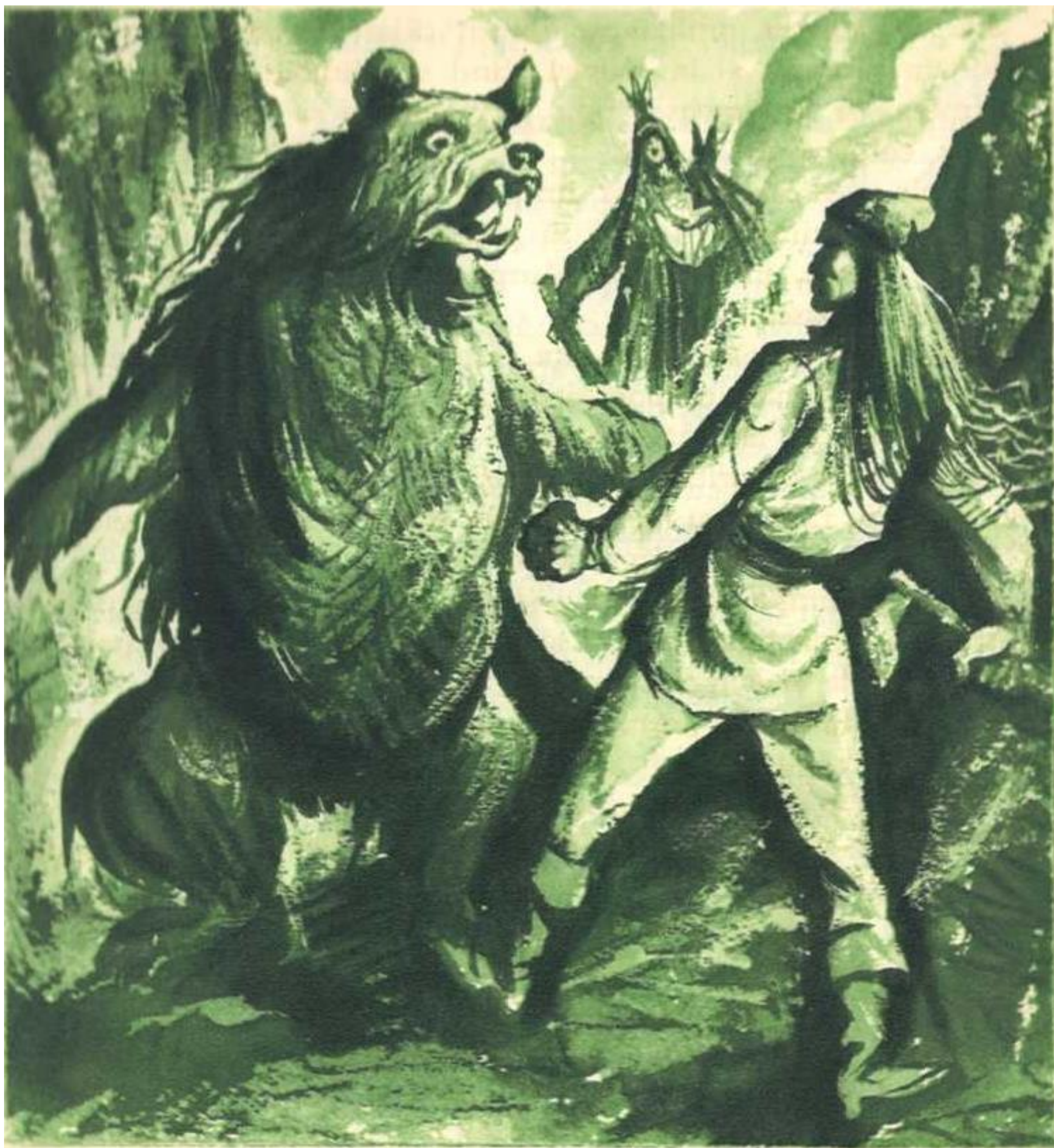
Şi iată că înserarea pornise să le învăluie pe nesimţite în mantia-i albastră şi înstelată. Caii alergau pe crestele de munte, urcau şi coborau, iar noaptea se făcea tot mai adîncă. Căutau să afle calea de înapoiere şi n-o găseau. Nu o găseau, pentru că vizitiul se rătăcise, greşise drumul, şi-n loc să mîie caii către casă, se depărta gonindu-i dimpotrivă...

I-a tot gonit; şi-au tot călătorit pe alte drumuri decît acelea pe care le căutau, pînă ce au urcat pe-un povîrniş de piatră. Aci, pe cînd urcau, au zărit drept în faţă, nişte cărbuni aprinşi, lucind în noapte.

— Să mergem într-acolo! a poruncit împărăteasa Drăgana vizitiului. Poate or fi niscai oameni poposiţi, ce au aprins un foc.

A dat deci vizitiul bici la cai. Da' ce vedeau lucind nu erau nici cărbuni, nici oameni poposiţi. Era o ceată de urşi ce veneau mor- măind. Caii, simţind dihăniile cum se-apropie, s-au şi speriat, înfioraţi, cu coamele zbîrlite, s-au ridicat în cîte două picioare; au nechezat şi-au început să sară prin munte, înnebuniţi, în fulgere albastre de copite.

Au răsturnat rădvanul şi, rupînd şleaurile, au pierit prin pădure, tîrînd cu ei şi vizitiul ce ţinea încă bine hăţurile în mîini, tot vrînd să-i potolească, pierzîndu-l cine ştie unde, prin ce stînci.

— Să ne apărăm! Să ne luptăm cu urşii! a strigat Lia, izbind cu umărul în uşa cea mare a rădvanului, ca s-o deschidă, văzînd că-s singure în munte şi n-au altă scăpare.

Amîndouă au pus după aceea degrabă mîinile pe cîte un lemn - pe care le-a rupt Lia, fata voinică a lui Briţeiu, din uşa împodobită a rădvanului - şi au fost gata pentru apărare. Urşii se apropiau. S-au repezit, unul drept către fată, altul spre împărăteasă.

Aşa a început lupta.

Lia lovea cu vitejie, dar maică-sa, Drăgana, nu mai avea putere, era gata să cadă...

Cînd, iată, dintr-o dată s-a auzit un zgomot; şi, ca prm farmec, ursul, ce se lupta cu fata, a căzut într-o parte, lovit parcă de trăznet. A căzut după aceea şi cel pe care-l înfrunta Drăgana.

Ce se întîmplase oare? De sus, de pe o stîncă, un prea voinic flăcău, care umbla prin munte, văzuse întîmplarea, caii fugind încolo, rădvanul răsturnat şi urşii ce săreau cu ameninţare.

Văzuse tot şi-n grabă mare se apropiase de locul unde sta rădvanul.

Şi cum venea pe sus, pe coasta cea pietroasă, fără să mai piardă clipite preţioase, sărise de pe-o stîncă, de-a dreptul în spinarea ursului. Şi îl izbise cu un topor de piatră. Lovise şi pe celălalt. Şi cu toporu-n mînă gonea acum toţi urşii.

Viteaz flăcău şi zdravăn! N-a trecut multă vreme şi-a risipit toţi urşii, i-a dat de-a rostogolul la vale, prin prăpăstii. A pus după aceea mîna şi-a ridicat rădvanul de unde căzuse, poftind pe împărăteasă şi pe Lia înlăuntru, ca să-şi petreacă noaptea sub privegherea sa...

Le-a dat apoi şi ţundra ce o purta-n spinare, să se învelească ele. Şi să aştepte astfel dimineaţa, cînd el o să pornească să caute alţi cai, să poată porni iară rădvanul mai departe.

S-au luat apoi la vorbă. Şi mult s-a bucurat împărăteasa aflînd despre acel ce le scăpase viaţa că nu e altul decît Gruieş, feciorul lui Andrei, care venea în noaptea ceea cu treburi de peste munte.

El iar, la rîndul său, s-a înveselit, aflînd că are-n faţa lui pe împărăteasa lui Briţeiu şi pe copila lui, pe Lia.

Şi Gruieş, plin de voioşie cum era, le-a tot spus glume, ele au rîs, pe urmă au cîntat, şi noaptea a trecut pe neştiute.

Cînd ziua s-a ivit de peste creste, au auzit şi-un corn din depărtare. Era Briţeiu ce-şi căutase înfrigurat, întreaga noapte, soaţa şi copila, şi-acuma ajungea-n aceste locuri.

Gruieş tocmai dusese apă împărătesei, ca să-şi clătească obrazul şi să şi-l răcorească. Lia îl însoţise pînă-n vale şi el o sprijinise să sară peste pietre, cu toate că era copila la fel de sprintenă ca ciuta.

Ce şiretlic nu caută însă o fată, cînd simte că i-e drag un tînăr? S-a lăsat sprijinită, deşi nu avea de trebuinţă.

Şi el, flăcăul!... A înţeles asemeni că a îndrăgit-o pe copilă; că fără ea i-ar fi de-acuma greu să-şi ducă viaţa singur mai departe...

A venit dară împăratul, şi soaţa lui, Drăgana, i-a arătat pe Gruieş, zicând:
— Acesta este acela ce s-a luptat cu urşii şi i-a răpus, scăpîndu-ne cu viaţă... E fiul lui Andrei.
Și-apoi l-a luat Briţeiu împăratul în braţe pe flăcău, l-a sărutat cu dragoste pe frunte şi i-a grăit astfel:
— De astăzi înainte eşti, Gruieş, pentru mine, ca şi copilul meu... Fără de tine nu aş mai fi avut nici soaţă, nici pe Lia. Cere-mi orice răsplată şi îndată ţi-o voi da!
— Măria ta, a glăsuit şi Gruieş, de vreo răsplată n-o să fie vorba, că noi pe-aici prin munte, aşa cum bine ştii, sîntem deprinşi cu fiara… Încolo am de toate, şi tată-meu la fel... Simt numai mulţumirea că ţi-am dat ajutor...
A plecat după aceea împăratul, luîndu-şi cu el împărăteasa şi pe Lia. S-au dus!... Din drum a mai întors o dată fata capul către Gruieş. Şi-aşa cum l-a privit atunci, în dimineaţa ceea Lia, el n-a putut să uite niciodată. Nici ea nu mai putea să-l uite pe flăcău A început să fie îngîndurată copila lui Briţeiu. Şi tot privea încolo, peste munte, parcă aştepta pe cineva... Şi nu ştia că uneori flăcăul dădea tîrcoale palatului împărătesc de la Aleul, dar nu îndrăznea să se apropie.
— M-o fi uitat!... socotea el cu întristare
Şi ea în sine îşi zicea la fel:
— Nu-şi mai aduce el aminte de o fată ce-a întîlnit-o într-o noapte... N-a înţeles cît mi-e de drag!
Amîndoi gîndeau astfel, visau unul la altul, dar nu mărturiseau.
Şi solii-n vremea asta veneau din ţări străine, veneau de cereau fata... Puţină vreme mai era şi Lia trebuia să hotărască; dar nu-i plăcea nici unul dintre craii care-o peţeau!...
Sta fata tot mîhnită şi se uita în zare. Privea spre trecătoarea care ducea din muntele Aleul încolo către o pădure, unde aflase ea că locuieşte Gruieş cu tatăl său.
— Ce e cu tine, fată? o întreba Drăgana. Ce s-a întîmplat? Răspunde-mi! Pe cine tot aştepţi?...
Şi astfel i-a tot vorbit împărăteasa, şi pe încetul, mai întîi o vorbă, pe urmă alta şi alta, a spus copila tot. A spus că-i este drag flăcău!
— Bine! Dar el? El te îndrăgeşte? a vrut să ştie împărăteasa zîmbind cu îngăduinţă.

— Nu ştiu... Şi teamă mi-e că m-a uitat! a murmurat copila suspinînd.

Tot cam pe-atunci, Andrei, care-şi vedea şi el feciorul umblînd pe drumuri fără rost, vorbind în dodii cîteodată, asemeni l-a întrebat:

— Cu tine ce este, măi băiete?

— Ia, ce să fie, i-a răspuns tlăcăul, sînt nebun! Am îndrăgit pe fata lui Briţeiu împăratul. Ea nici nu ştie .

Şi i-a spus tot bătrînului, cum s-a întîmplat atunci, în noaptea ceea. I-a povestit şi de privirea ce-i aruncase la despărţire copila împăratului Briţeiu, privire care l-a săgetat în inimă. Numai că ea, pesemne, nici nu-şi mai aminteşte de flăcăul pe care l-a zărit numai o dată sus în munte...

— O să vedem! a spus Andrei, şi, luînd toiagul de drumeţ, a şi pornit către palatul lui Briţeiu.

— Unde te duci? a strigat Gruieş.

— Să stai aici de strajă! i-a răspuns Andrei. Mă duc după bucate peste munte.

Şi a plecat. Îl mai rodea şi acum pe moş Andrei durerea că pe feciorul său cel mare, pe Paltiş, îl pierduse, pentru că îl vrăjise Brizana, fata Tariţei! Vroia să vadă de-astă dată cu ochii lui de nu-l pîndeşte vreo amărăciune şi pe feciorul său cel mic.

A mers Andrei... Mergea încet, că nu mai era sprinten ca înainte. Şi a ajuns a doua zi pe seară la Aleul.

Se hotărîse să se sfătuiască întîi cu împăratul. S-a dus dară în faţa lui şi i-a vorbit scurt, munteneşte. I-a povestit despre feciorul său, care a îndrăgit pe Lia, dar nu cutează să-i mărturisească. Şi l-a rugat să îi arate verde, deschis, ce crede el despre asemenea întîmplare? Se mînie? Sau are bucurie?

A ascultat Briţeiu cuvîntul lui Andrei şi mult s-a înveselit. Aşadar, iată, toate-s bune: la rîndul lui i-a povestit bătrînului Andrei, cum doar puţină vreme mai-nainte, mărturisise Lia mamei sale că l-a îndrăgit pe Gruieş. Şi tocmai era gata împăratul să-i trimită olăcari în Bohodeiul, să vină, să grăiască împreună, ca nişte cuscri buni cum or să fie.

— Şi-apoi, dacă-i aşa, a zis la urmă împăratul, ce fel de tineri sînt aceştia, aşa sfioşi? Să nu cuteze ei să-şi spună unul celuilalt focul ce-i arde? De... Parcă noi am fost cam altfel, la vremea noastră! Ce zici, Andrei?

— Pădurile tăcute sînt şi mari. Şi lacurile-n care nu se vede fundul, sînt cele mai adînci!... a zis în loc de alt răspuns bătrînul. Iubirea, care nu se strigă cu glasul tare la răspîntii, e cea mai trainică...
— Aşa e! a încuviinţat Briţeiu. Şi fiindcă tu îmi eşti tovarăş vechi de luptă, Gruieş al tău e un viteaz şi fata-mi este dragă ca ochii mei din cap, eu zic să ne grăbim să facem nunta...
— Să ne grăbim!

Şi a dat poruncă împăratul să se înfăţişeze Gruieş şi cu Lia înaintea lor, a celor doi bătrîni.

Au trimis dintr-o dată să vină Gruieş. În locul lui a rămas strajă la casele de piatră un oştean de la curte. Şi a venit flăcăul, plecîndu-se în faţa lui Briţeiu, smerit.
— Aşteaptă oleacă la o parte, băiete! a poruncit feciorului său, tatăl, bătrînul Andrei. Să vină întîi fata.

A venit şi copila călcînd pragul sfioasă şi toată îmbujorată.
— Pofteşte-aici, copilă!... a rostit de-astă dată Briţeiu. Iară tu, Gruieş, vin colea lîngă fată...

S-a grăbit Gruieş să împlinească voia lui Briţeiu.
— Şi-acuma ascultaţi! a grăit împăratul. Nu ştiu, sau mi se pare că voi v-aţi îndrăgit odată, într-o noapte... Aşa am auzit.
— Da, preaslăvite! Da, tătucă! au răspuns amîndoi, privind cam pe furiş unul spre celălalt.
— Şi vreţi să fiţi alăturea la bine şi la rău?
— Da. Vrem, tătucă... au rostit într-un glas.
Au rîs atuncea larg, în bărbi, şi împăratul Briţeiu, şi Andrei.
— Ei, bine, dacă-i astfel, a rostit împăratul, luaţi-vă de mînă şi fiţi uniţi pe viaţă, în cinste şi credinţă unul faţă de celălalt.

Şi Lia a întins mîna către dreapta unde se afla Gruieş. Flăcăul i-a cuprins-o, i-a strîns-o binişor.
— Vă binecuvîntez! a zis Briţeiu.
— Şi eu! a spus Andrei, uitînd deodată toată durerea lui cea veche. Atîta fericire nici nu crezuse Lia să poată să trăiască. Şi Gruieş...
Bietul Gruieş, vedea că-i lîngă dînsul fata ce o visase... Fetii-i venea să plîngă de bucurie. Iar Gruieş ar fi vrut s-o prindă în braţe pe Lia lui cea dragă, dar tot nu cuteza...
— Copii, a mai spus împăratul, iată, sîntem bătrîni. Andrei şi eu asemeni... Ne trebuie braţ tînăr să ne urmeze. Şi Gruieş este vrednic.

Cu ei alăturea de tine, Lio, nu mi-este teamă că au să vină primejdii şi nu le-oţi birui. Ci eu şi cu Andrei vom pune totul la cale pentru nuntă.

Se spune că-n clipita aceea de mare bucurie, s-a auzit însă deodată un şuier...

Şuierul a crescut. Şi-acolo, lîngă tron, pe trepte, în faţa Liei, s-a ivit o şerpoaică mare de-un stat de om.

— Ssss!... Ssss! a şuierat şerpoaica cu limbile ascuţite către Briţeiu. Te-ai bucurat degeaba, slăvite împărat...

S-a încolăcit zmeoaica, s-a răsucit o dată, şi cînd s-a desfăcut, în faţa lor era zmeoaica blestemată, Tariţa, cu fusta numai zdrenţe, cu părul numai şerpi.

De cînd pîndea Tariţa... De cînd tot aştepta să se răzbune. Şi-acuma ţipa:

— Heeei, Briţeiu! Poate-ai uitat că ţie m-am îmbiat odată de soaţă şi tu m-ai izgonit... Andrei, ce stă acolo, te-a ajutat... Ai vrut-o mai bine pe Drăgana. Şi aţi răpus toţi zmeii în frunte cu Lăstuş... Dar uite, am rămas eu! Eu am să mă răzbun. Cum? Iată.. veţi vedea.

— Să pieri de-aici! a strigat împăratul.

Gruieş s-a ridicat şi s-a îndreptat spre ea. A vrut s-o prindă pe Tariţa de coade şi s-o azvîrle afară, dar cînd a întins mîna, l-a şi muşcat un şarpe din părul ei... Gruieş a căzut jos.

Tariţa s-a plecat, l-a luat îndată-n braţe şi amîndoi s-au prefăcut într-un fum înecăcios, care a început să piară pe fereastră.

S-a auzit în urma lor numai un hohot şi un glas care zicea:

— Ți-am luat, Lio, pe Gruieş! Tatăl tău nu a vrut să-mi fie mire. Îmi va fi dragul tău... Şi niciodată n-ai să-l mai revezi... Ha, ha, ha!...

Se prăbuşise Lia jos, zdrobită. Se prăbuşise pe podele şi plîngea.

Briţeiu cu Drăgana şi cu Andrei căutau să-şi ţină firea, să nu mărească deznădejdea fetii; dar copleşise amarul tot palatul, toţi munţii mai pe urmă...

S-au ridicat bărbaţi viteji atuncea şi au plecat s-o caute pe zmeoaică, să îl aducă înapoi pe Gruieş.

Au fost la văgăuna unde-şi avea sălaş zmeoaica, au colindat toţi munţii pe de-a rîndul... Mult timp au colindat zadarnic şi n-au putut să afle nici o urmă.

Şi-n toată vremea asta Lia a plîns şi-a suspinat.

Cînd s-au întors bărbaţii şi Lia a aflat că n-au găsit pe Gruieş, a început să plîngă mai tare. Şi toţi credeau că o să-şi piardă mintea de durere..

Pe urmă însă Lia s-a gîndit: cu toate că e fată, este totuşi voinică. Şi dragostea-i va da putere şi mai multă... Să plece ea mai bine, singură, să-l caute pe acela ce trebuia să-i fie mire.

S-a sculat de pe laviţa unde zăcuse plîngînd, s-a şters la ochi şi a venit în faţa lui Briţeiu, care stătea pe tron, ascultînd vestea adusă de bărbaţii ce colindaseră prin munte.

— Tătucă dragă, a zis Lia, te rog să-mi îngădui să plec eu de-astă dată, după Gruieş.

— Taci, fata mea, a spus Briţeiu, cum spui tu vorba asta? Au fost bărbaţi viteji, isteţi şi fără frică, şi n-au putut să facă nimica, darmite o copilă ca tine?

— Şi alţii s-au luptat s-o scape pe Drăgana, pe mama mea, din gheara zmeului Lăstuş. Şi n-au putut... Ai izbutit doar tu. Îngăduie-mi şi mie s-o caut pe Tariţa şi să o birui, cum ai răpus tu pe Lăstuş.

La astfel de cuvinte Briţeiu n-a mai avut ce spune... Văzuse şi el bine că fata lui nu prea ştia de frică. Şi ori de-i va da voie, sau nu, ea va pleca...

A chemat dară pe Drăgana, pe soaţa lui; i-a spus c-a hotărît să-şi lase copila să plece.

Drăgana a rugat-o şi ea pe fată să rămînă; dar Lia a rămas cu totul neclintită.

— Vreau să plec chiar acuma, pe loc! a zis copila.

Şi neavînd ce face alta, Briţeiu a dat poruncă să i se aducă fetii calul lui murg, calul fermecat, pe care îl primise în dar de la împăratul Sorin, bunicul Liei, şi care-l ajutase odinioară în lupta lui cu zmeii.

— Bine că mă mai scoateţi şi pe mine din grajd, că-mi amorţiseră picioarele cu totul! a rostit murgul, cînd a ieşit din grajd afară.

S-a repezit după aceea-n munte, a mîncat iarbă de pe o poiană, a băut apa unui lac, a prins putere. A zburat apoi pînă-n cer; a păscut un imaş întreg de stele şi s-a întors zicînd:

— Acuma, Lio, poţi să mă încaleci, să-mi spui şi unde să te duc. Cu cine vrei să lupţi?

— Vreau ca s-o aflu pe zmeoaica Tariţa şi s-o răpun! a răspuns fata.

— Bun! Porunceşte-mi dară încotro s-o iau, şi cum să merg: s-alerg pe munte cu piciorul, sau să-mi desfaşur aripi prin văzduh ?

I-a dat şi Andrei fetii la plecare toporul ce-l avusese Gruieş - ca armă pentru luptă.

— Tu eşti mireasa lui, ai singură căderea să porţi toporul lui de pădurean, să lupţi în locul lui! a zis bătrînul cu glasul stins de suferinţa ce o îndura.

Împărăteasa Drăgana a dat şi ea copilei o cununiţă vrăjită ce o avea, pe care, de o punea pe cap, se şi făcea îndată nevăzută.

A mulţumit Lia pentru tot ce primise, şi încălecînd pe murgul fermecat i-a dat poruncă să pornească iute, călcînd pe munte cu piciorul, să poată cerceta stîncă de stîncă, coclaur cu coclaur, să vadă - poate o afla vreo urmă de-a lui Gruieş.

Şi-a străbătut copila lui Briţeiu munţii în sus şi-n jos, de-a lungul şi în curmeziş, bătînd potecă de potecă, pădure de pădure, zburînd apoi pe sus şi cercetînd cu ochii întreaga zare.

A cercetat fiece colţişor, fiece trunchi; a scociorît prin peşteri şi prin văgăuni...

Nimica... Urma lui Gruieş n-a putut s-o afle...

Şi nici de Tariţa nu ştia nimeni să spună unde ar putea să se ascundă. Din văgăuna-i de sub munte pierise. Zadarnic întreba pe fiecare.

Plecase fata-n miezul verii, cînd înfloresc pe munte macii şi bujorii; venise apoi iama cu haina sa neîntinată de zăpezi; şi-acuma înfloreau iar flori albastre şi roşii de tămîioară şi de garofiţe - venise peste pajişti primăvară...

Nu ştia biata Lia ce să facă, pe unde să mai umble?

Tot rătăcind aşa prin munte, a urcat într-o seară copila cu calul ei pe-un povîrniş de piatră; şi iată c-a ajuns pe o cîmpie întinsă, ce era mărginită de o pădure. Lia şi-a amintit că e cîmpiş unde-i scăpase Gruieş viaţa de urşi; acolo ei stătuseră de glume o noapte întreagă şi se îndrăgiseră amîndoi...

Şi a simţit că o cuprinde mai tare dorul de Gruieş. A podidit-o iarăşi plînsul. Şi-a plîns, a plîns... A suspinat şi-a stat aşa mult timp gîndindu-se la tot ce se întâmplase. Şi cum se făcea noapte, copila a aprins un foc sub streaşină pădurii şi s-a culcat să se odihnească, lăsînd murgul de strajă. De-ar fi venit primejdie de undeva, murgul pe dată necheza şi-o trezea din somn, să fie gata pentru luptă.

S-a culcat Lia încă suspinînd. De obosită ce era a şi furat-o îndată somnul. A adormit. Şi-n somn a început să viseze un vis ciudat. Venise-n faţa ei un omuleţ cu trupul mic, cu capul mare şi o barbă albă, lungă. Şi se făcea că omuleţul o mîngîia pe cap.

— Nu fi mîhnită, Lia, zicea el, Gruieş al tău trăieşte...
— Trăieşte ? Unde-i ? îl întreba fata prin somn pe omuleţ.

Iar omuleţul îi zîmbea şi-i arăta cu degetul încolo, către muntele Buteasa.

— L-a preschimbat Tatiţa într-o scoică, l-a aşezat pe fundul rîului Drăganul.
— De ce? De ce-a făcut zmeoaica asta? se frămînta prin somn copila lui Briţeiu.
— Pentru că ştie o taină Tariţa, i-a răspuns omuleţul. De va putea să ţie în stăpînirea ei vreme de şapte ani pe unul dintre aceia ce-au biruit pe zmei - aşa cum este Gruieş - şi în acest răstimp să facă vrăji asupra lui, de va putea apoi să-i ia şi viaţa, Lăstuş va învia... Cu zmeii lui, va pune iară stăpînire peste Biharia!
— Şi-n care parte a rîului se află Gruieş? a întrebat prin vis copila.
— Acolo unde apa curge în dreptul morii zmeilor! a grăit omuleţul.
— Tu cine eşti, a vrut să ştie fata, de eşti atît de bun şi ţii cu mine?
— Sînt spiriduşul munţilor, a rostit omuleţul, şi-a început să rîdă: Hi, hi, hi, hi... Şi de-ai să ai nevoie, eu iar am să te-ajut...

Fata atunci s-a deşteptat din somn. Era spre dimineaţă. Din spiriduş nu rămăsese nici o urmă, doar nişte brumăriţe cîntau sus în copac, dînd slavă zilei:

— Cirip, cirip, cirip!...

«Să fie doar un vis deşert, sau spiriduşul mi-a făcut un semn, mi-a arătat într-adevăr taina zmeoaicii? s-a întrebat în sine Lia. Orişice-ar fi, eu trebuie să-ncerc!...»

S-a limpezit pe chip cu apă rece dintr-un izvor care curgea acolo mai în jos. Şi-a pus la brîu toporul ce îl purtase înainte Gruieş, a încălecat pe murgul fermecat şi-a poruncit:

— Hai, murgule, să mergem spre moara zmeilor.
— Cum să te duc, stăpînă? a întrebat-o murgul. Pe munte cu piciorul sau prin văzduh cu aripi ?
— Prin văzduh, murgule! S-ajungem mai degrabă.

Murgul şi-a întins aripi şi a-nceput să zboare.

N-a zburat mult... Cum au trecut de lacul zînelor, a şi văzut copila ieşind dintr-o poiană un fum înalt şi gros.

«Arde pădurea, s-a gîndit copila. Să mă cobor şi să sting focul!...»

A dat poruncă murgului să se coboare; dar cînd au ajuns pe poiană, fumul acela gros şi înecăcios s-a prefăcut în fiară, s-a prefăcut în rîs.

Şi rîsul s-a repezit spre gîtul calului, cu colţii gata s-o sfişie pe copilă. Ea nu s-a înspăimîntat. A ridicat în sus toporul lui Gruieş. Şi cînd a dat odată cu sete, a şi tăiat rîsul în două.

Numai că fiecărei părţi tăiate i-a crescut într-o clipă restul. Şi dintr-un singur rîs s-au făcut doi. Unul a sărit dintr-o parte la ea și altul din cealaltă...

Nici de astă dată nu şi-a pierdut Lia curajul. A lovit cu iuţeală intr-o parte şi într-alta. A tăiat rîşii amîndoi în jumătăţi.

Dar jumătăţilor le-a crescut restul, s-au făcut patru rîşi. I-a tăiat și pe-aceştia. S-au făcut opt; s-au înmulţit de două ori pe atîta şi ei... De patru ori, de opt ori... Şi tot aşa... Ţîşneau din toate părţile. Săreau de prin copaci. De jos şi de pe lături, din faţă şi din spate... O înconjuraseră pe Lia... Şi ea lovea, lovea... Se lupta bărbăteşte, dar rîşii hohoteau, ţipînd în jurul ei; şi-o năpădeau cu ghearele şi colţii.

Oricît lupta de vitejeşte Lia, după puţină vreme fiarele ar fi sfîşiat-o. Atuncea şi-a dat şi fata seama că este acolo mînă de zmeoaică... Şi-ntr-adevăr, Tariţa făcuse vrăji. Văzuse pe Lia că vine către locul unde-l ţinea pe Gruieş şi, prefăcîndu-se în rîs, se repezise înainte-i, s-o răpună.

Deodată Lia şi-a amintit că are cununiţa fermecată pe care o primise la plecare de la măicuţa sa. Şi, înţelegînd că de-o să lupte mai departe o să fie biruită, şi-a pus pe creştet cununiţa...

S-a făcut nevăzută cu cal cu tot!

A stat aşa un timp, pînă ce rîşii care o năpădiseră s-au risipit. Şi-a luat pe urmă cununiţa de pe creştet, a dat poruncă murgului să zboare mai departe.

Au mai călătorit aşa o vreme; dar n-au călătorit prea mult... Şi abia trecuseră de Stîna cea de vale, c-a văzut Lia de astă dată nu fum, ci foc adevărat într-o pădure...

A coborît să-l stingă.

Cînd colo, iată, focul s-a preschimbat într-o năpîrcă. Năpîrcă mare, groasă cît un copac.

S-a repezit la fată şuierînd! Şi-a dat pe dată seama Lia că năpîrcă e tot Tariţa; dar n-a vrut să se dea bătută. Putea, ce-i drept, să-şi pună iar pe frunte cununiţa, să scape de orişice primejdii. A vrut însă copila vitează a lui Briţeiu s-o înfrunte pe zmeoaică, s-o biruiască. Şi a tăiat-o în două cu toporul pe năpîrcă. Dar tot ca întîia oară, celor două părţi le-a crescut restul şi s-au făcut două năpîrci.

Le-a tăiat iar în două. S-au făcut patru, opt... Foia pădurea de năpîrci ce şuierau, se încolăceau. Se îndreptau spre fată cu limbile otrăvite. Nu voia Lia să se lase; tot mai nădăjduia ca să le nimicească. Şi se lupta.

S-a tot luptat zile şi nopţi în şir. Numai cînd a văzut că o să fie înghiţită de năpîrci dacă o să lupte mai departe şi-a pus pe frunte cununiţa de la Drăgana; s-a făcut nevăzută...

A stat un timp aşa pînă ce toate năpîrcile acelea s-au risipit... A pornit apoi mai departe, poruncind murgului în acest fel:

— De-acuma, murgule, orişice fum, orişice foc o să zărim prin munţi, să ştim că nu-i decît vreo viclenie a zmeoaicii. Şi noi să ne vedem de cale mai departe. S-ajungem mai degrabă la moara zmeilor.

— Bine, stăpînă! a răspuns calul şi a pornit ca vîntul şi ca gîndul spre locul poruncit.

Pe drum au văzut fumuri şi focuri; ştiau însă că nu-s decît înşelăciuni de-ale Tariţei.

Au tot zburat, pînă ce într-o vale a început să se zărească fîşia sclipitoare a rîului Drăganul. Deasupra rîului plutea un nor; dar norul s-a învălătucit şi din mijlocul lui s-a repezit o pasăre de pradă către Lia.

Nu era însă o pasăre ca orişicare. Era un vultur mare cît un urs, cu ghearele ca nişte căngi, cu ciocul lung, tăios ca paloşul.

S-a năpustit s-o zmulgă pe copilă de pe cal. Ea nu a vrut să fugă de luptă nici acuma. A ridicat toporul. A lovit pasărea aceea uriaşă ce croncănea înverşunată şi a tăiat-o în două. Ştia prea bine că-i zmeoaica, dar tot nădăjduia măcar de data asta s-o biruiască. Şi-a primit lupta.

La fel ca rîsului, la fel ca şi năpîrcii, i s-au împlinit şi păsării acesteia de pradă iar cele două jumătăţi... Şi-n faţa Liei au fost două păsări. Pe urmă patru, opt, o sută... Atîtea păsări se roteau că se înnegrise parcă pe deasupra fetei cerul.

— Ce să fac, murgule? a întrebat atuncea Lia calul fermecat. De n-am şă birui nici acuma, nu pot să mă cobor la rîu, nu mai ajung să-l văd pe Gruieş niciodată.

— Ehei, stăpînă, a zis calul, de cînd aştept eu să mă întrebi! Uite, între păsări, vezi una mai mare decît celelalte, cu ochii verzi şi răi, strălucitori ca de jăratic?

— O văd! a răspuns Lia.
— Aceea e cu adevărat Tariţa...
— Şi celelalte, murgule, ce sînt?
— Sînt numai umbre de-ale ei, însufleţite prin vrăjitorii.
— Şi.ce să fac, cum s-o lovesc? a vrut fata să ştie, luptîndu-se fără încetare.
— În pasărea cea mare să izbeşti, dar nu s-o tai în două, ci doar să-i retezi capul...

Aşa a făcut Lia. A tot luptat. Pasărea ceea mare se repezea la fată în vîjîit de aripi, căutînd s-o prindă-n gheare, s-o zvîrle de pe cal, sau s-o lovească în cap cu ciocul şi s-o omoare.

Lia nu se lăsa nici ea. Lovea cu indîrjire. Murgul se avînta în zbor ca gîndul. Deodată, nu ştiu cum, tocmai pe cînd simţea copila că-i sînt puterile aproape pe sfârşite, i-a venit pasărea mai la îndemînă, a izbutit să-i dea o lovitură măiestrită. Nu a putut să-i taie capul, aşa cum socotise ea; dar a izbit-o drept în creştet.

Şi pasărea a dat un ţipăt. Iar glasul i-a sunat ca al zmeoaicei. S-a preschimbat apoi în nor precum fusese. În nori s-au prefăcut şi păsările celelalte. Şi vîntul cum bătea, risipea norii. Îi ducea peste munte...

— Nu ai răpus-o încă pe zmeoaică, a spus calul, dar ai lovit-o bine, a trebuit să fugă.
— Să coborîm dară pe ţărm, s-a veselit copila iui Briţeiu.
— Să coborîm!... Numai să bagi de seamă, zmeoaica are să se întoarcă...

Şi calul a-nceput să zboare lin către pămînt. A pus Lia piciorul in locurile acelea, unde ştia că se găseşte Gruieş.

Răzbise cum răzbise pînă aicea; dar ce să facă oare mai departe ?

Nu mai ştia nici calul să-i dea sfat.

Cum putea oare să găsească în fundul rîului Drăgana o scoică, intre atîtea mii şi mii de scoici, ba încă s-o cunoască de e sau nu mirele ei?

Şi totuşi a intrat in apă Lia, lăsîndu-şi pe ţărm murgui. S-a cufundat sub unde, a căutat printre pietre şi prin nisip, a strîns grămezi de scoici. Dar ele stăteau mute. Şi fetei nu avea cine să-i spună, dacă se află Gruieş printre ele.

Prin apă pluteau peşti. Peşti mulţi, nenumăraţi, tot fulgerau prin unde. N-avea altă scăpare copila decît să roage peştii s-o aiute.

A început să-i roage, să le spună tot păsul care-l avea, povestea ei cea tristă. Iar peştii săgetau în apă, prin faţa ei, nu se oprea însă nici unul s-o asculte. Şi nu îndrăzneau să vină către maluri; şi auzind glasul Liei mai rău se înspăimîntau.

A tot stat astfel fata pe ţărm zile lungi, nesfârşite. Ce n-a făcut, să afle pe dragul ei? De peşti cît s-a rugat, cît a înotat prin apă, cît nu a scotocit prin maluri, pe sub unde!...

Degeaba totul...

Atîta drum făcuse, luptă şi osteneală, pentru nimic.

Tot Tariţa, zmeoaica, era mai tare...

Şi cît era Lia de îndrăzneaţă, de vitează, pînă la urmă era şi ea tot o copilă!... A început să plîngă. Şi-a plîns, o zi, o lună, un an. Atît a plîns, că se muiau şi pietrele de mila ei, de fierbinţeala lacrimilor sale.

Şi-a plîns atît de mult copila lui Briţeiu, că, pînă la sfîrşit, izvorul lacrimilor i-a secat, şi Lia şi-a pierdut lumina ochilor ei albaştri şi senini.

Dar chiar aşa, cu ochii stinşi, ea rămăsese acolo, pe ţărm, jelind încetinel. Şi se gîndea că stă pe ţărmul apei, unde Briţeiu, tatăl său, bătuse odinioară pe Lăstuş şi-şi cîştigase dragostea Drăganei. Iar ea, copila lui Briţeiu, stă azi neputincioasă în faţa blestematei de zmeoaice.

Sta fata şi plîngea fără vedere; şi numai glasul sorei lui Lăstuş, al Tariţei, se auzea:

— Credeai, Lio, că m-ai răpus, lovind în mine cu toporul în văzduh. Credeai c-ai să-l găseşti pe Gruieş. Amarnic te-ai mai înşelat. Eu te-am lăsat numai să suferi şi să plîngi. Şi-acum a venit vremea ca să pieri!

A auzit copila glasul cel rău şi ascuţit: a vrut să pună mîna pe toporul pe care-l avea încă la ea şi să se apere dacă va fi nevoie; dar Tariţa a îmbrîncit-o în apă... Şi fata a căzut sub unda rece, tocmai în locul unde apa se izbeşte de nişte pietre înalte şi rotunde şi curge mînioasă către vale...

S-a lovit Lia rău de pietre; şi şi-a pierdut simţirea... Apa a luat-o-n jos... Şi poate că s-ar fi sfîrşit atunci cu viaţa Liei, de nu ar fi fost peştii...

Ei au văzut-o pe zmeoaică îmbrâncind pe fata care plînsese atît pe ţărm...

Peştii s-au repezit cu toţii şi-au înjghebat o punte lucitoare din trupurile lor. Şi, luînd pe fata, ce se afla în nesimţire, pe-această punte, au plutit iute şi fără nici un zdruncin către palatul împăratului cel mare al peştilor.

Cum au ajuns la porţile palatului, o mreană, ce se afla în frunte, a bătut tare să i se deschidă. Un lipan cu mustaţă lungă, care era atunci străjer, a deschis poarta. Mreana i-a povestit ce s-a întîmplat; şi-atunci străjerul le-a dat voie să treacă.

În sala tronului, clădită toată din pietre preţioase, pe-un jilţ înalt, cioplit dintr-un zmaragd, sta însuşi împăratul, un peşte mare, cu solzii laţi de aur.

Peştii au adus fata şi-au aşezat-o încet pe trepte, în faţa tronului împărătesc. Mişcînd din aripioare, au început să povestească apoi cu toţii dintr-o dată, cum au văzut-o pe zmeoaică zvîrlind copila-n apă.

A ascultat în linişte împăratul ce-i povesteau supuşii; s-a gîndit apoi bine şi-a poruncit:

— Duceţi-vă în grabă la marele paharnic. Am eu la el un şip cu o licoare vrăjită. Să umeziţi buzele fetei cu acea licoare ce se află-n şip. Şi n-o să aibă nici o suferinţă pentru că se găseşte-n apă...

O lostriţă s-a repezit îndată la marele paharnic. A adus în bot şipul, mreana l-a răsturnat cu aripioarele dibace şi a umezit puţin buzele Liei.

Atunci obrajii palizi ai copilei au început să capete din nou culoare şi să se rumenească.

Au umezit încă puţin buzele Liei cu acea licoare minunată şi inima copilei a început să bată iute, iar pieptul să-i palpite...

S-a auzit şi un oftat. Şi Lia, care nu vedea nimica, a început să întrebe uşor de tot, în şoaptă:

— Unde-am ajuns? Cine se află lîngă mine?

— Acuma eşti sub apa rîului Drăganul, i-a răspuns cu blîndeţe împăratul, dar nu te înspăimînta. Peştii, supuşii mei, îţi duc de grijă. Să ne spui însă, pentru ce te-a aruncat zmeoaica jos în rîu?

Şi a început sărmana Lia să povestească tot ce i se întîmplase de cînd pornise de acasă, căutînd pe dragul său. Şi pe măsură ce-asculta povestea, se mînia împăratul tot mai tare. Cînd a rostit copila cea din urmă vorbă, s-a ridicat chiar împăratul de pe tron şi-a dat poruncă:

— Voi, mrene, lostriţe, lipani, păstrăvi şi orice fel de peşti, ce vă aflaţi aci în apă, plecaţi pe dată şi căutaţi tot rîul... Să nu vă întoarceţi pînă n-oţi afla pe pădureanul preschimbat în scoică şi pe zmeoaică, pe Tariţa, ce-l veghează!

Au plecat peştii înotînd; şi-au scotocit prin apă, pe sub pietre, în gropi; au străbătut tot rîul cît este el de lung, vreo şapte zile...

Către sfirşitul zilelor acestora, s-a adunat în faţa tronului cel verde de zmaragd al împăratului, întreg poporul peştilor. Duceau cu ei o scoică şi un rac mare, roşu întunecat, cu foarfece ascuţite.

Au povestit după aceea peştii cum au scotocit ei fiecare ungher al rîului şi cum au prins racul acesta roşu, căutînd s-ascundă scoica sub o piatră. Au întrebat racii din rîu; şi ei au spus că racul cela mare nu e altceva decît zmeoaica prefăcută... Au întrebat şi scoicile, şi ele au spus că scoica ceea mică e doar un pădurean, ce-a fost schimbat prin vrajă de zmeoaică.

Aşa au adus, iacătă-i pe unul şi pe celalt, în faţa împăratului, la judecată.

A dat poruncă împăratul să fie pusă vrăjitoarea la cazne, ca să mărturisească.

S-au grămădit toţi peştii şi au pus racul cel roşu sub menghina de pietre. Şi-atuncea racul a început să spună că el este într-adevăr zmeoaica Tariţa, care ţinea sub apă pe Gruieş, preschimbat în scoică.

— E timpul, aşadar, să dăm dreptate copilei! a spus rar şi cu înţelepciune împăratul cel mare al peştilor. Tu, zmeoaică, să prefaci iară scoica în pădurean, precum a fost, de unde nu, aci îţi sfârşeşti viaţa sub menghina de piatră...

— Asta nu am s-o fac orice ar fi să se întîmple, s-a înverşunat Tariţa.

Avînd astfel răspuns, a făcut împăratul semn peştilor să strîngă la menghină şi să tot strîngă... Dîn cînd în cînd întreba pe zmeoaică:

— Ce zici, Tariţo? Te supui? Ai să prefaci la loc pe scoică în pădurean?

— Nu mă supun! zicea Tariţa.

— Nu?... Bine... De-i astfel, strîngeţi iară la menghina de piatră!

Şi peştii tot strîngeau, strîngeau mereu, pînă ce nu ştiu cum,
a plesnit inima Tariţei. Şi apa s-a înnegrit de-acea otravă, ce era strînsă-n sîngele zmeoaicei...

Cînd undele s-au limpezit şi s-a văzut ce este-n preajmă, a luat iar împăratul peştilor cuvîntul:

— Dreptatea s-a împlinit! a rostit el. Zmeoaica, ce-a făcut atîtea rele pe lume, a pierit!
— Dar Gruieş? a întrebat Lia, cu ochii stinşi. Gruieş al meu pe unde este?

Abia atunci a văzut împăratul că s-a pripit strîngînd în menghine prea tare pe zmeoaică. Doar ea, care-l schimbase pe flăcău în scoică, putea să-l facă iarăşi om la loc precum fusese!...

«Ce este acuma de făcut ?»se întreba cu supărare împăratul .

Şi, ca să poată lua o hotărîre înţeleaptă, a poruncit să i se adune-n jur curtenii: un păstrăv, un lipan, o mreană şi-o lostriţă, bătrînă, dar isteaţă. S-au sfătuit...

S-au sfătuit o zi, o noapte, şi iar o zi... Şi nu puteau să ia o hotărîre.

Pînă la urmă şi-a amintit tot lostriţă bătrînă că a văzut nu prea de mult pe spiriduşul cel bun al munţilor plimbîndu-se pe ţărmul rîului Drăganul. Şi ar fi bine, poate, să-l întrebe, de vreme ce i-a făgăduit Liei că are s-o ajute la nevoie.

Au luat dar hotărîrea să-l întrebe pe spiriduş. Şi l-au căutat, l-au tot căutat zile şi nopţi, pînă la urmă l-au găsit. Se aşezase pe o piatră mare, ce se afla în josul rîului, pe ţărm, şi sta la soare.

I-au spus în grabă peştii întîmplarea, l-au întrebat ce trebuie să facă.

Iar spiriduşul, mîngîindu-şi barba, le-a grăit:
— Să plece fata pînă la Alina, să-i ceară ajutorul. Acolo, în lacul zînelor, sub ape, cresc florile iubirii. Şi poate va afla cu ele zîna leac, să-i vindece durerea Liei!...

Şi au plutit ca vîntul peştii pînă-n palatul împăratului cu solzi de aur. Au povestit ce-i sfătuise spiriduşul. Atîta i-a trebuit copilei lui Briţeiu să audă! A cerut peştilor să o călăuzească afară din apă. Şi l-a rugat pe împărat să-i dăruiască scoica în care preschimbase zmeoaica pe fiul lui Andrei.
— Afară mă aşteaptă murgul fermecat! a mai spus Lia. Şi el o să mă ducă-n zbor pînă la lacul zînelor.

Dar murgul nu era pe mal. El aşteptase ce-aşteptase apoi, crezînd că fata s-a înecat în apa rîului, plecase să-l vestească pe Briţeiu.

A strigat dară Lia murgul; l-a tot strigat o vreme. Cînd a văzut că nu-i răspunde, a înţeles că a plecat să ducă vestea celor de acasă.

Dar chiar aşa, fără de cal, nu şi-a pierdut curajul. A mers, a mers pe jos, fără vedere, trecînd toţi munţii şi întrebînd din om în om, încotro este drumul spre lacul zînelor.

Şi, ce e drept, mereu, mereu întîlnea fata cîte un om, vreun pădurean sau vreun bouar, care o ajuta să meargă mai departe, sprijinind-o de mînă, călăuzind-o printre munţi.

Ea nu ştia însă că oamenii care-i ieşeau în cale, şi-o tot călăuzeau, erau de fapt doar unul şi acelaşi: spiriduşul, ce-şi schimba mereu glasul, vroia să vadă cît de tare-i fata.

Aşa a ajuns ea pînă la lac. Acolo s-a plecat deasupra apei, a strigat pe Alina. Pînă la miezul nopţii nu i-a răspuns din apă nimeni.

Numai la miezul nopţii s-a ridicat Alina, plutind deasupra apei. Era împreună cu dragul ei Midvei.

Ei au ieşit din unde şi s-au urcat pe ţărm. Au luat-o amîndoi pe Lia de cîte-o mînă, au dus-o pînă la un jilţ scobit în trunchiul unui brad.

Aci au aşezat-o pe copilă. A sărutat Alina ochii stinşi ai fetei îndurerate; şi-a scos după aceea zîna din păr o floare şi i-a atins cu ea pleoapele obosite. N-a trecut mult şi mai întîi uşor ca-n ceaţă, pe urmă tot mai bine, a zărit Lia cu ochii lumina sidefie a lunii. A zărit pe Midvei şi pe Alina.

Cum i-a văzut, a sărit de pe jilţ, a căzut înaintea zînei şi a-nceput s-o roage:

— Alino, fie-ţi milă! Şi tu ai suferit pentru Midvei... Ajută-mă să-l pot preface-n om pe Gruieş din scoica asta rece... Ajută-mă!...

— Aş vrea să te ajut, a spus Alina, numai că-i tare greu, copilă... Nimic nu e mai greu decît să sfărîmi vraja ce-a ticluit zmeoaica, făcîndu-l pe flăcăul lui Andrei o scoică...

— E tare greu, surioară, a rostit cu mîhnire şi Midvei, ar trebui să treci printr-o primejdie de moarte...

— Nimic nu mă-nspăimîntă, a mai spus Lia, înfrunt orice...

— Mai află dar, a grăit zîna, mîngîind părul fetei ce îndurase atîtea suferinţe, c-ar trebui s-aprind aicea în poiană şapte ruguri, sînt cele şapte ruguri ale iubirii, şi pînă-n zori să arzi cu mîna ta la para lor scoica aceasta pe care-o ai în palmă. Numai că tare mi-este teamă pentru tine, Lio...

— Aprinde rugurile, zîno, a rostit Lia, sînt gata să pătrund în flăcări.

— A vrut s-o înduplece la rîndu-i şi Midvei, spunîndu-i c-ar putea să-şi piardă viaţa; dar Lia s-a rugat din nou:

— Aprinde focurile, Alina!

— Te înţeleg, copila mea, a spus Alina, aşa e cînd iubeşti cu adevărat...

Şi zîna şi-a desprins atunci din păru-i alte şapte flori, le-a azvîrlit în cerc pe toate şapte.

Şi-au început să ardă şapte ruguri mari în vîlvătaie.

Ardea-n vîlvori parcă poiana întreagă; şi limbi de foc se încolăceau, dar Lia nu le-a luat în seamă. A alergat spre rugul cel dintîi şi a întins palma; la cel de-al doilea pe urmă... Simţea cum focul o cuprinde. Nu s-a lăsat zdrobită de dureri. A mers şi către cel de-al treilea... Credea că va cădea. Numai că dragostea i-a dat puteri. S-a îndreptat spre celelalte trei. Şi a ajuns la cel din urmă...

Cînd a ajuns şi-aici s-a prăbuşit. Trecuse toiul nopţii. Alina şi Midvei nu mai erau.

A ridicat-o însă-n braţe Gruieş, pentru că vraja se sfîrşise şi scoica se schimbase în flăcău.

A ridicat-o Gruieş şi a dus-o pe draga lui mireasă prin munţi ca pe-o povară scumpă pînă la Stîna cea de vale. A dus-o la izvorul cel de gheaţă şi i-a stropit cu apa lui chipul şi braţele. Abia atuncea Lia s-a trezit, izvorul minunat de gheaţă o lecuise.

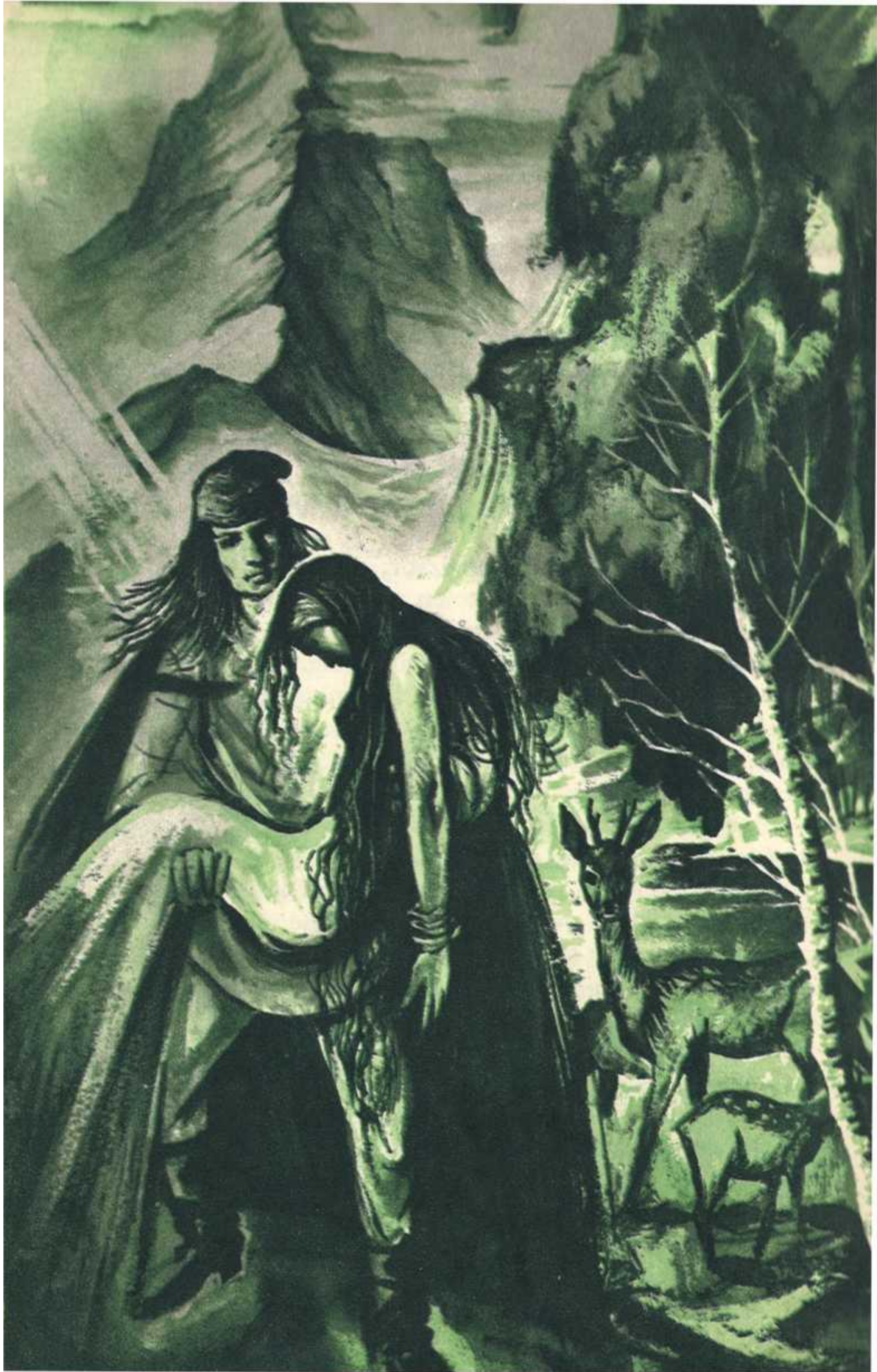
Tocmai veneau atunci prin munte Briţeiu, împăratul, cu soaţa lui, Drăgana, şi cu Andrei. Lor le dusese vestea murgul fermecat. Şi-apoi plecaseră părinţii laolaltă să lupte cu zmeoaica, să-i scape de sub gheara ei pe Lia şi pe Gruieş.

Erau trudiţi pentru că îi căutaseră prin munte peste tot, dar oboseala li s-a risipit cînd i-au văzut pe Gruieş şi pe Lia cea frumoasă, teferi şi sănătoşi, iubindu-se mai mult ca orişicînd.

Şi după cum se poate lesne închipui, a pus la cale împăratul numaidecît şi nunta. O nuntă mare pe cîmpia unde-o văzuse întîia oară Gruieş pe copilă şi unde se-ndrăgiseră amîndoi.

A fost o nuntă aşa de mare, cum nu se mai văzuse-n lume. Şi surle, trîmbiţe şi ceteri porniseră să sune, să vestească această mare bucurie. Aflaseră toţi pădurenii de întîmplare şi hăuleau voioşi prin codri. Iară bouarii aşa se veseleau, că zguduiau cu jocul lor toţi munţii.

Şi masa cea de nuntă a fost întinsă, după obiceiurile străbune, trei zile şi trei nopţi... Către sfîrşitul ospăţului, se zice însă că împăratul peştilor, care fusese şi el poftit, s-a apucat să închine o cupă cu vin în cinstea mirilor.

A ridicat dară-n sus cupa, ţinînd-o bine cu-o aripă; dar cum el nu era obişnuit cu vinul - şi cum era şi-o leacă ameţit - i-a lunecat deodată cupa pe solzii cei lucioşi de aur. Cupa era de sticlă şi-a pornit zîngănind să se rostogolească pe-un povîmiş de piatră. Vinul a început să curgă din cupa sfărîmată.

Mesenii au tăcut. Era o vorbă veche, care spunea că de se sparge o cupă - şi mai ales la nuntă - ar fi semn rău... Iar împăratul peştilor de teama relei prevestiri, a amuţit cu închinăciunea...

«Să nu urmeze vreo nenorocire!...» se gîndea fiecare.

Numai că tot atuncea, precum se povesteşte, s-a sculat de la masă zîna Alina, ce sta alăturea cu dragul ei Midvei. Îi ajutase spiriduşul munţilor, să poată veni şi ei la nunta Liei!...

Alina a făcut semn zînelor, ce se aflau şi ele la ospăţ, să înceapă danţul pe cîmpie. Şi-n timp ce zînele danţau, Alina a desprins vălul de mireasă de pe capul Liei. Şi vălul l-a aruncat întins deasupra cupei sfarîmate.

Îndată, de acolo a ţîşnit un izvor, a cărui apă dulce era albă de spumă, şi se asemuia în noapte cu vălul de mireasă al Liei.

— Urzesc ca apa asta să fie fermecată, a spus zîna Alina. Şi acelora ce se îndrăgesc cu adevărat, băieţi şi fete, şi-or bea din apa asta, eu le urez să aibă numai fericire... Şi să rămînă de-a pururi împreună...

— Să fie fericiţi şi să rămînă de-a pururi împreună! au strigat laolaltă nuntaşii înveseliţi de vorbele Alinei.

— Iar apa o numesc Vălul miresei! a mai grăit Alina

— Aşa să se numească! s-au bucurat cu toţii.

Şi fiecare a sorbit din apa ceea limpede.

Aşa a fost... Gruieş şi Lia lui au trăit după aceea laolaltă ani mulţi, îndelungaţi. Zile-au avut senine... Mulţime de copii au venit mai tîrziu, unul mai drag şi mai frumos ca altul...

Briţeiu, cînd a îmbătrânit, nu a mai vrut să fie decît bunic. A lăsat dară scaunul lui Gruieş, lui Gruieş împăratul.

Iară în cîmpia unde a avut loc nunta au tot venit pe urmă, precum zice legenda, în anii ce-au urmat, tineri ce se îndrăgeau. Veneau să soarbă apa urzită de Alina, să dea noroc iubirii.

Şi apa cea vrăjită le aducea noroc în dragoste şi fericire. Aşa se povesteşte...

Bătrînii spun însă şi astăzi că adevărul se află întotdeauna în tîlcul din legende... Şi cine vrea îl poate afla...

SFÎRŞIT DE POVESTE

De cum a trăit cîntăreţul legenda cea din urmă s-au tulburat iar apele oglinzii fermecate. S-a auzit un zgomot mare. Şi el s-a pomenit deodată la poalele acelui munte, de unde pornise, pe o poiană înflorită, in vreme ce deasupra, pe stîncile ascuţite ale Bihariei, se aprindea focul de aur al revărsatului de zori.

De sus, din munţi, se coborau ţinînd lăutele pe umeri, alţi cintăreţi. Erau aceia care fuseseră schimbaţi în bolovani cu mult timp înainte, şi cărora acum moşneagul le dăduse iarăşi viaţă.

I-au mulţumit cu toţii lui Şipot pentru cîntecele lui ce-i făcuse să scape de pedeapsa moşneagului.

Iar Şipot... Şipot şi-a înstrunat lăuta şi a început să povestească.

A început să cînte legendele Bihariei, aşa cum le trăise în peştera moşneagului, aşa cum le văzuse şi le auzise-n oglinda fermecată.

In jurul lui s-au adunat bouari şi pădureni, l-au socotit de-al lor...

— Dacă a avut moşneagul în tine credinţă, dacă ţi-a arătat oglinda fermecată, au zis ei clătinîndu-şi pletele pe umeri, înseamnă că eşti de-al nostru.

Şi a plecat Şipot în lume, povestind legeiidele ce le trăise în oglinda fermecată, acestea şi altele, ce noi nu le mai ştim...

Oamenii-l ascultau. Şi nu se săturau să tot audă poveştile de odinioară, precum le cînta el.

Vroiau să-l răsplătească pentru aceasta, să-i dea ce-aveau mai scump!...

El nu lua decît zîmbetele acelora ce se îndrăgeau şi mult se bucura cînd îi vedea fericiţi.

A colifidat lumea întreagă Şipot, cîntind legendele străvechi ale Bihariei. Poveştile de dragoste ale Bihariei...

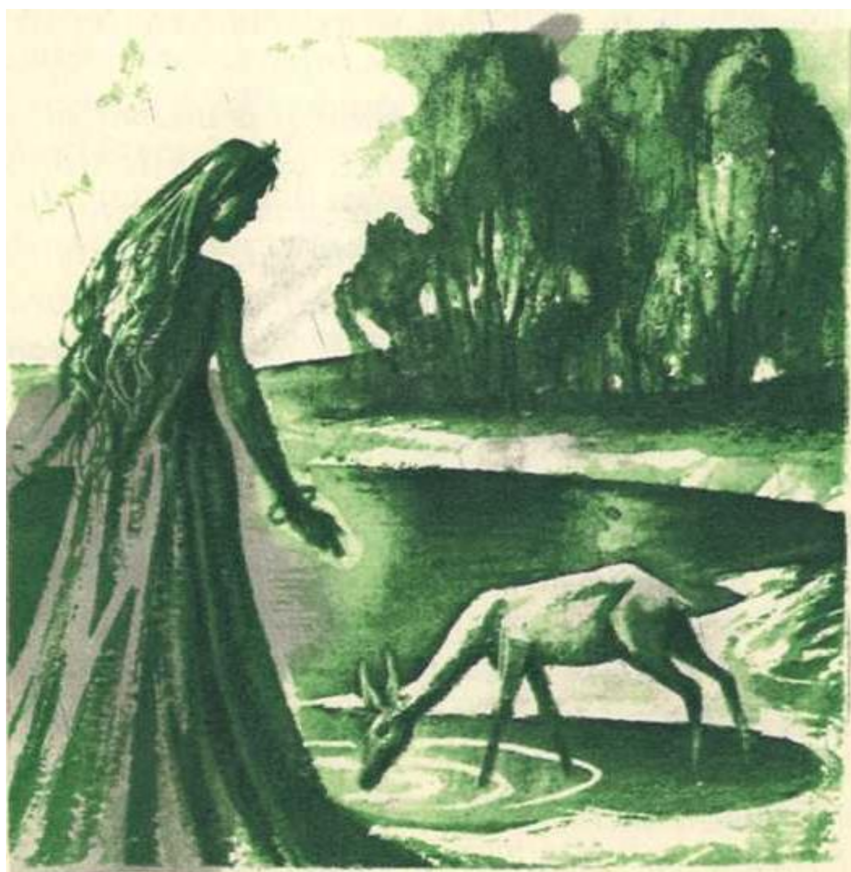
Acuma cîntăreţul nu mai e... De mult nu mai e... S-a dus și el, unde se duc toţi cei care vieţuiesc pe pămînt. Glasul lui Şipot s-a stins, lăuta lui s-a spart şi strunele s-au risipit!

Numai legejidele Bihariei pe totdeauna au rămas...

Le duce vîntul înserării printre brazi...

Le ciripesc păsările prin copaci...

Le poartă-n inimi oamenii din munţi!

PALATUL DE ARGINT

Găina cu ouăle de aur

Vino la mine în braţe, dragă nepoţică, şi ascultă. Nimic să nu te mire din tot ce vei afla. Povestea are cîteodată tîlc şi taine, ce-s anevoie să le deslege o minte fragedă de copiliţă precum eşti tu. Vei înţelege totul, de bună seamă, mult mai tîrziu. Să ştii însă că o poveste bătrînească este sfântă. Ea este ticluită de aceia care au vie- ţuit cu multă vreme înaintea noastră. Bunicul meu, sărmanul, aibă odihnă unde se găseşte, rostea adesea: «Cu o poveste bună poţi uneori să curmi războaie, sau să-ţi scapi viaţa!...»

Aşa şi este, căci: «vorba leagă şi desleagă!» precum ne învaţă şi o zicătoare din moşi strămoşi.

Şi iată, începînd povestea, vreau întîi să-ţi arăt că într-o vreme zînele munţilor se hotărîseră să-şi facă o cetate.

— De ce adică zînele să stea împrăştiate pe tot pămîntul, să nu se afle laolaltă? grăise împărătiţa, la sfatul zînelor.

Să-şi facă deci cetate! Uşor de zis, greu de făcut. Unde s-o facă? Unde?... Unde e locul cel mai frumos, cel mai împodobit din lume? Au căutat ele. Şi au aflat că nu este împrejurime mai mîndră şi cu privelişte pînă departe, ca în munţii noştri cei de asfinţit.

Au chemat dară zînele o mie de pitici, care erau pe atunci meşterii cei mai pricepuţi, şi au început îndată, cu rîvnă, lucrul.

În scurtă vreme au înălţat cetatea. Dar ce spun eu? Cetate? O numesc astfel pentru că nu am alt cuvînt. Se ridicase acea clădire poleită, cu turlele de aur curat, bătut în pietre de turcoase şi ametiste şi cu ogrăzi în care clipoceau havuzuri răcoroase, făcute din argint.

Odăile fuseseră podite pe de-a rîndul numai cu lespezi mici din stele. Şi de tavanul ce era cioplit numai şi numai din cleştar, fuseseră agăţate candelabre, în care ardeau, de asemeni, în loc de luminări, tot stele.

Pe mese largi, de alabastru sclipitor, erau întinse la îndemîna oricui cofeturile cele mai alese, sute şi mii de prăjituri, dulceţuri, mai cu seamă din trandafiri; zaharicale, în fel şi chip, siropuri aromate şi şerbeturi, şi cîte şi mai cîte...

Iar prin grădini, atît aveai: să întinzi mîna, ca să culegi nu numai mere rumene, cărnoase, cireşe dulci cum este mierea, piersici cu puful moale şi zemoase, ci şi alte fructe rare: chitre, rodii, naramze sau curmale. Tot ce doreai puteai să afli în cetatea zînelor - păzită însă bine, pe metereze de aramă, de cete de pitici cu suliţe şi arcuri fermecate în mîini.

Nu putea nimeni să se apropie de cetate fără învoirea zînelor. Şi o păzeau atît de bine, pentru că împărăţia zînelor avea în cetate o găinuşă. Un oarecine poate zice: «Ce mare lucru o găinuşă? Şi noi avem destule în ogradă! De ce să aibă atîta pază?» Eh, nu-i aşa. Era, ce-i drept, o găinuşă, dar nu cum sînt acelea din ogrăzi. Nu se văzuse încă pe toată faţa lumii astfel de găinuşă. Căci trupul ei era din aur, iar ochii, ghearele şi creasta din piatră roşie de rubin.

Din cînd în cînd, micuţa găinuşă cotcodăcea, cu un glas moale, subţire, ca un cîntec. Cotcodăcind, făcea şi cîte un ou: ouă de aur.

Şi apoi, doamne, doamne, ce mai minunăţie erau ouăle acestea!... De le-ai fi pus în întuneric, ar fi lucit ca soarele în miezul zilei. De altminteri, însuşi soarele făcuse, după cît se spune, găinuşa. Şi îi dăduse viaţă. Şi o dăruise împărătiţei zînelor, rugînd-o: să aducă printr-însa bucurie fecioarelor la nuntă. Cum? Iată, ai să afli...

O dată în an, de ziua împărătiţei, puteau să urce la cetatea zînelor cei tineri şi curaţi la inimă: flăcăi şi fete.

Urcau şi dintr-o parte a muntelui, şi din cealaltă.

Piticii desfăceau larg porţile de aramă, în zorii zilei, cînd soarele azvîrle peste munte cele dintîi săgeţi de raze calde.

Copilele, cu păr bălai, sau negru, intrau sfioase, urmate de feciorii cei aprigi şi vînjoşi, cu ochii înfocaţi, în timp ce fluiere sunau şi ceterele le îngînau vrăjite.

Se începea danţul, horă mare întinsă printre flori; se desfătau la mesele aşezate prin odăi. Şi, pe înserate, perechi, perechi, se rătăceau în taina lunii, pe sub copacii încărcaţi cu roadă, prin care ciripeau privighetori.

Nu se vedea în toată vremea asta nici o zînă. Abia cînd venea noaptea - miezul nopţii - sunau deodată trîmbiţe. Împărătiţa, înveşmîntată într-o

horbotă de mătase, subţire cum este pînza ceţurilor de pe munte, cu o cununiţă în jurul frunţii, se cobora încet pe trepte. O zînă, din alaiul său, purta pe braţ un paner. În paner erau ouă de aur acoperite cu o maramă albă.

Împărătiţa se aşeza pe un tron de piatră scumpă ce se afla în mijlocul grădinii. Panerul îl avea în dreapta.

Prin faţa ei se perindau, ţinîndu-se de mînă, perechile de tineri ce se îndrăgeau, vroiau să facă nunta, să fie soţi.

Împărătiţa se pleca spre dînşii, îi săruta pe frunte. Şi, dînd marama la o parte de pe paner, lua cîte un ou de aur. Îl da fecioarei, zestre.

Pe urmă perechile porneau în jos pe munte, către casă. Cereau părinţilor să-i binecuvînteze. Şi începeau nunţile cu veselie.

Astfel era pe atuncea, nepoţică. Ani după ani s-au tot urcat copilele curate în cetatea zînelor, ca să-şi primească darul pentru nuntă. Şi aşa ar fi rămas întotdeauna. Cînd, dintr-o dată, s-a pornit urgia.

Va trebui să mai adaug că în acel timp au năpădit în ţara noastră şi cei dintîi uriaşi. Veniseră de undeva din lumea largă. La noi nu erau încă pînă atuncea asemenea dihănii. Văzînd însă cît este ţara de frumoasă, s-au aşezat aici, n-au mai plecat.

La început au vieţuit în bună pace, pînă ce a început să îi roadă un gînd. Voiau să se îmbogăţească, dar fără trudă.

Şi au cerut ei ouăle de aur: zînele nici n-au vrut să audă. I-au izgonit încolo cu ruşine.

Din acea clipă uriaşii n-au mai avut răgaz. Pofta de bogăţie înveninează.

Nu mai aveau altă dorinţă decît să fure acele ouă şi găinuşa fermecată ce le făcea, chiar de ar fi fost să verse sînge nevinovat.

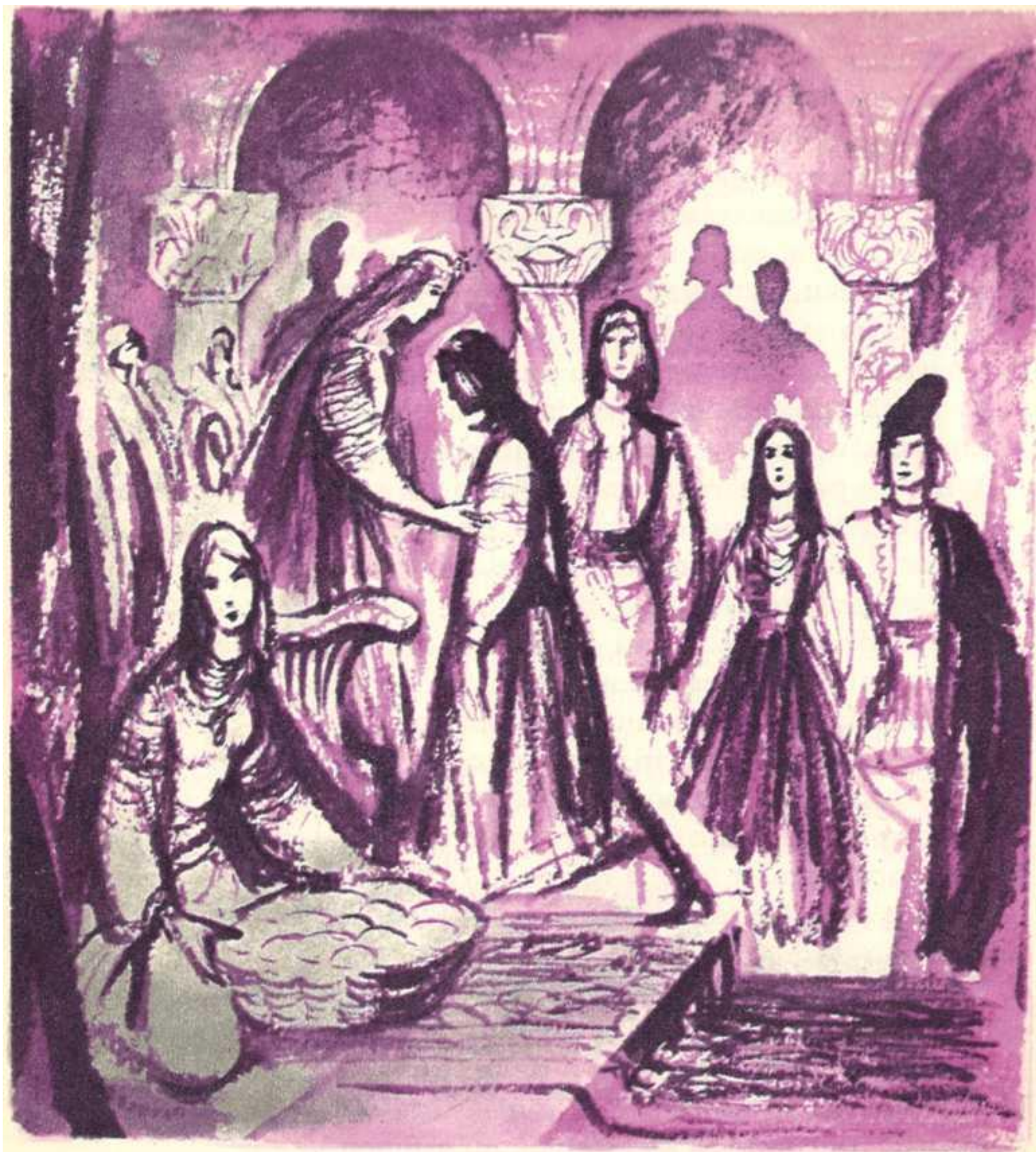
Numai că treaba asta nu e deloc uşoară. Zînele cunosc vrăji. Piticii stau de strajă. Nu le-a rămas uriaşilor decît să aştepte un timp mai cu priinţă. Şi au aşteptat, au aşteptat...

Şi au aflat că într-o zi anume, împărătiţa, cu toate zînele, va merge la un ospăţ, pe care îl va da Soarele.

Atuncea vor rămîne numai piticii acolo la cetate. Şi cu piticii singuri, or să sfîrşească lesne.

Vine şi ziua hotărîtă. Alaiul zînelor porneşte. Se înalţă în slavă ca un abur. Uriaşii, încet, se furişează pe clina munţilor.

Soarele întîmpină pe zîne şi le călăuzeşte către palatele din ceruri, unde se pregătea ospăţul. Cum pleacă Soarele, se face noapte.

Piticii din cetatea zînelor încep să aprindă candelabrele pe coridoare şi prin odăi. Luminile scînteie la ferestre.

Atunci uriaşii se ridică. Călăuzindu-se după lumini, urcă pe munte pînă la cetate. Şi se aruncă în ziduri cu putere.

Piticii, ce purtau credinţă deplină împărătiţei şi zînelor, văzînd aceasta, se şi reped pe metereze în apărare. Aruncă suliţe. Trag cu săgeţi. Începe o bătălie cum nu se pomenise încă pe tot pămîntul.

Puternici sînt uriaşii; dar şi piticii sînt mulţi, au armele vrăjite, de la zîne. Nu este aşa de lesne să-i răpui.

Încep să cadă uriaşii. Se prăpădesc însă de zece ori mai mult piticii, căci ei sînt mici. Uriaşii îi prind în palmele noduroase şi îi strivesc ca pe gîngănii.

Şi în timp ce zînele, cu împărătiţa lor, petrec neştiutoare în palatele din ceruri, închinînd cupe în cinstea Soarelui, piticii luptă cu dîr- zenie, jertfindu-şi vieţile, ca să le apere cetatea.

Nu vreau să-ţi povestesc mai mult... A fost un război crîncen intre uriaşii ce năvăliseră peste cetate şi între pitici. A curs mult sînge. Pînă la urmă piticii au pierit cu toţii în cetate.

Dar nici uriaşilor nu le-a mers bine. Toţi cîţi au fost loviţi de suliţele sau săgeţile vrăjite ale piticilor au împietrit pe coaste, s-au lăcut stînci. N-au mai rămas în viaţă decît patru. Aceştia au sărit dincolo de ziduri, în cetate. Au furat găinuşa, smulgînd-o din cuibarul ei de aur. În lăcomia lor, au luat şi panerul cu ouă din încăperea împărătiţei şi au fugit. S-au îndreptat spre miazănoapte.

Durase lupta pînă-n ziuă.

Ospăţul din palatul Soarelui se terminase. Şi zînele, în alai lung, ca nişte ceţuri, se coborau din ceruri.

Cînd au zărit cetatea sfarîmată, piticii toţi pieriţi, iar găinuşa şi panerul cu ouă răpite, au început un vaier, de se auzea pînă departe în cîmpie.

Fugeau de colo pînă colo, pe ziduri, sau pe creste, unde zăceau piticii, şi îi plîngeau. Sub lacrima fierbinte a zînelor, piticii răpuşi s-au prefăcut în nişte brazi micuţi, în nişte jnepeni, cum zicem noi, ce poartă aproape întotdeauna bărbi lungi şi albe de licheni. Poporul le mai spune acestor copăcei «piticii zînelor».

Apoi împărătiţa, nebună de mînie, a început să strige în cele patru vînturi, chemînd, cu zor, să vină stihiile la dînsa.

Să vină; s-o răzbune.

Întîi a chemat norii şi suflînd peste dînşii s-au prefăcut în nişte călăreţi. A luat raze de soare şi le-a făcut săgeţi cu farmec şi putere de a izbi cumplit. Crivăţul cel năprasnic veni la voia zînei cu mii de telegari. Săriră călăreţii, cu arcurile în mîini, pe iuţii telegari şi, împărţiţi în cete, se luară după uriaşi. Unul dintre uriaşi - acela care ducea panerul - fugea mai greu.

Şi rămînînd în urmă iacătă a fost ajuns.

Ţintit de o săgeată, uriaşul a căzut. Altă săgeată izbi panerul zdrobind într-o clipită şi ouăle de aur. Şi sub puterea vrăjii, ouăle s-au schimbat în apa unui rîu, care a început să curgă cu spume printre stînci. Apa l-a luat şi pe uriaş. Şi dus pe veci a fost. Oamenii mai tîrziu, au zis acelei ape: Urieşul, apoi Arieşul. I-au spus şi Aurarul, pentru că, în nisipul şi în apa rîului, s-au aflat multă vreme după aceea fire subţiri de aur.

Cei trei uriaşi care fugeau mai înainte, văzînd primejdia, şi-au schimbat drumul. Ei au cotit spre miazăziuă. Şi-au încurcat urmăritorii. Ajunşi la un loc mai ferit, au săpat iute în munte cu ghearele o boltă. Şi s-au ascuns acolo. Sărmana găinuşă făcea într-una ouă cum avea obiceiul; dar cum vroiau să pună mîna pe ele uriaşii, se sfărîmau şi se scurgeau sub stîncă.

S-a umplut astfel muntele de aur, în locul ce se cheamă Baia de Criş.

Pe urmă găinuşa a încercat să zboare afară de sub boltă. A sărit într-un brad. Uriaşii, de necaz, prinzînd-o, au strîns-o între degete. Sîngele ei - precum i-era, pesemne, ursita de la zîne - s-a strecurat prin vinele pămîntului în munte. S-a făcut aurul pe care îl aflăm şi acuma în baia de la Brad.

Uriaşii s-au repezit din nou la fugă.

Şi s-au ascuns în alţi munţi, mai departe, scăpînd pentru o vreme nepedepsiţi.

Zînele, de mîhnire că au pierdut cetatea şi găinuşa, s-au risipit şi ele prin văi sau prin păduri.

Iar muntele unde a fost cetatea zînelor îl numesc oamenii: «Găina» - gîndindu-se la pasărea de aur.

Aici se adună în fiecare an flăcăi şi fete, la un tîrg vesel. Se adună tot în aceeaşi zi cînd îi chema şi împărătiţa.

Grădinile îmbălsămate au pierit, dar tinereţea a rămas aceeaşi... De îndrăgeşte vreun flăcău o fată, păi ţine-te pe urmă nuntă, chiuituri şi bucurie. De zestre nu au nici o grijă. Aurul zînelor este încă în munte. Şi toţi muncesc cu voie bună să-l scoată. Din muncă, zestrea li-i destulă.

Şi apoi la nuntă, cîteodată, moşnegii aduc în braţe jnepeni împodobiţi cu flori. Îi pun pe masă, în amintirea piticilor ce au apărat cetatea. Lăutarii cîntă încet, oftînd pe strune. Şi ei încep atunci povestea despre găina fermecată, aşa precum ai auzit-o, nepoţică...

Cei trei fraţi Criș

Trăiau de mult, într-o colibă de pe munte, trei fraţi.

Erau feciorii unei văduve: văduva Criş.

Unul se numea Alb, căci el avea pieliţa feţii albă ca spuma laptelui. Celălalt: Negru, pentru că ochii îi erau întunecaţi şi chipul oacheş. Iar cel din urmă: Repede, deoarece avea o fire furtunoasă şi era iute la mînie.

Tustrei se ocupau cu vînătoarea. Colindau codrii deşi ca peria, luptîndu-se cu fiarele. Şi primeau apoi la cîmpie bucate în schimbul blănurilor.

Numai că într-o ziuă s-a întîmplat că fraţii au poposit la o fîntînă în cîmpie. O fată tocmai scotea apă. Flăcăii i-au cerut găleata, să bea puţin şi să se răcorească.

Copila a ridicat găleata şi i-a îmbiat. Băieţii au privit-o în ochi. Şi ea era atîta de frumoasă, că le-a căzut pe dată dragă la tustrei.

Avea copila faţa albă, părul în coade mătăsoase, negre, lucitoare şi ochi scînteietori. Iar vorba îi era dulce. Cînd a rostit:

— Poftim, voinicilor, de beţi!... parcă au sunat coarde de ceteră sau glasuri de privighetori în inimile celor trei voinici.

Au plecat fraţii mai departe. Dar gîndul le-a rămas acolo, la Florica, fata bătrînului Novac, spaima lighioanelor de prin cîmpie.

Şi s-au întors după o vreme băieţii. Pe urmă iar, şi iar, au poposit acolo la fîntînă cu apă limpede şi rece de sub mestecenii cu coaja albă.

Cum ţi-am mai spus, la toţi le era dragă fata. S-au sfătuit dară cu mama lor. Cine poate să dea sfat mai bun decît o mamă? Şi ea i-a învăţat astfel:

— Să întrebaţi întîi pe fată... Voi sînteţi toţi frumoşi, voinici. Ei însă numai unul îi este drag. Pe acela o să-l vrea de soţ. Ceilalţi îi veţi rămîne fraţi buni. Apoi alesul să o ceară pe Florica tatălui său, bătrînului Novac...

— Sfatul e bun, măicuţă dragă, au zis fraţii. Noi nu ştiam ce-i de făcut. De aceea nu am mai fost de mult pe vale... Mîine pornim însă la fată şi o întrebăm...

Abia aşteaptă fraţii să treacă noaptea ceea. În zori pleacă la vale, spre cîmpie. Dar ce să vezi? De ce se apropie de cîmpie zăresc cum se ridică fum din sate: aud gemete tot mai multe. Şi întîlnesc de la o vreme fugari ce urcă în munte, la adăpost.

— Ce este?... Ce s-a petrecut? întreabă fraţii.

Fugarii povestesc ce s-a întîmplat în acea noapte. Trei uriaşi răi au năvălit, precum li-e obiceiul, peste cîmpie, la răsăritul lunii pline, cu făclii mari în mîini, arzînd bucate şi secînd izvoare. Prin farmece vrăjitoreşti au luat şi mana holdelor, şi vitele, şi oile, lăsînd pe oameni muritori de foame. Au luat apoi pămîntului arama, aurul şi fierul. Pe toate le-au închis în nişte munţi, sub trei lăcate mari de piatră. Nu le-ar putea sfărîma lăcăţele, pre cît se ştie, decît nişte viteji fără pereche. Şi acei viteji, după blestemul celor trei uriaşi, ar trebui să se preschimbe apoi în ape... Ferească sfântul de aşa năprasnă!

— Şi nimeni n-a putut să lupte, să învingă pe uriaşi? Novac, voinicul, unde este? mai grăiesc fraţii cu mirare.

— Odinioară se lupta Novac, răspund fugarii. De data asta, fata lui, Florica, îl bucurase pe bătrîn, vestindu-l că se va mărita... Zicea că şi-a ales, ca soţ, pe unul dintre fraţii Criş, feciorii unei văduve din munte. Poate c-o ştiţi?... Novac s-a veselit. Uitînd că este în noaptea aceea lună plină, a băut un ciubăr de vin sau două... A dormit greu. Uriaşii l-au lovit în somn, tăindu-1. Pe fată au luat-o în robie. Poate că va fi soaţa unuia dintr-înşii...

Cuvintele acestea străpung inimile celor trei fîrtaţi, le ard ca focul.

Dar ei nu se jelesc. Se întreabă numai din priviri. Şi îşi răspund:

— Vom merge să luptăm, să învingem pe uriaşi, de e nevoie chiar cu preţul vieţii...

Din depărtări se auzeau uriaşii ce petreceau în vîrfurile celor trei munţi ai lor, cu chiote şi veselie. Jucau şi chefuiau de cîteva zile. Se culcau apoi şi dormeau pînă ce era iarăşi lună plină. Porneau atunci din nou prin lume să ardă, să omoare şi să prade.

Fără de teamă merg flăcăii, merg cale lungă, să le-ajungă. Şi iată că zăresc în cale, de la o vreme, pe un bătrîn, care tot ciocănea pe o nicovală.

— Ce faci aici, bătrînule? sc miră fraţii.
— Eh, fac topoare bune, zice moşul. Şi aş face încă şi mai bune, dacă voi mi-aţi aduce de la împăratul urşilor toiagul lui de aramă, ciubotele de fier şi coroana de aur. Aş putea învăţa, pe urmă, nişte viteji să biruie uriaşii, dacă ar vrea...
— Ţi-aducem la iuţeală acestea toate, se grăbesc fraţii, de ne dai sfat...
— Vă dau, cum nu, zîmbeşte moşul.

Şi îi învaţă pe feciori să meargă în pădure şi să adune de pe anume brazi răşină. Face după aceea din răşină un fagure, ce semăna cu cel de miere, dar mult mai greu şi mult mai mare. Cu el pornesc firtaţii într-o pădure învecinată. Ajung la împăratul urşilor, ce sta cu măreţie între sfetnici. Se pleacă în faţa lui, întinzînd fagurele, şi îi grăiesc:
— Faima puterii tale, preamărite, s-a întins în toată lumea. De aceea noi ne închinăm şi îţi aducem fagurele acesta...
— Să-l gust!... Să-l gust!... zice împăratul.

Şi pe ascuns face un semn curtenilor, ca la sfîrşitul mesei să-i şi înhaţe pe flăcăi.

Îşi vîră apoi ghearele şi botul în fagure, muşcînd cu lăcomie.

Dar, cum îşi vîră botul şi ghearele, se încleie în răşină. Vrea el să mormăie, să poruncească înspre sfetnici; dar, încleiat cum este, nu poate face altceva decît să dea din labe.

Urşii ceilalţi, crezînd că împăratul îi cheamă şi pe ei la masă. se grămădesc.

Cum muşcă însă, fiecare rămîne încleiat, fără putere.

Aşa, firtaţii îi biruie pe toţi cu uşurinţă. Şi iau toiagul de aramă al împăratului. Îi smulg ciubotele de fier şi coroana de aur. Se întorc cu ele la moşneag.

Acesta face un foc din brazii de la care flăcăii adunaseră răşină. Şi în jeratic făureşte trei topoare, bătîndu-le pe nicovală. Unul de aur pentru Alb; altul de fier, pentru frăţînele său, Negru; şi pentru Repede, altul de aramă.
— Peste trei zile-i lună plină, spune moşul. Uriaşii îşi vor aprinde iar făclii. Topoarele sînt însă fermecate. Voi să căutaţi şi să loviţi cu ele întîi făcliile. După aceea îi veţi birui cu uşurinţă...

Le arată apoi bătrînul drumul spre cei trei munţi. Şi fraţii, cu topoarele în mîini, pornesc din nou pe cale.

Merg două zile, două nopţi... Şi în a treia zi ajung în faţa unei văi, la poalele celor trei munţi.

Ţinutul era ars, pustiu. Numai în vale se vedea un trandafir, cu flori ca sîngele de roşii şi cu mireasmă ameţitoare.

— Ce ziceţi voi, să ne culcăm aicea, lîngă trandafir? rosteşte Alb.

— Şi eu spun să ne odihnim; să prindem puteri noi. Ne aşteaptă o luptă grea!... Socot şi eu că foarte bine v-aţi gîndit, adăugă Repede la urmă.

Şi - cum sînt de trudiţi - se culcă fraţii îndată. Adorm. În vis li se iveşte la tustrei Florica, copila lui Novac, care, cu faţa palidă şi tristă, le rosteşte:

«Uriaşii m-au luat roabă, dragii mei. Unul m-a vrut să-i fiu soţie, în seara nunţii, ca să scap de el, m-am azvîrlit din vîrful muntelui. Şi în locul unde am căzut, a crescut trandafirul roşu. Voi să mă răzbunaţi şi să răpuneţi pe blestemaţii de uriaşi.»

Flăcăii se deşteaptă. Şi văd cum tocmai iese pe cer luna. Uriaşii ce dormeau într-o cetate cu temelia pe cei trei munţi, trezindu-se, ies toţi afară. Aprind făclii, lovind pietroaie mari unele de altele.

Cei trei viteji se caţără pe stînci.

Se apropie de uriaşi, care, aşezaţi pe munţi, se sfătuiesc de unde vor începe iar pîrjolul. Flăcăii îşi fac deodată semn şi se reped. Topoarele meşterite de moşneag sînt fermecate. Lovesc cu ele în făclii. Iar flăcările, din făclii, sar în obrazurile celor trei uriaşi. Şi îi orbesc.

Uriaşii urlă de durere şi întind mîinile să prindă pe voinici.

Începe lupta. Topoarele voinicilor izbesc numai în came vie.

— Cruţaţi-ne, flăcăilor!... strigă uriaşii. Şi vă vom umple de avuţii.

— Nu vă cruţăm!... răspund vitejii. Nici voi nu aţi cruţat-o pe Florica, pe tatăl ei, Novac, pe nici un om ce v-a căzut în gheare.

Şi se reped cu şi mai multă străşnicie spre uriaşi. Ca vulturii de munte se reped. Luptă zile şi zile, fără şir... Luptă din greu. Uriaşii cad. Oasele lor trosnesc. Şi pier, loviţi de cele trei topoare.

Cînd se aude vestea biruinţei fraţilor Criş, se strîng iar oamenii fugiţi prin munţi. Sînt dornici să-şi clădească vetre noi, să înceapă viaţa de la cap. Sînt bucuroşi. Dar toată bucuria e în zadar. Căci avuţiile: arama, fierul şi aurul, la fel şi mana holdelor şi apa izvoarelor se află ascunse, zăvorâte în cei trei munţi.

Lacătele nu le puteau desface decît uriaşii.

Atunci, feciorii îşi aduc aminte: că trei voinici pot să sfarîme acele lăcate, dacă de bună voie se vor preface în ape.

Se hotărăsc, fără zăbavă, să fie ei aceia. Şi să aducă iarăşi belşugul pe pămînt, facînd să curgă apa secată de uriaşi, dînd oamenilor avuţia ce le fusese ascunsă.

Strîngîndu-şi mîinile, ca pentru despărţire, cei trei viteji ridică în sus topoarele.

Întîi a lovit Repede lăcatul unei tainiţe din munte. Flăcăul s-a prefăcut în apă. Apa s-a azvîrlit asupra porţilor de piatră; le-a doborît într-o clipită.

A lovit apoi Negru lacătul altui munte.

S-a prefăcut în apă: o apă întunecată, lovind în munte cu putere, sfărîmînd celelalte porţi de piatră.

Lăcatul cel din urmă este lovit de Alb. Iar apa în care se preschimbă frăţînele cel mare dărîmă ultimele porţi; descoperă avuţia ascunsă de uriaşi.

Era atîta aur, aramă şi fier acolo, în munţi, că în veacuri nesfârşite oamenii le-au tot scos, să-şi făurească pluguri, ciocane sau podoabe. Şi n-au sfîrşit nici astăzi.

Comori stau încă-n vrafuri.

Şi tot din acea vreme apele furtunoase, purtate de trei rîuri, împrăştie belşugul, udînd munţi şi cîmpii.

Oamenii le dau slavă cînd roada umple cîmpul, grădina sau livada...

Pe maluri se strîng fete; aruncă flori în apă. Flăcăii încep să cînte. Se prind în horă largă.

Nu ştiu pe plaiul ţării rîuri mai dezmierdate, cum sînt cele trei Crişuri: Repede, Alb şi Negru!... Nu ştiu de-s mulţi vitejii ce merită aşa cinste!...

Cuţitaşul fermecat

Într-o pădure deasă trăia, de mult, un tăietor de lemne, sărac şi amărît.

Muncea din plin. Dar numai rareori putea să se îndestuleze. Şi nu îi era bătrînului de el, cît de copila sa, pe care o iubea mai mult decît ochii din cap. Şi nu putea să-i dea ce avea de trebuinţă.

Atît că ea nu prea avea habar de supărările tătîne-său. Şi pentru că îi lipsea mama - se prăpădise - îngrijea singură toată casa.

Cum se scula de dimineaţă, gătea, făcea curat. Şi drept să spurţ lucea căsuţa lor micuţă de lemn, ca un pahar. Şi în toată vremea asta cînta, de se lua la întrecere cu păsărelele.

Ducea pe urmă de mîncare bătrînului, acolo, în pădure, şi pornea prin poiene: culegea flori, sau poame de pădure, ciuperci, mă rog, de toate cele...

Şi tot umblînd, copila aceasta, pe nume Dîmboviţa, deprinsese toate potecile din munte. Cutreiera orice coclaur şi nu se rătăcea, parcă ar fi fost la ea acasă.

Avea un picior mic, de căprioară. Era uşoară şi zglobie, cu părul de culoarea castanei, prins în coade, şi o faţă luminată ca un izvor în miezul zilei.

Ba încă se mai spune că fata izbutise să înveţe graiul sălbăticiunilor. Urşii îi mîncau zmeura din palme. Mistreţii o urmau cu grijă, ca nişte cîini de pază. Cu iepurii şi cerbii se juca prin poiene. Iar păsările îi veneau pe umăr, şi împreună cîntau pînă în amurg, cînd Dîmboviţa se întorcea acasă.

Primea pe tatăl său cu masa pusă şi patul aşternut.

Ieşea apoi în vraja nopţii şi se întîinea cu Bucur pe potecă. Măi, cum am uitat tocmai de dînsul?

Bucur era un flăcăiandru chipeş. Tot tăietor de lemne. Şi sta într-o colibă, ceva mai sus, pe coastă.

Fata şi cu flăcăul se aveau dragi de mici. Crescuseră împreună. Şi aşa, în taină, se înţeleseseră să fie soţi, să facă adică nuntă împreună.

Acum crescuseră, dar Dîmboviţa se tot sfiise să-şi spună dorinţa tatălui; iar Bucur nu avusese nici el mai mult curaj.

Se hotărîseră ca totuşi să se destăinuie părintelui cît mai de grabă; să-i ceară binecuvîntarea.

Şi se întîmplase în vara aceea că nu ploua. Ruginea frunza în copaci ca toamna. Se usca iarba pe păşune. Jos, în cîmpie, nu se făceau de loc bucate. Căutau dihăniile apa în pîraie şi n-o găseau. Secase aproape pretutindeni. Mare urgie năpădise.

Şi urcau oamenii mereu pe munte. Cărau cu ei burdufe. Şi întrebau de apă. Vroiau s-o ducă în vale pentru copii.

Fata, ce cunoştea potecă de potecă, călăuzea pe fiecare, pe la izvoarele ascunse sub stînci şi prin făgeturi.

Ei, toţi, îi mulţumeau de bunătate. Îi urau viaţă lungă, ferită de necazuri şi de dureri.

Pe cînd se petreceau acestea, iată, se aude într-o noapte un zgomot mare la uşa pădureanului.

«Ce-o fi? Şi cine bate?»

Sare bătrînul. Iese şi fata. Şi acolo în uşă sta un tînăr.

Purta pe el straie bogate, cizme din cele roşii, de piele scumpă, haină de catifea verzuie pe care avea încins un paloş. Deasupra îi spînzura în falduri o mantie, ţesută din fire de argint; iară pe cap purta căciulă. Ţinea cu străşnicie de dîrlogi un cal alb care bătea pămîntul cu copita.

Bătrînul, cînd zăreşte pe oaspetele acesta de seamă, cade cu umilinţă la pămînt.

— Spune, Măria Ta, porunca! şopteşte el.

— Sînt un fugar, rosteşte tînărul. Merg peste munţii Făgăraşului. M-am rătăcit... Aş vrea o călăuză de nădejde.

— Să merg eu cu Măria Ta, răspunde moşul, dînd să-şi arunce un suman pe spate.

— Tu eşti bătrîn, mai zice tînărul, mergi prea încet. Şi eu sînt urmărit. Din spate vin hăitaşii să mă prindă, să-mi taie capul. Nu ai pe cineva prin casă mai tînăr şi mai sprinten?

— Te însoţesc eu, sare atuncea de lîngă uşă şi copiliţa. Nu te lăsăm, străinule, să pieri, oricine ai fi...

— E fata mea, grăieşte moşul. Şi-i inimoasă; dar e noapte... Socot că tot mai bine este să viu eu cu Măria Ta.

— De te codeşti atîta, moşnege, lasă, zice drumeţul. Cu tine nu pot merge prea departe. Fata nu-ţi este la îndemînă s-o laşi să mă călăuzească... Iară pe mine mă poate ajunge duşmanul în fiecare clipă. Aşa că plec. Ce-o fi, o fi!...

Trase de dîrlog calul şi vru s-o ia în sus; dar Dîmboviţa îi ieşi înainte şi îi spuse:

— Rogu-te, nu te mînia pe tata, drumeţule. O să merg eu.

— Dar tatăl tău?

— Se învoieşte şi dînsul, zise fata. Nu vom lăsa un om în gheara morţii...

— Atuncea du-te, eh, oftă bătrînul. Păcat că nu mai sînt eu verde...

Porniră peste munţi. Dîmboviţa înainte, căutînd potecile mai bune. In urma ei voinicul, cu calul de dîrlog.

Dar nu i se mai întîmplase fetii să urce atît de greu. Piciorul ei uşor, cu talpa mică, zbura de obicei. Acuma parcă era de plumb. Abia de se mişca. Sudoarea îi împînzise toată faţa. Ea însă nu vroia să se bage de seamă că este atît de ostenită şi se încorda.

Din cînd în cînd privea în urmă la însoţitorul său. Acesta se strecura printre desişuri, sărea peste vîlcele, peste gropi, fără urmă de oboseală.

— Mai poţi să urci? o întreba tot el pe fată, zîmbind parcă şiret. Dacă nu ai putere, întoarce-te, am să-mi caut calea singur...

— De vreme ce am plecat ca să-ţi scap viaţa, voi merge pînă sus, hotărî Dîmboviţa.

Şi se trudea din răsputeri.

«Ce e cu mine?» se întreba ea în gînd. «Nu cumva tînărul acesta e însuşi dracul ?» Pe urmă îşi făcea curaj. Şi se silea din nou să meargă.

— Vrei să te urc pe cal şi tu să-mi arăţi drumul? o întreba iarăşi dînsul.

— Nu. Merg pe jos, căci nu mi-e greu, răspundea ea, pentru că îi era ruşine de tînărul acela nedeprins cu munţii, care urca atît de lesne pe poteci.

Noaptea se risipea în vremea asta. Deasupra stîncilor albastre se aprindeau flăcări împurpurate, orbitoare. Ceţuri se strecurau pe vale, cu trupuri lungi ca de balaur. Cinteze, ciocîrlii şi mierle înălţau triluri fermecate.

Urcau, sorbind văzduhul tare şi îmbătător...

Aveau încă puţin...

Puţin... Şi iată că au ajuns în vîrf.

Copila îşi şterge fruntea de sudoare. Inima îi bate cu putere. Răsuflă greu. Este sleită de foame, căci nu şi-a luat merinde. Iar buzele îi sînt arse de sete ca de friguri.

Prin preajmă nu se află nici un pom cu fructe pădureţe, nu e nici un izvor. Şi calea ei la întoarcere e tot atît de lungă.

— Pe aicea este drumul pe care îl cauţi, îi grăi fata, facînd semn către valea unde se şi vedea o turlă de cetate. De acum nu-ţi mai trebuie călăuză... Iar eu am să mă întorc...

Erau tocmai pe creastă. Vîntul sufla; lipea veşmîntul fetei de trupul zvelt şi o făcea să semene cu o statuă. El, iar, era atît de mîndru, în hainele iui scumpe, cu mantia pe umeri fluturînd, încît fata fără să vrea plecă privirea.

— Îţi mulţumesc de toată truda, îi spuse dînsul. Şi pentru că în noaptea asta, cît am călătorit pe munte, te-am îndrăgit, vreau să te rog să mergi cu mine înainte, să-mi fii soţie... Eu sînt bogat şi sînt puternic. Cetatea ce se vede în zare este a mea...

Dîmboviţa privi spre tînăr cu ochii ei senini, albaştri, şi îi răspunse:

— Tu eşti bogat... Eşti un prinţ mare, se vede bine. Dar eu iubesc de mică pe un flăcău, un tăietor de lemne. Se cheamă Bucur. Este sărac. Noi însă ne-am jurat credinţă. Şi îmi voi ţine jurămîntul. Voi fi a lui.

— Atunci, te voi pofti numai la masă, răspunse tînărul. Ştiu că ţi-e foame şi ţi-e sete...

— La care masă? întrebă fata cu mirare.

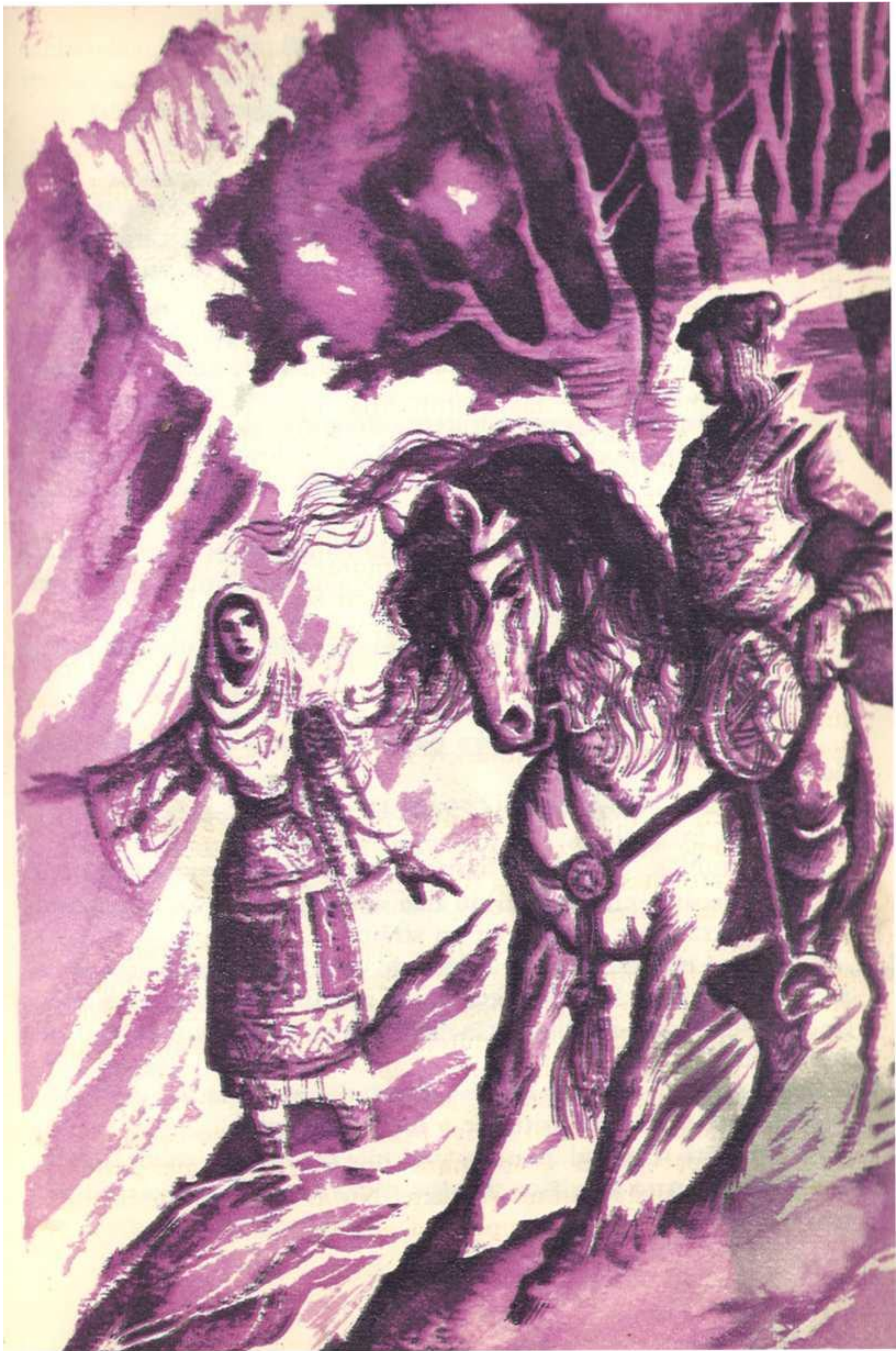
— Stai, ai să vezi!...

Şi tînărul scoase, din buzunarul hainei verzui de catifea, un sfredel mic de lemn. Îl răsuci pe stîncă. Sfredelul, învîrtindu-se, porni să crească. Se ivi o păpuşă micuţă, caraghioasă, cu pantalonii violeţi, hăinuţa galbenă, faţa zbîrcită, rîzătoare, ce glăsui piţigăiat:

— Ce ţi-ai dorit, stăpîne?

— Să ne dai demîncare şi de băut!

Păpuşa întinse mîna. Şi se ivi o masă, alături de ea jilţuri, la umbră de copaci. Pe ea se aşternură fripturi din cele mai gustoase, pîine pufoasă, albă, prăjituri şi fructe. Nu îţi mai spun de băuturi: carafe pline cu vinuri scumpe, sau apă rece, după poftă.

Păpuşa prinse după aceea de dîrlog calul. Şi omul ccl ciudat pofti pe Dîmboviţa să se aşeze.

Ea nu primi. Îi era teamă acum de-a binelea. Îl întrebă:

— Văd că faci vrăji. Tu nu eşti cumva dracul?

Tînărul începu să rîdă:

— Nu, dragă Dîmboviţă, nu sînt dracul. Sînt însă vîlva muntelui - duhul cel bun. Am vrut doar să te pun la încercare. Ți-am făcut pasul greu în astă-noapte; m-am prefăcut că vreau să-mi fii soţie...

Luă după asta păpuşa de urechi şi o învîrti pe loc. Se făcu sfredelul de lemn. Scoase din cingătoare un cuţitaş de argint. Pe amîndouă i le întinse fetei.

— Te răsplătesc pentru putere, dragoste şi credinţă! îi mai zise. Păpuşa e norocul tău. Cuţitul va aduce bucurie la mulţi oameni...

Încălecă după aceea pe calul său cel alb. Şi se pierdu din faţa ei ca o nălucă.

Fetei nu îi venea să creadă. Privi la cuţitaş. Mai încercă o dată sfredelul. Veni păpuşa; îi porunci să-i dea un cal. Păpuşa făcu semn. Se ivi calul, înşeuat, gata de drum.

Vroia tocmai să încalece şi ea, să plece, cînd auzi un glas care o striga din vale.

— Dîm-bo-vi-ţa!... Dîm-bo-vi-ţa!...

— Cine eşti tu?... Nu cumva Bucur? răspunse ea cu mîna pîlnie la gură.

— Eu sînt... Unde te afli? strigă iar Bucur.

— Aici, în vîrf!...

Veni bietul flăcău. Se luară în braţe. Şi el îi spuse ce se petrecuse.

După plecarea ei, bătrînul nu mai avusese tihnă. Se căina cum de o lăsase să plece singură cu un străin.

Văzînd că nici nu vin urmăritorii de care îi spusese tînărul acela de neam, gîndise că e o înşelăciune, să i se fure fata. Se repezise la Bucur, istorisindu-i întîmplarea, bătînau-se cu pumnii în cap de deznădejde.

Bucur atîta aşteptase. Pornise după dînsa. Şi iacă s-au găsit.

— Acum să-mi spui şi tu, ce-a fost azi-noapte?...

Fata îi arătă sfredelul, masa ce încă mai era întinsă, calul, şi cuţitaşul, deşi nu prea ştia la ce slujeşte, căci vîlva nu-i spusese despre asta nimic.

Bucur, la început, se veseli de atîtea daruri. Chiar încercă şi el sferedelul. Şi porunci să i se aducă încă un cal cu şaua pusă.

Numai că tot atuncea se afla pe acolo şi un spiriduş - un drăcuşor - fără de treabă, pus pe răutăţi.

Și spiriduşul se iţeşte în urechea lui Bucur, pe ascuns:

— Vezi că te minte!... A fost un vrăjitor, nu vîlva. Copila s-a lăsat îmbrăţişată de el. Şi pentru asta a primit daruri.

Atîta îi trebuie lui Bucur, ca să-l străpungă îndoiala şi începe să o iscodească pe fată:

O fi aşa, sau o fi altfel?... Ştie el că-i îmbrăţişată... I-a şoptit nu știu cine la ureche...

— Aşa? Mă bănuieşti?... Să spună atuncea păpuşa asta fermecată, care a fost de faţă, grăi copila. Nu meriţi, Bucure, să ţin la tine...

— Ba nu, păpuşa poate minte, rosti flăcăul aţîţat într-una de spiriduş.

— Şi atunci ce vrei?

— Să vîri cuţitul în piatra asta!

— Cuţit în piatră?

— Da. Bătrînii spun că o fecioară curată şi nevinovată poate vîri cuţitul şi în piatră. Dar celelalte, nu... Haide, te prinzi?...

— Mă prind, priveşte...

Şi fata scoate cuţitaşul pe care i-l dăduse vîlva şi îl înfige în piatra seacă. Iar piatra se despică toată. Din ea ţîşneşte o apă lină.

— Ce zici acum?...

Dar spiriduşul o şi tulise din ureche. Fugea, că nu-i mersese bine.

Bucur, desmeticit, o prinse în braţe pe draga lui, rugînd-o într-una de iertare.

«Fusese prost s-o bănuiască. Cine-i şoptise în ureche era un spiriduş pesemne!»

Ea, ba îl împinge, ba se lasă. Pînă la urmă, se înţelege, îi iartă toată bănuiala. Aşa e dragostea, cu toane...

Se aşază amîndoi la masă. Mănîncă bine. Sorb din apa care ţîşnea fără încetare...

— Noi o să-i spunem Dîmboviţa acestui rîu, grăieşte Bucur, apa e dulce ca şi tine...

Se urcă apoi pe cai şi pleacă. Găsesc şi pe bătrîn.

Fac nunta. Petrecere, aşa, nu glumă... Păpuşa le-a adus de toate, şi de băut, şi de mîncare.

Şi în timp ce ei jucau la nuntă, urcă şi oamenii de la cîmpie.

Aflaseră cu toţii vestea.

Se fericeau, nevoie mare, de rîul ce ajungea la dînşii şi îi ferea de uscăciune.

Îi roagă dară să se coboare în jos, pe văi, cu tot norodul.

Bucur şi draga lui nu stau în cumpănă. Coboară în văi. Şi aleg un colţ ce li se pare mai cu priinţă.

Flăcăul taie, cel dintîi, copacii ce se întindeau pe malul rîului. Şi face locuri de păşune şi arătură.

— Să ne aşezăm cu bucurie în satul ăsta nou, a rostit Bucur venind acolo.

Şi am auzit pe unii care cred că de la vorba asta a voinicului s-ar fi spus satului acela: Bucureşti. Alţii socot că i s-a zis aşa din numele flăcăului care a tăiat copacii, făcînd loc de păşune şi arătură; iar alţii, din ursita vîlvei. Ştii, îi spusese fetei că darul său o să aducă bucurie la mulţi oameni.

Oricum ar fi, Bucur şi Dîmboviţa au trăit de atuncea împreună, făcînd din fiecare zi o sărbătoare. Iară păpuşa le sta într-una gata la poruncă.

Rîul, venit din muntele Păpuşa (aşa i s-a zis muntelui, ca să se pomenească întîmplarea), a udat ţărmurile acelea încîntate pe care ei s-au aşezat; i-a adăpat cu apă, dulce ca sărutările copilei.

Urmaşii lor au ridicat şi o bisericuţă de aducere-aminte. Numai cuţitul l-au pierdut. O fi pe undeva, prin acel loc, căruia astăzi încă i se zice «Cuţitul de argint», sau se găseşte în altă parte?... Nu ştiu mai mult... Însă sfredelul se găseşte. Trece din om în om, la cei care se trag din Dîmboviţa şi din Bucur şi îi slujeşte cu credinţă, deşi pe ascuns...

De aceea, poate, este Bucureştiul aşa mare; de aceea este poate aşa înflorit!...

Dracul cu stînca pe spinare

Şi acum, ce socoteşti, Liuţo, că i-a dat dracului odată prin gînd ? Să-şi ia moşie pe lumea asta. Auzi ? Să aibă ca împăraţii, regii, prinţii: palate şi grădini, slujitori mulţi, căleşti şi cai. Mă rog, orice i-ar pofti inima...

Dar nu vroia să-şi dobîndească toate acestea prin bună înţelegere cu oamenii, sau să le cumpere cu bani, ci să le capete cu sila.

Şi atuncea, într-o noapte, îşi pune aripile sale cele mai repezi. (Aripi de piele vînătă, păroase, ce seamănă cu acelea de liliac), îşi face vînt prin crăpătura unui munte afară în văzduh. Porneşte in zbor.

Şi cît ai zice: «Ce-o fi asta?» dracul a colindat de trei ori lumea. S-a întors în iad şi l-a chemat pe fiul său cel mare, prinţul Corn-ascuţit.

Ar fi acum să-ţi spun că dracul se crede şi el, acolo sub pămînt, mare stăpînitor, de aceea şi feciorilor săi le zice tot prinţi.

Îl cheamă dară pe fiul său cel mare, un drac puternic, negru ca păcura, cu coadă lungă, lungă, iar pe frunte cu nişte coame drepte şi ascuţite ca suliţele cele mai tăioase.

Brrr!... Numai cînd mă gîndesc la dînsul, mă trec fiori...

Atîta că la ei, în iad, aşa e măsurată frumuseţea: după cornitele din frunte şi după coadă. Iar prinţul acesta trecea printre drăcoaice drept cel mai chipeş şi mai de soi flăcău. (Toate se prăpădeau cînd îl vedeau)

Scuipă feciorul peste taică-său o dată. (Asta la ei însemna: «bună ziua».) Şi se răsteşte (aşa este frumos în iad, ca tinerii să ţipe la bătrîni):

— Ce vrei, moşnege?... M-ai chemat?

— Da, îi răspunde cu mohorîre Scaraoţchi lui fiu-său la întrebare şi scuipat. Am fost mai adineaori pe pămînt şi am cercetat cu de-a-mănuntul...

— Şi ai găsit locul ce căutai, unde să-ţi faci împărăţia de pe pămînt?... ţipă iar prinţul, încruntat, bătînd în lespezile iadului cu coada sa stufoasă în vîrf.
— Ba bine că nu!... răspunde cu un răget Scaraoţchi, dînd cu copita lui de cal în prinţ, sub chip de mîngîiere. Hai, să-ţi arăt...

Şi îl ia dracul cel bătrîn pe bunătatea de fecioru-său; ies tot prin crăpătura ceea din munte şi îi arată un palat şi nişte locuri...

Aici nu mai am cuvinte să-ţi povestesc... Ochise dracul nişte locuri cum doar prin basme pot să fie... Un palat mare, dat cu aur, cu acoperiş de chihlimbar. Şi-n jurul lui, munţi cu păduri care foşneau în vîntul nopţii, grădini cu flori îmbălsămate, livezi şi holde nesfârşite, izvoare reci. Ce mai!... Minune alesese dracul, nu altceva!...
— Atîta că aceste locuri şi palatul le stăpîneşte un rege, răcnise Scaraoţchi. Va trebui să i le cucerim...
— Eu le voi cuceri! ţipase ca răspuns feciorul său, Cornascuţit, umflîndu-şi pieptul.
— Să-ţi iei atuncea o oştire de împieliţaţi şi să porneşti.
— Pe dată am să plec la luptă... Ha, ha, ha!
— Ho, ho, ho!

Aşa strigau şi hohoteau de bucurie amîndoi dracii, încît părea că se cutremură şi cerul.

Străjerii regelui au dat de ştire că se întîmplă lucruri necurate.

Regele se trezi. Ieşi afară.

Deasupra sa alergau dracii, bătînd văzduhul în copite. Şi ochii lor luceau ca jarul, aprins parcă de nişte foaie nevăzute.

Curînd după aceea, Cornascuţit se repezi în împărăţia cea neagră de sub munte. Îşi adună oştirea de încornoraţi.

Şi apoi porniră.

Erau cu toţii despuiaţi, întunecaţi, şi purtau coarne întoarse, răsucite, sau ţuguiate în tot felul. Călcau pămîntul cu copita de cal şi îşi fluturau cozile lungi. Ghearele lor ţineau întinse pentru luptă furci ascuţite. În loc de cîntece de bătălie, urlau ca lupii cei flămînzi.

În fruntea lor se afla prinţul Cornascuţit. Umbla fălos, nevoie mare. Scuipa din cînd în cînd peste ai săi, ca să-i îndemne la luptă şi-i blestema:
— Să nu vă mai primească iadul, împieliţaţilor, de nu veţi fi biruitori. Aţi înţeles?

— Am înţeles, întunecimea ta!... răspundeau dracii, călcînd pe munte tot mai vîrtos, dînd foc pe gură şi pe nări.

Regele, ce aflase în timpul acesta prin vracii săi de primejdia ce-l aştepta, le poruncise trîmbiţaşilor să cheme în grabă pe luptători în apărarea palatului şi a curţii.

Gonacii lui fugiseră prin sate şi-i deşteptaseră pe aceia care aveau somnul mai greu. Aceştia înhăţaseră topoare, suliţi, arcuri, ce-au nimerit.

Şi iacătă războiul este gata.

S-a început...

Ce luptă!... Grozăvie!...

Dracii merseseră o vreme cu piciorul, răcnind pe cale, să se înspăimînte muritorii de larma lor. Să-i poată mai uşor înfrînge. Pe urmă au întins aripi. Unii loveau de ici, alţii de colo... Se repezeau ca ulii între găini. Înfigeau furcile, ca nişte ciocuri ascuţite, în trupurile ostenite ale oamenilor. Le ridicau pînă în înaltul cerului. Şi abia de acolo le zvîrleau în prăpăstii. Alţi draci îi pîrjoleau, îi împungeau cu coarnele, sau îi călcau de-a rîndul în copite.

Ar fi însă nu ştiu cum, de nu aş povesti că oamenii au făcut totuşi şi ei destulă pagubă între draci. Îi apucau de cozi şi le tăiau. Drac fără coadă nu se poate! Cînd şi-o pierdea, fugea să se ascundă. Sau îi loveau cu toporiştile între coarne. Şi tot aşa...

Cu toate astea, înspre ziuă, tot mai puţini erau aceia care luptau de partea regelui. Armata lui scădea văzînd cu ochii. Ce, e glumă să te lupţi cu dracii?

Norocul lor a fost doar unul: s-au ivit zorile. Au cîntat cocoşii.

Prinţul Cornascuţit izbi atunci cu furca lui pămîntul. Acesta se crăpă. Dracii pieriră în străfunduri.

Ştii doar şi tu că împieliţaţii nu iubesc lumina şi soarele!...

Ziua statură deci, se odihniră şi unii şi ceilalţi. Băură, se hrăniră, îşi oblojiră rănile.

Dar cum amurgi soarele pe după creste, dracii ţîşniră iar la luptă, tot din acelaşi loc.

Se războiră toată noaptea.

În dimineaţa următoare, cînd trîmbiţară iar cocoşii, nu mai era alăturea de rege nici un ostaş.

Numai el singur rămăsese; dar plin de răni, ars de pîrjolul din gura dracilor.

Cu ultima lui lovitură de paloş mai feri poarta, chiar în minuta cînd pieriră dracii pentru a doua oară.
— Noaptea ce vine luăm palatul, urlase către Scaraoţchi feciorul său, venind în dimineaţa aceea în fundul iadului. De nu era regele în luptă, îl luam acum... Aşa că fac pe loc o scaldă. Mă răcoresc, prind iar puteri, pe urmă lasă.

Şi se azvîrlise într-o vîltoare mare de foc, pentru că aşa se scaldă dracii. Se tologise cu mulţumire pe jărăgai, zicînd că tare se mai răcoreşte, după atîta osteneală. Şi adormise chiar oleacă, căci îi era plăcut şi bine împieliţatului în flăcări. Văzînd în vremea asta regele că nu mai are oaste, chemă înaintea sa toţi vracii.
— Căutaţi-mi ajutor, le poruncise, căci sînt rănit. Spuneţi-mi de mai e vreo cale ca să scăpăm...

Vracii căutară pete în soare, semne în zborul păsărilor, şi alte multe, dar toţi dădeau din cap fără nădejde. Numai unul din ei îi dete sfatul:
— Eu ştiu, rosti acesta, că este în munte o poiană pe care cresc doi brazi. Sînt doi brazi fraţi de rădăcină.
— Am auzit şi noi de brazii aceştia, îşi amintiră atunci vracii ceilalţi. Ei cresc din oasele unui viteaz, pe nume Gheorghe, care a murit păzindu-şi ţara, mai înainte de a avea urmaşi...
— Tocmai aşa, mai grăi vraciul cel dintîi. De aceea, rege, va trebui să tai copacii aceştia din rădăcină. Şi eu voi face vrăji. Copacii or să se schimbe atunci în doi voinici ce te vor ajuta! Răsplată le vei da tot ce îţi vor cere. Făgăduieşti?
— Am să le dau ce vor pofti, se jură regele.

Şi aşa, rănit precum era, regele însuşi merse în munte. Căută poiana. Găsi brazii. Îi reteză, cu mîna şi toporul lui, din rădăcină.

Cum se rostogoliră pe tăpşan, se preschimbară în doi flăcăi: leiţi poleiţi la faţă, de nu puteai să-i deosebeşti.
— Ce nume aveţi voi, măi flăcăi? le grăi regele, văzînd aşa mîn- dreţe de voinici cu pieptul tare, braţ de criţă, îmbrăcaţi bine în pieptăraşe din piei de urs, cu buzdugane în mîna dreaptă, gata de luptă.
— Ne numim Gheorghe!...
— Acelaşi nume şi unul şi altul ?
— Păi da, acelaşi, că sîntem gemeni. Gheorghe e tata, Gheorghe şi noi... Să lăsăm vorba. Unde-i vrăjmaşul?

Şi zicînd asta, unul dintr-înşii dădu cu palma într-un arţar, celălalt, la rîndu-i, izbi un fag. Copacii aceştia se prefăcură în doi cai negri ce tropoteau, muşcau zăbala, dornici să plece. Încălecară.

Şi aşa porniră pe văi: furtună.

Era acuma a treia noapte. Dracii se întorceau şi ei la luptă.

Dar se schimbase toată isprava de mai înainte...

Se auzeau glasuri:

— Dă, frăţioare!...

— Las' că dau, Gheorghe!...

Şi buzduganele, unde cădeau, în rotocoale, prăpăd făceau printre mulţimea de încornoraţi.

Bucuros, regele nu mai putea:

— Aşa, aşa!... Daţi-i înainte!... Goniţi-i, măi!...

În scurtă vorbă, spre dimineaţă, nu mai era decît un drac: Corn-ascuţit, prea voinicosul, ce se lăudase că ia palatul în acea noapte.

Gonea în pădure, ţîşnea în poiană; pe după palate; ba şi într-o baltă.

Gândea să cînte din nou cocoşii şi aşa să scape de la strîmtoare, fugind în iad.

Dar pînă atuncea, ce plănuieşte? Să ia o stîncă, pe cea mai mare care o găsi-o, şi s-o arunce peste toţi oamenii. Şi aşa să piară palat, colibe, voinici şi rege.

Întinde aripi şi se înalţă. Alege stîncă. O ia în braţe. Şi o împinge cu putere.

Prin văi sînt sate... Şi în colibe trăiesc copiii, mamele lor şi apoi bătrînii.

«Stînca, în cădere, o să sfărîme întîi palatul, rînjeşte dracul în sinea lui. Pe urmă o să lunece mereu pe coaste. Va zdrobi totul în drum!»

Împinge dară încă o dată stîncă şi o clăteşte din locul ei. E gata, gata să o răstoarne. Dar tot atuncea sar şi voinicii.

Ajung pe drac. Şi aruncă laţuri. Îi prind gîtlejul. Sar apoi repede pe dînsul şi îl înfăşoară în trei curmeie, să nu mai poată face un pas. După aceea îl ţintuiesc cu coada de stîncă, bătîndu-i-o în piroane. Îi urcă stînca pe spinare şi îi grăiesc:

— Cornascuţit, ascultă bine. Tu de fugit nu poţi fugi. Eşti legat fedeleş aicea... Iar dacă stînca îţi va scăpa cumva, o să te tragă şi pe tine de coadă pînă jos. Şi te vei face fărîmiţe!...

Tocmai atunci cîntau din nou cocoşii. Dracul a vrut să arunce din spinare stînca pe care el singur o smulsese din munte, să fugă în iad; dar n-a îndrăznit. Ar fi venit de-a berbeleacul cu dînsa, pînă în văi, cum îi sortiseră flăcăii.

De frică şi mînie a început să-i curgă încornoratului şi de pe frunte, şi de pe tot trupul, o apă îngheţată şi murdară: sudoarea lui. I-a curs din ce în ce mai multă. S-a făcut un pîrîu.

— Ăsta-i pîrîul dracului, frăţie, a rîs un Gheorghe după luptă.

— Să fie, pînă i-oi zice eu să stea! a răspuns frate-său.

Şi au plecat amîndoi, sprinteni, către palatul regelui, unde erau poftiţi pentru răsplată.

Curtenii, vracii, slujitorii şi toţi aceia ce mai trăiau acolo în palat li s-au închinat flăcăilor, le-au aşternut covoare scumpe sub picioare, şi flori. Trîmbiţele au sunat prelung, în semn de cinste. Şi regele i-a întîmpinat, i-a luat de braţ, ducîndu-i pînă în sala tronului. Apoi le-a spus:

— Plimbaţi-vă prin tot palatul, căci am o mie de odăi. Sînt pline cu avuţie, bani, giuvaericale şi scumpătăţi. Unul s-o ia însă pe coridoare, din dreapta către stînga. Celălalt, dimpotrivă, din stînga către dreapta. Alegeţi-vă fiecare ce vă place. Ce veţi dori, aceea veţi avea. Întoarceţi-vă aici şi-mi spuneţi!

A luat-o deci un Gheorghe către dreapta. Frăţîne-său spre stînga. Au colindat, dar nu prea mult. Şi iacă, se întoarce în sala tronului acela dintre fraţi care o luase către dreapta:

— Măria ta, eu am ales.

— Spune, băiete, rosteşte regele. Ce ţi-ai ales va fi al tău...

— Am întîlnit în încăperea de alabastru pe o copilă a măriei tale, frumoasă ca o stea. Mi-o dăruieşti nevastă, după fagăduială?

— Ţi-o dăruiesc, zîmbeşte regele cu îngăduinţă pentru că în sinea lui se bucura să aibă un ginere ca dînsul, viteaz, neînfricat, bun pentru lupte. Numai să-mi spui pe care ţi-ai ales-o, că eu am două fete!...

N-apucă dînsul să-şi termine vorba, că iată-l şi pe celălalt Gheorghe:

— Slăvite rege, nu vreau alte daruri, decît pe acea fată a măriei tale pe care am întîlnit-o în grădină. E mai frumoasă ca o cadră.

Întreabă iară regele:

— Dar bine, măi flăcăilor, pe care dintre cele două fete ale mele o vrea

unul, şi pe care celălalt? Să hotărîm... Să facem nunta... Şi gata toată socoteala...

Pe cînd rostea el astfel de cuvinte, intră deodată în sala tronului o rumenă şi gingaşă copilă. Se îndreaptă cu sfială spre tatăl său.

— Aceasta e, strigă firtaţii într-o vorbă.

— Nu vrea nici unul pe sora ei? se miră tatăl.

— Nu, eu o vreau pe asta!... grăieşte un Gheorghe. Eu am ales-o întîi...

— Mi-eşti frate bun, dar pînă aicea, fără de ea nu pot trăi, se încruntă şi celălalt Gheorghe. Pe mine m-a vrăjit copila asta! O vreau de soaţă.

— Nu o pot da pe această fată decît unuia singur, se necăjeşte oleacă regele. Ce-i de făcut?...

— Atunci să hotărască lupta între cei doi, după datina veche, grăiesc curtenii.

— Fie şi aşa, de nu se poate altfel, răspund firtaţii; deşi ne pare rău, sîntem dintr-o tulpină...

— Care va birui va lua şi fata, mai spune regele.

Curtenii le întind paloşe. Ei le ridică.

Şi... chiar atunci intră şi a doua fată pe uşă, în sala tronului.

Şi ce să vezi?...

Paloşele le cad fîrtaţilor din mîini. Fata aceasta este leită cu sora ei, care venise mai înainte.

Sînt gemene amîndouă, ca şi ei. Nu pot fi deosebite una de alta.

— Dacă-i aşa, să ne alegem nevestele la întîmplare, strigară amîndoi flăcăii, fericiţi că au scăpat de lupta dintre dînşii.

Şi prinseră de mînă cîte o fată.

— Să începem nunta, dete şi regele poruncă.

— Şi pentru că voinicii sînt gemeni şi seamănă între dînşii ca două picături de apă, cum seamănă şi fetele între ele, ziseră unii dintre vraci, trebuie făcut ceva să nu se încurce...

— Să-i însemnăm, punîndu-le cîte un inel de aur pe degete la o pereche de miri, şi altele de argint la cealaltă pereche, îşi deteră părerea şi restul vracilor.

— Aşa e!... Foarte bine!... Încuviinţară cei de faţă.

Şi ca să nu mai fie încurcătură, chemară pe un faur. El măiestri două inele de argint, două de aur. Le puseră în degete la miri. Îi însemnară pentru totdeauna.

Se apucară apoi de nuntit. Şi petrecură multă, multă vreme...

Iar regele se hotărî să se retragă din domnie, să-şi petreacă viaţa în linişte, jucîndu-se cu nepoţeii, ca orişice bunic. Le împărţi deci coroana şi averile celor doi gineri. Aveau braţe mai zdravene, mai bune pentru luptă decît dînsul.

Ei mai clădiră un palat. Şi în jurul său zidiră un oraş.

Unii socot că în amintirea acestor doi voinici cu acelaşi nume se află în munţii noştri oraşul Sfântul Gheorghe.

Tot de la ei se crede că a rămas datina la nuntă, să aibă mirii inele în degete.

Pîrîul Dracului curge şi acuma. Curge mereu şi nu-l bea nimeni.

Nici o dihanie nu soarbe din apa lui. E mocirloasă.

Toamna sau iarna, la stîncă dracului, şuieră vîntul. Oho, oho, să auzi pe acolo cum bate vîntul!... Loveşte în stîncă, parcă urlă... Bătrînii spun că ţipă dracul. Îi e necaz că ţine piatra şi n-o poate zvîrli din spate. De i-ar da drumul, ea l-ar trage de coadă. L-ar duce în hău de-a rostogolul, l-ar face praf şi pulbere. De atuncea însă Scaraoţchi s-a lecuit. Nu-i mai trebuie moşie pe lumea asta. Îi dă tîrcoale lui fecioru-său şi îi ajunge...

Şarpele verde

Cînd eram încă mic, bunicul meu m-a luat odată de mînă şi m-a urcat pe un munte. Acolo sus era un lac. Cu ochii minţii îl văd şi acum: albastru, străveziu. În unda lui, ca într-o oglindă de cleştar, strălucea soarele.

— Aici trăia odinioară un prinţ!... mi-a spus bunicul.

Eu m-am mirat.

— În apa asta fără fund, bunicule?... Cum se putea?

Bunicul însă a zîmbit. Ştia mai mult decît mine.

— Da, da... Aici în apă era castelul său. Îi spunea lumea: prinţul fermecat.

Şi apoi bunicul a început să povestească. Tot ce mi-a spus, ţin minte pînă azi.

— ...Şi acest prinţ era frumos, înalt. Ştia să facă stihuri care vrăjeau simţirea. Cînta duios ca mierla. Ştia să dănţuiască. Vîna ca nimeni altul. Era voinic în luptă. Era şi bun la suflet, cum rareori sînt prinţii.

De atîta frumuseţe şi de atîtea daruri ce le avea, se auzise veste pînă peste hotare, poate pe întreg pămîntul.

Bunicul mai zicea că nu era copilă prin locurile acelea să-i iese înainte şi să nu îl îndrăgească

Chiar stelele şi luna, cînd îl zăreau vreodată, se ţintuiau pe boltă. Şi nu îşi mai urmau calea. Stăteau ca să-l privească, uneori nopţi întregi. Aşa fel era prinţul...

Nu-ţi spun că împăraţii, care aveau copile de măritat, îi trimiteau răvaşe, solii peste solii.

Dar el era prea tînăr, prea vesel, fericit. Nu îi ardea de nuntă. Rîdea, cînta, danţa. Nu deschidea răvaşe; pe soli nu-i asculta.

Şi toate ar fi fost bune, de nu s-ar fi întîmplat să dea prinţul un ospăţ. Şi a poftit la dînsul, să vină, să petreacă, pe zînele din munte.

Trăia însă pe atuncea şi o zînă rea: Surina. Ea îmbrîncea drumeţii în ceasuri de furtună şi îi lovea cu pietre. Ducea fiarele în sate, să prade, în timpul iernii. Şi în lunile de vară usca toată pădurea.

Ei bine, zîna asta hîdă şi rea ca moartea, dorea să fie soaţă prinţului din poveste. El, cunoscînd aceasta, într-adins n-o poftise. Nici nu vroia s-o vadă la chip.

Acum ce se petrece?...

Seara începe ospăţul.

Castelul luminat cu sute de făclii părea o nestemată uriaşă, sus, pe munte.

Mesele sînt întinse. În jurul lor stau zîne, una mai mîndră, mai albă şi mai gingaşă decît cealaltă.

Noaptea suna de chiot. Munţii vuiau de rîset. Hora se întinsese. Vinul curgea în spume.

Prinţul danţa pe rînd, cu fiecare zînă. Şi ele, mlădioase, prinse uşor de talie, parcă pluteau prin sălile de ospăţ, parcă zburau cu aripi.

Deodată, nu ştiu care din ele a întrebat:

— Dar n-o văd pe Surina!... Surina cea îndrăgostită de tine, prinţule!...

Prinţul, întoreînd faţa spre zîna care îi grăise, a dat iute răspuns:

— Nu pomeniţi de dînsa. Doar numele, Surina, dacă îl aud, simt că îmi piere pofta de danţ şi veselie...

— Aşa ţi-e de urîtă... a izbucnit o alta în hohot cristalin.

— Şi ea ce socoteşte că îţi va fi soţie! a mai grăit o zînă.

— Soţie? Mie?... Ea?... s-a cutremurat prinţul. Deschiză-se mai bine pămîntul, şi să mă înghită, decît aşa soţie urîtă şi vicleană... Şi rea...

Şi toţi au rîs cu poftă de asemenea cuvinte, ce le rostise prinţul.

El nu ştia sărmanul că zîna pomenită, tocmai în acea vreme, era lîngă castel. Şi privea prin fereastră.

Cu plete răvăşite şi ochii grei de ură, bolborosind cu spume, zîna cea rea se năpusti în sală. Şi începu să ţipe:

— Tu, prinţule nebun, pe care te-am iubit, ai spus că vrei mai bine să te înghită pămîntul, decît să-ţi fiu soţie?...

Zînele cele bune stăteau încremenite. Prinţul tăcea pierdut. Dar iată-1, o priveşte în faţă pe Surina şi îi grăieşte tare:

— Mai bine zac sub ape decît să-mi fii nevastă. Şi acum părăseşte castelul meu, Surina!

Cînd a zis vorba asta, a făcut spre tarafe un semn să înceapă cîntul şi a poftit o altă zînă la joc.

Neagră de gelozie, Surina scoase atuncea din sîn un şarpe verde şi mic, cioplit dintr-o agată, cu ochi de diamant. Îl aruncă pe lespezi şi blestemă:

— Scufundă-se castelul acesta într-un afund de munte!... Şi acoperit de ape să fie în veac de veac!...

Cum şi-a sfîrşit cuvîntul, zînele cele bune s-au risipit.

S-a auzit un trăsnet şi un uruit de groază. Sub blestemul acesta, muntele s-a deschis. Castelul, slujitorii şi casele din preajmă - cu toţi locuitorii - s-au scufundat în hău.

Deasupra năvăliră şuvoaie de ape, clocotinde, aduse tot prin vrajă.

Şi în locul de pe munte unde se afla castelul cu o clipă înainte, unde era lumină şi larmă, cîntec, danţ, se întinse trist sub lună un lac întunecat.

Din lac se auzea vaiet şi plîns. Erau doară alături cu prinţul şi supuşi de ai lui: bărbaţi, femei, copii. Toţi osîndiţi să zacă acolo, în temniţa de ape.

E drept că mai pe urmă zînele cele bune au încercat să-l scape pe prinţul fermecat şi pe toţi soţii lui.

N-au izbîndit în totul. Lucrul era prea greu. Surina fără milă. Blestemul prea cumplit.

Au dobîndit atîta: ca în ceasul cel dintîi din fiecare an, apa să se despice, castelul să se înalţe cum a fost el cîndva şi prinţul să petreacă în cîntece şi danţ. Un ceas. Apoi castelul să se scufunde iar. Pînă în celălalt an. Şi într-una tot aşa.

Şi aş vrea să-ţi spun, Liuţă, că, în anii ce au urmat au încercat ba unii, ba alţii, să intre în castel, la ceasul cînd se înălţa din apă aşa precum a fost. Şi cînd petrecea prinţul.

Dar dintre toţi voinicii care au pătruns acolo, nici unul nu s-a întors. Şi n-a fost cu putinţă să se afle ce s-a întîmplat cu ei.

Şi atunci, prinzîndu-i spaima pe oamenii din munţi, ocoleau de departe lacul întunecat, unde sc auzea vaiet, şi gemete, şi plîns...

A rămas doar povestea că este un lac pe culme în care vieţuieşte luinţul cel fermecat de zîna rea, Surina.

Trecînd mai apoi timpul, unii au uitat şi asta. Necazuri sînt prea multe. Nu stai să te gîndeşti în toată ziulica la ce s-a dus de mult. Şi uşa vine uitarea.

Numai că într-o zi, tîrziu, tîrziu de tot, o fată, păstoriţă, pe nume Ana, s-a rătăcit prin munţi cu o turmă de căpriţe.

A umblat ea pe coaste, pe văi şi prin păduri. Şi nu ştiu cum a ii)ini8 pe lîngă lac. Era aproape amurgul. Din cer se revărsa lumină purpurie. Lacul parcă ardea cu flacără de aur pînă în adînc.

— Ce lac! Şi ce ciudat... Parcă aş zări o turlă în unda lucitoare!... așa îşi zicea Ana.

Şi în apă, în vremea asta, îşi topea cerul slava. Noaptea venea pe încetul.

Şi neştiind copila să mai găsească potecile de înapoiere, prin miuneric, făcu popas aici.

Îşi încropi culcuş. Aprinse un foc zdravăn. Şi apoi adormi.

Dar pe la miezul nopţii i se păru că aude un plîns îndepărtat.

Se ridică. Privi în toate părţile. Nici o suflare. Căpriţele dormeau cuminţi.

— Cine a gemut? se sperie fata.

Izbucni tot atunci un geamăt. Ţipau copii. Glasuri amare răsunau parcă dinspre apă.

Se uită în lac. Lumini mici şi gălbui se fugăreau. Şi se stingeau. Se aprindeau iară. Ceasuri întregi dură viitoarea. Auzi jalea şi durerea care se vînturau sub unde.

Abia în zori se liniştiră acele glasuri turburate.

Cînd soarele ieşi pe boltă, Ana plecă, adînc mîhnită de ce trăise în acea noapte.

Ajunse-n satul ei.

Povesti totul.

Şi atunci cea mai bătrînă femeie din tot satul îşi aminti de întîm- plarea cu prinţul fermecat.

— Oameni nevinovaţi se află acolo, grăi bătrînă. Şi apoi, aşa pe cît se spune, ei nu îmbătrînesc sub ape, rămîn tot ca odinioară. Surina i-a vrăjit pe aceştia la suferinţă fără capăt...

— Cum? Ce osîndă îi apasă? întrebă Ana.

Bătrînă o privi pe fată în ochi, oftă puţin, apoi răspunse:

— Lacul e plin de şerpi, copilă. Noaptea se încolăcesc pe oameni şi îi chinuiesc...

— Dar bine, asta nu se poate, lăcrăma Ana. Flăcăii noştri n-au putere să sfarme vraja blestemată?

— Zîna cea rea e mult mai tare. Nu poate fi voinic pe munte, care să înfrunte pe Surina...

— Am s-o înfrunt eu!... a grăit fata.

— Copila mea, s-a rugat maică-sa de ea, nu cuteza astfel de faptă nici chiar cu gîndul.

— Ba eu cutez. Sărmanii oameni!... Sărmanul prinţ!...

Şi din acea clipă Ana n-a mai avut răgaz, nici tihnă.

A cercetat cu de-amănuntul, umblînd prin munte, să afle taine, vrăji, poveţe. A tot umblat, şi a tot umblat...

Ar mai umbla poate şi astăzi.

Atîta doar că în ziua ceea, cînd Ana îi arătase mamei sale că vrea să lupte cu Surina, se întîmplase o zînă în preajmă.

Zîna era din cele bune. Se preschimbase în fluturaş, şi aşezată pe o floare în glastra mică din fereastră, aflase tot.

Fugise apoi şi împărtăşise suratelor ce zicea Ana.

Şi zînele s-au sfătuit.

— E o fetică îndrăzneaţă, rostise una. Eu am văzut-o sus, la lac. A stat o noapte fără frică...

— Să-i arătăm atuncea calea, zisese alta.

— E timpul să se sfârşească blestemul care apasă asupra prinţului, mai adăugise încă una.

— Să încercăm. Numai un om poate scăpa pe alţi oameni din blesteme. S-o ajutăm!... grăiseră şi celelalte.

Şi iată că în aceeaşi noapte Ana văzu prin vis o zînă.

— Viteaza mea, îi şopti dînsa, vrei să te lupţi tu cu Surina? S-o nimiceşti?

— O! cum doresc, răspunse fata, dar nu ştiu cum... Nu ştiu ce cale trebuie să apuc...

— Atunci ascultă, zise zîna. Puterea ei este într-un şarpe. Dacă-l zdrobeşti, piere Surina, se risipeşte îndată vraja, oamenii pot ieşi din apă...

— Şi tîrîtoarea unde este? întrebă Ana în vis pe zînă.

— Este în lac şi stă de strajă.
— Cum s-o găsesc? Prin ce mijloace? Şi în ce timp?
— Cînd vine anul nou, copilă, apele ştii că se despică?
— Prinţul cel fermecat se vede?
— Este în castel la o fereastră sau pe balcon. Te va striga să vii la dînsul. Tu să n-asculţi, căci vremea trece. Şi n-ai decît un ceas de luptă.
— Cu tîrîtoarea?
— Da. Cu dînsa. E un şarpe mic din piatră verde cu ochi lucioşi de diamant. Se află într-un copac de sticlă, jos, în ogrăzi, lîngă castel. Şi în jurul său sînt o mulţime de şerpi. Tu să n-ai teamă. Aici ai o bârdiţă, albă, făcută din cleştar, de zîne. Cu ea să lupţi şi vei învinge. Oamenii vor scăpa. Numai castelul va rămîne sub apă pe vecie, după blestem...

Şi sfătuind-o astfel pe Ana, zîna pieri într-o aburire.

Fata se deşteptă. Şi ce crezi? Barda era chiar lîngă dînsa. Deci nu era vreo amăgire.

Nu pregetă de loc pe gînduri. Luă în mîini bărdiţa cea vrăjită. Torni pe munte. Şi ajunse pe ţărmul lacului în care zăceau de atîtea veacuri oameni. Făcu acolo o colibă. Şi începu să aştepte ceasul cînd să dea lupta.

Anul fugea destul de iute, cum trece întotdeauna timpul; dar ei i se părea că merge încet, încet de tot, ca melcul.

Şi cum, necum se scurse anul...

Veni şi seara aşteptată.

Curînd bătu şi miezul nopţii...

Cu o zguduire, apa se despică. Castelul răsări din beznă plin de lumini, ca altă dată. Ana se repezi într-acolo.

Văzu în cale o alee. Pe margini erau pomi de sticlă, care aveau pe ramuri globuri cu făclioare înlăuntru. Aleea înconjura castelul.

Din încăperi se auzeau flaute şi cetere sunînd vioaie, în tact de danţ. Se uită în sus. La o fereastră văzu pe prinţ.

Şi ochii lor se întîlniră puţin, cît ţine o răsuflare. Dar prea de-ajuns ca să se aprindă în piepturile lor iubirea...

— Ci urcă sus, o strigă prinţul. De cînd te aştept... Tu eşti fecioara hărăzită să sfărîmi farmecul Surinei!...

Inima Anei bătea iute.

— Da, voi veni, dar nu acuma, prinţule drag! răspundea fata.

— Vino acum, căci vremea trece, se ruga prinţul.
— Vină acum, se auzeau glasuri pline de o tainică speranţă.

Fata căuta. Fugea ca vîntul printre acei copaci de sticlă.

— Deschideţi porţile. Soseşte cea mai curată dintre stele... Urcă-te sus, o chema prinţul. Noi ţi-am veni în întîmpinare, dar nu putem, dulce copilă.

Fata tăcea. Căuta prin ramuri să vadă un şarpe mic şi verde. Şi nu-l găsea.

În faţa ei o poartă mare este deschisă ca prin farmec.

— Urcă-te sus, o strigă prinţul.

Şi ea ar vrea să alerge pînă la dînsul, să-l ajute. Dar ţine minte vorba zînei: «Nu-l asculta, dacă te cheamă! Timpul e scurt... Un ceas de luptă!»

Caută. Aleargă. Şi... te uită:

Aici e şarpele cel verde. Stă pe o ramură de sticlă. În jurul pomului sînt mii de alţi şerpi. Foşnesc ca iarba cînd bate vîntul rece al toamnei peste păşuni. Scot limbile. Se întind spre dînsa.

Braţul îi tremură copilei. O prinde teama. Dar se avîntă. Scoate apoi din sîn bărdiţa şi o întinde către şarpe. El sare jos. Se încolăceşte. Dihăniile celelalte o împresoară pe fată în curmeie de trupuri lungi şi îngheţate.

«Fie ce-o fi, zice copila. Să nu mă las uşor bătută.»

Dă cu bărdiţa drept în şarpe.

Cum dă în el, îi sare ochiul de diamant din partea dreaptă. Strîn- soarea parcă se slăbeşte...

Mai dă o dată cu nădejde.

Îi sare şi ochiul celălalt şi cade jos.

Şerpii cei lungi desfac strînsoarea. Se risipesc şi vor să fugă.

Şarpele verde, orb acuma, ţipă cu voce de femeie:

— Nu mă lăsa, dragă copilă, şi am să te răsplătesc cu aur. Vei fi cea mai bogată în munte. De vrei, te fac împărăteasă, căci eu sînt inima Surinei! Caută-mi doar ochii prin ţărînă şi aşază-i iarăşi în orbite...

Ana găseşte în grabă ochii, dar îi zdrobeşte cu bărdiţa...

Zdrobindu-i, şarpele se schimbă într-un fum verde, care piere. Dihăniile celelalte se mistuie adînc sub pietre.

Pe poarta largă iese prinţul, frumos cum nu e închipuire, urmat de alai şi o mulţime de oameni care strigă:

— Slavă acestei fete sfinte ce ne aduce iar la viaţă...

Sînt şi supuşii şi voinicii ce-au încercat cîndva, pe vremuri, să intre în castel, să lupte cu vraja neagră a Surinei.

Acum se întorc din nou pe lume.

Prinţul întinde mîna fetei. Ea i-o primeşte îmbujorată.

— Tu ne-ai scăpat, îi zice dînsul cu glas duios, dar cum te cheamă ?

— Ana, roşeşte păstoriţa, plecîndu-şi ochii cu sfială.

— Ana!... Nu vrei să-mi fii soţie? o întreabă prinţul. Şi stăpînă?

— Ba da, se înfioară fata.

Atîta numai că atuncea cînd fata îşi rostea cuvîntul, apele se întorceau cu furie peste castel şi peste oameni, precum era sortit să fie.

Nu se grăbiseră să fugă cei doi îndrăgostiţi. Şi acum, ceasul îngăduit trecuse. Zadarnică făgăduială de a fi mireasă şi soţie!

Ba nu-i aşa, căci în lumina ce o vărsa luna peste dînşii, un cîrd de lebede se arătă. Lebede mari cu pene ninse. Şi lebedele se coboară. De zîne au fost trimise toate.

Se urcă oamenii pe ele şi aşa plutesc pînă la ţărmuri.

Apoi a fost, poţi să-ţi închipui, o nuntă mare, mare, mare... Şi-au fost poftiţi la nunta asta să vie toţi: munteni şi zîne. Au petrecut, zicea bunicul, vreun an de zile şi mai bine...

Păi nu era de ici de colo... Pierise doar din munţi Surina, zîna cea rea şi neîndurată, învinsă, iacă, de-o fetică!...

Şi-au tot jucat la nunta ceea de se cutremura pămîntul. (Atunci căzu de atîta joacă, o stîncă mare, colţuroasă, de i se zice «Piatra

Anei»).

S-o fi văzut pe mama soacră: juca bătuta cu o zînă!... Moşnegii întindeau o sîrbă: jucau mai iute ca flăcăii...

Săltau şi fiarele prin codri. (Căci li s-au dat şi lor ulcioare, să bea şi să se veselească).

Danţa şi luna prin văzduhuri. (Şi stelele îi ţineau hangul).

Iar prinţul se uita la fată, ca la icoana din perete, şi nu se sătura s-o vadă.

Cînd s-a sfîrşit la urmă nunta, o luă în braţe şi plecară. Se ascunseră pe nu ştiu unde. Trăiră mult, în fericire, îndrăgostiţi unul de altul pînă în adîncă bătrîneţe.

Ca să se ţină însă minte fapta vitezei păstoriţe, oamenii, cei scăpaţi din ape, numiră lacul: Sfînta Ana...

Zîna furată

Și a îndrăgit odată, nepoţică, Siret, voievodul cel voinic, pe zîna cea frumoasă a munţilor, pe Bistriţa.

Poate o fi zărit-o cînd se ducea la vînătoare prin codri întunecoşi ai țării sale, ce se întindea între Prut şi munţi; poate a văzut-o întîi în vis!... Destul că a simţit flăcăul cum nu mai poate să trăiască fără dînsa.

Și ce a făcut, ce n-a făcut, căutînd-o multă vreme, că i-a mărturisit cît o iubeşte. Şi a cerut-o de soţie.

Era chipeş flăcău voievodul: înalt, cu umeri largi. Purta veşmînt din catifele, deasupra căruia punea armura. Pe cap avea cunună de argint, în mîna dreaptă buzduganul, la brîu o spadă ascuţită. Zîna l-a îndrăgit la rîndu-i pe Siret curînd de tot, - şi atît de tare - încît a hotărît să-i fie soaţă.

Nu era lucru prea uşor. De se însoţea cu un flăcău din lume, ea însăși devenea muritoare. Îşi pierdea toate puterile de zînă. Şi mai era o pricină de teamă, pentru că zmeul cel mai necruţător - numit Inăul - jurase să o aibă pentru sine pe Bistriţa.

Şi zîna se îngrozea de dînsul; nu pentru ea, ci pentru acela ce îi era drag acuma, pentru Siret.

Zmeul, Inăul, trimisese un spiriduş să iscodească. Şi el aflase că zîna s-a hotărît să facă nunta cu voievodul. Că deseori îşi spun cuvinte dezmierdate. Şi se privesc pierduţi în ochi, zile întregi şi nopţi. Şi atunci a hotărît într-adevăr să se răzbune.

Cum? Răpunîndu-l pe Siret şi luîndu-i ţara. Făcîndu-se voievod în locul său.

În sinea lui gîndea:

«Cînd am să fiu voievodul unei ţări atît de mîndre, zîna o să dorească să-i fiu mire!»

Se şi vedea tîlharul jucînd la nuntă. El: mare, greu şi cu cocoaşă pe spinare, cu colţii rînjiţi. Ea: sprintenă, în rochie albă, avînd în pletele de aur lămîiţă.

Cum socotea a şi făcut. Şi adunîndu-şi toţi firtaţii, zmeii cei mai mişei, s-a avîntat să pustiiască pămîntul lui Siret.

Voievodul, care ştia ce gînduri are zmeul, s-a pregătit pe loc de luptă. Alăturea de el s-a ridicat întreaga ţară. Şi după un război lung şi crîncen, zmeii au fost goniţi peste hotare.

Nu se putea oricine prinde în luptă cu voievodul. Cînd azvîrlea odată buzduganul, dacă era vreun zmeu în calea lui, îl prefăcea în pulbere.

Păi socotiţi că o asemenea ruşine nu l-a costat pe zmeu? El, ce se repezise cu îngîmfare, să zacă în ţărînă cu un braţ frînt ? Şi zmeii lui, cei mai întunecaţi, să fie nimiciţi de oastea lui Siret?

În acest timp, poţi să-ţi închipui ce veselie, ce joc şi cîntec era în ţară! Siret luase pe draga lui de mînă. Şi împreună porniseră către palatul Rodnei - măicuţa Bistriţei - care era pe acea vreme regina zînelor.

Venind în faţa Rodnei, îngenunchind, ei au rugat-o să le dea voie să se însoţească pe toată viaţa.

A încercat la început regina să se împotrivească; dar Bistriţa nici n-a vrut să audă. A spus că ea îl iubeşte pe Siret mai mult decît orice pe lume. Şi pînă la sfîrşit, regina a trebuit să se învoiască.

S-a pregătit deci nunta. Nuntă, mă rog, de zînă, al cărei mire este un voievod.

Pe munţi fuseseră aprinse făclii. Palatul strălucea în podoabe. Şi mese mari erau întinse în sălile unde avea loc nunta.

Siret şi-a îmbrăţişat mireasa. Şi Bistriţa, lăsîndu-se îmbrăţişată, a devenit o fiinţă muritoare, ca şi el.

Deodată, pe cînd şedeau la masă, şi zînele, în şirag, aduceau vinuri şi bucate, pe tăvi din piatră de safir, s-a auzit afară bătînd vîntul. Zgîlţîia uşă şi ferestre.

Se repeziră să privească. Şi ce crezi?... Afară viscol, deşi erau în toiul verii. Viscolul şuiera sălbatec.

Zăpada începuse să cadă pe munţi.

O zînă a vrut atunci să închidă ferestrele palatului. Făcliile care fuseseră aprinse pe munte s-au zbuciumat, s-au frămîntat în vînt ca nişte fiinţe chinuite, apoi s-au stins.

— Ce se întîmplă? a grăit Rodna îngrijorată.

— Sînt zmeii, a spus nu ştiu cine.

— Inăul!... au strigat zînele. Au împînzit văzduhul în zbor. Au făcut prieteşug cu viscolul, ca să-i ajute.

Şi tot atuncea, vîntul, rc-pezind în ferestre o grindină de gheaţă, le-a spart, a stins luminile şi în palat.

S-a auzit un ţipăt. Regina a ridicat în sus inelul pe care îl purta în deget şi al cărui diamant putea să lumineze în ju- ru-i ca şi ziua. Însă mireasa, Bistriţa, pierise. Zmeul o luase în gheare şi zburase cu dînsa. În urma lor se auzise numai un hohot rău, plin de batjocură. Hohot de biruinţă.

Şi nici nu pot să-ţi povestesc ce jale, ce tristeţe şi ce plînset a izbucnit atunci. Mama, regina zînelor, numai că nu înnebunise de durere. Siret sărise de la masă. Îşi închingase spada, îşi luase buzduganul, şi sărutînd mîna reginei, pornise pe urmele fugarilor.

Mistuit de durere, bietul voievod a străbătut pămîntul de la un cap la altul. Ani după ani a colindat, căutînd fiece colţişor de lume, întrebînd fiecare om, fiece fir de iarbă, norii cei veşnic călători.

Şi doară peste vreme multă viscolul, care îl ajutase pe Inău, pentru că avusese prieteşug cu el, s-a înmuiat.

Îi părea rău că a îndurerat atît de mult pe Rodna, regina zînelor.

S-a dus la ea şi i-a cerut să-l ierte. I-a spus unde se află ascuns zmeul.

Zîna i-a dat de ştire lui Siret. Şi el s-a repezit ca fulgerul acolo. L-a prins pe zmeu la o strîmtoare între munţi, de unde nu putea să fugă.

Şi s-au luptat, unii spun că un an, alţii că trei. Eu îţi spun drept că nu ştiu bine cît... Dar din mînia şi amărăciunea aceea nesfârşită pe care le adunase Siret în inimă, aşa de tare l-a lovit pe zmeu cu buzduganul, că l-a făcut una cu pămîntul...

L-a doborît pe zmeu; dar Bistriţa tot nu putea să fie găsită nicăieri. Asta, pentru că zmeul o ascunsese într-un castel de piatră, de sub pămînt. Castelului i se spune acuma muntele Pietrosul.

Văzînd că nu-şi poate găsi mireasa nicăieri, Siret a vrut să-şi afle moartea. El, fără Bistriţa, nu vrea să mai trăiască.

Îi părea totuşi rău să se despartă de ţara pe care o cîrmuise şi o apărase.

Şi dorind să rămînă cumva alături pămîntului străbun, a rugat pe regina zînelor să-l schimbe într-un rîu.

Voia i s-a împlinit. Rîul a prins să curgă.

Atunci, cînd dragul ei s-a făcut apă, Bistriţa, ce fusese ascunsă în castelul de sub pămînt, şi-a simţit inima că-i bate tare, tare... Şi a ştiut că lui Siret i s-a întîmplat, pe undeva, vreun rău. Nu mai avea puteri de zînă. Dar s-a rugat şi ea de duhul pămîntului să-i spargă drum, să iese afară şi să găsească pe Siret.

Şi atîta de fierbinte s-a rugat, că duhul a deschis pămîntul. Şi a dat drumul apelor de dedesubt să iasă afară. Apele au ţîşnit, spărgînd poarta castelului. Şi Bistriţa s-a repezit în valuri. Trupul i s-a topit în apă.

S-a făcut Bistriţa o apă aurie, ca pletele miresei lui Siret.

Sărind, sau lunecînd pe munte, printre stînci, apa cea sprintenă l-a întrebat pe Soare:

— Unde e oare iubitul meu? Care e calea mai scurtă către el?

— E peste munţi, e peste stînci, a răspuns Soarele zîmbind. E cale grea...

— Pe acolo am s-o iau, a răspuns Bistriţa.

Și tăind muntele în curmeziş, şi alergînd peste cîmpii, a văzut de departe Siretul, rîul cel lat şi mîndru ca o fîşie de argint. Şi știut că acela-i este soţul.

S-a avîntat cu bucurie către el. Apele lor s-au făcut una.

— Iubitul meu, mirele meu, murmura Bistriţa, iată-ne uniţi...

— Pe veşnicie vom rămîne astfel, a spus Siretul îmbrăţişînd-o

Și din poveste se mai ştie că zînele pluteau atunci deasupra apei, cîntînd şi veselindu-se împreună. Bătrînii spun că s-ar afla şi astăzi zîne peste Siret, de aceea e cîmpia lui aşa mănoasă...

Flăcăul ce și-a uitat mama

Încă se povesteşte că a vieţuit cîndva un crai al munţilor, tînăr şi fără teamă, ce se numea Bogdan. Cetatea lui era pe muntele Vlădeasa.

De la o vreme craiul găseşte şi o mireasă pe placul lui. Face o nuntă mare. Se aşază pe domnie lungă.

Crăiasa îi dăruieşte pe urmă şi un copil.

Cînd pruncul a venit pe lume, l-a luat în braţe doica. L-a ridicat în slavă, la fereastră, să-l bată soarele. Şi a strigat, cum spun femeile la ţară, cînd le urează sănătate la copii:

Tî-ta mare, Someşel,
Sănătos - sănătoşel,
Fă-te zdravăn - voinicel,
Să creşti mare - măricel,
Dragul doicii băieţel!

L-a pus apoi la sîn să sugă. Şi aşa sugea băiatul, aşa se bucura de hrana cea dintîi a vieţii, încît şi craiul şi crăiasa au început să rîdă cu mulţumire.

Craiul şi-a netezit mustaţa, şi a rostit:

— Păi, dacă i-a zis doica Someşel, astfel, pesemne, i-a fost sortit să se numească...

— Să-i spunem Someşel, a glăsuit şi mama. Tot nu ştiam ce nume să-i alegem.

Iar unii dintre cei bătrîni mai cred că ţîţa era poate fermecată. De ce sugea se făcea flăcăiaşul tot mai voinic.

Nici nu mai spun ce vesel era craiul, cînd îşi vedea băiatul cum se înălţa şi cum umplea cetatea cu larma lui. La rîndul ei, măicuţa nu se mai sătura privindu-l. L-ar fi ţinut întreaga ziuă doar lîngă dînsa, ca pe o fată;

dar el prinsese încă de mic gustul de păstorie. Şi îi plăcea să umble cu ciobanii prin poiene, să asculte viersul lor din fluier sau băsnuiri din vremea de-altădată.

Pe cînd se petreceau acestea toate, s-a aflat însă cum în munte a năvălit cu sila un balaur, dînd foc pădurii, prăpădind păşunea, călcînd oiţele în copite.

Craiul Bogdan şi-a luat paloşul. Şi în fruntea cetelor de luptători din ţară, mai mult ciobani, a întîmpinat balaurul.

S-au luptat greu. S-au luptat vreme lungă. Craiul Bogdan a fost însă muşcat de colţi înveninaţi. S-a stins din viaţă. Oştirea lui s-a împrăştiat.

Aflînd crăiasa vestea a început să se jelească, să-şi smulgă părul; dar viaţa nu se întoarce prin gemete şi plîns. Pînă la urmă dînsa şi-a luat seama.

Din văi urca balaurul către cetate.

A luat măicuţa o turmă de mioare, pe Someşel, şi s-au urcat spre înălţimi. Au ajuns într-un loc ferit.

Aci au ridicat colibă de cetină; s-a apucat flăcăul de păstorit.

Anii treceau. De ce treceau, păstorul Someşel se făcea tot mai chipeş, tot mai voinic. Văzîndu-l mare, măicuţa lui l-a luat deoparte într-o zi şi i-a grăit:

— Copilul mamei drag, acuma eşti flăcău în lege. Pămîntul strămoşesc aşteaptă să izgoneşti balaurul, să iei din nou în stăpînire cetatea lui Bogdan.

— Ce trebuie să fac, mamă? a întrebat flăcăul cu pletele bălaie.

— Oricît îmi e de greu să te las singur, va trebui să pleci prin munţi. Să aduni păstorii ce au luptat cu vitejie în oştirea tătîne-tău. Ei doar atît aşteaptă, să scape ţara de balaur. Încalecă pe armăsarul ce l-a purtat şi pe Bogdan în luptă. Ia paloşul în mînă. Biruieşte!...

— Am să plec, mamă, a răspuns flăcăul. Şi punînd paloşul la şold, şi-a luat rămas bun de la maica sa, ce lăcrăma şi îl mîngîia pe plete.

A încălecat pe armăsarul lui Bogdan, şi apoi privindu-şi încă o dată oiţele cuminţi, ce rămîneau în grija măicuţii, a tras de frîu.

— Să nu uiţi, Someşel, a mai rostit măicuţa la despărţire, că un blestem grozav apasă pe flăcăii din neamul nostru ce-şi uită ţara... Ei sînt sortiţi să piară în apă, să nu găsească linişte în pămînt... Să fii cu grijă, dragul mamei!...

— Voi fi cu grijă, mamă, a spus flăcăul. Şi a strîns calul în pinteni. Vroia ca mama să nu vadă cum lacrimile despărţirii îi curg pe faţă.

A tot gonit flăcăul pe calul său, pînă a ostenit. Atunci s-a pogorît într-o vîlcea. Şi-a aşternut bondiţa pe pămînt. Şi s-a culcat la poalele unui copac.

A adormit într-un somn greu.

Deodată, calul său a nechezat. Flăcăul s-a trezit. Şi, sărind în picioare, a pus mîna pe paloş.

— Nu te speria, a auzit o voce mîngîioasă. Nu vin cu gînduri rele.

Şi în faţa lui văzu băiatul cel pornit la luptă o fată. Dar ce fată?! Mlădie, subţirică, înăltuţă, cu ochii arzători...

— Cine eşti tu? a întrebat-o Someşel pierdut.

— Nu pot încă să-ţi spun, a grăit fata. Îţi doresc însă fericirea. Urmează-mă.

Vrăjit, flăcăul a pornit cu fata printre brădet. Calul tătîne-său venea în urmă cu credinţă. Armele zăngăneau la şoldul flăcăului, parcă-l strigau cu clinchet de oţele. El nu le auzea chemarea. Mergea cu fata. Şi au ajuns la un palat de aramă. Roabe supuse s-au repezit să îi întîmpine. Una i-a luat de dîrlogi calul, l-a dus cu ea. Alteia i-a dat paloşul.

I-au pus lui Someşel veşminte de mătase. L-au dus într-o odaie împodobită cu laviţe de aur şi aşternuturi moi de catifele, cu mese întinse, pline de bucate şi băuturi ameţitoare.

Viori cîntau încet din tindă.

— Cine eşti tu? a întrebat încă o dată Someşel, vrăjit acum cu totul de fată.

— Voi fi soţia ta şi roabă umilită, a răspuns dînsa, dezvăluindu-şi şiragul alb al dinţilor, mai albi şi mai strălucitori ca perlele din mare.

Mama, în astă vreme, tot aştepta vreo ştire. Nu se auzea în munte freamătul de bătălie atît de cunoscut, nici strigătul de bucium, sau zăngănit de arme, glasuri de oameni, tropote înverşunate de cai în goană mare. Nu se auzea nimic. Era o linişte înspăimîntătoare. O linişte de moarte.

Pe mamă a prins-o atuncea bănuiala.

Lăsînd oiţele fără de pază într-o păşune, alături de un izvor, ea se porni să-şi caute feciorașul.

Umblă, umblă, întrebi ut toţi ciobanii, ba încă şi fiarele pădurii şi păsărelele din munte.

— Nu aţi văzut cumva un flăcăiaş, cu paloşul la brîu, călare pe un cal alb, mergînd la luptă?...

— Nu. N-am văzut!... răspundeau toţi.

A rătăcit ea multă vreme prin munte şi a întrebat pe fiecare. Toţi răspundeau la fel. Doar într-o dimineaţă, cînd credea că nu mai este chip să afle vreo ştire, iacătă-i spune o păsărică, o cinteză:

— Flăcău mergînd la luptă, spun drept, crăiasă dragă, n-am văzut. Dar am zărit odată, pe muntele Vlădeasa, într-un palat de aramă, pe un flăcău. Ţinea în braţe o vrăjitoare: fata balaurului cel cumplit ce stăpîneşte acuma munţii.

Cuţite să o fi străpuns pe mamă în inimă şi nu ar fi durut-o atît de tare.

— «Copilul ei?»

Înţelegea: odrasla de balaur îl vrăjise; îi luase mintea. Balaurul o trimisese să-l vrăjească.

Iar Someşel, sub farmecul înşelător, uitase de luptă și de

mamă, de blestemul ce apasă pe acela care îşi lasă ţara fără ajutor la vreme de nevoie.

Într-adevăr, flăcăul se moleşea cu fiecare zi mai mult.

Faţa lui, rumenă înainte, se făcea tot mai străvezie; trupul lui cel voinic se împuţina.

Mama, călăuzită de cinteză, urcase la palatul de aramă. Plîngea pe afară şi îl striga:

— Someşel!... Someşel! Unde eşti?... Se va împlini blestemul, Someşel!...

El nu putea să o audă, pentru că înlăuntru cîntau viori ca să-l desfete. Iar vrăjitoarea îi şoptea cuvinte dulci, îl dezmierda necontenit.

Şi a trecut timp... Cu cît mama plîngea mai mult pe lîngă ziduri, cu atît Someşel era mai slab, mai străveziu...

Pînă într-o zi...

Mama căzuse cu fruntea în ţărînă. Plîngea cu ultimele lacrimi şi suspina:

— Voi duhuri bune ale pămîntului acesta, ce ştiu că pedepsiţi pe trădători, ascultaţi rugăciunea unei mame... Nu iertaţi nici pe amăgitori!...

Pămîntul s-a zguduit în acea clipă din măruntaie. Umbre s-au înălţat spre cer. Apoi căzu un trăsnet roşu peste netrebnicul palat, arzînd în el pe vrăjitoare.

Alt trăsnet vînăt năvăli, lovind în tîmplă pe balaur.

Flăcăul Someşel, acela ce nu mai avea dreptul la odihnă, după blestemul strămoşesc - s-a preschimbat într-un izvor care ţîşneşte cu bolboace...

Mama a mai trăit o vreme ca să-şi jelească feciorașul.

A vrut apoi să plece mai departe; sau să se întoarcă la mioare; dar n-a putut.

Şi atuncea a pus capul alb pe o piatră şi a adormit.

Cine se urcă pînă acolo, vede, chiar la izvorul Someşului rece, o stîncă alburie ce se numeşte şi acum Crăiasa.

Regina căpcăună şi voinicii

Această întîmplare s-a petrecut foarte, foarte de mult, în vremea cînd umblau încă pe pămînt să facă rele tot felul de dihănii: zmei, fiare şi balauri, căpcăuni, ciume şi vrăjitoare.

Şi tot atunci trăia pe plaiul nostru, în vîrful unor munţi înalţi, înalţi, şi un bătrîn: Hăsmaş. El sta acolo zi şi noapte, ca într-un turn. Şi priveghea să nu i se întîmple ţării vreun rău, vreo stricăciune.

Domnii cei mari de prin împrejurimi, prinţii, şi regii, şi împăraţii îi purtau cinstea. Că nu cădeau vreodată primejdii peste dînşii, să nu trimită veste bătrînului şi să îl cheme într-ajutor.

Dar vezi că şi un munte, oricît de mare, de la o vreme, sub vînturi, ploi, îngheţuri, începe să se roadă şi să se surpe.

Hăsmaş, împovărat de ani, nu mai avea nici el priviri aşa de agere ca altădată, să vadă pînă în depărtări. Braţul nu-i mai ţinea cu atîta străşnicie paloşul greu de o mie de ocale.

Numai că tot astfel cum trunchiul cel mai vechi dă mladă tînără, Hăsmaş avea pe lîngă sine doi feciori zdraveni. Unul se numea Mureş, celălalt, Olt.

— Copiii mei, le-a spus Hăsmaş, în ziua cînd a simţit că paloşul i-a tremurat puţin în mînă şi cînd i s-a aşternut întîia împăienjenire peste ochi. Am să vă cer ceva...

— Grăieşte, tată, au răspuns flăcăii, amîndoi într-un glas.

— Să fiţi fraţi buni!... Să nu vă despărţiţi cît veţi trăi. Şi de-acum înainte să fiţi voi pentru ţară ochii ce pot să vadă pînă în zări. Şi să fiţi braţele, pereche, ce pot s-o apere. Juraţi?...

— Jurăm, tătucă!... au grăit băieţii. Nu ne vom despărţi pînă la moarte.

— Orice s-ar întîmpla?

— Orice!

— Să nu uitaţi: acela ce îşi calcă jurămîntul sfârşeşte rău.

— Nu vom uita nici asta!... au spus ei, sărutînd mîna slăbită a bătrînului lor tată.
— Atunci pot să fiu liniştit?
— Poţi să fii liniştit!
Bătrînul şi-a scos paloşul. L-a arătat flăcăilor:
— Arma aceasta străbună e vrăjită; duşmanul care e lovit cu dînsa se face piatră...
A rupt după aceea paloşul în două. Şi a dat dintr-însul cîte o jumătate fiecărui flăcău. Iar ei le-au pus pe nicovală. Şi le-au bătut în foc, făcîndu-şi cîte un paloş nou.
Puterea lui Hăsmaş trecuse în mîinile celor doi feţi. Acuma ei erau străjeri.
După un timp s-a primit veste că năvălesc vrăjmaşii peste pămîntul strămoşesc.
Băieţii de pe munte au şi privit în depărtări. Mureş cu ochii roată spre miazănoapte şi asfinţit, Oltul spre miazăzi şi răsărit.
Oltul a văzut nori de praf spre miazăzi. A arătat lui frate-său vîrtejul ce se apropia.
Erau nişte vrăjmaşi înalţi cît munţii, cu cîte un singur ochi în frunte: căpcăuni. Goneau călări pe nişte armăsari de două ori mai mari ca munţii.
În fruntea lor gonea Arghita, regina căpcăunilor, cu vălurile fluturîndu-le, cu două suliţe de foc în mîini. Veneau, veneau, mîncînd pămînt, înghiţind ape, năruind tot ce afla în drum
— Ei, ce zici de năzdrăvănia asta, frăţioare? a grăit Mureş.
— Zic că e vremea să plecăm la luptă, a răspuns Olt.
— Porniţi, luptaţi, dar nu vă despărţiţi. Numai aşa veţi birui! a rostit tatăl lor, Hăsmaş. Rămîneţi unul lîngă altul...
Cu paloşele în mîini, cei doi flăcăi s-au repezit pe cai şi au dat pinteni.
În faţă le-au ieşit vrăjmaşii. Feciorii, unul lîngă altul, împrăştiau prăpăd şi moarte. Nici unul dintre căpcăunii care încercau să se apropie nu scăpau teferi. Şi care cum cădea se făcea piatră.
Au luptat ei astfel o zi întreagă.
A doua zi s-a început bătălia de la capăt. De astă dată, căpcăunii au încercat să-i împresoare din dreapta şi din stînga. Mureş şi Olt, stînd coastă lîngă coastă, puteau lovi cu mult temei pe lături. Iarăşi au semănat tot cîmpul cu pietroaie - resturi din căpcăuni.

A treia zi au încercat duşmanii să-i lovească din faţă şi din spate. Feţii Hăsmaşului, descălecînd, s-au aşezat spate la spate. Şi mii, şi mii de căpcăuni şi-au dat din nou sfârşitul sub paloşele lucitoare.

Văzînd asemenea ispravă, Arghita, regina căpcăunilor, se frămînta de ciudă. Îşi pierdea oastea. Şi asta, numai pentru că Olt şi Mureş erau uniţi în luptă şi nu se despărţeau o clipă.

Cum putea oare să-i despartă?...

Şi se gîndeşte ea... Era vicleană tare, şi rea, şi nemiloasă, regina căpcăunilor. Se sfătuieşte şi cu alţii, dintre curteni şi căpetenii. Şi hotărăşte aşa: să meargă soli la cei doi fraţi şi să încerce o uneltire.

Trimite deci regina doi soli călări. Şi ei ajung la locul unde se odihneau Mureş şi Olt, în timpul nopţii, după bătălie.

— Regina noastră este vitează ca un bărbat... Ea îl pofteşte pe acela dintre voi care e mai puternic, să vie să se lupte cu dînsa. De o va birui, îl încunună cu glorie ea însăşi. Îi dăruieşte, pe vecie, şi toată ţara căpcăună. Primiţi sau vă e frică? Cine e mai voinic dintre voi doi?

— Eu!... Eu!... rostesc flăcăii, amîndoi deodată.

— Mie mi se cuvine să dau lupta, că sînt mai mare! se repede Mureş.

— Ba tocmai de-aia mi se cuvine mie, adaugă Oltul, că sînt mai mic.

— Ba eu!... Ba eu!... Încep deodată să se certe fraţii, setoşi de glorie şi de izbîndă.

— Tu uiţi că i-am jurat tatii să nu ne despărţim în luptă? îşi aminteşte Mureş.

— Dar cum putem să luptăm noi, doi flăcăi, cu o femeie, fie ea chiar căpcăună? răspunde Olt.

— Şi asta este drept, mai spune Mureş.

— Ne vom gîndi în timpul nopţii şi îi vom da răspuns mîine reginei, grăiesc amîndoi fraţii.

— Regina, de altminteri, îl aşteaptă la luptă, mîine în zori, pe acela dintre voi care e mai viteaz, spun căpcăunii. O va cunoaşte după vălurile sale albe...

Întorc apoi de frîie caii şi pleacă înapoi.

— Să ne culcăm, se face Mureş că nu-i pasă de lupta cu regina.

— Mîine vom mai vorbi, răspunde Olt şi se preface că adoarme fără grijă.

În acest timp, regina căpcăună îmbracă două căpetenii de ale oastei sale, pe Căliman şi pe Puciosul, în văluri albe.

Trimite pe Puciosul la miazăzi de locul unde se odihneau flăcăii, pe Căliman în miazănoapte.

Spre dimineaţă, cel dintîi se scoală Mureş. Face încetişor un păpuşoi - o mogîldeaţă din fîn. O culcă în locul unde se odihnise el şi pune deasupra sumanul şi căciula, să creadă frate-său că încă doarme. Îşi ia doar paloşul. Încalecă pe cal. Şi vede către miazănoapte pe căpcăunul Căliman în văluri albe. Crede că e Arghita, care îl aşteaptă pentru lupta voinicească. Şi pleacă într-acolo.

Puţină vreme după aceea se scoală Olt. Face la fel o mogîldeaţă învăluită în suman. Văzînd apoi în miazăzi pe căpcăunul celălalt, Puciosul, încalecă pe cal. La rîndul său pleacă într-acolo.

Şi merge Mureş, merge spre miazănoapte, urmînd pe înşelătorul Căliman în văluri albe. Deodată îşi aduce aminte de jurămîntul făcut tătîne-său. Îl prinde un dor de fratele mai mic şi vrea să se întoarcă. Dar focul de a lupta iar îl încinge. Şi merge, merge mai departe.

Pe Olt, care pornise către miazăzi, după Puciosul, îl prinde tot așa, pe drum, un dor de fratele cel mare. Ar vrea şi el să se întoarcă. Numai că focul bătăliei îl arde mai tare decît dorul. Şi merge mai departe, ca şi Mureş.

Cînd a aflat regina că Olt şi Mureş au căzut în capcană, sare în sus de bucurie. «Ei, vezi că tot s-au despărţit?» rînjeşte ea.

Trimite apoi două oşti să-l înconjoare pe fiecare frate în parte, din lături, şi în acelaşi timp din faţă, şi din spate.

Cum să se apere flăcăii? Nu mai aveau nici unul, nici altul braţul frăţesc alături.

S-au luptat totuşi vitejeşte, trei zile şi trei nopţi, pe nişte cîmpuri depărtate. Duşmanii i-au împresurat din cîte patru părţi. I-au lovit cu săgeţi, pietroaie şi suliţe de foc. Răniţi, înfrînţi, abia de au putut să se întoarcă pînă la tatăl lor, Hăsmaş, să-i ceară iertăciune pentru greşeala făptuită.

Şi-au pus după aceea capetele pletoase în poala lui. Şi şi-au dat duhul ca nişte lei răpuşi.

Sub nu ştiu care vrajă, sîngele lor s-a prefăcut în două rîuri: Mureşul şi Oltul. De atîta crîncenă mînie, Hăsmaşul a luat în pumni, pe rînd, trei bolovani.

Blestemînd pe vrăjmaşii care veneau pe urmele însîngerate ale celor doi feţi, a zvîrlit bolovanii cu sete.

Puterea lui încă era cumplită.

Un bolovan a nimerit-o pe Arghita, regina căpcăună. Altul pe înşelătorul Căliman şi altul pe Puciosul.

Sub blestemul de tată, tustrei, loviţi de piatră, s-au făcut nişte munţi.

Hăsmaşul, de durere, a împietrit şi el acolo, cu mîinile pe capetele celor doi feciori.

De atuncea, pe Arghita, Căliman, Puciosul, în zori, flutură întotdeauna ceţuri, ca vălurile albe ale reginei.

Şi ceţurile atrag pe călătorii ce n-au aflat încă povestea, căutînd să-i prăbuşească în prăpăstii...

Iară din muntele Hăsmaşul curg veşnic cele două rîuri.

Sînt cei doi fraţi căzuţi în luptă, dar încă viforoşi.

Parcă sînt două paloşe de argint la brîul ţării.

Ursul şi comoara

Tot ţi-am făgăduit... Vom merge împreună, nepoţică, în vara asta, pe malul rîului Sovata.

Aici, nu prea departe de rîu, este un lac. Se cheamă Ursul. Cine se scaldă în el se lecuieşte adesea de suferinţe grele.

De ce şi cum?... Bătrînii cred că apa lui e fermecată. Pe ţărmul său, a plîns odată, de mult, o zînă care fusese părăsită de dragul ei. A plîns zile şi nopţi. Şi lacrimile sale amare au curs în lac.

Şi apa s-a prefăcut precum erau lacrimile zînei: sărată, cristalină.

Dar iată că se întoarce pe neaşteptate voinicul cel plecat. Nici nu o părăsise pe zînă. Fusese numai într-o luptă cu nişte zmei.

Zîna şi cu iubitul ei fac nunta. Au în puţină vreme şi un copil. Sălăşluiesc cu toţii într-un palat. Atunci, de atîta fericire, zîna urează lacului în care se aflau lacrimile sale să aducă alinare celor ce s-or scălda. Şi mai ales femeilor.

Şi cum a sortit zîna, aşa a şi rămas.

Oameni din depărtare veneau pe acest ţărm. Se aruncau în unde. Şi se tămăduiau.

Dar iată că palatul în care trăia zîna şi lacul fermecat încap de la un timp pe mîna unui prinţ.

Poate plecase zîna, poate a gonit-o el... Acest lucru nu-l mai ştiu nici bătrînii.

Mikloş se chema prinţul. Era un om bogat, înaintat în vîrstă, ursuz, lacom hain.

Venise aici cu arme şi cu oşteni călări. Şi îndată a dat poruncă.

— În lac n-o să mai intre nimeni fără învoirea mea!

Puse să se împrejmuiască ţinutul cu zăbrele. Statornici şi paznici. Se scălda numai el.

Băteau la porţi bolnavii. Paznicii îi goneau:

— Se scaldă acum în unde stăpînul nostru, îşi curăţă rugina de pe oase. Voi, hai, plecaţi degrabă. De v-o zări cumva, n-o să vă fie bine.

S-a bălăcit în voie Mikloş, cît a poftit... Şi s-a simţit deodată mai tînăr, mai vîrtos.

— Măi, măi, ce mai noroc, şi-a zis prinţul în sine. E deci adevărat că apa lecuieşte?... Bine, dar dacă-i astfel, lacul e o comoară!...

Şi şi-a făcut degrabă tîlharul socoteala: «De voi lăsa să vie aicea iarăşi oameni, să se tămăduiască, îmi vor plăti cu aur!»...

Şi-a vestit, cu crainici, noua sa hotărîre, prin tîrguri şi prin sate.

Ştii bine! Suferinţă era destulă în lume. Dar cine avea aur? Regii, prinţii, bogaţii. Şi ei se grămădiră cu fete şi neveste.

Trupuri neostenite se desfătară în apă, apoi la mese întinse, în palatul lui Mikloş.

Toţi plătiră cu aur...

Pungi mari şi încărcate cu aur se grămădeau în beciuri. Făcuse prinţul Mikloş o tainiţă anume şi strîngea nestemate în lăzile de aramă.
Atîta avuţie se adunase acolo, cît nu are o ţară, o întinsă împărăţie...

Şi apoi veneau tot alţii, de hăt peste hotare, că se dusese veste de apa minunată...

Soseau căleşti într-una, cu rumene domniţe ce chicoteau de rîset şi tot priveau în urmă la cavalerii mîndri, în straie lucitoare, care veneau în tropot pe caii albi de spume.

Cînd vom ajunge acolo şi noi, Liuţo dragă, am să-ţi arăt şi locul unde benchetuiau. Danţau sub clar de lună, se veseleau. Ce crezi? Tot se plătea în aur şi nestemate.

Asta pînă într-o seară, cînd paznicii vestiră că a sosit o femeie sărmană, obosită, ce ţipă şi se vaetă de crîncene dureri care-i străpung tot trupul.

— E gata să şi moară, spun paznicii cu milă. Şi cere învoire să se coboare o dată în apă. Crede c-o să se aline...

— Plăteşte? întreabă Mikloş.

— Nu are nici leţcaie...

— Atunci poate să moară!...

— Ha, ha, ai grăit bine, zic preaînalţii oaspeţi. Noi vrem să avem tihnă, să rîdem, să danţăm...

Paznicii îi duc răspunsul femeii care zace la porţile înalte ce mărgineau ţinutul cel îngrădit de prinţ.

Ea plînge şi se roagă să-l vadă doar pe Mikloş, poate se va îndura de asemenea durere ce îi sfîşie trupul.

Paznicii se întorc iară:

— Stăpîne, milostive, grăiesc acuma ei, femeia-i chinuită cum nici nu se mai vede şi îţi cerşeşte milă...

— Plăteşte?
— N-are biata...
— Să plece atunci îndată, îmi murdăreşte apa!

Şi lacom îşi priveşte prinţul lacul, sclipind negru sub stele.

Dar ce-i? Sau i se pare? Lacul lui parcă scade!...

Scade mereu...

— Ce-i asta? răcneşte prinţul Mikloş, cu ochi holbaţi. Apa... Vai, mi se duce apa...

Oaspeţii sar şi ei.

— Cum? E înşelăciune?...

Apa, încet, se pierde din lac, în chip de ceţuri. Vîntul abia adie; dar risipeşte ceaţa...

— Comoara!... Unde-i lacul?... Nu mai e pic de apă... ţipă iar prinţul Mikloş, ca un nebun. Căutaţi unde-i femeia... O fi vreo vrăjitoare... M-a blestemat. Legaţi-o şi aduceţi-o încoace s-o pedepsesc!

Şi paznicii aleargă. Dar pas de o mai găseşte. Femeia nu mai este.

— Încălecaţi pe caii cei iuţi. Căutaţi-o în vale! Şi o spînzuraţi de limbă!

Fug caii ca vîrtejul. Dar unde s-o găsească! Femeia e pierită.

Şi se repede Mikloş în beciurile sale, unde se află aur, argint şi nestemate în lăzile de aramă. Descuie uşi, lăcate. Şi... ce să vezi? În tainiţi nu află decît sare... Da, da, sare curată, albă şi lucitoare. Un munte întreg de sare.

Vîră ghearele într-însa şi urlă cu mînie. Îşi smulge apoi părul, rîzînd:

— Comoara unde-i?... Comoara mea? Co-moara!...

Şi glasul i se pierde în mormăit de fiară:

— Mor... Mor... Mor... Mor...

Pe faţă îi creşte părul. Se îmbracă tot în blană. Rînjeşte cu toţi colţii.

S-a făcut prinţul Mikloş un urs, cum sînt toţi urşii, şi-a fugit în pădure călcînd pe patru labe.

Oaspeţii, ţin-te vere, s-au risipit şi dînşii de frică, uitînd cai şi căleşti, rochii înzorzonate, danţ şi benchetuială.

Nu s-au întors nici astăzi...

Dar cine a făcut asta?... N-a aflat încă nimeni.

Tu bănuieşti că zîna? L-a pedepsit pe Mikloş că zăvorise lacul şi nu-l lăsase lumii, cum îl sortise dînsa?

Se poate... Se prea poate...

Și cum a fugit ursul, cu oaspeţii, de acolo, cum s-a umplut iar lacul...

Palatul cel cu falǎ a cǎzut în ţǎrînǎ, tot sub aceeaşi vrajǎ. Şi a rǎmas afarǎ doar muntele de sare.

Mai înainte vreme, venea pe aicea ursul. Se cǎţǎra pe munte. Şi scormonea cu gheara. Cǎuta, pesemne, aur.

Hainul prinţ, nici preschimbat în fiarǎ nu îşi topea lǎcomia.

Dǎdea mereu tîrcoale, înconjura tot lacul, privindu-se în apǎ şi mormǎia cu furie:

— Mor... mor... mor...

Acum nu se mai vede...

Lacul luceşte în soare. Pe maluri se strîng oameni, care se scaldǎ în unde precum le este voia. Apa-i tǎmǎduieşte. Ne vom scǎlda, Liuţo, şi noi, în vara asta...

Mireasa soarelui

A fost, n-a fost... Eu asta ştiu, asta oi spune... Şi apoi vom vedea ce o să alegem!...

Bătrînii însă o ţin pe a lor: că ar fi fost, într-adevăr o vreme cînd era ziuă întotdeauna... Şi întuneric nici o clipă.

Pe cer se aflau laolaltă: Soarele, Luna şi stelele. Şi luminau!... Şi luminau, măicuţă, măiculiţă, mai să-ţi ia ochii.

Pămîntul părea tot scăldat în aur.

Aşa lumină, aşa căldură, aşa belşug era pe atunci!...

Ce să mai povestesc?...

Da'n cer?... Te-ai întrebat ce era în cer?

La fel. Ba şi mai bine ca pe pămînt. Plimbare, veselie, cîntec, mese întinse.

Să-i fi văzut cu deosebire la amiază.

Lăutarii le cîntau şi ei jucau. Soarele însuşi sta în capul horei, ca unul ce se află de viţă împărătească. Luna, regina stelelor, sta lîngă dînsul, înveşmîntată în rochie argintie. Oleacă mai încolo erau luceferi, prinţi ai văzduhului. Şi la sfîrşit puzderie de stele.

Păi, poţi să-ţi cam închipui, nepoţică, ce fel de horă mai era aceea, dacă jucau atîtea feţe luminate!...

Mai pune tu, că privegheau din cer atîţia ochi, să nu se afle vreo hoţie, să nu se furişeze boală, să nu se întîmple nici un fel de rele pe pămînt. De vreme ce era mereu lumină, n-ar fi putut să se ascundă acei cu fapte sau gînduri necurate. Iar Soarele nu prea glumea. Avea o tolbă cu săgeţi. Dacă zărea pe careva că umblă cu zavistii, cu furtişag, sau chiar numai cu o minciună punea în arcul său de aur o săgeată. Şi... pac!... Îl curăţa din lumea asta.

Că era Soarele un băietan vesel şi bun de glume. Avea şi timp mai mult, dacă mereu şedea pe cer, ziua şi noaptea. Nu ştia încă de dureri. Durerile au venit mult mai tîrziu şi peste dînsul.

Şezi binişor acuma, nepoţică, nu întreba nimica şi află că însăşi mîndra Lună îl îndrăgise pe frumosul crai, acela care este stăpînul vieţii, căldurii şi luminii. Şi hotărîse să facă ea ce-o face şi să-l aibă de soţ.

Oare nu este ea cea mai măreaţă în ceruri, după dînsul? Unde şi cînd a fost pe lume vreo pereche mai potrivită decît ei doi?

Aşa gîndea regina.

Numai că vezi, aşa cum se întîmplă prea adesea, Soarele parcă era orb.

Nici nu vroia să vadă cum se găteşte regina în rochiile cele mai alese, făcute anume pentru dînsul, cum îşi punea pe braţe pietre nestemate sau pe grumaz şiraguri de mărgele. Nici nu o înţelegea and îi spunea ce tristă e singurătatea şi ce frumoasă este viaţa cînd o petreci în doi.

E drept că auzind astfel de vorbe slăvitul crai zîmbea. Privea însă spre nişte pajişti ce se întindeau acolo în cer, prin care se jucau nişte steluţe.

Regina se întorcea să vadă la ce priveşte Soarele şi cui zîmbeşte? Dar nu zărea decît o fetişcană zglobie care rîdea spre ei stîngace, cu trupul crud, subţire ca nuiaua.

Nu se îngrijea de atîta Luna. Era fetiţa aceea numai o steluţă, cea mai micuţă şi cea mai drăgălaşă dintre stele. Pe umerii săi goi şi albi ca marmura îi jucau plete, de culoarea aramei încinsă în foc, în care scînteiau lumini ca licuricii.

Se numea Dunărea...

La drept vorbind, iubea steluţa aşa de mult pe Soare, că ar fi vrut mai bine să se stingă, decît să nu-l mai vadă.

Sta zile întregi şi îl privea, sfîrşindu-se de dor. Ba chiar de se juca împreună cu celelalte stele, gîndul nu îi fugea o clipă de la el. Adesea, la ospeţe, copila îi cînta. Avea o voce tinerească, caldă, pătrunzătoare cum este glasul vîntului de primăvară printre frunze.

Cînta şi se uita la Soare cu ochii ei... Ah, ochii ei!... Îl străpungeau pe crai pînă în adîncul inimii.

În scurtă vreme se aprinse între ei o dragoste... O dragoste fierbinte... Şi ca să nu mai lungesc vorba, slăvitul crai se hotărî să ia de soață pe steluţă.

Gîndește-te ce a fost atunci! S-a întunecat Luna la chip ca noaptea. Cum? A putut să facă el una ca asta? Să dea încolo o regină? Și să

dorească de soţie pe o biată copiliţă, chiar dacă are părul ca arama şi glas duios?

Ce mai încoa şi încolo, se îmbolnăvise parcă biata Lună. Dragostea ei, mîndria ei erau călcate în picioare.

De-acuma înainte va trebui să facă temenele unei steluţe care va fi împărătească! Iar celelalte stele, rîzînd de ea, şopteau pe înfundate. Şi dacă se apropia cumva regina, tăceau.

Pentru că, iacătă, uitasem să mai spun: Luna urma să fie la nuntă, cum îi ceruse craiul, nună mare, alături de un luceafăr.

A chemat dară iute regina la ea trei duhuri rele din văzduh. S-a sfătuit cu ele îndelung.

A făcut apoi vrăji, ce-a mai făcut, şi, în ziua hotărîtă pentru nuntă, s-a dus pe pajiştea unde o aştepta mireasa între stele.

Purta fecioara o rochie aurie, pe care erau prinşi trandafiri roşii, florile înfocate ale iubirii.

— Voi depărtaţi-vă, a rostit Luna către celelalte stele.

Jos se vedeau prăpăstiile pămîntului.

Şi pînă să-şi dea seama copila ce se întîmplă, regina a şi rostit vraja. Dunărea cade ameţită. Luna o împinge în prăpăstii.

Trupul steluţei se prăvale pe o dîră lungă, luminoasă. Şi cade în munţi, într-o pădure deasă, deasă, nepătrunsă încă de nici un om. Muntele se numea tocmai de aceea: Pădurea Neagră.

Cade şi cînd ajunge jos se schimbă într-un tău, cu apa rece, cristalină.

Face regina semn. Şi peste tău se apleacă coroanele copacilor din jur, ca să-l umbrească, să nu se poată Soarele oglindi în apă niciodată.

Steluţa prefăcută în apă nu-şi pierde însă cugetul. Şi cum pe malul tăului se arătase o zînă, care se minuna de apa ce se ivise pe neaşteptate în pădure, fata începe să se roage de ea:

— Oh!... Fie-ţi milă, zînă bună... Şi ajută-mă să pot ieşi oleacă la lumină. Să mai văd doar o dată chipul mirelui meu. Azi este ziua nunţii noastre!...

Şi-i spune fata toată întîmplarea.

Se necăjeşte tare zîna. Aleargă la surate în pădure. Se sfătuiesc. Şi dintr-o dată tăul se revarsă. Din el porneşte un fir de apă. Curge spre răsărit, unde se află mirele fetei, pe un tron ceresc, şi o aşteaptă să facă nunta.

Luna zăreşte firişorul şi începe să ridice stavile în calea lui. Dar zînele trimit alte izvoare, să-l întărească. Se face Dunărea un rîu.

Îşi smulge Luna o pietricică din cunună. O zvîrle în calea rîului. Se face un munte. Rîul îl taie. Îşi face o poartă şi trece mai departe.

Aruncă Luna încă o piatră. Se fac nişte munţi mari de stîncă. Dunărea nu se înspăimîntă. Se azvîrle în stînci şi le ferestruieşte.

Regina, deznădăjduită că truda ei e de prisos, aruncă şi celelalte pietre din cunună.

Nici zînele celelalte nu se lasă. De fiecare dată îi trimit alte ape, care o întăresc. Se face din ce în ce mai mare.

Mînată de iubire, mireasa Soarelui goneşte şi se avîntă. Ferestruieşte toţi munţii puşi în cale de regină. Îşi face cinci porţi mari prin care trece.

Şi dintr-o dată zăreşte marea. Deasupra mării luceşte craiul zilei, în straiele de nuntă, pe tronul lui de aur.

Fata de apă deschide braţele. Şi se aruncă în marea largă, nesfârșită.

Acuma fiecare picătură de apă din Dunăre, ajunsă în mare, răsfrînge ca într-o oglindă chipul iubitului.

— Unde e Dunărea, steluţa mea cu plete de aramă scînteietoare ? Unde îmi e mireasa? întreabă Soarele.

Şi atunci, din freamătul acela de ape, se aude un glas. E glasul fetei oropsite, al Dunării!

— Aicea sînt, iubite, răspunde ea. Aceasta-i nunta noastră. Şi aşa te voi păstra întotdeauna...

Luna plînge de teamă şi ruşine pe pajiştea de unde aruncase în prăpăstiile lumii pe mireasă.

Soarele se ridică. Ştie că nu mai este nici o cale să întoarcă în ceruri pe steluţă.

— Iartă-mă, strigă Luna. Îţi voi fi eu soţie. Ştii cît îmi eşti de drag .. Te voi urma, oriunde...

— Nu, îi răspunde craiul îndurerat, plin de mînie. Nu pot să-ţi iert această faptă, regină. Nu vreau să te mai văd cît voi trăi...

Și încălecînd pe calul său de aur, Soarele pleacă singur, deasupra mării; urmează de la răsărit spre asfinţit tot drumul ce îl străbătu mireasa lui.

Pe boltă a rămas plină de tristeţe Luna şi tot poporul ei de stele.

S-a făcut noapte.

Regina a încercat pe urmă să-l mai ajungă în rădvanul ei de argint. Dar prea tîrziu...

Nu poate să-l mai vadă niciodată.

El se iveşte doar în zori, cînd pleacă dînsa. Priveşte Dunărea. Se oglindeşte în fiecare picătură din apa ei. Ascultă viersul: povestea nesfârşită de iubire... Îşi aminteşte tot, ca în ziua nunţii. Şi învăpăiat de doruri şi mîhnire porneşte prin văzduhuri mai departe.

De atuncea curge apa Dunării prin lume.

Tot de atuncea este şi Soarele pe boltă aşa de singur!

Palatul de argint

Și-au mers odată, dragă nepoţică, trei călători pe malul mării. Unul era lemnar voinic şi tînăr, altul croitor de vîrstă mijlocie și cel din urmă un vrăjitor bătrîn.

Era o zi senină, cu soare mult. Deasupra apelor zburau în cîrduri pescăruşii. Stîncile ţărmului erau colo spălate de unda străvezie, iar dincolo încondeiate parcă de spumă albă. În cîte o parte valul bătea cu duduit de tobe, în alte locuri, însă, luneca alene, cu şoapte mătăsoase.

Drumeţii noştri priveau către întinsul de ape mişcătoare, spre cerul cel albastru ca altă mare, neclintită, deasupra lumii, şi nu se săturau de atîta frumuseţe.

Şi aşa, călătorind mereu, a venit seara. Luna pornise să se înalţe dintre valuri. Şi călătorii au hotărît să poposească. Au aprins foc de buruieni uscate şi au cinat.

Pe urmă au început să stea de vorbă şi fiecare îşi lăuda meşteşugul pe care îl avea.

Pe cînd grăiau astfel, zăresc adus de mare, într-un ochi limpede de apă, ca un izvor de munte, un trunchi de cedru.

Fusese rupt de vînturi dintr-un catarg al unei corăbii împărăteşti, sau îl purtase numai marea din vreun tărîm îndepărtat? Nu și-au putut da seama...

Însă lemnarul a pus îndată mîna pe un cuţit, şi în lumina stelelor și a lunii, a început să cioplească acel cedru.

A tot cioplit, a tot cioplit cu mare meşteşug, şi la sfîrşit a întrupat din lemn o fată.

— Cine-i copila asta? au întrebat soţii de drum ai meşterului cioplitor în lemn.

— E Fata Visului!... a răspuns el.

Cum vine asta?

— De ani şi ani o port în minte pe fata asta, a grăit meşterul. Şi văzînd acest cedru, venit din depărtări, mi-am amintit de ea, m-am apucat de lucru. Şi iat-o!... E aicea...
— Şi unde ai cunoscut-o? s-au minunat ceilalţi, pentru că fata, atît cît se putea vedea în noapte, era tare frumoasă.
— Numai în vis, a spus iar meşterul. Apare noaptea, către ziuă piere. Nu ştiu de unde vine, cine este, dar o îndrăgesc nespus... Şi o numesc: Fata Visului...
— Dacă-i aşa, a rostit şi croitorul la rîndul său, nu o putem lăsa fără veşminte... Ia daţi-mi fiecare cîte un strai, ceva... Să-i încropesc numaidecît o rochie...

Şi meşterul croitor, punînd mîna pe foarfecă şi acul de cusut, i-a făcut fetei rochie.
— Vedeţi ce meşteşug? a grăit el la urmă. Aşa, înveşmîntată, copila-i mai frumoasă...
— Da, da, e mai frumoasă! au glăsuit tustrei.
— Eu am să chem acuma duhurile, să-i dea fetei şi viaţă, a rostit vrăjitorul.

Şi a făcut fel de fel de semne, bodogănind cuvinte ciudate, neînţelese.

Şi ce crezi, doamne sfinte!... Fata îşi mişcă braţul. Începe să răsufle. La chip se împurpurează. Ba iată că deschide buzele roşii; oftează fericită:
— Venii şi eu pe lume...
— Te-ai coborît din vise... a glăsuit lemnarul.
— Şi eu ţi-am pus veşminte, a adăugat croitorul.
— Dar viaţa-i de la mine, s-a îngîmfat vrăjitorul.

Şi astfel, au stat cu toţii de vorbă, pînă spre dimineaţă. Cui îi ardea să doarmă?

Cînd au văzut copila, bine, în faptul zilei, nu le venea să creadă.

Era ca o minune: cu faţa cum e floarea scăldată în lumină şi trupul ca tulpina ce se înalţă în apă spre soare şi căldură, în dulce legănare. Era cum este un cîntec ce îţi vrăjeşte auzul şi te îmbată. Era fără pereche!...

Toţi trei drumeţii au vrut-o îndată de soţie.
— Mie mi se cuvine... E fata mea din vise... De mîna mea-i făcută... a glăsuit lemnarul.

— Lipsită de veşminte nu avea nici un farmec, i-a dat răspuns croitorul.
— Iar fără răsuflare n-ar fi îndrăgit-o nimeni, a rostit vrăjitorul.

S-au certat multă vreme. Şi neaflînd vreo cale pentru împăcăciune iui mers la judecată.

S-au dus dară toţi patru într-o cetate mare şi bogată, ce se afla acolo pe ţărm.

Judecătorii, auzind păsul, s-au gîndit multă, multă vreme. S-au strîns după aceea barbă lîngă barbă, s-au sfătuit. Şi au hotărît cu înţelepciune:
— Viaţa pe care o are fata, se ştie bine că nu i-a dat-o vrăjitorul. El a chemat doar duhurile. Ele s-au minunat de măiestria lemnarului în lucrul său. S-au îndurat şi au făcut-o să răsufle, ca oamenii cei vii. Veşmintele făcute de croitor, iarăşi, nu sînt un lucru prea mare. Fata nu poate fi decît soţia lemnarului, acela care a visat-o şi a cioplit-o cu mîna lui, atîta de frumoasă...

Auzind dară fata hotărîrea judecăţii s-a repezit în braţele lemnarului. Îi era tare drag.

Croitorul a înţeles şi dînsul că-i dreaptă judecata.

Numai bătrînul vrăjitor s-a mîniat.

A strigat tare către cei de faţă:
— Cetatea voastră cea bogată, unde mi s-a călcat voinţa, nedîndu-mi pe copilă de soţie, voi pustii-o chiar în noaptea asta. Prin vrăji am să chem toţi piraţii de pe mare. Şi ei vor arde pînă la temelie aceste ziduri; vor nimici şi pruncii care sînt în faşe...

Zicînd aşa, s-a aruncat în mare, s-a prefăcut în peşte şi a pierit.

Atunci i-a cuprins spaima morţii pe aceia ce locuiau cetatea.

Femeile plîngeau, ţinîndu-şi lîngă dînsele copiii. Bărbaţii ascuţeau armele. Moşnegii se strînseseră cu toţii: se sfătuiau, nu ştiau ce să facă, nici cine să conducă bătălia.
— Dacă vă învoiţi, o conduc eu, a spus lemnarul.
— Eu voi chema pe tatăl meu, Stăpînul Viselor, într-ajutor, a grăit fata.
— Bine, să încercăm, s-au învoit bătrînii din cetate.

Lemnarul şi-a luat dară paloşul de luptă. Şi a început să dea porunci. Fata a aşteptat lăsarea serii şi a rugat pe tatăl său, Stăpînul Viselor, să vină şi să-l ajute pe lemnar în bătălie.

Stăpînul Viselor a coborît. (Îl vedea numai fata). Şi i-a răspuns:

— Eu, draga mea, ştii bine că nu am arme... Dar voi chema în ajutor, la rîndul meu, pe Domnul Vînturilor şi Marea Furtunoasă.

Nu trece mult şi sute de corăbii, pline-ochi cu piraţi, se îndreaptă ca o vijelie spre cetate.

Oamenii cei mai răi, mai cruzi, aceia care jefuiau tot ţărmul mării, se apropiau, chemaţi prin vrajă.

În fruntea lor, urcat în cea dintîi corabie, pe un catarg, sta vrăjitorul.

Numai că tot atunci porneşte vîntul. Din vînt se înalţă un cal mîndru, cu aripi la picioare, care nechează:

— Urcă pe mine, stăpîne, şi n-ai teamă!

Vîntul suflă mai tare, tot mai tare. Stînci se ridică dintre valuri, ca nişte colţi.

Corăbiile se împiedică în cioturi. Iar valurile răstoarnă pe piraţi în apă.

Lemnarul, avînd paloşul în mînă, aleargă prin văzduh ca o furtună. Apoi ca trăsnetul, loveşte pe vrăjitor tocmai în frunte. Şi acesta se cufundă în valuri. Se face o dihanie: arici de mare.

Pesemne îl ursise astfel Stăpînul Visurilor, tatăl fetei.

Piraţii înoată către ţărmuri. Scoţînd cuţite de la brîu, lovesc pe oamenii cetăţii. Lupta e grea. Însă lemnarul coboară calul pe pămînt. Cu paloşul izbeşte pe piraţi. Şi îi conduce atît de bine pe oamenii cetăţii, în bătălie, că pînă la sfîrşit ei biruiesc.

Piraţii sînt zdrobiţi. Cîţi au rămas, legaţi în ştreanguri, sînt duşi ca să dea seama în faţa judecăţii.

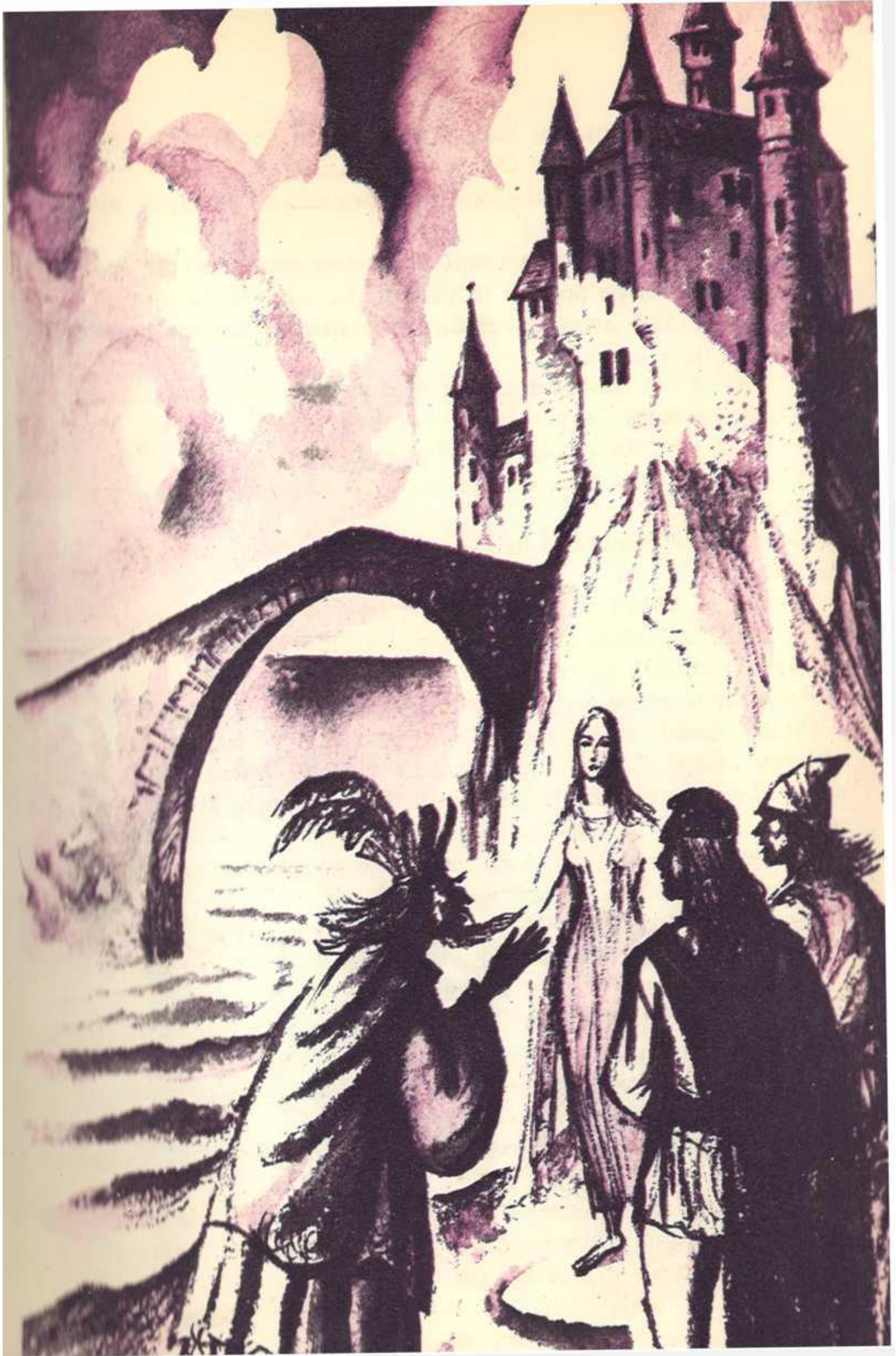
Încep apoi după izbîndă, dragă Lia, un joc şi o veselie, chiar ca în poveşti... Luni, ani întregi... De bună seamă, că în frunte erau lemnarul şi draga lui, ce făceau nunta...

Ca să le fie viaţa dulce, locuitorii din cetatea cea bogată au ridicat la ţărmul apei un palat de argint. Şi l-au bătut în nestemate.

— Acesta este palatul tău, i-au spus lemnarului, pentru că ai nimicit piraţii, ce ar fi ars altfel cetatea.

Şi aici s-au aşezat lemnarul şi soaţa lui, ca într-un cuib. Au vieţuit în desfătare ani nesfîrşiţi.

Nimeni nu cuteza acum să se apropie de locurile acelea, cu vreun gînd rău. Ştiau că e lemnarul cel isteţ de strajă. Iar Marea Furtunoasă şi Domnul Vînturilor ţin cu dînsul.

Cînd fata şi lemnarul s-au stins, palatul de argint s-a risipit. Apele mării l-au spălat.

Pescarii cred că de aceea apa mării are sclipiri de argint şi nestemate...

Poate-i aşa!... Mai ales noaptea, cînd se aprind stelele în valuri. Luna se leagănă pe ape. Şi tu priveşti în zarea largă...

Marea îţi pare atunci o zînă, într-o mantie preţioasă: sclipeşte tainic, ca într-o vrajă...

BASMELE MĂRII

DINTR-UN ALBUM

Cum cîntă marea, preauriaşa mare:
«Ce mare-s eu şi nimeni nu mă-nvinge
Şi-ntreg pămîntul, oricît e de mare,
Tot braţul meu puternic îl încinge!»

Iar cerul cel albastru cîntă:
«Mai mare-s eu... Cuprind sub stele
Pămîntul, marea, deopotrivă,
În vălul de mătase albastru,
Hotaru-împărăţiei mele!»

Şi mica inimă le cîntă:
«Zadarnic voi cercaţi mărirea,
Cînd eu am iadul, şi am raiul,
Când tot în mine-i şi iubirea!»

După ENEO RONCINNI

Fata de piatră

Am să vă povestesc azi, dragii mei, basmele fermecate ale mării...

A fost odată...

Pe vremea cînd apele mării nu erau nici aşa sărate, nici aşa furtunoase, pe vremea cînd şi peştii se adunau de bună voie în vîrşele pescarilor, a fost un împărat, bătrîn, bătrîn ca lumea, şi poate mai bătrîn...

Era atîta de bătrîn, că nu mai vieţuia din neamul lui decît o strănepoată, Heracleea, încolo nimeni...

Bătrîn, ce mai!... Mai gîrbovit şi mai bătrîn, nici că se poate. Şi împăratul era chiar împăratul mărilor; dar se trăsese aici în marea noastră. Şi de făcuse acest lucru avea un temei bun. Pentru că trebuie să adaug că Heracleea, nepoata lui, era un drac de fată, dulce, cu ochi focoşi şi se născuse cu o vrajă.

Mai bine zis, cînd se născuse, venise lîngă patul ei o ursitoare şi chipurile o sortise bine... Că îi urase să aibă: «ochi adînci ca nopţile, lucitori ca stelele, mîngîioşi şi drăgăstoşi şi cine i-o privi să îi cadă pe loc dragi».

Doamne, şi astfel, precum grăise ursitoarea, s-a şi întîmplat! Crescuse Heracleea mare şi frumoasă, cu păr bălai pe umeri pînă aproape de călcîie, cu ochii verzi, străpungători ca acele în inimile înfocate ale voinicilor. Iar graiul... Să vă spun şi graiul? Cuvîntul ei era ca şopotul cel moale al valurilor pe nisip, ca adierea vîntului in nopţile de vară sau ca mireazma îmbătătoare a florilor de pe cîmpie. Aşa era... Şi cine o privea numai o dată pe Heracleea cădea bolnav de dragoste. Cădea bolnav şi gata. Tînjea... Şi o cerea îndată de nevastă. Ba se iscau şi certuri şi războaie. Şi împăratul, precum era bătrîn, nu mai putea nici el sărmanul să ţină piept. Şi atunci ce s-a gîndit? Să vie, să se tragă aci în marea noastră liniştită. Că vedeţi voi, pe vremea ceea, marea era închisă şi despărţită de celelalte mări. Avea un prag înalt şi drept, ce stătea ca o stavilă în calea apelor din

asfinţit; nu cum e azi...

Şi ca să nu mai lungesc vorba, ochind precum se vede împăratul marea aceasta, ca fiind închisă şi tihnită, a chemat meşteri: meşteri mari. Şi-apoi le-a dat poruncă să-i pregătească un palat fără pereche în lumea largă. Să fie aşa şi-aşa... Să aibă în jur grădini, pajişti de alge verzi şi roşii, pădurici de mărgean, şi cîte şi mai cîte, ca pentru un stăpînitor aşa de mare şi slăvit cum era el.

Porunca, înţelegeţi bine, s-a îndeplinit. S-au ridicat măre nişte palate înalte, strălucite şi pline de podoabe. Nu ştiu de n-or mai fi cumva şi astăzi... Măreţe. Întocmite numai din marmură trandafirie pe dinafară, cu acoperişul roşu de mărgean şi cu ferestre din sideful cel mai fin. Iar înlăuntru erau săli mari, ce aveau păreţii toţi căptuşiţi cu chihlimbar galben ca mierea, podite pe de-a rîndul cu porfiră. Şi de tavan atîmau în lănţuguri de aramă peşti, avînd solzi laţi de diamante şi ochi scînteietori ce luminau ca ziua. Ba încă şi păreţii aveau prinse pe ei în ţinte de aramă steluţe galbene de mare, ce răs- pîndeau o tainică lumină în snopi gălbui. Iar la ferestre, în loc de perdeluţe, erau meduze, unele albăstrii, altele roze, purtînd pe ele rochiţe dantelate, ca o spumă.

Aşa palat era acela!... Şi, ca să fie Heracleei mai mare bucuria, a dat poruncă împăratul să i se facă şi o trăsurică. Ehei!... Ce trăsurică! De forma unei scoici, făcută toată numai din aur şi sidef. Şi vizitiu era un crab, un rac de mare vînăt şi mustăcios; în loc de cai se înhă- maseră o sută de delfini, sprinteni cum e argintul viu, care săreau şi se dădeau tumba în hăţuri, şi alergau ca armăsarii cei mai iuţi.

Se veselea copila de giumbuşlucurile ce făceau delfinii, de trăsurică şi de toate, şi nu prea... Se veselea că le avea pe toate şi iară se mîh- nea în inimioară că nu putea şi ea să fie ca toate celelalte fete de pe lume. Că frumuseţea ei era parcă un blestem... Auzi ? Să stai ascunsă. Care, precum te vede, să te îndrăgească, să te dorească de soţie. Cui oare, chiar şi altei fete, i-ar fi plăcut asemenea năpastă? Darmite ei care era aşa gingaşă, simţitoare - şi-apoi de ce n-aş spune-o? - şi iubitoare şi dornică de mîngîiere.

Iar împăratul o tot sfătuia într-una: să se păzească, să nu o vadă unul, să nu o vadă altul, să nu se întîmple iarăşi vreun bucluc. Îl înţelegeţi şi pe el, sărmanul! Că astfel cum v-am spus* nu mai putea să ţină piept atîta la războaie şi la greutăţi.

— Să te fereşti, copilă, mai cu seamă, îi zicea el, să nu te vadă vreun pescar. Aceştia sînt voinici, şi vrednici, frumoşi la chip, focoşi. Să nu avem vreo supărare, fata mea!

Da' vedeţi voi? Copila tînără, frumoasă, ochii scăpărători. Şi mai lără de voie, ba poate şi cu voie, cum s-a întîmplat şi cum s-a dres, că iacătă copila căzu dragă unui pescar.

S-o fi văzut pescarul vreodată noaptea cînd el strîngea în lumina unei facle scoici de jos din mare? S-o fi zărit pe ţărm, cînd ea se strecura, să vază ce se petrece în colibele micuţe de pescari? Să fi fost noaptea, ziua?... N-aş şti să spun. Şi nici nu ştiu dacă dinîn- tîmplare cunoaşte altul să vă povestească. Destul că fata l-a văzut pe Gheorghe. Şi el pe ea. S-au îndrăgit. Pe Gheorghe îl cred. Cînd l-a privit o dată fata, l-a săgetat pînă în străfundul inimii. Dar şi pe ea o cred, că nu era nici Gheorghe flăcău de lepădat. Era un pescar zdravăn, frumos, voinic. Şi cînd strîngea el vîrşa, parcă era un om din altă lume, o statuă de fildeş, parcă era un zeu făcut de un meşter mare dintre cei vechi şi trăitori odinioară. Muşchii lui li zvîcneau cu coarde subţirele ca de vioară şi fruntea era albă, şi largă, şi boltită, parcă era din piatră. Şi ochi avea tot ca şi fata, verzi, mlinei şi limpezi. Ar fi păcat să nu mărturisesc, că nu era pe toată coasta vreun alt băiat ca Gheorghe: voinic şi îndrăzneţ, iubit de toată lumea.

Iar inima, pîrdalnica, poţi oare s-o înfrîni cînd eşti şi tînăr, şi Inimos, şi ai în faţă o copilă cum era Heracleea?

Mai scurt, a început în taină Heracleea să se întîlnească nopţile cu Gheorghe, pe nişte stînci în largul mării.

Ce şi-or fi spus, iarăşi nu ştiu, pentru că erau singuri, singurei, sub vraja argintie a lunii. Cum s-or fi mîngîiat, chiar de aş şti, n-aș spune, măcar că dragostea celor doi tineri era curată cum este lacrima de mamă, cum este roua în deşteptarea dimineţii. Era aşa, cum e frumos să fie; fierbinte - flacără, şi totuşi limpede, ca cerul cel albastru şi senin din miezul verii. Aşa era. Şi el o încununa pe fată cu flori, cu cele mai frumoase flori. Le aducea cu dînsul, culese seara de pe ţărmuri. Îi făcea coroniţe, şiraguri pentru atîrnat în jurul grumazului, şi brîie ce şi le prindea copila pe mijlocelul unduios ca algele, care se clatină aşa de blînd în apă.

Ea ca răsplată îi cînta. Avea un viers curat, puţin mîhnit, cu înmlădieri uşoare, parcă venea de undeva din depărtare, parcă dintr-un afund. Aţi pus vreodată la ureche o scoică din acelea răsucite, cum se găsesc la ţărmul mării? Şi aţi auzit cum cîntă clar, domol, pierdut? Ei, dacă aţi auzit, aşa

era şi glasul fetei.

Dar cînd se despărţeau?... Ei, cînd se despărţeau, în zori, erau aşa de trişti, parcă se despărţeau pe totdeauna. Ştiau poate şi ei sărmanii ce ştiau, sau poate că simţeau... Ea îi mai făcea un semn cu mîna, el tot la fel, şi apoi cu moartea în suflet Heracleea se cufunda în apele verzui ce aveau parcă deasupra praf de perle, tocmai la ceasul cînd bunicul se deştepta. Deschidea porţile de aramă ale palatului, şi îşi scotea întîi condurii. Păşea apoi, abia simţit, către încăperea ei. Noroc că pe podele fuseseră aşternute covoare moi, ţesute din alge, unele roşii, altele verzi. Se furişa pe laviţa de aur unde se odihnea şi se învăiea cu cerga de mătase. Închidea ochii, se prefăcea că doarme şi auzea într-o odaie alăturată pe bu- nicuţul care se ridica din pat, oftînd, gemînd, văietîndu-se de încheieturi, de ce-o mai fi avut el, aşa precum au toţi bătrînii. Se ridica, îşi lua papucii, şi o pornea tîrîş, grăpiş, cu barba colilie pe podele, către încăperea Heracleei. Deschidea uşa încetinel. Credea că fata doarme. Se apropia de laviţă şi, aplecîndu-se cu greu de şale, o săruta pe pieliţa obrazului ce se asemăna în frăgezime cu o petală de trandafir, iar în mireazmă, cu fructul dulce al unei piersici. O gîdila cu barba şi rîdea. Era şi el ghiduş moşneagul, aşa cum sînt mai îndeobşte toţi moşnegii. Ea se făcea că se trezeşte şi îl lua de gît.

Îi era drag bătrînul, ce o iubea mai mult decît orice pe lume - şi îi părea rău că nu poate să-i spuie taina care o avea pe suflet; dar el s-ar fi mîhnit peste măsură, s-ar fi temut şi n-ar fi avut pace. Aşa, tot amîna de azi pe mîine ca să-i mărturisească o dată totul şi nu îndrăznea.

Şi trece vremea, trece, şi dintr-o dată se risipeşte în tot cuprinsul mării o veste. Dar ce veste? Că dinspre miazăziuă, trecînd pragul de piatră tîrîş, se îndreaptă către palatul împăratului doi şerpi uriaşi. «Măi, ce să fie? Ce să fie?» se întrebau toţi şi nu găseau răspunsul. Erau doi şerpi, să fi avut lungime pe puţin cît un sat mare, şi groşi, măcar ca zece butii puse una peste cealaltă. Vineţi la trup şi cu inele de aur pe grumaz. Altminteri şerpi de soi, se vedea bine.

Alunecă prin mare, se încolăcesc, se saltă şi se opresc la uşa împăratului. Mai bat din cozi, mai se sucesc şi încep să sîsîie, cu limbile azvîrlite afară, amîndoi deodată:

— Măria ta, ţi-aducem veste că în mările din asfinţitul lumii trăieşte acum balaurul Tauctis, cu pielea verde ca smaragdul şi cu trei capete, trei inimi şi trei gheare otrăvite. Măria ta, el e puternic fără seamăn şi ţi-ar fi bun urmaş pe scaunul de împărat al mărilor, cum eşti măria ta acum de gîrbov, dacă te-ai învoi să-i dai pe Heracleea de nevastă. Pentru că el, Tauctis, a văzut fata într-o oglindă fermecată ce-o are mama lui, Egeea vrăjitoarea. Şi nu mai poate fără ea. I-o dai sau nu i-o dai de bună voie?

Copila, care tocmai se ridicase de pe laviţa de aur, unde se hîrjonise pînă atuncea cu bunicul, auzind glasurile şerpilor, venise lîngă uşă să afle cine chemase pe împăratul aşa cu zor, aşa de dimineaţă.

Şi auzise tot. Păi credeţi voi şi singuri, că nu s-a înfiorat biata degeaba! Plîngea şi sughiţa de îi sălta cămaşa de pe dînsa; şi se cutremura de spaimă. Ce este de făcut? Ce se va face ea? Ce se va face Gheorghe? Cum or să scape de năpastă?

Da’ şi bunicul, cît era de gîrbov, nu s-a lăsat. A tuşit mai întîi să-şi dreagă glasul. S-a sumeţit cu fruntea către şerpii pe care îi ;ivea în faţă. A bătut cu toiagul în podeaua de porfiră şi a răspuns cu voce tare:

— De cînd cutează solii lui Tauctis să-mi tulbure şi locul de odihnă unde m-am tras? De cînd cutează un balaur să ceară pe o copilă a unui împărat atît de mare precum sînt eu? Pieriţi de-aici!...

Şerpii şi-au umflat guşile, mai-mai să se înnăbuşe în inelele de aur.

— Nu ne dai fata, împărate?

— Nici nu gîndesc! a ţipat bunicuţul.

Şi a mai lovit o dată cu toiagul, ca să-şi arate hotărîrea.

— Atunci stăpînul nostru te vesteşte, au bătut şerpii apa cu cozile, că s-ar putea să vie cu urgie.

— Numai să îndrăznească! a spus bunicul. Şi o să aibă coada retezată, şi ghearele ceva mai scurte, cînd s-o întoarce acasă... Aşa să-i duceţi veste.

— Aşa îi ducem!

Şerpii s-au înturnat şi, mînioşi peste măsură, au înotat spre miazăziuă; s-au căţărat pe pragul, care v-am spus că despărţea pe-atuncea marea noastră de celelalte mări; au trecut dincolo; s-au scufundat din nou în apă şi au pornit spre asfinţit.

Într-un palat din piatră cristalină şi argint îi aştepta Tauctis. Îi aştepta nerăbdător, că, să nu rîdeţi, era îndrăgostită dihania de moarte.

Ardea de nerăbdare să se însoare. Ce ziceţi voi de aşa poveste? Balaurul cu sînge rece şi îndrăgostit ca muritorii? Nu-i vorbă că la treaba asta îl îndemnase şi Egeea, bătrînă vrăjitoare, care poftea ca fiul său Tauctis să pună mîna pe prinţesă, dar şi pe întreaga împărăţie a mărilor.

Dar cînd a auzit Tauctis cum îi gonise împăratul pe şerpi, cînd a aflat şi ce cuvinte de hulă, de înfruntare le-a rostit, puteţi să credeţi că bine nu le-a fost acelora care pluteau pe mare!...

A început să urle; dar ce urlet! Şi s-a pornit să salte, să se zbată, să-şi muşte coada, că din mînie era atunci să şi-o înghită singur, să se izbească turbatul de păreţi, să clatine întreaga mare... Şi din această clătinare s-a tulburat şi vîntul. Şi s-a pornit furtuna. S-au scufundat corăbii. S-au înecat şi oameni. A fost prăpăd în lege!...

Cînd şi-a venit în fire, a dat poruncă şerpilor să plece iară şi să roadă cu dinţii, cum or şti ei, pragul ce despărţea o mare de alta. Pentru că el, Tauctis, cît era de puternic, avea şi un beteşug. Nu putea să trăiască decît în ape. Şi nu putea să treacă de acolo în altă mare, decît pe drum de ape, şi îi sta pragul în cale.

Numai că în vremea asta nici la palatul împăratului nu şedea nimeni cu mîinile în sîn. Chemase împăratul grămăticii, pusese să se aştearnă slove şi trimisese crainici cu zor mare spre toate apele. Avea bătrînul sfetnici, avea şi slujitori cu cinste şi credinţă, prin tot locul. Şi îi chema, să vie, să-l ajute într-o încercare atît de mare.

N-a trecut mult şi au început să se adune. Veneau, ehei, şiretlic mare, pe sub pămînt, prin firele de apă ce leagă mările între ele, cum se făceau în vremea de demult tunele pe sub pămînt, din beciuri şi din puţuri părăsite, de se legau şi pe uscat cetăţile cu anumite locuri.

Veneau, se adunau... Se pregăteau de bătălie. Mai puneţi voi acum la socoteală că poruncise pe ascuns bătrînul să se ridice şi o cetate pe uscat, pe un loc înalt, unde n-ar fi putut pătrunde Tauctis niciodată şi înţelegeţi dintr-o dată ce frămîntări erau pe atunci în mare.

Ziua aceea cînd s-a sfîrşit cetatea a fost pentru copilă cea mai tristă. Ea trebuia să plece în dimineaţa următoare din apă, să se ascundă între ziduri, să stea aşa, păzită bine de ostaşi vrednici, ce nu lăsau pe nimeni să se apropie.

Seara l-a întîlnit pe Gheorghe şi şi-au luat rămas bun. În piept avea o strîngere ciudată, parcă îi venea să plîngă, parcă îi venea să geamă. Gheorghe a mîngîiat-o încetinel pe mîna ei micuţă, subţirică, pe degetele moi şi albe.

Şi şi-au jurat credinţă pînă la moarte.

Fata a fost urcată în trăsurică ei de aur şi sidef, dusă la ţărm şi apoi în cetate. Cetatea a fost bine ferecată şi străjile aşezate la depărtare mare în jurul zidurilor. Nici şoarecele să nu poată trece, şi nici gînganie, nici pasăre să nu străbată pe acolo în zbor, nesăgetată.

Cînd s-a întors bătrînul de la cetate spre ţărm, să se cufunde în apă, i-a ieşit Gheorghe înainte.

— Măria ta, s-a rugat el, primeşte-mă în oastea împărătească. Vreau să-ţi ajut!...

Bunicul fetei l-a măsurat cu ochii pe Gheorghe de sus şi pînă jos.

— Te văd voinic, a zis bătrînul, şi nu mi-ar fi ruşine cu tine, flăcăule, dar tu eşti fiinţă muritoare şi n-ai să poţi lupta în apă... Mai bine du-te, cată-ţi de necazuri, şi noi l-om birui şi singuri pe Tauctis...

A stăruit băiatul, dar degeaba. Bunicul şi-a văzut de cale, că avea zor, îl aşteptau în apă oştirile de peşti, de raci şi alte vieţuitoare ale mării, cu suliţe, cu coifuri, mă rog, gătite ca de bătălie.

Dacă a văzut flăcăul una ca asta, ce s-a gîndit?

— Haide, şi m-oi lupta cu fiara şi fără voia împăratului.

S-a avîntat în barcă şi a pornit spre trecătoare, spre miazăziuă, să iasă în calea lui Tauctis.

A vîslit el, a tot vîslit. Şi în jurul său se întindea apa ca o pustie verde, mişcătoare, cu colăcei de spumă pe deasupra.

A tot vîslit, a tot vîslit, şi dintr-o dată a început tot cerul să se înnegureze. S-a înnegurat şi în jurul său.

«Măi ce-o mai fi şi asta ?>> şi-a zis el.

Cum a spus vorba asta a şi zărit prin beznă în faţa bărcii o luminiţă vie, jucăuşă, pe urmă alta. Erau doi ochi verzi, veninoşi. Sub ei s-a arătat o gură cu dinţi tăioşi şi o limbă ascuţită ca de şarpe.

— Vino cu mine, măi flăcău, a rostit gura. Să nu te rătăceşti prin întuneric.

— Hei, drăcie, şi-a zis Gheorghe. Nu e lucru curat...

S-a ridicat deodată în barcă cu vîsla prinsă în mînă zdravăn. Cînd a lovit parcă a căzut un trăznet. S-au risipit ochii cei veninoşi, limba, dinţii, şi toată negura...

S-a auzit atunci un hohot. Şi în jurul lui s-a răsfirat deodată o ceaţă albăstrie. Ceaţa s-a închegat sub chipul unei fiinţe uriaşe cu capul între nori, iar trupul pînă la mijloc în apă. Şi s-a ivit Nahado, duhul mării.

— Ha, ha, ha, ha!... rîdea Nahado. Bine ai făcut, pescarule, că ai lovit cu vîsla. Era - ce crezi? - Egeea, vrăjitoarea, mama lui Tauctis. Căta să-ţi ducă barca pe cale întoarsă...

Încă rîzînd, Nahado a mîngîiat flăcăul cu mîna lui uriaşă pe frunte şi pe umeri. Cum l-a atins Nahado pe Gheorghe cu mîna, a şi simţit flăcăul că prinde o putere deosebită.

Era vrăjită mîna lui Nahado, duhul pescarilor şi al mării.

Vîsla sălta acum în palma flăcăului ca pana, barca zbura ca pescăruşul peste valuri. Deasupra lui alergau norii ca nişte caiere de lînă destrămate şi aruncate în vînt.

— Îţi mulţumesc, Nahado, a strigat Gheorghe. Tu ştii că merg la luptă cu Tauctis şi nu mă laşi...

— Nu, nu te las, a sunat glasul lui Nahado ca un ecou peste întinsul mării, braţele tale acuma sînt vrăjite.

Flăcăul a izbit în apă mai cu putere vîsla. N-a mai izbit decît o dată, cel mult de două ori, că a ajuns la pragul dinspre miazăziuă.

La dreapta şi la stînga acelui prag erau pe vremea ceea doi munţi. Doi munţi de sare.

Gheorghe a tras barca la ţărm, în loc adăpostit, a dat în ea cu palma şi a prefăcut-o într-o stîncă. Pupă aceea s-a căţărat pe muntele din dreapta.

Privind în vale a văzut şerpii ce rodeau pragul, să-i facă drum de apă lui Tauctis.

Şi punînd mîna Gheorghe pe vîrful muntelui de sare l-a aruncat cu bubuit năpraznic deasupra pragului pe care îl rodeau şerpii. A smuls bucată cu bucată tot muntele de sare, l-a prăvălit deasupra trecătoarei.

Şerpii, care au fost prinşi sub bulgării de sare, vă închipuiţi că au fost striviţi ca o nimică. Şi s-a umplut tot locul de duhoare. Ceilalţi, cîţi s-au putut feri, au început să şuiere şi lunecînd prin ape către stăpînul lor, i-au dat de veste că Gheorghe astupă şi mai bine trecătoarea.

— Stăpîne, ţipau şerpii, năpraznă mare... Un munte a şi căzut. Altul stă gata să se prăvălească...

Iar Gheorghe, în vremea asta, sărise trecătoarea şi se urcase pe muntele celălalt.

Zburau bucăţile de sare, mari, cît e o colibă pescărească, parcă erau grăunţe de nisip. Şi pragul se înălţa, se înălţa, vă faceţi socoteala, aproape de mărimea celor doi munţi, puşi unul peste altul.

«Mai treci acum, Tauctis, îşi zicea Gheorghe, mai treci dacă îţi dă mîna.»

Şi arunca, şi arunca într-una bulgării de sare.

Apoi să vă mai spun, că auzind pescarii de pe coaste cum stă povestea cu Tauctis, că vine către marea noastră şi Gheorghe îi înalţă în cale pragul, s-au strîns şi ei cu toţii.

S-au strîns şi au pornit în grabă cu bărcile spre trecătoare.

— Să fim şi noi acolo, lîngă Gheorghe, dacă va începe lupta!... Îşi ziceau ei.

Tocmai atunci se apropia din asfinţit Tauctis şi cu şerpii săi la luptă. Veneau, cum spune cîntecul străbun:

«Ca o înnegurare,
Ca o înfricoşare,
Cu cozile greu lovind
Şi din boturi spumegînd...»

În fruntea tuturor venea însuşi balaurul cel verde ca smaragdul, ce urla şi spumega şi bătea apa cu coada:

— Aaaaa!... cîine de pescar. Iacă ţi se apropie moartea...

Şi în urma lui Tauctis veneau şerpii, mulţi ca nisipul mării, ce se urcau din apă pe uscat, se îndreptau către flăcăul nostru şi şuierau, zvîrlind pe boturi miazme otrăvite. Stau gata să-l încolăcească, să-l înghită.

Iar după ei venea Egeea, vrăjitoarea, cu chipul jumătate om şi jumătate fiară; plutind pe ape şi învăţîndu-l pe Tauctis ce să facă.

Dar tot atunci veneau din marea noastră şi împăratul cel bătrîn cu oastea; veneau, cum vă spusei mai adineauri, şi pescarii.

— Aşteaptă, Gheorghe, sîntem lîngă tine, l-au vestit pescarii.

— Cu bine, fraţilor, a răspuns Gheorghe. Aţi nimerit tocmai la timp. Să începem hora!...

Şerpii veneau tîrîş, suflînd văpăi, după porunca lui Tauctis şi după învăţul vrăjitoarei.

Lupta se vădea grea. Numai că nici pescarii nu erau de colo, să se înspăimînte aşa de grabă.

Au pus pe dată mîna pe cuţite. Fieştecare avea la brîu cuţite pescăreşti, întoarse. Şi sări, băiete, şerpilor în spate, aşa cam pe grumaz, unde nu pot dihăniile să se sucească lesne. Loveşte şi loveşte fără milă. Retează beregăţile umflate.

Şi ce curgeau din ele, doamne sfinte! Numai otravă clocotită, şi spume, şi duhori... Mai mare silă nu se poate...

Şi s-au luptat... Săreau alţi şerpi în ajutorul celor dintîi, dar îşi vedeau şi ei pe dată sfârşitul. Mai ales Gheorghe unde lovea, se cunoştea.

Au pierit mulţi voinici, acesta-i adevărul. Pescari voinici, în floarea vîrstei, unii aşteptaţi de mame, alţii de primei sau de soţii.

Dar lupta este luptă; ea nu cunoaşte nici răgazul şi nici mila. Şerpii au pierit cu toţii.

Atîta, dragii mei, că în focul luptei pescarii n-au băgat de seamă altă primejdie mai mare.

Balaurul, Tauctis, învăţat de Egeea, precum era şi el puternic, - şi drept vorbind, mult mai puternic decît Gheorghe şi decît toţi pescarii laolaltă - zmulgea la rîndul său bulgării din cei doi munţi de sare pe care îi prăvălise Gheorghe peste prag. Şi îi zvîrlea plin de mînie în marea noastră.

Cît s-au luptat voinicii, a sfărîmat balaurul şi pragul cu ghearele şi dinţii.

De atîta sare, cîtă aruncase în mare, s-a făcut apa ca o ocnă, de au început să piară vietăţile.

Şi aşa sufla balaurul pe cele trei gîtlejuri văpăi de foc, că în jurul lui clocotea apa, se topeau sarea şi pămîntul, şi ardea cerul.

Nu mai văzuse încă lumea o astfel de urgie. Ia vă gîndiţi, ardeau pînă şi norii cei străvezii, cu pară, şi purtau vîlvătaia prin văzduhuri.

Apoi, cînd a căzut şi pragul, a năvălit cu furie apa din asfinţit. Şi apele care veneau de acolo erau şi ele tot sărate.

Se năpusteau. Urla talazul, sau Tauctis, sau mama lui? Era tot una... Era un huiet şi o viitoare... Şi apele creşteau pe ţărmuri, înecau sate şi colibe.

Balaurul căzuse o dată cu pragul, cu apele sărate şi cu viitoarea, în marea noastră. Şi apoi era cumplit Tauctis, cu trupul lui uriaş acoperit de solzi ca nişte lăncii.

Marea se zbuciuma pînă în adîncuri.

Întîi s-a învîrtejit balaurul prin mare, odată, de-a lungul coastelor, urmat de mama lui Egeea, care ţipa:

— Sfărîmă orice aşezare de pescari, să nu rămînă nici un om cu viaţă!

Şi lasă că înecase şi apa care creştea - creştea mereu - aproape orice aşezare, dar se mai năpustea balaurul încă o dată, sfărîma tot şi arunca în apă.

Cînd a sfîrşit, s-a întors să nimicească pe împăratul şi pe pescarii care luptaseră cu şerpii.

Gheorghe l-a văzut de departe venind, pufnind văpaie, fierbînd în apa mării. S-a repezit din locul unde se luptase cu şerpii spre ţărmul mării şi a sărit pe stîncă. Stîncă s-a prefăcut în barcă. Pescarii, cîţi mai erau în viaţă, au sărit după dînsul. Flăcăul a pus mîna pe vîslă şi a vîrît-o în apă. Doar a lovit în apă de două ori şi a ajuns în faţa lui Tauctis. .

— Acesta este Gheorghe, care o apără pe Heracleea, a ţipat tare vrăjitoarea, şi care mi-a dat cu vîsla peste faţă.

— Acesta e?... a răcnit balaurul slobozind o duhneală înfierbîntată peste barcă.

— Acesta e!... Omoară-l!...

— L-am omorît, l-am ars, a urlat mamă-si în ureche balaurul cel verde.

Dar ce să vezi? Pîrjolul nu atinsese pe voinici; vraja lui Nahado, duhul mării, păzea şi barca şi pescarii.

— Nu i-ai ucis? De ce? ţipa Egeea. Poate că îi apără Nahado...

— Lasă că îi voi trimite la el, a răspuns fiara. Şi a suflat asupra mării. Apa s-a despicat ca ruptă în două. Şi barca a căzut între doi munţi înalţi de apă. Deasupra ei s-au prăvălit talazuri grele ca de piatră, i-au îngropat ca într-un mormînt.

— Cu unii am terminat!... a răgit fiara. Mai am şi răfuiala cu împăratul.

Şi a fulgerat prin apă către oştirea adunată. A început lupta.

Bunicul Heracleei a făcut semn şi trîmbiţe de aramă au sunat, chemînd la bătălie pe toată vietatea din apă. Şi chiar el, cît era de bătrîn, îşi adusese parcă aminte de tinereţe. Călare pe un peşte mare, cu paloşul împărătesc în dreapta, cu o suliţă de aur în stînga, se avînta la luptă ca un flăcău.

Era cînd sus deasupra valurilor, cînd jos pe fundul mării, cu barba colilie fluturînd şi se lupta neobosit cu fiara.

Nu mai vă spun că toate vietăţile din mare se repeziseră asupra lui Tauctis. Peştii îl muşcau cu sete, racii i se vîrau în cei trei ochi, i se agăţau cu cleştele de gheare. Şi fiecare lupta precum putea, zgîriindu-1, înţepîndu-l sau muşcîndu-l pe balaur, în timp ce vrăjitoarea îl învăţa:

— Sări mai la dreapta, Tauctis, repezi-te înainte... Ia vezi că vine împăratul cu paloşul deasupra.

Şi tot astfel...

S-au luptat ei aşa cu îndîrjire o vreme. Cîtă? Nu ştiu, pentru că ui ceasurile acelea nu a avut nimeni vreo leacă de răgaz ca s-o măsoare. Dar tot luptîndu-se aşa, s-au tras oştenii împăratului tot mai Înapoi. Una, că şi împăratului îi slăbea mîna, alta, că şi oştenii se tot împuţinau la număr, abia de mai ţineau piept fiarei.

S-au tras pînă au ajuns la porţile palatului.

Aci, v-o spun cu înfiorare, l-a prins pe negîndite Tauctis pe împăratul şi l-a strivit între cele trei gheare ale sale, l-a făcut zob. I-a smuls coroana de pe pletele lui albe, punîndu-şi-o pe frunte sieşi, pe capul său din mijloc.

Cînd l-au văzut oştenii, cîţi mai erau cu viaţă, purtînd coroana Împărătească şi pe bunicul Heracleei zăcînd ucis şi azvîrlit ca o nimică pe o lespede din fundul apei, şi-au pierdut toată bruma de curaj ce o mai aveau.

Au dat bir cu fugiţii: ţipînd, gemînd, şi s-au ascuns în colţurile cele mai tainice ale mării.

Balaurul şi cu Egeea au intrat în palat şi s-au urcat pe tron, cerînd să li se facă închinăciune de către toţi supuşii mării.

— Să fie adusă acuma Heracleea, a poruncit Tauctis, după ce toţi supuşii mării s-au închinat, să-şi plece fruntea sa cea mîndră ici pe trepte şi să se roage în genunchi şi cu smerenie să-mi fie roabă şi soţie!... Aţi înţeles?

— Am înţeles, au răspuns slujitorii care erau în preajmă, tremurînd toţi cu mare spaimă, dar fata este dusă de împăratul încă din timp, într-o cetate ferecată, ştiindu-se că tu nu poţi urca pe ţărmuri, că nu poţi vieţui decît în apă...

— Ce-aţi spus?... Ce-aţi spus? urla Tauctis. Copila a fost dusă în locuri unde nu pot să mă urc eu pe ţărmuri?

Şi aşa urla Tauctis, mai tare, mai cumplit, încît credeai că bolta cerească o să se rupă din băieri, că apa din adîncuri, săltîndu-se cu furie, acuşi o să se verse peste întreaga lume.

Cînd a zdropşit apoi o dată sub gheare pe slujitorii ce-i aduseseră o veste ca aceasta, i-a făcut fărîmiţe în unda tulburată. Nu a lăsat dintre aceştia cu viaţă decît pe unul.

Şi pe acela l-a întrebat Egeea:

— De ţii cît de puţin la tine şi la copiii pe care îi fi avînd, să spui unde a ascuns bătrînul, împăratul, nişte bobiţe fermecate din suc de chihlimbar, care sînt dăruite de Nahado. Eu ştiu de ele dintr-o vrajă. Numai să ne spui iute...

— Nişte bobiţe pe care de le înghite oarecine poate ca să trăiască şi aici în apa mării, şi pe uscat?...

— Acelea!... a mai rînjit Egeea.

— De mă lăsaţi cu viaţă, a răspuns slujitorul, am să destăinui locul unde au fost ascunse.

— Arată-mi-l îndată! a poruncit Egeea.

Şi bietul, slujitorul, temîndu-se de moarte, a dus pe vrăjitoare în sala de ospeţe. Aici erau ascunse bobiţele în cupa din care bea împăratul la zi de sărbătoare. Şi cupa îngropată sub lespezi de porfiră, ce nu puteau fi însă date în lături, de nu rosteai o vorbă pe care nu o ştia decît doar împăratul.

S-a apucat pe dată Egeea de vrăjit.

Şi a vrăjit, a tot vrăjit. Era isteaţă tare Egeea. Pe cît era de rea, pe atît ştia de multe. A tot vrăjit pînă ce lespezile de porfiră s-au dat în lături, lăsînd să se vadă cupa.

— Pentru că n-ai spus taina de la început, a hîrîit Egeea spre slujitor, vei ispăşi cu moartea. Nu-mi ţin făgăduiala ca să te iert!...

Şi pînă să apuce acesta să mai rostească vreun cuvînt, l-a îngropat sub lespezi. A răsturnat în palmă bobiţele cu farmec şi a alergat cu ele la Tauctis.

Tauctis le-a înghiţit.

Şi căpătînd din clipa aceea puterea de a vieţui în apă ca şi pe uscat, balaurul s-a repezit ca un vîrtej pe ţărmurile năpădite de apa care curgea necontenit din marea mai înaltă, piină de sărătură, din asfinţit.

S-a urcat pe înălţimea unde era cetatea şi doborînd străjerii, sfărîmînd porţile de aramă, a prins pe Heracleea în gheare.

Şi aşa, cu fata mai mult moartă decît vie, s-a înturnat sub ape. A poruncit pe dată altor slugi, ce rămăseseră cu viaţă prin aripile depărtate ale palatului, să pregătească un pat de marmură trandafirie, să se orînduiască totul pentru nuntă.

Egeea, pe de altă parte, ca nu cumva să se întîmple vreo şotie, să scape fata chiar în ajunul nunţii, şi să păţească feciorul său ruşinea, a înlănţuit-o pe copilă pe patul ei de nuntă. Şi nu că a înlănţuit-o; a şi legat-o de asemeni printr-o vrajă, să nu poată ieşi din lanţuri decît cu voia ei, a vrăjitoarei.

Numai că în acest timp duhul Nahado îi luase pe voinici sub ocrotire. Şi Gheorghe, cu pescarii, căzînd în apa mării, li s-a părut că au fost prinşi sub o aripă. Erau însă sub palma lui făcută căuş pe fundul mării.

— Aicea nu vă mai poate ajunge furia lui Tauctis, a glăsuit Nahado.

— Stăpîne, a răspuns Gheorghe. Eu nu cer îndurare pentru mine. Ci vreau numai să ştiu ce s-a întîmplat cu draga mea, cu Heracleea?

— Fapta cea rea, ca şi cea bună, cer răsplată, a tunat duhul mării. Arată-mi însă, Gheorghe, unde poate fi omul ce va împlini răsplata cuvenită?

— Iacă-l aici... Eu sînt! a rostit Gheorghe. Spune-mi de ce e vorba!...

Duhul a povestit toată întîmplarea, cum a ucis Tauctis pe împăratul; cum dobîndind Egeea bobiţele cu farmec, feciorul ei a izbîndit să ajungă pe uscat şi să răpească pe Heracleea, din cetate, iar vrăjitoarea o ţine cuprinsă în lanţuri, şi sub vrajă, pe patul ei de nuntă.

Gheorghe a ascultat povestea cu capul prins în pumni, pe urmă și-a ridicat fruntea, strigînd către Nahado:

— Duh înţelept şi duh puternic, nu cunoşti tu vreo taină, să pot lupta sub ape? Nu mai ai tu asemenea bobiţe?

— Asemenea bobiţe nu mai am, a dat răspuns Nahado, cu mîhnire. Le-am dăruit de mult pe toate. Povestea lor nu ţi-o voi spune. Dar încă mai cunosc o taină. Şi pot să-ţi dau puterea pentru trei zile să vieţuieşti în apă, ca şi pe uscat. Numai că la sfîrşitul acestor trei zile ar trebui să mori... Aşa e vraja...

— Mor bucuros, dacă acesta este preţul. Numai să-i pedepsesc cum se cuvine şi pe balaur şi pe vrăjitoare, şi să o scap din gheara lor pe Heracleea...

— O vei scăpa, a rostit duhul cu glas adînc.

— Şi noi, au întrebat pescarii ceilalţi, noi cum vom ajuta în luptă?

— Pe voi am să vă urc pe ţărmuri, a zis duhul, să aşteptaţi cu arma în mînă pînă ce se iveşte fiara. Atuncea s-o loviţi...

— Aşa vom face!... au răspuns pescarii.

Nahado a ridicat atuncea palma în sus şi toţi pescarii s-au văzut deasupra apei. Au înotat prin trîmbele de valuri şi au ajuns pînă la ţărmuri.

Au căutat urmele de sate, sau colibe. Nu mai era nimic. Pe dîmb, în faţa lor, era cetatea unde stătuse adăpostită Heracleea. Era pustie, arsă, fără pază, cu zidurile sfărîmate şi cu oştenii morţi în preajmă.

A mai făcut un semn Nahado bolborosind nişte cuvinte, şi Gheorghe a văzut în faţa lui o scară. A coborît-o şi a ajuns deodată sub o boltă, unde un moş bătea pe nicovală cu un baros cît toate zilele de mare.

— Bine ai venit, a zis moşneagul. Eu sînt duhul pămîntului. Te-a trimes frate-meu, Nahado, mi se pare...

Şi pînă să apuce Gheorghe să spună o vorbuliţă, moşul ridică un paloş ce tocmai îl bătea în roiuri de scîntei şi i-l întinde:

— Na, să loveşti cu sete pe Tauctis! Numai trei zile ai de luptă...

Pe urmă bătu o dată cu palma în nicovală.

Şi nicovala se preschimbă într-un cal mîndru, alb ca neaua, cu frîu şi cu zăbală de argint, cu pene zburătoare la picioare.

— Haide, voinice, încalecă pe mine, şi să pornim, grăieşte calul.

Gheorghe se saltă în scări. Se pleacă duhului de mijloc, şi mulţumindu-i cum se cade, după datini, trage de frîu. Calul porneşte. Şi iese din pămînt într-o clipită; ba se înalţă pînă la ceruri.

Paşte un imaş întreg cu stele. Soarbe un iezer ce era acolo cu apă limpede şi lină. Face un salt şi ajunge în lună.

Acolo îi ieşi în cale un alt moşneag.

— Bine venişi, măi voinicele, zise şi-acesta. Te-au trimes fraţii mei, cum mi se pare. Eu sînt duhul stăpîn al lunii, al soarelui şi al focului. Şi vreau să te călesc oleacă. Să prinzi ceva putere... Ia treci prin focul ce se vede în zare!

Şi în zări văzu flăcăul un foc care ardea în vîlvătaie, cu limbi încolăcite de flăcări roşii şi albastre.

Trase de frîu, sări plin de curaj în flăcări şi dintr-o dată îşi dete seama că a crescut în el mai mult puterea.

Atunci înălţă paloşul de luptă. Ca trăznetul tăie cu calul său văzduhul; se cufundă în apa mării; ajunse la palat şi iacătă îi ieşi înainte vrăjitoarea.

— Prefă-te într-un şarpe, îl ursi iazma.

Dar vrăjile Egeei nu mai aveau putere.

Izbeşte voinicelul cu paloşul şi îi retează capul.

Destule rele făcuse pînă atuncea!...

Şi capul vrăjitoarei zboară, vîjjj... spre miazăziuă, pînă la locul unde era pragul ce despărţea odinioară marea noastră de mările din asfinţit. Trece şi de strîmtoare, saltă pe un tăpşan; se înfige într-un ţăpoi şi stă acolo pentru totdeauna.

Balaurul cînd află ce se întîmplă, că maica lui s-a dus pe ceea lume, ţîşneşte afară în grabă. Şi se repede spre băiat duhnind asupra lui vîrtejuri de foc şi de pucioasă, valuri înfierbîntate de catran, potop de smoală clocotită.

Dar Gheorghe îi vîră paloşul în beregată, o dată, de trei ori, mereu; sare cu calul sprinten printre ghearele ce se întind să-l prindă, să-l strîngă bine, să-l strivească. Loveşte şi loveşte fără teamă, şi spintecă pe îndîrjitul de Tauctis, ba ici, ba colo, ba în tot locul. Văzînd că nu este de glumă cu flăcăul, balaurul încearcă s-o zbughească; să scape numai cu ruşinea.

Fuge, ţipînd ca vulpea cînd e încolţită, în sus pe apa Dunării. Dar iată că în cale îi ies pescarii cu pietre grele şi cuţite. Sare din nou în apă, se tîrăşte prin tină. Cînd e aproape să-l ajungă Gheorghe, o coteşte.

Aleargă şi coteşte, făcînd un braţ nou Dunării spre mare. Şi Gheorghe în urma lui îl tot loveşte cu paloşul.

Se aruncă iar în mare, încearcă să se urce din nou pe ţărm... Şi aici îl ajunge bine Gheorghe cu calul şi îl zdrobeşte sub copite.

— Iartă-mă, Gheorghe, geme balaurul cu prefăcătorie, şi m-oi căi de toate relele făcute, m-oi pustnici, mi-oi ridica aci chilie şi am să trăiesc numai în post şi rugăciune cîte zile oi avea...

— Ai să trăieşti, rosteşte Gheorghe, să te căieşti, dar de chilie să-ţi am chiar eu de grijă...

Zicînd aşa ridică iar paloşul, îi taie două capete din trei, coada şi ghearele. Îl leagă bine, bine în lanţuri, şi-l trage după el în fundul mării.

Sapă o groapă adîncă, adîncă, jos, sub ape şi îl azvîrle acolo. Şi după ce îl cetluieşte de o stîncă ce se ivise în fundul gropii, îl mai loveşte încă o dată cu paloşul în ţeastă şi îi spune:

— Aci ai să rămîi înlănţuită, fiară rea şi turbată; iar apa, ce ai sărat-o tu însuţi aşa tare, nu va lăsă să ţi se lecuiască rănile la gheare şi grumazuri... Şi aşa vei sta sub chinul veşnic, cît o să fie lumea, marea şi pămîntul...

Şi fiindcă se înţelege bine, îi ardea sufletul lui Gheorghe de dorul Heracleei sale, lasă balaurul în groapă... Pleacă, fugind cu calul în galop către palate...

Bate la porţi. Nu îi răspunde nimeni, nimeni... Mai bate o dată... Iar tăcere. Tăcere grea ca de mormînt.

Timp mult nu mai avea. Cele trei zile sorocite de Nahado erau aproape pe trecute. Şi nu avea flăcăul altă dorinţă decît să zmulgă lanţurile Heracleei. Putea apoi să piară el în bună pace.

Împinge dară poarta cu putere. Deschide. Găseşte numai slugi plecate - puţine, cîte scăpaseră nevătămate de sub urgia lui Tauctis, îngenuncheate, plîngînd cu jale mare.

Deschide apoi şi uşa încăperii în care era fata legată, şi ce să vezi ?

Ca să înţelegeţi însă ce urmează, va trebui să spun că în vremea cît balaurul lupta la porţile palatului cu Gheorghe, fata s-a zbuciumat, a plîns şi s-a rugat de toţi din preajmă să îi rupă lanţurile şi să ajungă astfel lîngă Gheorghe.

Dar n-au putut, că vă spusesem mai înainte: nu doară că închingase Egeea pe copilă, dar o vrăjise astfel ca nimeni, în afară de ea Însăşi, să nu o poată dezlega.

Şi atunci, plîngînd, plîngînd cu deznădejde, geamătul ei l-a auzit Nahado, duhul mării.

Nici el nu mai avea însă de astă dată putere s-o dezlege.

Şi aflînd copila de la dînsul că Gheorghe o să-l biruiască pe balaur, ilar îşi va pierde viaţa în trei zile, a început să plîngă, să suspine şi mai tare. Şi l-a rugat pe duhul mării de nu ştie vreo altă vrajă, cu care ar putea să scape şi zilele lui Gheorghe.

— Ba ştiu, a spus Nahado, că vrăjile sînt multe... Dar ca să scape Gheorghe, ar trebui să împietrească un trup nevinovat... Şi e destulă jertfă şi durere, şi aşa...

— Ba nu, a plîns copila. Jertfa iubirii nu e prea mare niciodată, Nahado... Şi rogu-te împietreşte-mă pe mine, ca să trăiască Gheorghe, iubitul meu...

Duhul s-a făcut umbră, şoptind cîteva vorbe, suflînd o dată peste trupul legat în lanţuri al copilei... Şi... doamne!... Lucru nemaivăzut... Fata s-a prefăcut în piatră. Tocmai atunci intrase şi Gheorghe.

Iubita lui, copila pentru care luptase, frumoasa Heracleea, nu mai era decît o piatră. Şi chiar piatra aceea tot mai era legată de patul ei de marmură trandafirie.

S-a repezit sărmanul Gheorghe asupra ei s-o îmbrăţişeze. Şi buzele ei tot mai aveau încă puţină frăgezime şi căldură.

Şi s-a izbit cu capul greu de lespezi, a plîns şi s-a zbătut.

Şi s-a rugat de duhul Nahado să-l lase şi pe el în fundul mării pentru totdeauna, să nu se mai despartă de Heracleea.

Duhul suflînd însă şi asupra palatului, l-a prefăcut în abur, şi Gheorghe s-a văzut pe ţărmuri.

— Nu, duhule, a strigat flăcăul, chiar dacă trebuie să-mi pierd viaţa, rămîn sub valuri, lîngă Heracleea.

Şi a vrut să se arunce în valuri.

— Rămîi aici, i-a spus Nahado. Pe draga ta o voi aduce eu la faţa apei...

Şi a mai făcut un semn asupra mării, şi dintr-o dată s-a ivit din ape un pat de marmură trandafirie pe care îşi dormea somnul Heracleea.

— Şi acum, a urmat duhul, mai află că prin jertfa fetei tu îţi vei păstra nu numai viaţa; îţi rămîn şi paloşul de foc şi calul sub mîna ta...

Calul, care era alături, a nechezat în acea clipă; şi paloşul a tresărit la mijlocul băiatului.

— Mai sînt balauri, mai sînt şerpi; mai sînt copile ce îşi vor pierde viaţa sub gheara lor. Şi tu poţi, Gheorghe, să aduci dreptate în lume... Porneşte!...

— Voi porni!

A îmbrăţişat Gheorghe încă o dată pe Heracleea lui cu trup de piatră, i-a sărutat buzele reci şi mute. Şi ea zîmbea, şi parcă era vie.

— Adio, draga mea, a spus încă o dată Gheorghe şi, încălecînd pe calul său cu aripi la picioare, a tras de frîu.

Şi a colindat flăcăul toată lumea, a prăpădit balaur cu balaur, din toate mările, pe ţărmuri, prin oraşe.

Unde afla că e vreun şarpe mare, sau vreun balaur, care pîndeşte o copilă, sau cere de la oameni jertfă, se repezea ca vîntul şi ca gîndul şi îl pedepsea în scînteieri de paloş.

Şi apoi se povesteşte că astfel s-a dus vestea despre Gheorghe, şi vitejia lui, că unii dintre oameni l-au numit: «Sfîntul Gheorghe».

Tîrziu, bătrîn, cînd a simţit că i se-apropie ceasul, Gheorghe s-a întors. Şi s-a culcat pe ţărmul mării cu paloşul şi calul lîngă dînsul, cu ochii către Heracleea. A aruncat o floare în apă, cea mai frumoasă floare pe care o culesese el pentru dînsa. Şi-a glăsuit aşa:

Se-apropie noaptea ca un văl de umbră,
Arunc spre tine, draga mea, o floare-n apă
Şi floarea saltă-ncet pe valuri,
Iar inima mi-e sfîşiată de durere
Ca-n prima zi, ca-n primul ceas,
Iubită, preaiubită Heracleea!

Aşa a spus şi a închis ochii...

Iar unii spun că, în acea clipă, chipul frumos al fetei era brăzdat de lacrimi.

Acestea însă, dragii mei, s-au petrecut demult; cine mai ştie de or li fost întocmai, aşa cum le spun eu...

De vă suiţi însă şi acuma pe dealurile Beştepe, vedeţi în vale lacul Razelm, care era pe-atunci un sîn de mare. Şi în apa lui e insula Popina, cum îi spun oamenii. Şi insula nu este decît un pat de marmură trandafirie, pe care îşi doarme şi acuma somnul Heracleea.

Pe ţărmul dimpotrivă doarme Gheorghe şi calul este lîngă el. Iar între ei, pe apă, e o floare de piatră. E floarea azvârlită de Gheorghe în ultima clipită.

Şi tot de-acolo, de pe Beştepe, se vede bine şi cetatea Heracleea, arsă şi ruinată de Tauctis; se vede apoi braţul Sfântul Gheorghe, pe unde a fugărit flăcăul pe balaur, lăsînd dîră de apă.

Se vede totul ca într-o carte...

Iar jos, în mare, stă Tauctis, balaurul înlănţuit de Gheorghe. Cînd rănile îl ustură prea tare, arse de sarea prăvălită de el însuşi în apele întinse ale mării, balaurul se zbuciumă şi urlă. Din gâtlej suflă flăcări și pucioasă. Scînteile se văd lucind pe apă.

Atunci marea se clatină şi saltă din adîncuri, rînjind cu colţii ascuțiți ai stîncilor către corăbii. Vîntul, trezit din somn, întinde aripi. Zboară şi el deasupra apei.

Oamenii spun că e furtună...

Şi uneori corăbiile se sfărîmă în clocotul năprasnic.

Aceasta este însă, dragii mei, osînda dată lui Tauctis de Gheorghe, preaviteazul lumii... Balaurul mai trebuie să ispăşească... Şi altminteri încă nu se poate!...

Oraşul scufundat

Aş vrea acum să-mi spuneţi fără înconjur, dacă aţi fost vreodată la ţărmul mării pe vreme de furtună? Şi aţi văzut că valurile poartă cîteodată bănuţi de aur, pietre scumpe?

Dar v-aţi gîndit de unde sînt?

Nu. Nu sînt din corăbii sfărîmate, nici aruncate de vreun bogătaş. Sînt din oraşul care a fost odată aici pe coastă.

Era un oraş mîndru şi plin de bogăţie. Cel puţin templul care se înălţa în mijlocul oraşului nu mai avea asemănare în toată lumea. Avea nişte coloane albe, drepte, şi o sală mare, podită toată în marmură albăstrie. În fundul sălii se afla zeul la care se închina întreg oraşul; zeul negoţului, cioplit de o mînă meşteră din fildeş.

Zeul era urcat pe un soclu de aramă şi înaintea lui se aduceau în zorii zilei jertfe. Cînd sîngele începea să curgă sub cuţite, cînd preoţii aprindeau focul şi fumul ce plutea alene prin văzduh se apropia de chipul zeului, în ochii lui sclipeau deodată nişte lumini de tot ciudate.

— Vedeţi? Zeul e mulţumit de jertfa noastră, spuneau unii către ceilalţi neguţători şi fiecare se îndrepta spre casă cu voioşie, glumind, rîzînd, gîndindu-se că viaţa e frumoasă şi că negoţul lor va merge tot mai bine sub ocrotirea zeului.

N-aş vrea însă cumva să credeţi că oamenii ce locuiau acest oraş făceau negoţ numai cu stofe, cu încălţări, sau cu podoabe. Nu. Ei făceau adeseori şi tîlhărie, pentru că zeul însuşi era de fapt zeul negoţului şi al tîlhăriei. De aceea nici nu se dădeau în lături ca să răpească de prin ţară băieţi şi fete, pe care îi vindeau apoi ca sclavi în tîrguri care se făceau anume.

Erau însă ce-i drept, neguţătorii aceştia, bărbaţi viteji, ştiau să lupte bine şi nu se înfricoşau de moarte niciodată. Dar totodată mai iubeau nespus petrecerile, cîntul, vinul şi orice fel de desfătare.

Cel mai viteaz din tot oraşul, cel mai frumos şi mai isteţ, cel ce iubea mai mult petrecerea, era chiar regele. Se numea Solon. La danţ, la cîntec şi beţie, nimeni nu îl întrecea. I-adevărat, de ce n-aş spune-o, că nici la luptă!...

În zori, cînd sunau trîmbiţele de chemare, Solon se azvîrlea în valurile mării cu trupul gol şi risipindu-şi moliciunea nopţii, încăleca pe un cal sălbatic, cu toţi neguţătorii după dînsul. Şi ca furtuna străbatea de-a lungul şi de-a latul prin toată ţara.

Cîte o bătrînă îi cădea înainte şi se ruga cu lacrimi pentru flăcăul său, toiag la bătrîneţe; cîte un tată se arunca în tină cu umilinţă, cerîndu-i îndurare pentru copila lui, crin alb, neîntinat, şi mîngîiere ultimelor zile.

Dar Solon era tare, cu inima de piatră, nu se îndupleca. Şi poruncea să fie luaţi băieţii şi fetele, legaţi în ştreanguri; iar sclavii aduşi de dînsul îmbogăţeau oraşul.

Sub mîna lui oraşul se mărise ca într-o poveste. Era plin de clădiri și de terase pe malul mării, plin de statui şi plin de avuţie. Fiece om avea la el acasă, pre cît se spune, cîte o hazna regească, unde aduna îutr-una comori de aur, stofe de preţ şi giuvaeruri, şi lucrurile cele unii alese de pe lume.

Nimeni nu avea însă atîta bogăţie cîtă adunase Solon. Palatul lui fusese clădit chiar lîngă templu din ambră şi din alabastru, bătut In întregime în diamante. Grădinile ce înconjurau palatul aveau flori rare şi alei podite pe de-a rîndul cu ametiste şi safire. Fîntînile cure ţîşneau ba ici, ba colo cerneau pînze de apă răcoroase în havuzuri. Şi sclave, cele mai frumoase sclave, cîntau şi îl desfătau pe Solon fără de preget.

Pe înserate îşi punea regele o haină liliachie de mătase peste armură şi începea să dănţuiască în fruntea cetelor de tineri veseli şi ameţiţi, purtîndu-şi fruntea încununată cu foi de viţă.

Poruncea apoi să se tragă barca la ţărm. Se aşeza între făclii aprinse, pe un jilţ scump, din lemn de cedru, şi lua în mînă lira.

Sclavii vîsleau cu plescăit domol în valuri şi purtau barca către largul mării, iar regele cădea atuncea în tristeţe. Mîngîia coardele întinse ale lirei şi începea să cînte aşa:

De ce am rămas deodată atît de singur?
Unde-mi sînt prietenii, unde mi-e veselia?

Inima mea i-o frunză veştejită,
Zmulsă dintr-un copac de vîntul toamnei
Şi azvîrlită în apa mării.
Valuri albastre o iau, o poartă,
O duc în larg sau o izbesc de pietre.
Valuri albastre se sfărîmă
De ţărmul sur de piatră al cetăţii
Şi cad apoi cu sunete mîhnite.
Curînd, curînd, va veni iarna,
Durerea mea se va preface-n gheaţă,
Suspinul meu pe buze-mi se va stinge...

Mai răsuna o dată un acord din liră şi regele tăcea, privind în zare la apa ce purta parcă pe creste buchete mari şi albe de liliac.

Acei care erau în clipele acelea cu regele în barcă uitau să mai apropie de buze ulcioarele cu vin. Îşi ştergeau lacrimile pe furiş, pentru că glasul lui era ca mierea, ca vîntul cald al înserării, ce poartă pe aripa-i străvezie mirezme grele şi tulburătoare.

Cînd lăsa lira jos, prietenii ce erau alături de el, în barcă, îl întrebau:

— De ce este în glasul tău, acum, o, rege, atîta tainică întristare ? Nu ţi-a dat zeul nostru avuţie, putere peste atîţia oameni ? Ţi-a dat tot ce pofteşti!...

— Mi-a dat ce a vrut, răspundea Solon, aur, tărie, desfătare; în schimb mi-a luat ce este mai de preţ: puterea de a iubi. Voi ştiţi prea bine că eu nu pot iubi pe nimeni... Inima mea e rece şi pustie. De ce oricine poate să iubească şi eu nu pot?

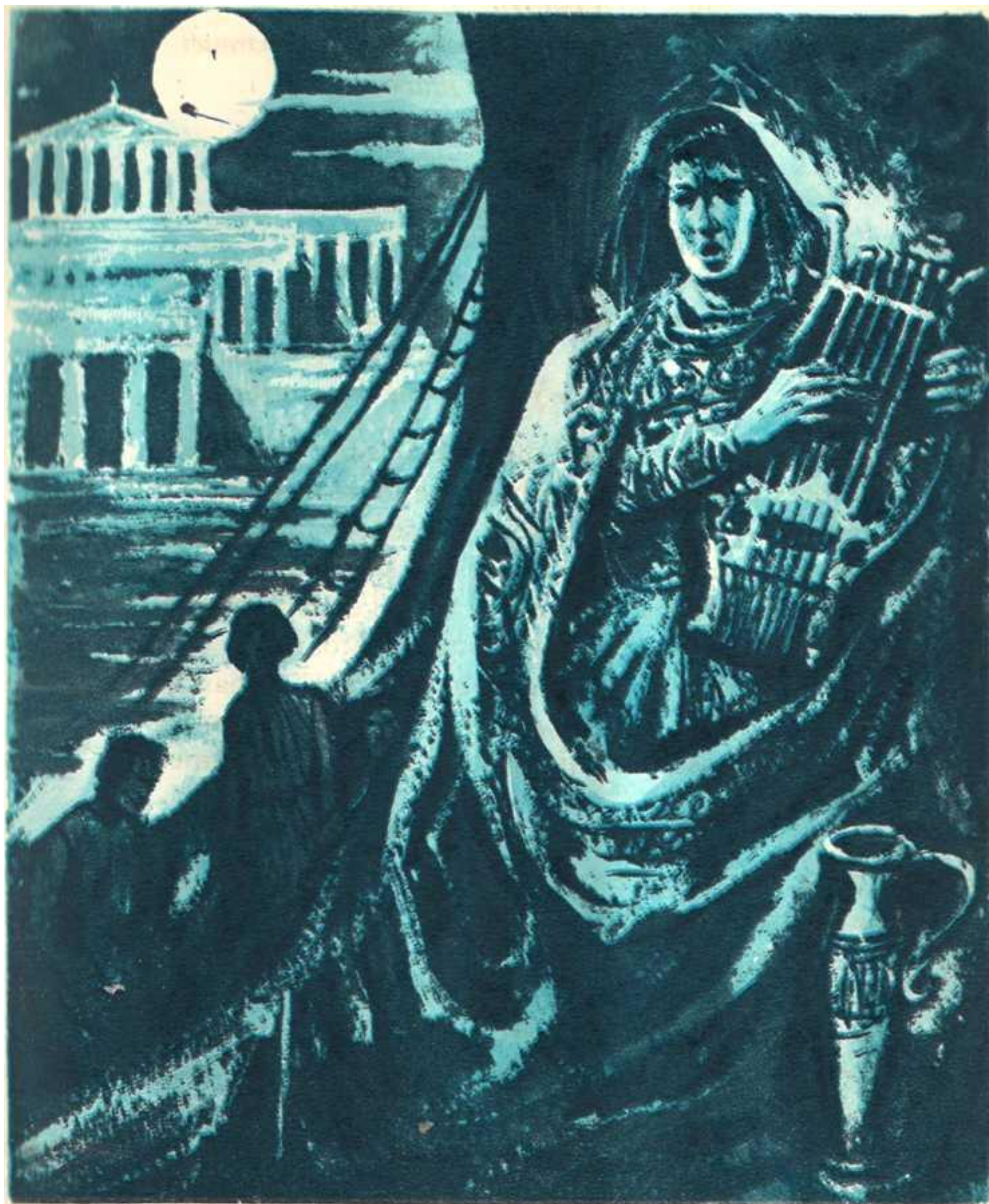
— Pentru că tu eşti rege. Zeul tocmai de aceea ţi-a dat o inimă de piatră, mai grăiau cei din barcă. O inimă aşa cum are el însuşi...

— Poate aşa să fie, glăsuia regele la urmă. Inima zeului din templu este şi ea de piatră...

Şi întorcîndu-se acasă în acea zi, regele a pornit spre templu. S-a prosternat în faţa zeului, punînd să se aducă jertfe îmbelşugate. Şi s-a rugat.

— Mărite zeu... Eu ţi-am slujit întotdeauna cu credinţă. N-am luat în seamă mila, nici cinstea, omenia... Din avuţia dobîndită ţi-am ridicat apoi un templu ce nu mai are asemănare. Voi face şi mai mult... Tot ce-ţi va fi porunca...

Buzele reci şi răutăcioase de fildeş ale zeului, ce nu grăiseră vreodată pînă atuncea, au tresărit.

— Ce îmi ceri în schimb?...

— Să am şi eu în piept scînteia învîlvorată a dragostei... Atît îţi cer.

— Nebun eşti, Solon!... a spus zeul. Inima ta este de piatră. Tu eşti făcut să fii un rege mare, să îmi slujeşti doar mie şi aurului...

— Lasă-mă să cunosc şi eu măcar o noapte ce e iubirea, s-a rugat Solon, şi îţi voi jertfi, pe urmă, zeule, tot ce doreşti...

— Atunci ascultă, a rostit zeul, mă învoiesc. Şi cu puterea mea am să-ţi aprind numai o dată inima ta de piatră, din asfinţit şi pînă în zori de ziuă. Te voi lăsa să îndrăgeşti şi tu o fată...

— Mă vei lăsa? O noapte?... s-a veselit regele Solon. Îţi mulţumesc... Cere-mi acuma preţul... Poate să fie preţul cel mai mare... Plătesc voios.

— Preţul este acesta, a grăit zeul: cînd raza cea dintîi de soare va străluci deasupra mării, tu însuţi vei aduce de plete, ca jertfă pe altarul meu, copila pe care ai îndrăgit-o...

— Chiar eu va trebui să aduc jertfa?

— Da. Tu. Şi sîngele ei roşu, fierbinte, cînd o să curgă pe lespezile acestea de marmură, inima ta de rege se va împietri mai tare, oraşul tău va creşte, gloria mea la fel... Şi eu am să fiu zeul la care o să se închine în veacuri toţi care sînt puternici, isteţi, necruţători... Acesta este preţul...

— Nu îmi ceri prea mult?

— Dar tu? Nu îmi ceri ce nu se cade să aibă un rege? Dragoste şi simţire... Ţi le dau pentru o noapte, cerîndu-ţi în schimb preţul... Plăteşti sau nu?...

— Plătesc!... a grăit Solon.

Deodată, dinspre mare,stîrnindu-se un vînt, cu toate că văzduhul fusese pînă atuncea liniştit, s-a auzit un geamăt. O undă de vînt rece a răbufnit şi în templu, izbind faţa lui Solon. Şi zeul a întins mîna către el, rînjind uscat şi rău ca o sălbăticiune ce sta gata să muşte...

— Manga!... a rostit el şi buzele-i de fildeş s-au strîns ca mai înainte.

A rămas nemişcat.

Şi apoi, mai am a povesti, că tot în acea vreme hălăduiau aicea, prin ape, şi nişte zîne, care de care mai gingaşe şi mai frumoase. Toate surori. Iar una dintre ele, cea mai mică, şi aş îndrăzni a zice chiar cea mai dulce şi mai frumoasă, se numea Manga.

Copila aceasta îl văzuse adeseori pe Solon plimbîndu-se cu barca lui luminată de făclii pe ape, în amurguri, cîntînd cu lira în mînă. Şi o mişcase cu viersul lui.

Cînd auzea gingaşa Manga pe rege cîntînd cu întristare:

Inima mea i-o frunză veştejită,
Zmulsă dintr-un copac de vîntul toamnei

Şi azvîrlită în apa mării,
Valuri albastre o iau, o poartă,
O *duc în larg, sau o izbesc de pietre...*

simţea că sufletul i se sfîşie şi ar fi vrut să vină la dînsul, să îl mîngîie, să îi aline suferinţa care îl rodea. Zîna cea mică îşi lua atunci surorile de mînă şi împreună pluteau prin valuri, însoţind barca, ascultînd cîntecul lui Solon.

— Dragele mele, spunea Manga surorilor, şi ochii ei se asemănau în acea clipă cu stelele care ardeau şi ele în fundul mării, dragele mele, ce tînăr şi frumos e regele acesta, şi ce trist este. Tăceţi cu toatele, să ascultăm ce spune!...

E drept că alteori copila îl vedea pe rege cînd dănţuia cu veselie în grădinile ce le avea pe malurile mării, cu fruntea încununată în foi de viţă, cînd sorbea vinul cu însetare cupă după cupă; dar şi atunci ii era milă... Ea socotea că regele petrece doar ca să îşi uite întristarea...

Şi se mîhnea atunci sărmana Manga mai mult.

Ba, uneori, în timpul nopţii, cînd regele dormea pe ţărmul mării, în grădină, zîna cea mică se furişa pînă la dînsul şi îl privea cît se putea de aproape.

Iar regele gemea încetişor prin somn. Manga se apleca asupra lui, il mîngîia pe frunte cu mîna ei micuţă, şi îl săruta.

«Sărmanul» gîndea fata, şi tare ar mai fi vrut să îl strîngă la pieptul ci, de nu s-ar fi temut că regele o să se trezească, şi o va zări.

Numai că zînele, văzînd-o pe surioara lor de la o vreme mereu pe gînduri, o întrebaseră:

— Iubită Manga, sora noastră mică, ce îţi frămîntă oare inimioara, de ce priveşti într-una cu ochii înrouraţi către oraşul regelui Solon?...

Fata le povestise ce milă îi este de rege şi cum se furişează de multe ori noaptea pe ţărm să îi vegheze somnul.

— Surioara noastră dragă, îi răspunseseră zînele celelalte, regele

— Solon este un om rău. El îl slujeşte pe zeul său cel nemilos, de fildeş, care se vede în templul de pe ţărmul mării... Nu te gîndi la el.

— Zeul poate că este rău, dar Solon nu-i aşa, zisese Manga.

— Ba da, grăiseră iar zînele, ne-a spus nouă şi vîntul... E rău...

— Pentru că nimeni nu are milă de dînsul, le înfruntase Manga, pentru că nimeni nu îl iubeşte cu adevărat. Şi cred că ar trebui... ca eu... E datoria mea de zînă...

— E poate datoria ta?... Începuseră să rîdă zînele. Tu eşti mai mică, Manga. Şi sînt prea multe lucruri pe care nu le ştii... Cată-ţi mai bine mila în altă parte...

Vorbele acestea le schimbase Manga cu zînele, surorile mai mari, tocmai la vremea cînd, în templu, Solon era plecat în faţa zeului de fildeş şi îi făcea făgăduiala că va aduce jertfă chiar pe copila ce o să-i cadă dragă.

Şi iată, fără ca să-şi asculte surorile mai mari, Manga se duse din nou, în noaptea care urmă, pe ţărmul înflorit al mării.

Cerul părea o scoică mare de sidef în care strălucea mărgăritarul nopţii, luna.

Apa se învăluise parcă într-o mantie bătută toată în rubine.

Şi regele, obosit de atîta zbucium şi de petrecerea din timpui serii, dormea ca de obicei, pe un aşternut ţesut în fir de aur, la ţărmul mării, în grădină.

Manga urcă pe coastă, se apropie de rege şi se uită la el. Era frumos, subţire, nu se trăda nimica pe chipul lui că ar putea să aibă în inimă răutate, înşelăciune, viclenie.

Solon tocmai visa că se afla în templu şi se ruga. Zeul se uita crunt la dînsul şi II ameninţa cu moartea, de nu îi urmează poruncile întocmai.

Şi atuncea el oftă, rosti ceva prin somn.

Manga, îngrijorată, se apropie de dînsul şi îl mîngîie pe obrajii reci, îl sărută pe buze şi îi şopti cu nesfârşită milă:

— Dormi, dragul meu... Manga ta te veghează...

Cum spuse vorba asta, regele se trezi, se ridică în cot, şi o văzu pe Manga lîngă dînsul. Pe cer o mînă nevăzută aprindea candelabre din mii şi mii de stele, poate anume pentru Manga şi pentru noaptea ei de nuntă.

Solon o luă pe draga lui în braţe. Ea vru întîi să fugă. Ştia că de se lasă să fie îmbrăţişată de către un muritor, îşi pierde puterea şi vraja ei de zînă. Dar deodată privind pe rege, înţelese bine că îi este atît de drag, încît de acuma toate îi sînt totuna, orice ar fi să se întîmple.

— Iubesc, rosti şi Solon, uimit, nebun de fericire. Mi-e inima fierbinte. Iubesc, iubesc, iubesc!... Cine eşti tu, iubito, de îmi bate întîia oară inima pentru tine?... De unde vii, şi cum?

— Sînt zîna cea mai mică din toată apa mării, mă cheamă Manga, rosti copila, cu faţa îmbujorată, şi am venit la tine, mărite rege, căci îmi eşti drag...

Mangalia se va numi oraşul, în care tu vei fi de acuma înainte regină, mai spuse Solon, care uitase făgăduiala ce o făcuse zeului său. Vrei ca să îmi fii mireasă?...

Ziua îşi plecase capul la pieptul regelui, nespus de bucuroasă de atîta fericire ce îi aducea.

Și iată se iviră, de nu ştiu unde, şi slujitorii la strigătul puternic il regelui. Se aştemură mese în grabă mare. Se aduseră bucate. Veniră oaspeţi. Şi începură nunta.

Urcată pe un jilţ înalt, Manga şedea alăturea de Solon, pe frunte cu o coroană de aur. Neguţătorii se plecau în faţa ei şi îi strigau:

— Slăvită fii, regina noastră, mireasa albă a lui Solon!

— Manga se cheamă, le spunea regele, de aceea şi oraşul nostru vu purta de astăzi înainte acest nume...

— Mangalia, Mangalia se va numi oraşul nostru, strigau neguţătorii.

— Să se desfacă butoaiele cu vinul cel mai scump şi sclavele să dănţuiască... porunci Solon.

Manga primi şi ea o cupă. Cînd o sorbi, simţi că o străbate un foc ce îi alerga prin vine ca o nălucă.

Şi, ca să îi facă plăcere regelui, sări şi ea în mijlocul sclavelor şi începu să dănţuiască pentru dînsul.

Nicicînd nu mai văzuse Solon asemenea minune. Manga se înmlădia în tactul desmierdat al flautelor; parcă nu atingea pămîntul, parcă zbura.

Danțară şi cîntară întreaga noapte. Spre dimineaţă Solon duse pe regină către palatul lui cel mare de alabastru şi de ambră, şi luînd în mină lira, pomi şi el să cînte:

Noaptea învăluie încă grădina,
Un cerb şi-o căprioară-s la fîntînă,
Sorb apa limpede cum e cleştarul,
Iar plantele, abia, abia suspină.
Marea foşneşte încet pe maluri
Şi eu mă urc pe trepte către tine.
La uşă-mi leapăd mantia şi coiful
Şi nu-mi păstrez decît armura.
Tu te-ai ascuns sub baldachinul de mătase
Şi mă aştepţi cu dulce-nfiorare.
Luna, priveşte-o, îşi ascunde faţa...

Tîrziu, tîrziu, ieşiră pe terasă, mergînd înlănţuiţi. În mare, Manga văzu pe toate zînele în rochiile lor albe, plutind, făcîndu-i semne.

— Întoarce-te, întoarce-te în apă, Manga, îi strigau ele.

Solon nu le auzea. El nu putea să înţeleagă graiul zînelor.

— Nu pot, răspunse Manga în graiul lor, ce nu putea să fie auzit de nimeni, pentru că îşi vorbeau numai în gînd.

— De ce, de ce, surioară?... se înfiorau de teamă zînele. Nu cumva te-ai lăsat îmbrăţişată de rege?

— Ba da, răspundea Manga, ba da, şi sînt atît de fericită...

— Vai ţie, vai, surioară, se îngrozeau mai tare zînele. Ce te vei face, draga noastră Manga?

Şi toţi neguţătorii ţipau şi chiuiau în vremea asta:

— Slavă reginei noastre Manga!

În timp ce zînele plîngeau:

— Vai, nouă... Vai, mai ales ţie, iubita noastră Manga!

Pe cînd se petreceau acestea toate, soarele începu să se ivească deasupra apei, aruncînd raza cea dintîi.

Solon se deşteptă din ameţeală, îşi duse mîna peste frunte şi îşi aminti de tot.

— Manga, îi strigă el iubitei, fugi iute, draga mea regină, ascunde-te în mare!... Ascun...

— E prea tîrziu, răspunse o voce, şi în faţa lor se arătă zeul, cu mîna întinsă către Solon.

— Nu eu... Nu îmi cere mie asta, nu pot, răspunse Solon. Îndură-te; o, zeule... Acuma o iubesc pe Manga...

— Tu însuţi vei aduce-o în templu, glăsui iară zeul. De plete vei aduce-o, cum ţi-e fagăduiala.

— Aşa? Acesta-i legămîntul?... zbiera pe scări mulţimea ce o aclamase pînă atunci pe Manga.

Iar fata sta pe lespezi, unde o zvîrlise Solon de teamă cînd se ivise zeul, încă zîmbind, neînţelegînd prea mult din cele ce se întîmplă, cu mîinile întinse către rege, cerîndu-i ajutor.

— Tu însuţi vei aduce-o, repetă zeul cu ochii ţintă către rege,o vei jertfi negoţului şi aurului - mie, glăsuia zeul.

— O vei jertfi, da, da, urla mulţimea ce se apropia cu ameninţare din ce în ce mai mult de Manga, cu mii de mîini întinse, gata s-o prindă şi s-o sfîşie. Altminteri o luăm noi.

Şi atuncea dintr-o dată Solon se hotărî. O luă pe Manga lui de plete.

Cu aceleaşi mîini o luă, cu care o mîngîiase mai înainte şi porni cu ea spre templu. De ce se apropia de templu, inima lui era mai tare.

— Iubitul meu, se ruga fata, pe care Solon o tîra prin gloduri, opreşte-te puțin să îți cînt un cîntec.

Dar el acuma nu îi mai auzea suspinul. Era ca surd.

— Aş vrea să îţi dănțuiesc ca astă noapte, plînnea fata...

El nici n-o mai vedea. Era ca orb.

— Ha, ha, ha, ha!... rîdeau neguţătorii. Solon își va jertfi mireasa, regina lui, zeului nostru, negoțului nostru, aurului nostru... Ha, ha, ha, ha!

Și îl urmau înghesuindu-se între dînşii, glumind și veselindu-se necontenit.

Solon nu mai vedea nimica în afară de templu.

Iată acolo şi zeul!... Sta nemișcat în haina lui de fildeș, parcă nu se clintise niciodată de pe soclu. În faţa lui, altarul pentru jertfă.

Regele Solon a trîntit-o pe Manga, pe altar, ca pe o mielușică pentru jertfă.

Preoții i-au adus îndată un cuţit. Şi regele l-a luat în mînă, l-a îndreptat spre pieptul fetei.

Cît el a luat în mînă şi cuţitul, zînele, ce priveau din ape spre cele ce se întîmplă, au alergat la duhul mării, la Nahado.

— Ajută-ne!... Ajută-ne, Nahado! au început ele să ţipe înspăimîntate. Solon jertfeşte zeului cel crud pe Manga, pe sora noastră...

— Asta nu se mai poate, a pufnit duhul... Asta-i prea mult!...

S-a pogorît în fundul mării ca un fulger şi a aprins nişte cazane mari, vrăjite.

Marea a început să clocotească, pămîntul să se clatine, mai mult, mai mult... Templul întîi, apoi întreg oraşul: cu case, cu grădini şi cu terase, s-au clătinat ca o corabie pe vreme de furtună. Apoi s-au prăbuşit cu zgomot groaznic, cu ţipete de spaimă şi de moarte, în fundul mării.

Deasupra zidurilor sfărîmate a năvălit în clocot apa, le-a învăluit ca într-un giulgiu verde, în timp ce zînele plîngeau cu jale, pe sora lor cea mică, Manga.

Au mai căzut cîteva stînci deasupra şi marea a adus nisip să şteargă totul...

Solon a împietrit în mînă cu cuţitul. Manga la fel, trîntită pe altar. Zeul s-a sfărîmat în bucăţele. Neguţătorii au pierit sub ape...

Din tot ce a fost n-am mai rămas nimica... Ici, colo, cîte un ban adus de valuri, ici, colo, cîte o piatră rătăcită...

Consul si Taița

Povestea asta, vă spun drept, o cînta vîntul într-o seară prin faţa casei mele. Şi şuiera:

— Phiiii!... Phiiii... Ascultă colea!... Nu ştii nimic... Ai auzit tu de povestea uriaşului, de tronul de pe dealul Consul? N-ai auzit?... Ehe-he-he!... Vezi?...

Şi vîntul a început să povestească.

— Odată, demult tare, poate chiar înainte de Tauctis, marea se întindea deasupra ţărmului pînă departe în zare, pînă la munţii cei înalţi, întunecoşi, din soare-apune.

Pină acolo răzbăteau pescarii cu bărcile şi prindeau peşte. De-acolo înainte era împărăţia unui uriaş; împărăţie mare, puternică, şi care se întindea la rîndul ei peste întreg pămîntul.

De la o vreme însă uriaşul a îndrăgit o fată, pe Taiţa, copila unui duh - duhul pămîntului şi al pietrii.

Şi a trimes crainici, cu daruri multe şi bogate, să ceară fata.

— Nu vreau să mă mărit cu el, a zis Taiţa şi a început să plîngă iu hohote. Nu-mi este drag. E şi urît, bolovănos, nu ştie să cioplească piatra... Eu am visat odată că voi iubi un tînăr, care îmi va dovedi că mă îndrăgeşte, tăind din piatră pentru mine cu dăltiţa un trandafir, care să pară viu, să aibă şi mireazmă...

— Astfel de cioplitor în piatră nu se află, copila mea, a răspuns duhul.

— Ba da, se află, a zis Taiţa, am visat eu... Şi se făcea că trandafirul creștea după aceea la fereastră, iar cioplitorul mi-era drag... Tată, îndură-te de mine; dă-mi voie să aştept, să vină cioplitorul, să-mi pună floarea minunată la fereastră.

— Bine, Taiţa mea, a rostit duhul, care-şi iubea nespus de mult copila. Va fi precum doreşti...

Şi a trimes îndată uriaşului răspuns, că fata lui, Taiţa, nu vrea să se mărite decît cu acela care va şti să taie din piatră cu dăltiţa un trandafir, care să-i crească la fereastră, să pară viu, să aibă şi mireazmă...

S-a înfuriat uriaşul, dar nu avea ce face... Putea el să sfărîme munţii, putea să poruncească, dar nu putea să taie în piatră cu dăltiţa un trandafir. Şi atunci a strigat tare, să plece slujitorii în toată împărăţia, şi să-i aducă în faţă pe toţi aceia ce ştiu să dăltuiască.

Au plecat slujitorii şi cercetînd cu sîrg prin sate şi oraşe, au strîns toţi cioplitorii, toţi cîţi puteau să umble în mînă cu dalta şi ciocanul.

— Să vă încercaţi puterea, le-a poruncit uriaşul. Şi acela dintre voi care o să poată ciopli din piatră rece un trandafir, va primi ca răsplată un colţişor din ţară şi un sac plin de nestemate. Hei!... Cutezaţi?...

Unii au dat din umeri, alţii au spus pe faţă:

— Noi nu putem să facem lucrul acesta, uriaşule.

— Un trandafir e viaţă; şi piatra este piatră... Cum o să poată face un om din piatră viaţă?...

Alţii au vrut să încerce; dar nu au izbutit să facă decît o formă îngheţată de piatră, ce nu avea nici viaţă, nu avea nici mireazmă...

— Mai porniţi încă o dată! a dat răcnet uriaşul spre slujitori. Căutaţi prin munţi, pustiuri, păduri, prin orice locuri cît de ascunse. Şi să nu cutezaţi a vă întoarce, de nu aflaţi nici de astă dată pe omul ce ştie să dăltuiască din piatră un trandafir cu viaţă...

Tîrziu, tîrziu, nu pot să spun cam după cîtă vreme, iacătă slujitorii se întorc. Şi aduc cu ei un tînăr frumos şi subţirel, doar cu o dăltiţă în mînă.

— Cine eşti tu, băiete? ţipă la el cu încruntare uriaşul.

— Sînt cioplitor în piatră, îi răspunde băiatul. Mă cheamă Consul. Şi am venit la poruncă, după trimişii tăi...

— L-am aflat într-un munte, adaugă slujitorii. Trăia ascuns acolo ca o sălbăticiune. Dar ştie să taie în piatră orice... Am văzut noi cu ochii cum dăltuia într-o stîncă arbori, fire de iarbă, flori şi vieţuitoare.

— Hm!... Hm!... face uriaşul. Eu care urnesc munţii numai cu un cuvînt şi am în stăpînire o omenire întreagă, nu pot să fac astfel de lucruri. Şi o să poată ăsta, tînăr, şi aşa bicisnic la trup ? Nu-mi vine, slujitorilor, a crede...

— Măria ta, grăieşte băiatul cu îndrăzneală uriaşului, ca să ciopleşti în piatră, nu-ţi trebuie trup mare şi nici putere multă, nu-ţi trebuie stăpînire peste cetăţi şi oameni, ci numai o inimă înfocată. Atîta...

— Inimă?... Pentru piatră?... Ha, ha, ha!... zbiară uriaşul. Eşti un netot, băiete, se vede bine. Dar eşti cutezător. Şi de aceea îţi poruncesc ca să ciopleşti în piatră pentru mine un trandafir; să aibă şi mireazmă... De nu, am să-ţi tai capul pe loc...

Şi cum a rostit vorba uriaşul, l-au şi luat slujitorii pe Consul; l-au dus cu dînşii pînă la duhul pămîntului şi al pietrii.

— Slăvite duh, s-au plecat slujitorii, stăpînul nostru, uriaşul, îţi trimite pe tînărul acesta să împlinească voia copilei tale pentru dînsul. De nu va face lucrul, aşa cum se cuvine, el o să-şi piardă capul. Binevoieşte dară şi arată-ne ferestrele Taiţei; arată-ne şi piatra din care trebuie să cioplească floarea cea minunată...

Era tocmai la vremea cînd fata se trezea din somn şi ieşea la fereastră, să-şi răcorească faţa în vîntul dimineţii.

Cum a zărit-o băiatul pe Taiţa - pe loc a şi îndrăgit-o. Era, ce este drept, frumoasă tare Taiţa, cu părul lung, şuviţe de aur şi mătase, cu trupul unduios ca o nuia de salcie, şi ochii... De ochi ce să tnai spun, mai mîndri nu se poate...

Şi a luat în mînă Consul pe dată o piatră: o piatră mare, roşie, o piatră de rubin, piatra pe care i-o dăruise chiar duhul, să sape într-însa trandafirul.

Privind-o pe Taiţa din zori şi pînă în seară, cu inima bătîndu-i, el a cioplit acolo, în faţa ferestrei, pe îndelete, o vreme. Şi a făcut o floare, cum nu se pomenise de cînd e piatra piatră... Un trandafir ca focul, care avea petale ca buzele Taiţei, moi şi tulburătoare; şi mai avea, - ce socotiţi? - şi o mireazmă, dulce şi ameţitoare, ca răsuflarea ei...

Cînd a sfîrşit cu floarea, i-a cioplit Consul şi o tulpină din piatră de safir, a făcut apoi şi o rădăcină tot din aceeaşi piatră.

Şi a răsădit-o floarea întreagă, aşa cum se afla în glastră, chiar lîngă geamul fetei.

— Doamne, ce mai minune!... Nu ştiu ce puteţi crede... Floarea tu aceasta ştia să cînte, dragi prieteni, floarea ştia şi stihuri...

— Tată, s-a rugat fata atunci, cu înfiorare, de duh, tată, nu vreau să plece preaiscusitul Consul de lîngă noi... Spune-i să mai cioplească şi alte flori şi să ne facă o grădină întreagă aici, în ţara noastră de duhuri şi fantasme...

— De-o vrea, să stea, a grăit duhul, eu nu sînt împotrivă, copila mea... Îmi este drag şi mie flăcăul. Să încercăm anume şi să-l oprim!...

Şi l-a poftit chiar duhul cu vorbă blîndă pe Consul: să mai rămînă acolo la el şi să-i cioplească o grădină întreagă din piatră. În schimb, o să-i dea plata pe care i-o va cere, oricare ar fi...

Cît a cioplit băiatul grădina aceea de piatră, fata i-a stat mereu alături. L-a îngrijit ea însăşi. Cu mîna ei îi aducea mîncare şi băutură - din cele mai alese... Ba, uneori, spre seară, cînd Consul, trudit, lăsa dalta deoparte, fata îl privea cu ochii pierduţi în ochii lui şi îi spunea:

— Aş vrea, iubite Consul, să fiu şi eu o piatră rece şi fără formă, ca tu, cu măiestria pe care o ai, să-mi poţi da iară viaţă, cioplindu-mi chip, simţire şi cîntec dintr-o dată...

Consul zîmbea la vorbele acestea ale Taiţei şi o strîngea în braţe. Ce şi-au mai spus după aceea, nu mai cunosc; dar fata s-a hotărît să fie a lui Consul. L-a sfătuit deci să o ceară tătîne-său: răsplată că i-a făcut grădina.

Şi nu pot spune sigur... Poate... Poate că însuşi duhul s-ar fi învoit. Numai atîta că soarta n-a vrut să fie astfel cum o puneau la cale cei doi tineri.

Nu ştiu prin ce întîmplare, uriaşul a aflat de gîndul pe care îl aveau acuma fata şi Consul. Şi cunoscînd apoi că se iubesc, s-a ridicat cu vuiet, ca marea, cînd urlă jos, în ape, Tauctis.

— Cum?... Îndrăznesc?... răcnea uriaşul din răsputeri.

Şi avea uriaşul acesta şi el putere mare. Avea şi prieteşuguri cu un drac, Dolojman, ce bîntuia pe atuncea şi apa, şi pămîntul.

Dracul, chemat pe dată, a schimbat pe uriaş la chip şi la statură. Uriaşul a putut astfel să se strecoare în tainica grădină, plină cu flori de piatră, ce susurau în cîntec.

Şi a furat pe fată, pornind după aceea în goană mare, călare pe un balaur.

Duhul a prins însă şi el îndată de veste. S-a luat după uriaş: întîi ca un nor mare ce acoperise tot cerul; apoi ca o furtună, care bătea cu furie din spate pe tîlhari, pe urmă ca un trăznet care lovea într-una cu suliţe de foc.

Balaurul, împuns în pîntec de uriaş, fugea însă mai tare. Băgînd dară de seamă duhul că nu-l mai poate ajunge şi nu poate să-şi scape fata, a rostit nişte vorbe de vrajă şi a făcut un semn.

Pe dată s-au ivit stînci mari în faţa fugarilor, închizînd drumul; dar tot atunci uriaşul a lovit în balaur cu palma pe spinare. Acesta, fără preget, a făcut doar un salt. Şi a trecut peste stîncă, aşa cum trece vîntul cînd lunecă pe munte.

A sărit drept în mare; s-a făcut într-o clipă o corabie cu pînze. Uriaşul a început să sufle în pînze. Pînzele s-au umflat. Corabia s-a îndepărtat pe mare şi a pierit în ceaţă numaidecît. Duhul, ajuns pe ţărmuri, n-a mai văzut nimica. Nimica... decît valuri.

Fata plîngea amarnic în acest timp şi se gîndea cu deznădejde la Consul. Duhul gemea pe ţărmuri. Căuta, sărmanul, o răzbunare şi n-o afla. Puterea lui i se sfîrşise chiar de la ţărmul mării. De jale şi durere, văzînd că nu găseşte nici o cale să-şi scape fata, s-a schimbat într-o piatră.

Consul, sărmanul Consul, cu pasul lui mărunt de fiinţă omenească, umbla, pierdut din fire, şi o căuta pe fată, ba ici, ba prin tot locul. Cînd a ajuns în cele din urmă şi el la ţărmuri, şi a aflat năpasta, că a fugit uriaşul cu fata peste mare, s-a hotărît:

Se va urca în barcă şi va pleca s-o caute, oriunde ar fi ascunsă.

În acest timp uriaşul, în braţe cu Taiţa, plutea pe marea nesfîrşită. Rîdea tiranul de bucurie că a izbutit să păcălească pe duh, rîdea şi de copilă, care îşi jelea cu o mîhnire fără seamăn iubirea sa pierdută.

— Vom face o nuntă mare, tot glăsuia uriaşul. Şi vom avea copii, copii mulţime... Atuncea şi bătrînul nu va avea ce face. Se va supune soartei... Şi se va învoi ca fata lui să îmi fie soaţă.

Spunînd astfel de vorbe, uriaşul a întins mîna spre apa cenuşie care fierbea în valuri.

Şi încotro a întins el mîna, apa s-a prins, ca iarna, cînd este strînsă în gheţuri. Întîi s-a prins o coaje subţirică şi nu prea lată. Coaja s-a întins pînă departe şi s-a făcut adîncă.

Şi în acele locuri pe unde apa vuise pînă atuncea înfiorată de vînt și clocotind, a răsărit un pămînt nou.

Corabia uriaşă pe care pluteau ei a stat cuprinsă din toate părţile de scoarţa aceea tare ce răsărea în jur.

Pămîntul se făcuse, dar semăna cu marea din care se născuse. Apa încremenise cu valuri de stînci sure, vristate pe deasupra în juatră albă, ca spuma de pe apă.

- Să netezim oleacă pămîntul acesta, prea seamănă cu marea, a hohotit uriaşul, vesel că izbutise cu bine în tot ce făptuia.

Şi a întins încă o dată peste pămînt palma lui grea şi mare, dînd jos creste ascuţite de piatră, vîrfuri, ca stropi de apă ce spumegau din valuri. A netezit cu palma marea ce împietrise.

Pe urmă a luat în braţe culmile doborîte şi a zidit din ele un palat măreţ din stîncă de grezie cenuşie. A dus fata înlăuntru. A mai luat nişte pietre, şi le-a atins cu mîna, schimbîndu-le în podoabe, în lucruri măiestrite.

— Şi acum să facem nunta!... a glăsuit uriaşul. Toate sînt pregătite pentru petrecere.

— Ba nu, a spus Taiţa, ce socotea în sine să treacă vremea. De vrei să-ţi fiu mireasă, uriaşule, îţi cer să-mi faci mai înainte un tron din piatră scumpă de porfiră, bătut în malachită, avînd mînere roşii de marmură adusă din fundul mării... Altminteri îmi iau viaţa cum mă atingi cu mîna...

S-a dus pe loc uriaşul să caute cele cerute de Taiţa, şi a adus pe spate un munte de porfîră; iară pe braţe malachită... A coborît după aceea în marea ce se întindea încă spre răsăritul pămîntului cel nou, şi s-a întors de acolo cu marmura cea mai aleasă.

Copila, în astă vreme, tot aşteptînd pe Consul să vie, să răzbească pînă la ea , s-o scape, ieşise la fereastră, se uita către ape.

Marea era gălbuie. Valuri treceau într-una domoale şi se spărgeau la ţărmuri ca nişte praguri mişcătoare.

— Duhule! Duh din apă, a început Taiţa să se roage, ajută-mă. Şi eu sînt o copilă de duh. Fă ca să întîrzie uriaşul cu clădirea pe care i-am cerut-o, pînă soseşte Consul al meu...

Cum a rostit Taiţa cuvintele acestea de rugă, s-a auzit un muget adînc venind din valuri!

— Bine, copilă, am să te-ajut.

Vorbise chiar Nahado, bătrînul duh al mării şi al pescarilor.

Şi apoi, din acel ceas, tot ce clădea în timpul zilei uriaşul, noaptea se spulbera de parcă n-ar fi fost. Ieşea numai în zori Nahado cu capul dintre ape, făcea un semn spre tronul pe care îl tot ridica uriaşul şi el se prăvălea.

Ei, trece o zi, trec două, trec nouăzeci şi nouă, se ia şi uriaşul de gînduri. Vedea că n-o să poată face în felul acesta tronul niciodată.

Închide atunci pe fată bine într-o cămară, o zăvoreşte să nu poată fugi, şi el se apucă de scobeşte cu ghearele în stîncă o gaură adîncă. Ajunge pînă la lăcaşul dracului.

Îi cere un sfat. Şi dracul, Dolojman, cu coarne, coadă lungă, şi cu copite negre de cal, se scarpină în bărbuţă; mai scormoneşte jarul cu o furcă ascuţită; citeşte în jar o taină cum ştie numai el şi ii răspunde:

— Vraja care îţi doboară tronul este făcută de Nahado, uriaşule. Ea poate fi învinsă, numai dacă între pietre, acela care le clădeşte va pune sînge.

— Şi altfel nu se poate, măi Dolojmane?

— În alt chip, nu... Clădirea asta cere jertfă şi cere sînge... Aşa e vraja făcută de Nahado, care este mai tare decît mine...

Se necăjeşte tare uriaşul, dar nu are ce face şi o ia pe calea întoarsă boloncănind prin pietre; tunînd şi fulgerînd; şi socotind în minte: cum ar putea să facă o să silească pe Taiţa să-l primească de mire, de bună voie, fără ca el să fie nevoit să se primejduiească şi să verse sînge pentru dînsa?

Consul pe care îl lăsasem pornind cu barca în larguri, plutise și plutise pe valuri, căutînd să Mlk urma uriaşului şi a dragei sale.

Pe cînd plutea astfel pe valuri, vede şi el deodată cum marea în lui îngheaţă. Se prinde întîi o coaje, iar coaja se adînceşte, se schimbă în pămînt şi în bolovani de piatră.

«Ei, voi porni cu pasul pe marea aceasta împietrită!» şi-a spus în sine cioplitorul şi a vrut să se ridice din barcă şi să plece.

Dar ce să vezi? Tot trupul de la mijloc în vale i se făcuse de piatră.

Iar pe deasupra venea, parcă din cer, o palmă mare, ce dobora coame şi vîrfuri ascuţite de piatră. Era însuşi uriaşul, ce netezea, cum ştim prea bine, uscatul, cu mîna lui cea mare cît o ţară.

Şi netezind, răstoarnă peste băiat şi pietre, şi pămînt. Pe Consul îl îngroapă ca într-un mormînt de piatră.

Dar Consul nu se lasă. Cum e cu dalta în mînă, începe să cioplească, şi îşi face un lăcaş, în care să se mişte oleacă mai în voie. Noroc că lîngă dînsul era o scobitură, o groapă adîncită - care fusese val - şi aruncă în ea piatra pe care o ciopleşte cu dalta.

Sfîrşind lucrul acesta, începe să mai sape şi o cale printre pietrişul prăvălit. Se agaţă, se tîrăşte, face şi el ce poate, şi, într-un tîrziu, ajunge să vadă din nou lumina zilei.

«Dar ce te faci acuma, cînd eşti fără picioare, sărmane cioplitor? Cum ai să mai ajungi la fata ce sigur că te aşteaptă, cum poţi tu s-o mai scapi?»

Aşa îşi zice Consul şi dorul îl încinge în piept ca focul cu vîlvoare. Apucă iară dalta în mînă; îşi măiestreşte un cal de piatră. Îl măiestreşte Consul, atît de bine, încît calul de piatră începe să necheze, să bată din copite. Îşi mai face şi o spadă din piatră ascuţită. Face şi un frîu, şi o chingă.

Şi calul se lungeşte în faţa lui, supus. Băiatul se tîrăşte pe brînci pînă la cal; se urcă în şa cu jumătatea de trup ce-i rămăsese; trage de frîu şi pleacă.

Umblă şi cercetează pămîntul, care fusese odinioară apa mării, bucată cu bucată. Şi iată că zăreşte în depărtare o cetate avînd o turlă înaltă. Consul porneşte cu iuţeală într-acolo. S-a apropiat de ziduri. La turla cea înaltă se văd gratii. Şi dincolo de ele doi ochi fierbinţi, ce caută mereu, mereu, în zare, doar şi-or vedea iubitul.

Numai că tot atuncea ieşise şi uriaşul din gropniţa prin care pătrunsese pînă la dracul. Băiatul, cînd zăreşte pe draga lui în turlă, ridică în sus o mînă şi îi strigă:

— Viu, iacă-mă-s, Taiţă, sînt gata să dau lupta şi să te scap...

Şi trage de frîu calul; goneşte în jurul zidurilor, căutînd intrarea.

Dar iată că înaintea lui apare uriaşul; se înalţă ca un munte, şi urlă:

— Stai, băiete!... Ce te grăbeşti atîta? - şi în mintea lui vicleană îi încolţeşte un gînd. Ce vrei? Ce cauţi prin ţara mea?
— Vreau să mă lupt cu tine, uriaşule, şi să te birui, oricît eşti de puternic! răspunde Consul.
— Tu pe mine? Ha, ha!... rîde uriaşul cu poftă. Mai bine află una, ce poate nu o crezi... Nu îmi trebuie Taiţa... N-a vrut să-mi fie soaţă, să fie sănătoasă, poate să plece unde o pofti.
— Atunci e bine, frate, se bucură băiatul, dă-i chiar acuma drumul Taiţei şi avem bună pace...
— Deh, o să-i dau eu drumul, nu ai tu grijă, se întoarce iar uriaşul; numai dacă mi-oi face şi tu înainte o slujbă...
— O slujbă? Orişicare!... Dacă este s-o fac pentru Taiţa...
— Oricare? Şi mai bine... Iată de ce e vorba...
Şi începe apoi uriaşul să spună, cum şi ce fel, cu tronul, ce cade în fiecare seară. Cum l-a învăţat dracul să facă o lipitură între stînci numai cu sînge şi totul se va prinde.
— Şi dacă îţi clădesc tronul, mi-o vei da pe Taiţa ca să plecăm oriunde, după făgăduială? întreabă Consul. Nu mai vrei altă slujbă?
— Nu, nu mai vreau nimica... Mi-ajunge dacă îmi clădeşti tu tronul...
Şi atuncea fără multă vorbă, Consul începe munca rugîndu-l atîta pe uriaş:
— Vesteşte-o numai pe Taiţa de cele ce se întîmplă. Spune-i că în scurtă vreme vom fi iar împreună şi vom pleca spre casă.
— Îi spun, n-ai nici o teamă, zice uriaşul.
Şi urcă spre cămara unde şedea Taiţa, şi-i spune cu glas tare:
— Ei, dragă feţişoară, curînd e gata tronul cerut de tine. Pe el vom sta alături la nuntă. Ni-l făureşte acuma iubitul tău, pietrarul... Dar ca să-l făurească, Consul va pune sînge pe fiecare piatră. Tu l-ai vroit, Taiţo, tronul acesta, ca să întîrzii nunta cu mine. Şi asta iţi va fi pedeapsa!
— Eu l-am cerut, hapsîne, îi strigă fata cu inima zdrobită de durere, dar nu să-l facă dînsul, ci tu... Tu, blestemate... Şi am să-l rog îndată pe duhul apelor, Nahado, ca să deslege vraja... Să nu mai verse sînge iubitul meu...
— Tu roagă pe duh, precum pofteşti, a început să rîdă uriaşul, dar Consul nu o să aibă de unde afla că vraja e deslegată... Şi eu îl las anume să îşi piardă tot sîngele din vine. Ha, ha, ha!...

Consul, în vremea asta, urcat pe bidiviul care îi urma porunca, săpa, săpa fără de contenire porfîră cu dăltiţa. Urca pe urmă piatra şi o lipea cu sînge. La lipituri punea după aceea cu grijă şi podoabe de verde malachită.

Şi tot clădea cu rîvnă neobosită tronul, pe care fata îl ceruse uriaşului numai cu gîndul să treacă vremea şi să sosească Consul. Dar iată că la rîndu-i uriaşul i-l ceruse lui Consul, să i-l ridice cu sînge şi cu jerftă.

Cu fiecare treaptă ce o ridica băiatul pe tron, vărsa atîta sînge din vinele deschise, că îi scădea mereu puterea, şi îşi pierdea din zile.

Consul vedea, înţelegea şi asta; dar socotea:

— Ce o fi, poate să fie... Nu îmi pasă; dacă fata ce mi-e atît de dragă poate să scape cît mai curînd de aici, din temniţa de piatră a uriaşului.

Şi tot muncea, mai iute, mai iute, să termine...

Şi astfel trecea timpul... Trecea încet ca melcul.

Iar fata, închisă în tumul cel înalt, de după gratii, cu inima oprită de spaimă, căuta să vadă tronul, care pe cît se înălţa, pe atît îi scurta viaţa preadragului său Consul. Căuta apoi să strige, să îi spună să înceteze munca aceea ce îl nimicea, dar el era departe şi cioplea bolovanii. N-o auzea... Şi tronul se înălţa, se înălţa într-una...

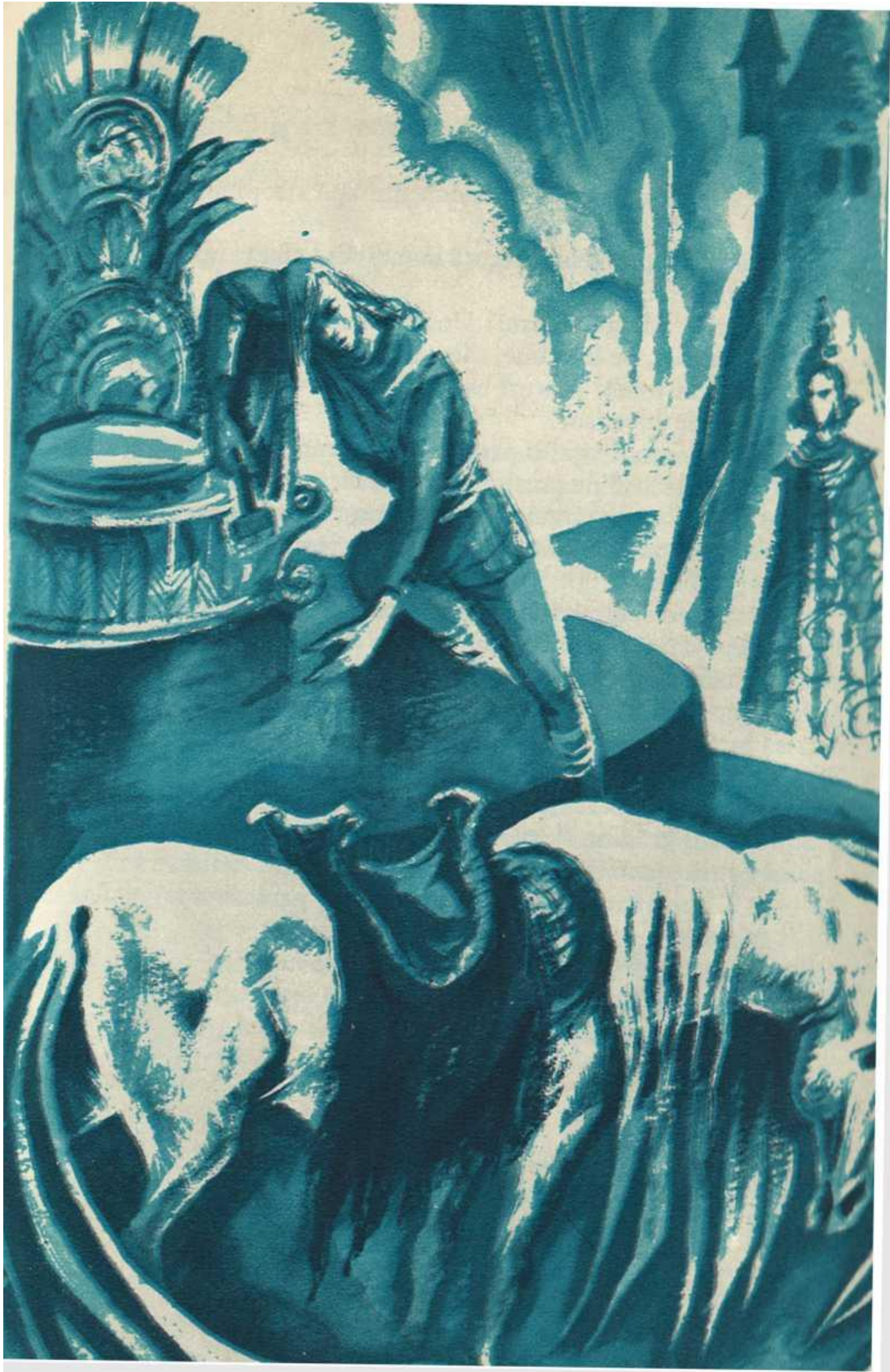
Cînd a ajuns zidirea pînă la norii albi ca spuma, care pluteau deasupra lui, cînd piatra de porfîră, bătută în malachită, a fost clădită toată, a pus Consul la tron şi braţele din marmură, aşa cum le ceruse Taiţa. Nu mai avea băiatul în vinele secate decît o picătură din sucul viu al vieţii. Şi a pus-o şi pe aceea pentru fată, ca să se prindă bine de tron acele braţe din marmură ca focul.

Uriaşul ce pîndea din depărtare, văzînd că munca e sfîrşită, că totul este gata, iar Consul e pe moarte, a început să rîdă de el şi să-l batjocorească.

— Te-am păcălit, băiete... Tronul îmi trebuia ca să o pot lua eu pe Taiţa de nevastă... Şi ca să îţi verşi tu sîngele; să îţi dai viaţa...

Rîzînd, rîzînd, uriaşul nu are cum să vadă că dintr-o dată din spate începe să se înalţe o ceaţă verde; şi în ea, crunt, se iveşte însuşi duhul Nahado. Nu vede nici că duhul aruncă stropi din apă asupra lui.

Numai cînd pică stropii, simte uriaşul în trup o amorţeală; un somn adînc, de moarte, îl prinde în jurul frunţii. I se închid ochii. Şi cade ca o piatră; vine de-a rostogolul; şi alunecă în mare.

Nahado, cu piciorul, îl zvîrle în depărtare şi valurile îl poartă în larg, spre cine ştie care alte tărîmuri.

Aruncă încă o dată bătrînul duh din apă stropi albi către palatul unde era închisă fata.

Palatul piere prefăcut în ceaţă şi fata iese afară; nu ştie ce să facă şi strigă disperată:

— Iubite!... dragă Consul! Unde te ascunzi, iubite?...

Şi fuge în sus, pe înălţime, către tronul pe care zace Consul, avînd încă dăltiţa în mînă. Alături este calul ce şi-a plecat pe umărul său capul şi geme încetişor.

Şi plînge acum Taiţa; îi pregăteşte iubitului său patul cu aşternut de frunze pe tronul de porfîră clădit de el.

— Al tău e, tu se cuvine să te odihneşti aicea! suspină ea.

Şi plînge, şi tot plînge; pînă ce, din lacrimile ei fierbinţi porneşte un izvor blînd...

Copila se preschimbă în apă ce susură întristată şi înconjoară duioasă, parcă îl îmbrăţişează, tronul acela de porfîră bătut în malachită, pe care doarme Consul.

De vreţi să ştiţi vreodată cum sînt aceste locuri de legendă, du- ceţi-vă în Dobrogea, dragi prieteni. Aici se află dealul ce se numeşte Denistepe, sau precum îi spun alţii: dealul mării. Urcaţi-vă pe dînsul. El nu e altceva decît corabia pe care a purtat uriaşul fata cînd a răpit-o din grădina florilor de piatră. Se vede bine botul corăbiei oprite. Şi ancora mai este pe undeva, pe o stîncă. În jur se vede marea pe care a împietrit-o cu vraja lui uriaşul, pe care apoi a netezit-o tot el cu mîna.

Iar colo este tronul, numit şi dealul Consul.

Sub deal se află rîul Taiţa. Sînt lacrimile fetei, care se varsă pentru Consul, necontenit prin veacuri...

Pescarul cel vesel

În ceasul acesta de seară, cînd cerul e albastru ca sineala, cînd iarba şi copacii par şi ei albaştri, iar luna iese albă, învăluită într-o horbotă străvezie de nori, cînd pînzele corăbiilor ce s-au ivit în zare pur nişte fantome ciudate care plutesc deasupra mării, aş vrea să povestesc, dragi prieteni, o întîmplare de demult, care s-a petrecut Iu ţărmul mării...

Ce este drept, pescarii cei bătrîni, bătrîni, şi abia de îşi mai aduc «minte, cînd îţi arată drumul ars de soare de la Agigea, că ar fi fost i mdva prin locurile acestea o cetate, pe care o stăpînea un rege mare...

Palatul lui semeţ era zidit din marmură trandafirie şi din granate, a se afla chiar pe locul acesta, unde se aude apa cum sună între pietre cu zgomot surd de tobe; aici, unde se vede întîia oară dimineaţa cum iese soarele din apă, rostogolindu-se apoi încet deasupra ţărmului i ii un uriaş ceaun de aur.

Şi ar fi fost slăvitul rege, ce stăpînea acest palat, pe deplin mulţumit, pentru că pace avea cu toţi vecinii şi bogăţia îi era destulă; mimai că tot era şi într-însul o durere care îl rodea, aşa cum roade npa o stîncă, încet, încet, şi fir cu fir, pînă ajunge un bolovan rotund, c c îl poate trage în sînul său, să îl sfărîme în întregime, să îl preschimbe în nisip.

Şi spun aceasta, pentru că regele avea o fată, pe preafrumoasa (iliope, care fusese însă blestemată de Dolojman, de dracul ce hlntuia încă pe atunci ţinutul mării, şi care îl duşmănea pe rege.

Blestemul lui sima ca fata să nu dorească alta în lumea asta decît • lanţul; dar toţi cîţi vor danţa cu dînsa să cadă fulgeraţi. Şi astfel să u* chinuiască Caliope întreaga viaţă între dorinţa de a danţa şi neputinţă.

Pentru că acei ce vor afla de blestem, de teama morţii o vor ocoli, socotea dracul. Şi chiar de ar danţa cumva cu dînsa vreun tînăr, el ar pieri sub blestem. Copila ar fi suferit atunci mai mult, de remuşcări.

Şi nu ar fi putut să scape, decît dacă s-ar fi aflat vreo vrajă care să fie mai tare decît blestemul. Dar cine are asemenea putere, ca să sfărîme blestemul crunt al dracului?

Nu avea nimeni.

De aceea sta copila mereu însingurată la o fereastră a palatului, privind cu ochii trişti spre marea nesfârşită, ce se întindea în faţa ei.

Se străduia, precum putea, să îşi stăpînească dorinţa de a danţa.

Şi cum să înfrîni pornirea ce este hotărîtă de un blestem? Tîn- jea; se ofilea ca floarea, cînd e stropită de argintul cu foc de moarte al toamnei reci.

Şi regele, de, ca un tată, mai îndemnat şi de regină, a dat de veste în toată omenirea că el e gata să îşi dăruiască fata de nevastă, avînd şi zestre toată ţara, aceluia ce va putea să o scape de acest blestem.

Ei, astfel de răsplată nu e de ici, de colea. S-a auzit pe întreg pămîntul de o asemenea ispită. S-a auzit de Caliope că e şi blîndă şi frumoasă, că este un boboc de copiliţă cu păr bălai şi ochi codaţi; dar că amarul ce o apasă nu se va spulbera decît atunci cînd un bărbat va izbuti să afle o vrajă mult mai puternică decît blestemul. Şi avînd această vrajă, să poată danţa cu fata o zi întreagă, fără să cadă fulgerat. Atunci blestemul s-ar risipi şi Caliope ar ajunge ca toate celelalte fete de pe pămînt.

— Păi să încercăm, au spus mulţime de flăcăi: feciori de regi sau împăraţi, bogaţi, săraci, hoinari, viteji, sau poate numai dintre aceia care doreau să îşi găsească şi ei o ţară şi un culcuş pe undeva, prin lumea largă. Să încercăm!...

Şi fiecare a plecat să caute şi să afle la vrăjitori, sau înţelepţi, sau la bătrîni, vreo vrajă sau vreo taină care să biruie blestemul lui Dolojman, şi ei să capete puterea de a danţa cu Caliope o zi întreagă, fără să cadă fulgeraţi.

După ce au aflat aceste vrăji, sau taine, fieştecare cum a putut, au început să plece. Şi au venit pe ţărmurile noastre, unii în corăbii, alţii pe jos sau în căleşti.

Au poposit cu toţii la palatul pe care îl stăpînea măritul rege şi i-au grăit că ei sînt gata să înceapă danţul cu copila şi, la nevoie, să înfrunte orice primejdii, că ei sînt gata să o scape de blestem.

D-apoi cînd au văzut-o flăcăii pe Caliope - nu ziceţi voi că au rămas cu toţii ca fermecaţi?

— Vrem să danţăm: moarte sau viaţă!... au rostit dară flăcăii m cor, zărind copila întristată. Cunoaştem şi noi vrăji şi taine, şi nu ne temem.

Cum au rostit flăcăii cuvintele acestea, şi la porunca pe care a dat-o regele, s-au grămădit în sala de primire muzicanţii. Şi la un .cmn pe care l-a făcut tot regele, au început să cînte muzicanţii mt îi încet, încet, din harfe; apoi a început să se audă şi glasul naiului. I Vodată a răpăit o ploaie. Nu era ploaie; erau tobe, ce bubuiau uşor In ropot.

Și danţul l-a început fata cu un băiat ce avea ochi ca două stele și plete ce îi cădeau pe umeri ca grîul care dă în pîrgă.

Au danţat ei un ceas, sau două, sau trei... Fata danţa fără odihnă, pui că era cuprinsă într-o viitoare din care nu mai putea ieşi, dar el, -nii mânui tînăr, palid, se clătina, întîi oleacă, apoi mai tare... Apoi din ce în ce mai tare; cu ochii lui ca două stele din ce în ce mai stinşi, pînă ce, iată, izbit ca de un fulger s-a prăbuşit cu capul pe podele.

Şi a fost mort...

A început frumoasa Caliope să plîngă de durere, să îl jelească pe acel tînăr, să îşi zmulgă părul.

— Doamne!... striga copila. De ce sînt eu sortită astfel, ca să aduc pe lume teamă şi moarte, în loc de caldă bucurie, de dragoste și mîngîiere? De ce blestemul, care apasă asupra mea, să îi lovească pe bieții tineri fără de vină?

A plîns ea mult lungită acolo pe podele şi suspinînd cu deznădejde; dar tinerii care erau de faţă, plini de vitează hotărîre, au ridicat-o și i-au rostit:

— Nu e nimic, frumoasă fată, a murit unul, moare altul; dar poate unul dintre noi tot va învinge şi fericirea lui va fi mai mare, ştiind că a răzbătut primejdii, pe care altul nu le poate trece... Să încercăm!... Să încerce alţii...

Şl udată mortul ridicat de pe podele, au început să sune iarăşi muzici, cu harfe îngînate de fluiere, de naiuri şi de tobe.

Și alt flăcău cu ochii vineţi ca floarea viorie de cicoare s-a înfăţişat și a cuprins în braţe pe fata regelui.

A dănțuit şi acesta o vreme şi dintr-o dată a căzut şi dînsul. Fata n-a vrut atunci să mai danţeze:

— Nu, nu, aşa o să vă duceţi toţi de-a rîndul... Mai bine mă sting eu. Eu nu sînt decît una şi voi sînteţi atîţia. Mai bine mă sting eu...

Dar ei, nici nu au vrut să o asculte. Erau şi mulţi viteji printre aceşti tineri. Au stăruit ca să urmeze danţul şi încercarea mai departe.

Şi au danţat alţii... Alţii; aproape toţi. Pe urmă toţi, într-adevăr. N-a mai rămas în viaţă nici unul dintre ei.

Şi au venit alţii; alţi feciori din lume au poposit acolo la palat, la fel de mîndri, de viteji, cunoscînd alte taine şi alte vrăji.

Numai că tot a fost zadarnic.

Cîţi au venit aici, cîţi au danţat cu Caliope, nici unul nu s-a mai întors în ţara sa.

O!... Ce blestem!... O, ce blestem de moarte!... Ce jale întunecată apăsa cetatea regelui!

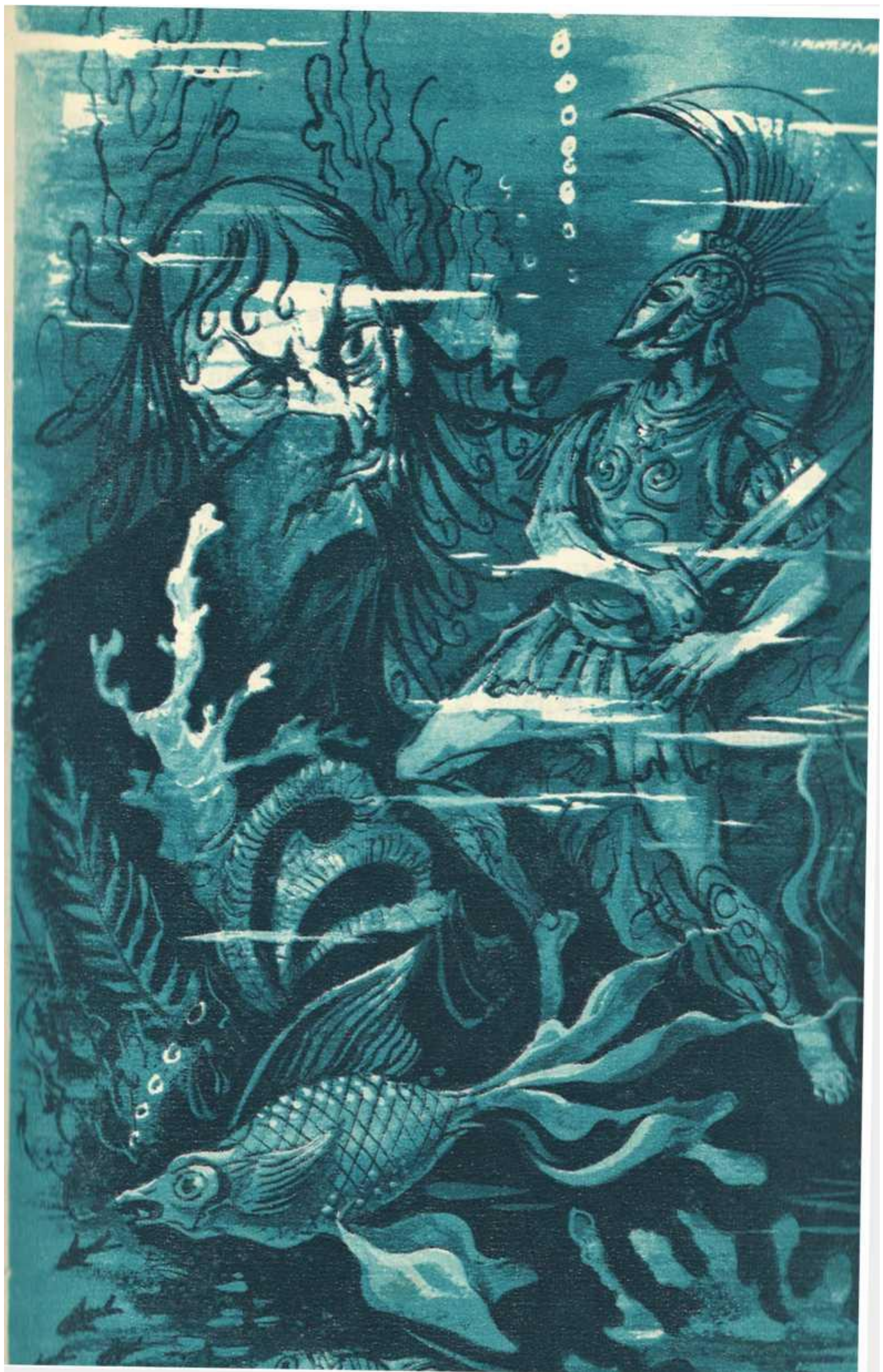
Şi apa, apa hohotea în zilele acelea ca o hienă; parcă lătra cu duşmănie spre cetate. Venise iarna; o iarnă cu zăpezi multe şi cu furtuni ca niciodată. Marea era întotdeauna mînioasă şi se zbătea sub biciul cel tăios al Crivăţului. Şi clocotea, şi se izbea de stînci. Se zbuciuma, vuia pînă în adîncuri. Iar cerul, cerul se înnegrise cu totul, nu mai avea nici lună şi nici stele. Se pogorîse jos peste cetate şi o apăsa ca sub o cergă mohorîtă. Sărmana fată se uita şi ea la norii uriaşi, prin ferestruica de la odaia ei. Şi hohotea de spaimă...

O!... Ce blestem!... O, ce blestem de moarte!...

«Nu este alt liman, nu este altă ieşire dintr-un asemenea necaz, se gîndea mult nefericita Caliope, decît să îmi scurtez viaţa singură, să mă plătesc astfel de soarta crudă ce am pricinuit fără de voia mea atîtor tineri...»

Şi poate că ar fi trecut copila chiar de la gînd la faptă, în deznădejdea care o frămînta, pentru că se stingea şi aşa cu zile, de nu s-ar fi întîmplat ca într-o noapte să aibă un vis. Un vis atît de limpede, de parcă s-ar fi întîmplat aievea acele lucruri, pe care le zărea de fapt numai în somn cu ochii minţii.

I se părea că se întorsese vara şi rătăcea pe ţărmul mării într-un amurg. O stîncă se vedea în fund ca o dihanie de spaimă, care ieşea cu spatele din valuri. Pe apă pluteau corăbii mari. Şi în ceaţa vînătă a serii, pînzele, care fluturau, păreau murdare, parcă stropite cu cenuşă. Deodată stîncă se ridică, întinde o gheară ascuţită către corăbii, şi le înghite cu lăcomie. Pe urmă strigă către fată:

— M-am îndurat... Blestemul meu s-a isprăvit din clipa asta... Dar trebuie să mai găseşti în apa mării copacul zînelor, copacul de mărgean ce cîntă; adu copacul acesta în palat şi în el se află o floricică, pe care numai dacă o vei privi, ai să fii iar precum ai fost, nevinovată, uşurată, scăpată pentru totdeauna de suferinţă şi dureri.

Cînd s-a uitat mai bine Caliope, stîncă era chiar dracul, Dolojman, - dracul ce o blestemase în pruncie. Era chiar el. Nici o îndoială!...

Deci s-a trezit îndată fata, a alergat la tatăl său şi povestindu-i visul, i-a cerut învoirea să plece şi să caute copacul de mărgean al zînelor ce cîntă, şi care are în el o floricică fermecată, pe care numai dacă o va vedea, va fi scăpată de blestem.

Dar regele, ca orişicare tată, nu s-a îndurat să îşi lase fata, ca să înfrunte talazurile mării; căci o iubea şi îi părea rău ca ea să îndure cine ştie ce primejdii.

— Am să plec eu, a grăit regele. Pe mine mă urăşte dracul, pentru că m-am luptat cu dînsul în tinereţe şi l-am învins. I-am zmuls din gheare copila ce o răpise, şi care apoi ţi-a fost mamă ţie, Caliope. Şi ca să se răzbune pe mine şi pe mama ta, te-a blestemat pe tine Dolojmanul, fată dragă. Deci numai eu sînt vinovat de starea în care te-ai aflat tu pînă astăzi. Tot eu te voi scăpa, căutînd în mare copăcelul a cărui floricică fermecată îţi va aduce uşurare...

Zicînd aşa, slăvitul rege s-a pregătit de drum. S-a scufundat în apa mării şi a căutat copăcelul ba ici, ba colo, ba încotro îi arătase fata că îl zărise în vis pe Dolojman.

Era un frig de se închega îndată valul sărat al mării; dar regele, avînd în mînă un paloş, îşi făcea loc în gheaţă, se scufunda sub apă şi căuta într-una copăcelul.

Căutînd, iacătă vede, chiar pe locul acela unde spunea copila că se zărise stîncă din vis, un copăcel cu trunchiul de mărgean. Iute înoată către el. Şi cum îl prinde în mînă, începe copăcelul să cînte. Cînta aşa de parcă sunau în preajma sa nişte ţimbale, de parcă se auzeau şi nişte glasuri duioase care rosteau:

Soarele îngheţat al dimineţii
Abia de luminează marea,
În care apele foşnesc sub sloiuri
Şi se frămîntă fără contenire.

Şi în cetatea parcă pustiită
De Crivăţul care a bătut azi-noapte,
Oftează la fereastră o copilă,
Fără să simtă că în păru-i
S-au aşternut steluţe albe,
Ce scînteiază acuma ca argintul...

«Acesta este copăcelul cel fermecat al zînelor», îşi spuse regele şi întinse paloşul numaidecît să îl taie.

Dar tot atuncea se ivi din apă şi dracul, Dolojman.

— Ehei, mărite rege, îi zise dracul, rînjind, nu poţi să iei din mare după voie copacul cîntător al zînelor, în care este floricica fermecată, de nu îmi faci o făgăduială mai înainte...

— Ce vrei? Ce mai îmi ceri, măi drace? întrebă regele. Nu îţi ajunge cît rău ai făptuit?

— Ehei, răspunse dracul, mie nu mi se pare niciodată că fac rău de ajuns. Şi ca să îţi pot lăsa copacul, să îmi dai şi tu mie de soaţă pe cea dintîi copilă care îţi va ieşi înainte cînd vei atinge ţărmul la întoarcere.

— Bine, am să ţi-o dau, se grăbi regele, dornic să pună mîna pe copăcelul de mărgean.

Şi luînd apoi în mînă copăcelul zînelor, urca din valuri şi pomi cu el spre coastă, pe puntea îngheţată, ce strălucea pe faţa verde a mării.

De ce se apropia de ţărmuri copacul de mărgean al zînelor cînta mai tare:

Şi în cetatea parcă pustiită
De Crivăţul care-a bătut azi-noapte,
Oftează la fereastră o copilă,
Fără să simtă că în păru-i
S-au aşternut steluţe albe,
Ce scînteiază ca argintul...

Fata, auzind cîntecul acesta, văzînd pe tatăl său cum se apropie, l ugi de îndată jos pe trepte, deschise poarta cea mare a palatului şi alergă pe ţărmul mării strigînd:

— Iubite tată, ai găsit trunchiul din piatră roşie de mărgean, pe care se află floricica fermecată? El este... Se aude pînă aici cum cîntă... Este copacul zînelor...

— Fugi, fugi de lîngă ţărmul mării, fată dragă, i-a strigat regele cu teamă. Ascunde-te, ascunde-te în palat...
— De ce? se bucura copila. Abia aştept să vii...
— Fugi, fugi din faţa mea, îi striga regele tot mai cu teamă. Ascunde-te, ascunde-te în palat.
— Ha, ha, ha, ha!... hohotea dracul de sub gheaţă. Diseară, cînd va răsări luna ca o tipsie de aramă, am să te aştept, mărite rege, să îmi dai fata de mireasă; de nu îţi păstrezi însă făgăduiala, am să ţi-o schimb pe Caliope într-o şerpoaică, şi o să te muşte chiar pe tine... Ha, ha, ha, ha!
— Fugi, fugi de lîngă ţărmuri, Caliope, drăguţa mea, mai zicea regele îngrozit.

Dar fata îl aştepta cu braţele întinse:
— Nu mă goni, iubite tată, abia te aştept să vii. Să-mi dai copacul de mărgean al zînelor, să aflu într-însul floarea scumpă ce o să mă scape de blestem.

Şi urcă regele pe coastă. E cu spinarea încovoiată. Pasul lui calcă greu pe stîncă, pentru că inima îl doare şi simte că a îmbătrînit deodată. Iar dracul hohoteşte pe sub ape:
— Te aştept diseară, rege, să îmi dai fata; de nu îţi ţii făgăduiala, am să ţi-o schimb într-o şerpoaică...

Cui să-i mai ardă acum de floarea fermecată, sau de copacul cîntător al zînelor. Jalea s-a pogorît din nou ca un linţoliu peste palat.
— Trimite, preaslăvite rege, în locul fetei tale, spun sfetnicii cînd află întîmplarea, pe fata unui rob... O roabă nu înseamnă nimica într-un palat; prinţesa însă este o podoabă...
— Aşa este, aşa voi face... se bucură monarhul de sfat.

Şi cînd se lasă seara, trimite regele la ţărmul mării pe fata unui rob, în locul Caliopei sale.

Dar dracul sparge gheaţa cu coarnele ascuţite şi ţipă către fată:
— De eşti într-adevăr fată de rege, spune-mi: ce este mai de preţ în lume?
— Mîna care munceşte! zice fata de rob.
— Nu, tu nu eşti prinţesă, strigă la dînsa dracul. Ea ar fi spus aşa: «Cel mai de preţ este piciorul; cu el pot să danţez.»

Şi azvîrle cu mînie un şuier spre cetate:
— Să îmi trimeată măritul rege pe fata lui, nu alta... Altminteri am s-o schimb într-o şerpoaică...

Numai că, în seara următoare, trimite regele la malul mării, aşa cum îl învaţă iar sfetnicii, pe o fată de pescar.

Dracul, cum se iveşte, ţipă spre fata de pescar:

— Ia să răspunzi pe dată, copilă! La ce slujeşte marea?

— Ca să aduni dintr-însa peşte, răspunde fata, îngrozită, cînd îl vede pe Dolojman, să te hrăneşti...

— Nu, tu nu eşti prinţesă, strigă la fată dracul. Ea ar fi spus aşa: «Marea slujeşte să îţi desfete ochiul şi să te poţi plimba pe ape cu barca cînd ai poftă.» Pleacă înapoi şi să îmi trimită măritul rege pe fata care mi-a făgăduit-o; altfel i-o schimb într-o şerpoaică...

În cea de-a treia seară vine la ţărm, trimisă de curtenii cei iscusiţi ai regelui, o fată de cioban:

Cînd se iveşte, dracul ţipă tare spre fată:

— Ce cîntec îţi place mai mult, mai mult din toate?

— Mie îmi place cel mai mult cîntecul din nai, răspunde fata, pentru că se aseamănă cu vîntul cînd fluieră prin iarbă şi se aseamănă cu şoapta pe care o rosteşte marea cînd mîngîie nisipurile aurite de soare de pe plajă...

— Nu, tu nu eşti prinţesă, strigă la urmă dracul. Şi nici nu poţi să fii. Ea ar fi spus aşa: «îmi place cel mai mult să îmi plec noaptea alene fruntea pe perini de mătase, şi să ascult, visînd, cum picură din harfă stropi de argint şi rouă...» Deci, pleacă înapoi, fată, şi spune regelui că este vremea ca răzbunarea mea să vie asupra lui, a fetei sale, şi a curtenilor care l-au sfătuit, a tuturor de acolo din palat...

Şi cum a rostit dracul cuvintele acestea, fata aceea de cioban a luat-o la fugă spre palat şi l-a vestit pe rege de cele întîmplate.

Dar tot atuncea dracul a izbit cu palma într-o piatră şi s-a ivit un ţap. A încălecat pe ţap şi a pornit în goană către palat; poarta s-a dat în lături în faţa lui; oştenii au căzut cu nasurile în suliţi; iar ţapul a urcat pe trepte pînă în camera fetei.

Dracul a înşfăcat-o pe Caliope de o mînă, şi aşa s-a avîntat pînă la rege.

— M-ai înşelat de trei ori pînă acuma, nu ţi-ai păstrat făgăduiala, a zis dracul. Şi prin această faptă nechibzuită ce ai săvîrsit, mi-ai dat mie putinţa să viu pînă la tine. Te mai întreb o dată: îmi dai sau nu pe Caliope de nevastă, să se sfârșească astfel lupta dintre noi, care durează de atîta timp?

— Nu, tată, nu mă da lui Dolojman!... a suspinat înfricoşată copila. Orice s-ar întâmpla...
— N-am să te dau, a răspuns tatăl, şi a ridicat paloşul pentru luptă.
— Dacă-i aşa, a mai spus Dolojman, am să vă împietresc pe toţi. Şi voi rămîne eu singur stăpîn pe locurile acestea.

Zicînd astfel, a dat un nor de fum pe gură. Norul a tot crescut, ca vara cînd se ridică de pe mare pînze de ceaţă străvezie.

Tot ce a atins sub sine norul a început să împietrească. Regele a simţit cum îl pătrunde prin vine un fior de gheaţă, fata la fel. Curtenii ce erau în preajmă, oştenii de pe ziduri şi de la poartă, slugile, robii, bucătarii, caii din grajd, oile de pe cîmpuri, şi gîzele şi păsările din văzduh, şi peştişorii pe care îi avea Caliope într-un havuz, florile, iarba din ogradă, pînă şi focul ce ardea pe vatră, totul a împietrit ca într-o poveste...

Dracul a rîs:

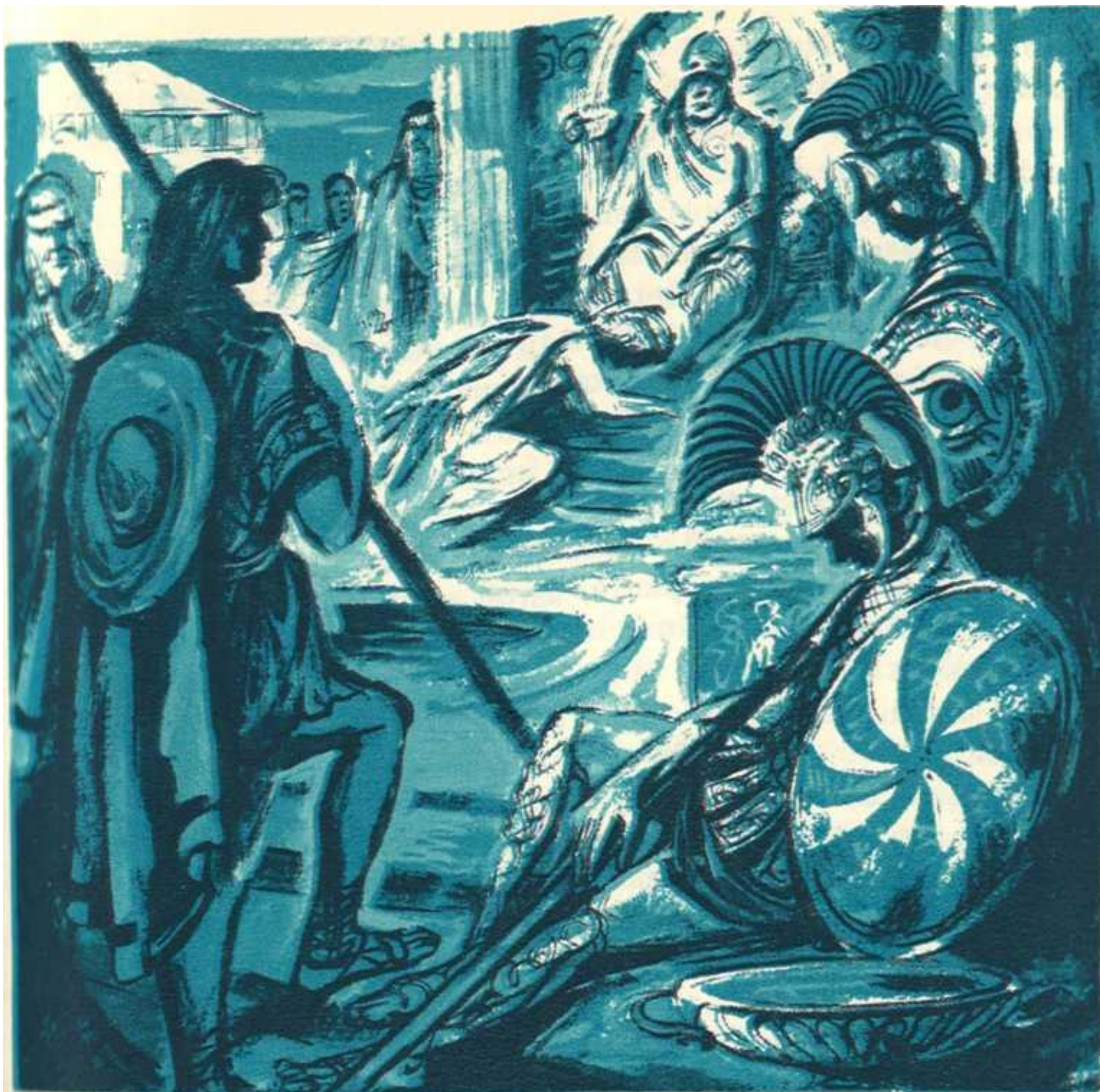
— Ha, ha, ha, ha... O, rege, n-ai vrut să-mi dai pe Caliope de nevastă, şi aşa mi-ai dat în stăpînire întreg palatul tău!... Ha, ha, ha, ha!...

De atunci, precum se povesteşte, a rămas dracul stăpîn acolo în palatul de marmură azurie, şi adeseori umbla pe ţărmuri şi răpea fete de prin sate, sau dădea foc, rupea năvoade, sfărîma bărci, făcea răutăţi... Şi toată lumea pomenea cu spaimă pe dracul cel negru şi încornorat, Dolojman, care îşi avea sălaşul în palatul pe care îl împietrise... Şi nimeni nu îndrăznea vreodată să se apropie de palatul acesta învăluit mereu în vrajă şi în ceaţă. Îl ocolea din depărtare.

Aşa că în ani şi ani de-a rîndul au tot crescut în jurul zidurilor ocolite de oameni buruieni mari, înalte, dese, ce le înveleau ca o pădure. Frunzişul lor era mai des ca peria, viţele lor erau ca gardul, pe care îl împleteşte năvodarul din nuiele. Şi o mulţime de huhurezi cîntau într-una acolo între ziduri, vestind pe trecători că mai departe sînt primejdii.

Şi aşa se scurseră sute de ani; ba, poate chiar o mie...

Trecură anii... Dar într-o vreme, se povesteşte că se afla pe mare şi un biet pescar, un flăcăiandru chipeş, care venea cam de departe, călătorind cu barca. Călătorea, cu gîndul să vadă şi să cunoască şi alte locuri decît acelea pe unde se născuse.

Era pescarul un om vesel, aşa cum este rîndunica în zori de ziuă.

Cînta mereu; şi ar fi colindat întreaga lume, ar fi zburat şi în ceruri de ar fi putut!...

Vîslea mereu; şi-ar fi gonit ca vîntul pe faţa mării de ar fi putut!

Aşa, cîntînd, vîslind pe mare, numai el singur, cu dorul lui de a vedea lumea, zări pe ţărmuri pădurea aceea deasă şi încîlcită de bălării. Iar între ele, cătînd mai bine, văzu şi o turlă a palatului, aproape toată învăluită de iederă căţărătoare.

«Ascultă ici, se întrebă în sinea lui pescarul, ştii tu, ai auzit cumva de vreun palat pe acest ţărm frumos de mare? Nu, n-am habar! îşi răspunse tot el. Atuncea haide să-l cercetăm, bătrîne, îşi spuse mai la urmă

flăcăiaşul, să zăbovim aci în noaptea ce este gata să coboare. Pe urmă o să baţi iar marea, din mai în mal, din stîncă în stîncă, pînă o vei cunoaşte în întregime... Şi-acuma nu mai sta pe gînduri, trage la ţărm, bătrîne!...»

Vîsli flăcăul, vîsli vîrtos pînă la maluri. Aici opri între nişte stînci, îşi legă barca de un colţ de piatră, urcă pe coasta năpădită de bălării şi îşi făcu loc printre ele cu greutate, lovind cu vîsla, cu piciorul. Se strecură sub bolţi înalte de buruieni, ce aveau nişte trunchiuri parcă erau copaci cu ramuri şi cu coroane de frunziş.

Şi tot mergînd, ajunse pînă la poarta cea mare, unde erau stră- jeri de piatră căzuţi cu nasurile în suliţi.

Deschise poarta şi pătrunse pe nişte scări. Pe scările acestea se vedeau robii ce aduseseră odinioară bucatele la masă, dar ei stăteau acolo ca stanele de piatră, astfel cum îi prinsese fumul lui Dolojman. Unii erau cu cănile umplute cu vin în mînă, alţii cu tăvi întinse, pline de bunătăţi: fripturi, mîncăruri minunate de peşte, păsări, şi prăjituri, care de care mai gustoase, mai rumenite, mai îmbietoare.

— Văleau, ce foame îmi e, zise atunci pescarul văzînd atîtea bunătăţi şi întinse mîna să apuce o bucăţică de peşte, prăjită bine.

Dar pas de apucă, dacă poţi! Bucatele erau şi ele ca de piatră şi nu se deslipeau nici una de pe tăvi.

Vru să bea vin, să îşi potolească setea, dar cine ar putea să soarbă o băutură împietrită?

Intră în sala de ospeţe, unde era tronul de aur. Pe tron mai sta încă măritul rege, ţinîndu-şi paloşul de luptă ridicat, avînd pe chip întipărită o scîrbă nesfârşită faţă de Dolojman. Frumoasa Caliope, cu palmele unite, stătea îngenuncheată în faţa lui, pe trepte, aşa cum se rugase ea de rege cu ani în urmă, să nu o lase soaţă lui Dolojman ; iară curtenii ce se aflau în jur priveau cu milă la biata copiliţă chinuită.

«Ce o sta fata asta îngenuncheată aici? se întreabă pescarul cel vesel. Şi ia priveşte ce drăguţă este! Tare mi-ar place să o sărut oleacă pe ochii trişti, pe buze... Păcat numai că nu e vie, că e de piatră.»

O sărută totuşi pe Caliope, căci prea era frumoasă, şi merse mai departe, prin săli, prin foişoare, prin încăperi, prin turlă. Se coborî pînă sub bolta ce sprijinea cetatea şi ajunse într-o sală, în care bucătarii găteau încă bucate.

Unul avea în mînă o lingură cu care mesteca în oale; altul ţinea o furcă şi în ea avea un peşte mare. Îl cerceta, pesemne, să vadă dacă este destul de fript. Foc mai era, dar flăcările îngheţaseră ca piatra. Fumul, şi el de piatră, înţepenise în hornul ce se înălţa din vatră.

«Hei, ce minunăţie mai e şi asta, îşi glăsui flăcăul. Cînd o s-o spun acelora de acasă, n-or să mă creadă. Nici nu e de crezut. Ia să aprind eu foc viu aici în vatră, că vreau să văd ce o să se mai întîmple. Cremene, uite colea, uscături sînt destule... Pune mîna, bătrîne, să dai doar o scînteie şi gata!...»

Dar cum aprinse pescarul focul şi începu să se înalţe din vatră fumul în sus pe hornul cel îngheţat, se auzi un zgomot, şi ce să vezi?... Căzu întîi din horn o mînă cu o gheară lungă, neagră; pe urmă altă mînă...

După aceea căzu trunchiul împodobit cu coadă, copite de cal negre la picioare şi o faţă ca o ciumă... La urmă mai picară din horn şi două coarne.

— Ei, ce te faci acum, băiete? rosti către pescar capul lui Dolojman, care, săltînd ca mingea prin cuhnie, se şi lipi de trupul care sosise mai înainte. La trup se alipiră şi braţele, picioarele. Iar coarnele săriră împieliţatului în frunte. Pe unde scoţi cămaşa, măi pescarule, că în faţa ta e dracul?

— Măi drace, nu mă sperii, îi răspunse pescarul cel vesel. Eu sînt în ospeţie prin palat şi tu te strîmbi la mine... Şi asta nu se face!...

— Se face, nu se face, ai îndrăznit să intri fără voie în palatul pe care l-am împietrit şi ai să te întreci cu mine, de vrei să scapi cu viaţă. Cum vrei să facem lupta?...

— Păi eu sînt un om vesel, grăi domol pescarul spre Dolojman, şi apoi, dacă vrei, drace, să dăm vreo luptă, eu zic să ne întrecem cumva în veselie...

— Ce zici?... se miră dracul. Credeam că vrei să ne întrecem în luptă cu copita, cu pumnii, cu coarnele, cu vraja... Dar despre luptă în veselie încă n-am auzit...

— Iacă, auzi acuma...

— Cum o să fie lupta între noi?

— De, cum să fie? bine... Acela care o fi poznaş mai tare, învinge şi cîştigă...

— Şi cine hotărăşte izbînda?

— Chiar tu hotărăşti, drace...
— Eu hotărăsc? Asta e şi mai bine... Începe atuncea tu, pescare... Să văd şi eu cum este lupta asta în veselie...
— Ca să fiu vesel, îmi trebuie, măi drace, un piculeţ de vin. Apoi să vezi tu pozne ce ştiu eu să le fac...
— Uite colo e butea, pune numai gura la vrană şi bea, băiete, cît îţi place...
Se duce flăcăiaşul nostru, desface iute vrana; dar vinul cum să curgă? Vinul era ca piatra.
— Păi bine, Dolojmane, aşa ne fuse vorba? strigă la drac pescarul. Umbli cu păcăleala de la început?
— Cum, măi?... răcneşte dracul. De care păcăleală vorbeşti?
— Vinul este de piatră în bute. Ia intră tu înlăuntru, Dolojmane, şi fă-l să curgă... Pe urmă să vezi poznă ce am să-ţi fac...
— Ei, hai să văd şi asta, se învoieşte Dolojman. Să văd şi eu ce poznă te tot lauzi că vei face.
Şi nu ştiu cum se subţiază dracul, intră pe vrană în bute şi strigă;
— Pune gura la vrană, pescarule, vinul porneşte să curgă...
Pescarul însă astupă în grabă vrana şi închide în bute pe Dolojman.
— Ce faci, măi? strigă dracul din bute. De ce astupi, măi, vrana?
— Iacă, făcui o poznă... Aia făgăduită... Nu ţi-am spus că sînt vesel? şi rîde în hohote pescarul, şi iar rîde: Hai, drace, rîzi şi tu cu mine!...
Se zbate dracul înlăuntru şi se izbeşte cu capul de bute şi urlă, strigă, şi se roagă, şi porunceşte. Încearcă tot ce poate, ca să scape; dar, după atîta vreme ce trecuse, butoiul e ca piatra.
— Ascultă colea, drace, mai zice flăcăiaşul după un timp, dacă vrei să-ţi dau drumul din bute, învaţă-mă cum să desfac din vrajă palatul şi oamenii care se află într-însul... Dar nu cumva, fîrtate, să îţi dea prin gînd şi să încerci vreo păcăleală cu mine, că vei rămîne aicea de-a pururi...
Iar dracul se zmuceşte, se zbate iară şi urlă, strigă, se roagă, ori porunceşte. Zadarnice sînt toate astea. Pescarul rîde într-una de truda lui neputincioasă şi îl batjocoreşte:
— Spui, măi? Ori pornesc chiar acuma cu barca peste mare. Nu am timp de pierdut, să îţi aud văicăreala. Şi apoi să-ţi mai dea drumul, dacă or vrea, pustiile din bute... Ei, iacă plec...

— Stai, măi pescare, şi nu pleca, se roagă cu frică încornoratul. Du-te în cămara fetei şi vei găsi acolo un copac de mărgean ce are o floare fermecată pe trunchi...
— Şi apoi?
— Apoi să iei în mînă trunchiul acela. De ai să-l iei în mînă, el va începe să cînte... Şi cum o suna cîntecul, se risipeşte şi vraja cu care am legat palatul şi oamenii...
— Şi totul prinde viaţă ca mai înainte?
— Da, da, totul prinde viaţă... Dar pe urmă îmi dai drumul, pescare?... Nu uita, măi flăcăule, şi ţine-ţi vorba...

Pescarul, cum aude, fuge zorit pe scară, intră în cămara pe care o locuise fata. Acolo e copacul de mărgean al zînelor. Şi cum îl ia în mînă flăcăul, începe să cînte cu veselie:

Frunză verde pietroşel,
Pescarule tinerel,
Pescarule drăgălaş,
Tare mai eşti tu poznaş!

Cîntă copacul însoţit parcă de un zumzet dulce de ţimbale, de nai şi alăută... Şi, cum începe el de cîntă, prinde viaţă şi întreg palatul.

Caliope se scoală de pe treptele pe care zăcuse, regele bagă paloşul in teacă. Şi toţi curtenii se întreabă unde este dracul, pe care socoteau că îl văzuseră numai cu cîteva clipite mai înainte.

În cuhnii, bucătarii încep să frigă mai departe peştii şi păsările, alţii să mestece în oale; iar robii aduc bucatele la masă.

Caii încep îndată prin grajduri să necheze, şi oile să pască, iar «izele, şi păsările, şi peştişorii, să zboare şi să înoate.

Ba încă, să vă mai spun una, învie şi toţi aceia care căzuseră Micind cu fata şi se adună lîngă rege, nedumeriţi de cele ce se în- umplă. Cînd toţi aceştia încă se întrebau ce este, intră în sala tronului pescarul cu copăcelul de mărgean în mînă.

Şi el le desluşeşte glumeţ pe dată taina şi pătărania cu dracul.

Pornesc după aceea împreună cu toţii să vadă pe Dolojman, – cum îi stă prins în bute.

— Pescare, măi pescare, ţine-ţi vorba, răcneşte tare Dolojman, zbătîndu-se şi încercînd să scape din colţ în colţ, ca şoricelul într-o cursă.

— îmi ţiu cuvîntul, cum nu, măi Dolojmane, îi răspunde pescarul. Ţi-am spus doar că sînt tare vesel. Şi am să-ţi mai fac acum o poznă după făgăduială... Să rîdă şi oamenii de tine, că tu ai rîs destul de alţii...

Şi dă, după aceea, butea de-a rostogolul pînă în mare. Şi cînd o dă, mai strigă încă după dracul:

— Ia zi-i, măi Dolojmane, e bună oare pozna ce ţi-am făcut sau ba?... Nu rîde, măi, lumea de tine?... Am cîştigat întrecerea?

Şi cade butea în valuri; bol-bol-bodoc, pînă ce ajunge în străfundurile cele negre.

Pornesc acum să rîdă şi regele, şi toţi curtenii, rîde frumoasa Caliope, ba rîd şi robii, şi slujitorii, că au scăpat de Dolojman. Se bucură că au să aibă un stăpîn tînăr.

Şi acel stăpîn este pescar, şi un om vesel cum nu e altul, şi multe or să se schimbe în palat...

Pentru că fata, Caliope, privind neîncetat în vremea asta pe flăcăiaşul care îi scăpase viaţa, cum este lesne de înţeles, l-a îndrăgit, precum şi dînsul o îndrăgise, şi chiar o sărutase pe buze, atunci cînd ea era încă de piatră.

A fost după aceea o nuntă mare, dragii mei, şi cu o veselie nesfârşită. Scăpaseră doar dintr-un asemenea necaz şi îl zvîrliseră pe Dolojman în fundul mării.

Şi apoi cum să nu fie veselie, cînd. cel dinţii, mirele, este vesel, şi cîntă, joacă, şi doreşte ca toţi aceia ce locuiesc cetatea să uite orice amărăciune ?

Iar copăcelul zînelor cînta şi el cu glasuri line şi cu un sunet de ţimbale, de nai şi alăute, de îi venea oricui să joace după viersul lui.

Frunză verde pietroşel,
Pescarule tinerel,
Pescarule drăgălaş,
Tare mai eşti tu poznaş!...

Au petrecut şi au nuntit, acolo, în veselie, pînă s-au săturat. Şi au rămas să vieţuiască frumoasa Caliope şi cu pescarul cel vesel împreună, veseli şi fericiţi.

A trecut timp de atunci... Cît? Nu mai ştie nimeni. S-au dus din viaţă toţi aceia care au trăit poate aceste întîmplări.

Cetatea a pierit şi ea, dusă de vînturile multe care au bătut şi nu mai e pe ţărmuri la Agigea; dar uite, în seara asta fermecată, cînd iarba şi copacii par albaştri, iar luna iese albă, învăluită într-o horbotă străvezie, îmi pare că zăresc pe mare o barcă. În ea se află, in dulce legănare, fata de rege şi pescarul cel vesel.

Sînt ei? Nu... Este numai amintirea. Şi o poveste de odinioară...

Cîinele mării

Duceţi-vă o dată cu barca pe Dunăre, în luna mai. Şi o să aflaţi în cale nişte locuri, cum nu pot fi nici în poveste. Pe malurile fluviului se leagănă pădurile de sălcii. Stîrcii bălani şi roşii, lopătarii şi lebedele ninse plutesc şi ţipă pe deasupra voastră, asemeni unor duhuri rătăcite. Iar soarele, a!... soarele se frînge întîi în apă şi luminează apa ciudat, de jos în sus, ca într-o minune vie...

Totul e vis şi cîntec...

Şi de pluteşti cu barca puţin mai sus, simţi că te învăluie şi o mireazmă îmbătătoare. Cobori din barcă şi porneşti agale pe ţărmul înverzit. Şi în cale îţi apare o pădure de tei.

Dacă a venit cumva şi seara, şi luna a ieşit pe cer palidă şi verzuie, mireazma este şi mai tare. Este ameţitoare ca o licoare făcută parcă anume să te îmbete.

Pădurea este deasă; copacii au o coajă argintie, aşa cum nu mai este nici o pădure de tei din lumea toată. Şi de priveşti mai bine copacii aceştia, sub cernerea luminii, îţi vor părea nişte coloane ce sprijină un templu.

În el se aud glasuri: privighetorile ce cîntă de cum se lasă seara... Bătrînii spun că ar fi fost aici odată într-adevăr un templu. Era templul de argint al lunii. În el slujeau numai fecioare, curate cum e apa ce curge şi astăzi prin pîrîul din mijlocul pădurii...

Dar tot pe vremurile acelea, precum se povesteşte, mai vieţuia pe mare şi un pirat, ce se numea Sanai.

Ehei, cumplit balaur era piratul acesta, Sanai. Nu era ca un om; ci ca o fiară... Avea şi o faţă cruntă, tăcută, întunecată. Un ochi îi era lipsă, pierdut pe vremuri într-o bătălie. La brîu purta o spadă, care era mereu udă de sînge. De aceea i se zicea de către oamenii de prin cetăţi şi sate, precum îi era felul şi purtarea: Sanai, cîinele mării...

Avea Sanai zece corăbii pe mare, toate cu pînze negre. Iar pe corăbii avea oameni tot crunţi şi fără milă, care îl urmau oriunde.

Şi nu fusese vreo cetate pe tot hotarul mării, să nu o fi trecut prin loc şi sabie piraţii; nici nu erau corăbii pe tot cuprinsul apei, să treacă neprădate, nescufundate în adînc.

Cînd bubuia furtuna sălbatic în larguri şi pe coaste, atunci porneau tîlharii la pradă. Cutreierau pe mare, pe apele învolburate, iu pînzele lor negre.

Şi urcaţi pe catarge, în vuietul cel tare al furtunii, cercetând toată zarea, cîntau:

În depărtare s-a ivit o pradă,
Parcă-i o albă porumbiţă rătăcită
Şi tu eşti şoimul care o pîndeşte.
Prinde-o şi viră-i în piept gheara,
Să-i curgă sîngele ei cald şi roşu,
Să i-l sorbi tu cu însetare.

Furtuna gemea. Furtuna urla. Piraţii cîntau aspru, zburînd necontenit deasupra valurilor ca nişte corbi negri de pradă!...

De nu găseau în ceasurile acelea pe mare corăbii, pe care să le prade şi oameni să îi ucidă, se năpusteau cu furie asupra oraşelor. I.uau ce găseau: aur, argint, podoabe şi veşminte. Luau vinuri şi bucate... Şi luau mai ales fete. Pe cele mai frumoase fete le luau cu dînşii pe punţile corăbiilor pentru Sanai. După aceea puneau loc oraşului din toate cele patru colţuri şi iar porneau.

Pe fete le duceau într-o peşteră adîncă, pe care o aveau piraţii pe unul dintre ţărmurile mării. O peşteră păzită de nişte stînci, ce se băteau într-una cap în cap, de nu putea să treacă nimeni printre ele afară de Sanai.

Se auzise că piratul Sanai vrusese să se însoare odată cu o frumoasă fată de împărat; dar ea îl izgonise cu silă. Şi îl izgonise nu numai pentru că era urît piratul la faţă: negru şi chior; ci şi pentru cruzimea lui fără de pereche.

De atunci Sanai jurase, pe viaţa sa, că nu o să mai peţească nici o fată; în schimb o să le fure pe cele mai frumoase... Şi după ce acestea or să-l desfete în danţuri şi cîntări, şi cum i-o fi lui voia, trei zile şi trei nopţi, le va zvîrli în mare.

Astfel se hotărîse neînduratul Sanai să se răzbune pe toată spiţa femeiască, pentru ruşinea pe care o îndurase.

Şi mai întîi răpise chiar pe copila împărătească, care îl alungase. Plînseseră cu jale părinţii ei şi rudele, supuşii, toţi. După trei zile însă, trupul ei fără viaţă fusese adus de valuri pe coasta nisipoasă, de unde o şi răpise piratul.

Apoi de atunci înainte se învăţase Sanai mereu mai fără milă. Fura fecioare după fecioare, din sate şi oraşe, şi din cetăţile de frunte. Nu se uita tiranul nici dacă sînt copile de crai, sau numai de pescari. Lui îi era tot una.

Şi toate aveau o soartă...

Ei, merg şi fapte dintr-acestea pînă la un capăt. Şi apoi se iau şi oamenii de gînduri. Ce este de făcut?

Se duc atîtea fete!...

Şi se ridică flăcăii gata să înfrunte pe Sanai. Se urcă în corăbii cu arme, şi pornesc dîrji la luptă. Dar toţi, cîţi au pornit în zilele acelea, au fost răpuşi. Pentru că aveau piraţii anume meşteşug de luptă, cum nu mai avea nimeni.

Îi ajuta, precum se spune, şi dracul, Dolojman, pe care îl găsise piratul într-o bute şi îi dăduse drumul. Şi de aceea dracul făgăduise lui Sanai să îl ajute în tot ce o săvîrşi. Deci cînd era o luptă cu oamenii, dracul făcea pe loc o vrajă şi cei veniţi să înfrunte pe Sanai se pomeneau că stau cu toate corăbiile înţepenite. Degeaba sufla vîntul şi umfla pînzele corăbiilor. Ele stăteau în valuri nemişcate ca nişte stînci.

Sanai se repezea atuncea cu toate cele zece corăbii ale sale, care pluteau în voie, şi îşi lovea duşmanul neputincios cu sînge şi cu moarte.

Aşa piereau flăcăii care încercaseră să lupte cu Sanai...

Prăpădul era mare. Cum să nu fie astfel - cînd însuşi dracul, care fusese azvîrlit cu hulă de către oameni în mare, jurase răzbunare?...

Pentru că Dolojman, precum desigur aţi înţeles, era acela care prindea corăbiile în braţe la semnul lui Sanai şi le ţinea pe loc, să le lovească piraţii şi apoi să le scufunde.

Şi s-au pornit după aceea şi alţi flăcăi. Erau poate flăcăii cei din urmă care mai vieţuiau pe coaste... Ei socotiseră să intre în peşteră şi să se lupte acolo cu piraţii.

Dar stîncile, care stăteau de strajă la gura peşterii, şi se băteau într-una cap în cap, aveau şi ele o vrajă. Cum ajungeau corăbii străine în faţa lor,

se preschimbau în fiinţe, nişte uriaşi de piatră. Şi fiecare uriaş avea cîte opt braţe. Ei înşfacau corăbiile încărcate cu arme şi cu oameni, le sfărîmau în braţele de piatră şi le aruncau în apă zdrobite în fărîmiţe.

Ce este de făcut? Astfel se întreba oricine în faţa unei asemenea urgii.

Jalea era atîta de adîncă prin sate şi cetăţi, cum nu se pomenise decît în vremea lui Tauctis, balaurul cel verde.

— Să se adune moşnegii, rosteau şi mic şi mare, şi să se sfătuiască. Poate or să afle ei ce mai e de făcut!...

Şi se adună la sfat bătrînii din tot cuprinsul mării: se aşază barbă lîngă barbă şi tăinuiesc aşa în şoaptă vreme îndelungată.

Trimet apoi răvaşe, prin olăcari, la regii de prin oraşe şi cetăţi, şi hotărăsc:

— Nu poate fi altă scăpare, decît aceea de a fi strînse toate copilele frumoase şi duse în graba cea mai mare la adăpost în templul cel vestit al lunii, care se află lîngă un ţărm al Dunării.

Şi după hotărîrea bătrânilor, au şi plecat pe drumuri, spre Dunăre, toate copilele: unele în carete bogate, împodobite cu aur; altele mai voinice au pornit de-a călare pe cai sau măgăruşi; şi unele, cele de tot sărmane, pe jos, călcînd pămîntul cu picioruşele lor goale.

Au mers să se ascundă în templul lunii.

Tocmai la vremea asta Sanai neîmblînzitul plutea pe mare. Dornic de desfătare se îndrepta cu toate corăbiile spre ţărmul unde îşi avea culcuşul.

— Mai iute!... poruncise Sanai piraţilor. Întindeţi pînzele bine... Lăsaţi să sufle vîntul cum trebuie în pînze. Corăbiile să treacă peste aria mării, cum zboară cormoranul cînd vine primăvara! Mai iute, tot mai iute, piraţi...

Şi ascultând fără cîrtire porunca aceluia ce îi cîrmuia, piraţii întindeau pînzele aproape să se rupă.

— Mai iute, şi mai iute!... răcnea din nou Sanai.

Şi iacătă, în faţă li se iveşte ţărmul înalt şi plin de stînci; şi fiecare stâncă se aseamănă cu un uriaş, care are opt braţe. Şi toţi uriaşii aceştia se luptă între dînşii.

Sanai ridică însă pumnul şi strigă către uriaşi doar un cuvînt: «Opriţi!»*...

Uriaşii îi cunosc bine glasul piratului.

Pietrele ascultă şi sar în lături. Ba încă îl ajută pe Sanai şi pe piraţii lui să urce către peşteră, întinzînd braţele de sprijin. Întind chiar şi o punte bătută din aramă şi le deschid poarta din piatră de safir.

Piraţii aruncă mai întâi prada în peştera deschisă. Robii ce se găsesc acolo, la poruncă, le aduc bucate; alţii le toarnă vin.

Fetele roabe încep să cânte din flaute şi ţimbale.

Sanai înalţă cupa şi strigă spre piraţi:

— E timpul desfătărilor; după atîta sînge şi luptă, să bem acum!

Dar cum apropie piratul cupa din piatră de porfiră de buze, ţîşneşte din vin ca o zvîrlugă dracul. Întîi mic mititel, apoi deodată mare, bate din copite pe masă, printre blide şi cupe.

— Aşa?... Îi ţipă dracul lui Sanai. Tu stai şi bei aici în linişte, nebune! Te odihneşti... şi fetele din sate şi cetăţi sînt duse toate în templul lunii, să stea sub ocrotire...

— Ce spui?... urlă piratul şi sare cu mînie în picioare. De care templu este vorba?

— De care?... Nici nu ştii?... De n-aş fi eu, sărmane Sanai, nu pricep ce te-ai face, cum ai lupta cu aceia care te urăsc şi cum i-ai birui!

Şi Dolojman îi povesteşte despre templul ce este ridicat în cinstea lunii. Aici slujeşte o mînă de fecioare, frumoase, ce poartă văluri albe - care sînt preotese.

Iar cînd apare luna fetele acestea încep slujba: unele sună în harfe cîntece de iubire, altele pornesc danţul.

— Este un vis şi o desfătare, cum nu se poate crede, ţipă mai tare dracul către Sanai. Templul îl ocroteşte cu puterea ei însăşi măreaţa lună. Şi acum sînt duse să stea sub ocrotirea lunii toate copilele frumoase şi gingaşe ce locuiau pe malurile mării. Şi tu ce faci?... Tu bei şi te răsfeţi...

— Atunci, cu atît mai bine, bate Sanai cu pumnul în masă. I)acă sînt strînse acolo copilele, toate or să pice odată în mîna mea... Toate, în aceeaşi noapte, vor fi aduse aicea în peşteră, să-mi fie mie roabe! Să bem dar, Dolojmane... Fii fără grijă, Sanai ştie ce face. Să bem pentru izbîndă!...

Apoi, precum se povesteşte, au sărit în corăbii Sanai şi hoarda lui.

Dracul şedea la cîrmă.

Sanai se căţărase pe catargul cel mai înalt.

Şi astfel, plutind cu rîvnă, întîi cu pînzele întinse, apoi bătînd «lin vîsle, au trecut toată marea de-a curmeziş. Şi au început să III CE pe fluviu, pînă la locul unde este şi acuma drumul ce duce «pir pădure. Aici, ureînd pe coasta priporoasă, au năvălit cu zgomot mare spre templu.

În cale a bătut dracul cu copita într-un tufiş de bozie scorţoasă. Și în locul tufişului s-a ivit o cireadă de bivoli. Şi s-au urcat piraţi călări pe bivoli, pornind mai cu iuţeală către templu.

Dar tot la vremea aceea veneau încet din munte, mînînd din urmă o turmă de mioare, doi ciobănei. Unul se chema Meidu, celălalt Nicuiiţă. Tocmai treceau pe lingă templu, doinind cu fluieraşele la gură, şi îşi privegheau în tihnă oiţele.

Se minunau de templu:

— Mîndru mai e, măi frate, templul acesta, zise Meidu.

— Şi precum am aflat, a adăugat şi Niculiţă, aci au fost aduse copilele, să fie adăpostite. Sărmanele de ele!... Tare mai sînt îngrozite !...

Vorbind aşa, flăcăii zăresc venind din către Dunăre, în goana cea mai mare, pe Dolojman şi pe piraţi.

— Alei, alei, măi frăţioare, grăieşte Meidu, asta nu e vreo treabă bună ce se vede... Ăştia, ori mi se pare, vin după fetele din templu.

— Ia să sărim, fîrtate, în ajutorul copilelor, zise şi Nicuiiţă. Pune mîna pe bîtă.

Şi zicînd vorba asta, fără să ţină seamă că nu sînt decît doi voinici şi în faţa lor e dracul, cu o ceată întunecată de piraţi, prind amîndoi bîtele în mîini şi sar, în apărare, la cele două porţi pe care le avea templul, una în asfinţit, alta în soare-răsare.

— Daţi-vă la o parte, scrîşneşte în dinţi Sanai către ciobanii ce se aşezaseră de strajă la porţi.

— Ba, dă-te tu, hapsîne, şi fugi de aici! răspunde Nicuiiţă, fără frică, privind în ochi piratul.

— Doar de îţi dă mîna, fiară, lup blestemat, ne vei putea goni! adaugă Meidu, cu bîta ridicată, gata să dea.

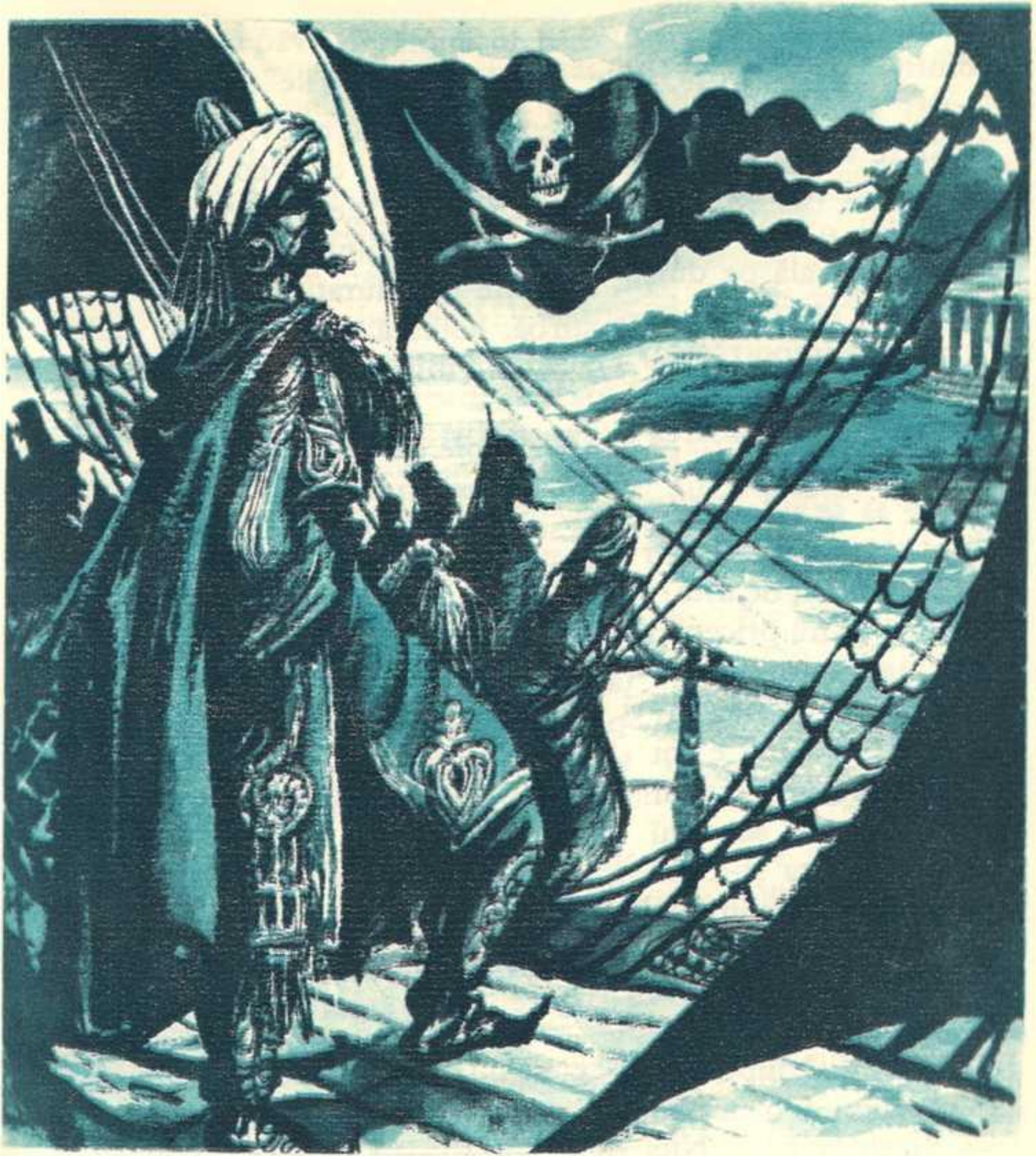
— Ia să mi-i faceţi fărîme pe ciobănaşii ăştia obraznici, le porunceşte Sanai piraţilor, făcînd de ură şi turbare spume la gură.

Şi hoarda mohorîtă, cu paloşele late atîmate la brîuri, se împarte iute în două. O parte se repede spre Meidu, alta spre Nicuiiţă.

Numai că tot atuncea, din slavă, sfîntul soare văzuse şi el ce se întîmplă jos, pe pămînt, în faţa templului.

Avea, este adevărat, o supărare măritul soare pe lună. El o îndrăgise de multă vreme; dar ea fugea de dînsul, nu vrea de loc să îl întîlnească, şi nici măcar să îl vadă, decît din depărtare. De ce? Nu ştie nimeni, dar asta-i altă vorbă... Poate şi altă poveste...

Acum însă zăreşte soarele lîngă templu, pe cei doi ciobănei cu turma de mioare. Şi amîndoi sărind cu bîtele să înfrunte o hoardă de fiare sîngeroase, călăuzite chiar de dracul.

În templu, pe o terasă de piatră argintie, cu palmele împreunate pentru rugă, plîng albele fecioare preotese. Şi în jurul lor sînt fetele din tot ţinutul mării, strînse una în alta, ştiind ce le aşteaptă: întîi ruşinea, apoi moartea. Sărmanele copile înfricoşate, cu trupurile tremurînde de groază, ar vrea să se cufunde în ţărînă şi să dispară.

Şi soarele le vede acestea într-o clipă. Îşi zmulge atuncea două raze din cunună şi le aruncă în vale către ciobani.

Meidu şi Nicuiiţă nu ştiu ce se întîmplă; dar văd că în loc de bîte au dintr-o dată două suliţe bune, cu vîrfurile arzătoare.

— Păi aşa, da, fîrtate, rosteşte Niculiţă cu veselie.

— Să te tot lupţi, băiete, nu cu un drac, ci şi cu o sută, zice la rîndul lui şi Meidu. Cu o mie de piraţi, de e nevoie...

Şi începe o luptă cruntă, cu sete, cu mînie nespusă.

— Daţi năvală pe dînşii, răcneşte neînduratul Sanai. Şi tu, măi Dolojmane, ce stai cu gura ştirbă, holbată, şi priveşti pe ciobăneii ăştia ce ni se împotrivesc? Dă colea o mînă de ajutor, să îi învingem iute.

Dar care cum încearcă să se apropie de ciobănei simte că îl frige o împunsătură dintr-o parte şi sare ars în lături. Dracul chiar, cînd porneşte să se avînte la luptă, se vede prins în ţeapă, ca un miel în frigare şi azvîrlit într-o băltoacă pe malul Dunării.

— Măi, ce să fie asta? răgeşte împieliţatul din baltă. Ce arme au? De unde? Şi nu pricepe rostul prin care au izbutit feciorii să dobîn- dească asemenea unelte tăioase şi înfocate.

Iar lupta se urmează; sporeşte ca viforul; în timp ce înlăuntru, în templu, spaima e tot şi tot mai mare.

Şi astfel trece ziua, încet, încet; şi o dată cu ea se risipeşte şi căldura; razele soarelui îşi pierd puterea.

— Suliţa asta şi-a pierdut focul pe care îl avea, strigă voinicul Meidu către Nicuiiţă, simţind că mîna îi slăbeşte.

— Da, da, se aude şi glasul lui Nicuiiţă; dar tot nu te lăsa, mai luptă, frate!... Acuşi, acuşi, o să răsară luna şi ea are o vrajă de ocroteşte templul.

— Eu am să lupt, răspunde Meidu, pînă am să-mi dau suflarea, nu ai tu nici o teamă...

— Şi eu la fel... Nici tu să nu ai grijă, fîrtate...

Şi iarăşi se aruncă spre cei doi ciobănei ceata înverşunată de fiare. Deodată însă dracul - ce-i dă prin gînd? - se face o muscă şi sare pe grumazul lui Meidu. Aci se face un vultur. Prinde capul lui Meidu în gheare şi îl orbeşte dîndu-i cu ciocul drept în ochi.

Paloşele piraţilor lovesc acum pe Meidu şi îl sfîrtecă în bucăţi.

Pe urmă se face dracul din vultur un lup mare. Prinde trupul flăcăului uds în colţi, şi i-l tot duce spre răsărit, tîrîndu-l prin ţărînă, pînă într-un loc anume; aicea latră tare şi se iveşte o groapă. Aruncă în groapă trupul; latră iar şi se astupă gropniţa cu ţărînă.

Se întoarce după aceea ca un trăznet spre Niculiţă. Se face un ţînţar. Îi sare pe grumaz flăcăului. Din ţînţar se preschimbă dracul în şoim de munte. La fel îi scoate ochii cu ciocul lui Niculiţă. Paloşele piraţilor îl taie în bucăţele. După aceea ia dracul o înfăţişare ca de vulpe. Duce trupul băiatului răpus tîrîş, departe, către asfinţit, chiar lîngă malul Dunării şi îl aruncă într-o groapă.

— Aşa!... Acuma înainte... rosteşte spurcăciunea de drac. Am biruit. Poftim, Sanai, la pradă!... Alege-ţi dintre fete, pe acelea care îţi plac... Şi ia-le roabe...

— Întîi pe preotese le vreau, rînjeşte crud Sanai. Şi mai doresc toată avuţia ce se găseşte în templu...

Piraţii intră în templu. Unii sar pe terasa unde se aflä îngenuncheate fecioarele preotese, rugîndu-se umilite, cîntînd uşor din harfe, din flaute şi lăute; şi plîngînd...

— Doamnă!... se roagă ele. Stăpînă noastră, lună, priveşte către templul în care se coboară acuma pîngărirea... Iar albele veşminte ni-s rupte de piraţii lui Sanai şi întinate...

— Mai bine moartea, lună! strigă cu groază şi celelalte fete care sînt strînse aicea din tot ţinutul mării.

Sanai apucă de cosiţe şi trage afară pe preotese, suindu-le pe bivoli.

Piraţii leagă în ştreanguri bine pe celelalte fete, şi rid, ţipă şi scuipă fără milă pe florile curate din templul blînd al lunii.

— Doamnă, regina nopţii, vină, vină, degrabă, nu ne lăsa în ghearele piraţilor, imploră cu durere fecioarele. Ruşinea ne doboară; e mai grea decît moartea... Bună regină a nopţii, nu ne lăsa...

Şi în această vreme, cerul se înfiorează de o lumină tainică, albăstrie. Luna apare în văzduh tristă, cernită parcă de un văl vînăt de ceaţă.

— Mai iute, grăbiţi-vă, le strigă dracul piraţilor. Iată că iese luna pe cer. Hai să fugim... Ne ameninţă primejdii.

Încalecă pe un bivol Dolojman şi o ia în galop, la goană, cu gînd să îşi scape viaţa.

— Noi tot mai vrem să stăm, urlă piraţii, aci e desfătare. Fetele sînt frumoase... Noi tot vrem să mai stăm!...

— Doamnă, prefă-ne în păsări, să le scăpăm din gheare! jelesc acele fete ce erau preotese. Doamnă, schimbă-ne în trunchiuri de tei fără simţire, plîng celelalte fete, să scăpăm de ruşinea robiei.

— Fie pe voia voastră! răsună un glas, cu limpezime de strună de lăută, din slava străvezie a nopţii. Şi le scăpaţi din gheare...

Şi... Ce uimire mare!... Copilele acelea care fuseseră aduse în templu la adăpost s-au prefăcut deodată în trunchiuri de tei cu coajă argintie, cu flori înrourate, galbene - ca de ceară. S-au făcut o pădure de tei înmirezmată, cum nu mai este nici una, de ai căuta oriunde, pe tot acest tărîm.

Şi apoi dalba lună a mai urmat:

— Voi care mi-aţi fost mie în templu preotese, vă preschimbaţi în păsări, cu glasuri cîntătoare, cu suflete duioase... Şi veţi cînta astfel în veacuri iubirea ce v-a lipsit în viaţă!...

Şi au luat chip de păsări acele preotese: privighetori cu glasuri desmierdate, cîntînd pierdute în fiecare noapte dragostea arzătoare, farmecul dulce al lunii.

— Iar voi, care aţi săvîrşit atîtea rele în templul meu, a rostit cu mînie regina spre piraţii ce încercau de astă dată să fugă încălecînd pe bivoli, voi care aţi pătruns între copilele nevinovate, cu moarte şi ruşine, vă veţi preface în nişte gîngănii urîcioase, coropişniţi; iar tu, Sanai, piratul care ai îngrozit o lume întreagă, ai să te faci un peşte urît de toţi pescarii...

Şi cum a grăit luna cuvintele acestea s-a coborît un trăznet peste pămînt. Sanai s-a prefăcut într-un peşte lacom şi rău, într-un rechin.

Rechinul a sărit în Dunăre, de acolo a fugit în mare. A început să umble după corăbii, să sfîşie şi să ucidă pe celelalte vieţuitoare ale apei. Nu are nici o milă, cum nu avea nici piratul.

Nu este fiinţă, e un blestem, pentru peştii ceilalţi, rechinul, în valurile mării.

Pescarii îi zic, aşa cum îl numeau odată şi pe Sanai: «dinele mării».

Piraţii lui Sanai de asemeni s-au subţiat după blestemul lunii. S-au făcut coropişniţi, gîngănii pe care le omoară pescarii cu silă.

Dracul căuta acum să scape, să fugă, să se ascundă. În apă îl vedea luna. Şi a început să sape cu ghearele în nisipuri. Dar luna, urmărindu-1, a azvîrlit asupra lui o bardă de argint. I-a tăiat ghearele cu care săpa. Şi ghearele tăiate au luat înfăţişare de scoici, ce se cunosc şi astăzi sub numele de «unghii de drac».

Pe urmă, încornoratul a luat-o la goană către lacul Razelm. Aici l-a ajuns luna de pe urmă. Şi cu puterea ei l-a prefăcut în piatra

Dolojmanul, ce iese mult din apă în lacui Razelm şi încearcă să izbească în bărcile pescarilor cu colţii ascuţiţi.

În locurile unde au pierit ciobanii cei viteji, oamenii au făcut două sate. Şi între amîndouă se întinde pădurea cu tei de argint, plină de păsărele.

Cînd trec pe Dunăre corăbiile către mare şi cînd ajung la ţărmul de unde se simte mireazma teilor, începe să povestească pe punte cîte un marinar cum s-au schimbat în trunchiuri şi în privighetori nişte sărmane fete...

Ceilalţi, stind răzimaţi de balustrada tremurătoare a punţii, pornesc atunci să cînte un cîntec de demult...

Iar luna, visătoare, învăluie pădurea ce se zăreşte în depărtare, ca într-un văl subţire şi vioriu de vrajă...

Viteazul Dapix şi fiica lui, Gebila

De treci şi astăzi prin cîmpia dobrogeană, nu prea departe între Dunăre şi mare, vei întîlni un sat: Gura Dobrogei. Şi aici, pe lîngă sat, este un deal. Sub el, se spune că este o peşteră adîncă, plină de oseminte.

În faţa peşterii se află o piatră. Pe ea a stat odată Gebeides şi a cîntat cîntecul său pentru viteazul Dapix şi fiica lui, Gebila.

Povestea noastră se începe demult, demult, pe vremea cînd bă- teau pămîntul acesta nişte ostaşi dintr-o cetate, din asfinţit, numită Roma, care rîvnea să stăpînească întreaga lume.

Se povesteşte astfel, că în zilele acelea, după o iarnă grea şi îndelungată, pămîntul începuse uşor să se zbicească şi dealurile blînde ale Dobrogei să se în veşminte cu verdeaţă. Prin sălciile împodobite cu mîţişori bălani sufla tot mai alene vîntul. Pe apa largă a Dunării, desprinsă de zalele de gheaţă, treceau mereu corăbii către mare. Păstorii, cei mai mulţi, ieşiseră cu turmele pe cîmpuri. Se auzeau de pretutindeni glasuri de oameni, ţipete de copii şi nechezat de cai.

Flăcăii, doar în cămăşi, cu capetele goale, călări pe armăsari mărunţi, dar iuţi ca focul, goneau de-a lungul şi de-a latul ţării, să îşi desmorţească trupurile mlădioase după frigul iernii, sau se luptau în trîntă dreaptă.

Unii îşi încercau puterea spărgînd cu buzdugane ghintuite bulgări mari de piatră. Alţii trăgeau cu arcul în ţinte aşezate pe cîmp.

Iar fetele urcate pe ziduri priveau la ei, rîdeau, băteau din palme şi făceau zgomot ca un cîrd de vrăbii.

— Tu eşti mai tare, Gebeidesk..

— Ba tu, Ordexis!...

Şi chiotele se pierdeau pînă departe în zarea verde aurie a dimineţii; le auzea şi regele în cetatea lui de piatră.

De nu s-ar fi găsit tocmai în ziua aceea în cetate nişte soli, care veniseră din partea oştirilor din soare-apune şi a căpeteniei lor, preavestitul Crassus, regele Dapix s-ar fi grăbit de bună seamă şi el în mijlocul flăcăilor, cu toate că pe umeri, de sub cuşmă, părul său îi curgea în şuviţe argintii, şi-ar fi încercat şi el destoinicia la rînd cu cei mai tineri.

Pe ziduri însă, alături de celelalte fete de tarabostes, de căpetenii, din cetate, era şi fiica regelui, Gebila. Cu părul lunecînd pe tîmple în văluri negre, lucitoare, cu ochii verzi, scînteietori ca apa mării în revărsarea soarelui din zori, cu obrajii rumeni, înveşmântată într-o rochie lungă de lînă albă, prinsă la gît şi pe mijloc cu nişte agrafe - peştişori din argint, Gebila părea ea însăşi o floare, ce răsărise dintr-o dată pe zidurile sure ale cetăţii. Şi ea striga mai tare decît toate:

— Vedeţi voi, fetelor, cum vîjîie săgeata lui Gebeides?... Zboară ca rîndunica de uşoară!...

Flăcăul, al cărui nume îl pomenise, făcea un semn cu mîna Gebi- lei; înălţa apoi arcul. Din nou trăgea. Săgeata zbîmîia şi se înfigea în ţintă.

— Aşa, Gebeides!... Aşa!... striga Gebila, bătînd tare din palme şi tropăind iute pe ziduri de bucurie.

Atît se veselea Gebila de iscuţimea flăcăului arcaş şi astfel o privea Gebeides pe fata regelui, că şi un străin de loc ar fi înţeles că acei doi tineri se îndrăgesc, că sînt legaţi imul de celălalt cu simţiri trainice şi de credinţă, că nu va trece mult şi vor fi soţi.

Într-adevăr, Gebeides trebuia să facă nunta cu fata în noaptea cea dintîi cu lună plină de la începutul verii.

Îl alesese Gebila pe Gebeides să-i fie mire nu numai pentru că era fecior de tarabostes, ci pentru că era el însuşi un viteaz şi un războinic neînfricat, care înfruntase de multe ori cu îndrăzneală pe duşman şi îl zvîrlise în valurile mării.

Şi mai avea flăcăul încă un dar. Ştia să cînte. La ospeţe cînta alături de Gebila. Atunci inima regelui se încălzea. Se uita la copila lui curată, care îi era mai dragă decît orice, se uita la flăcăul ce trebuia să îi fie soţ. Se înveselea şi poruncea să curgă vinul mai cu spume în cupele înalte de lut.

Şi începea să cînte şi el un cîntec pe care îl ştia din vremea cînd era copil:

Vîntul suflă liber peste cîmpuri,
Marea se zbate după voie în prăpăstiile ei.
Noi, geţii, sîntem liberi ca marea şi ca vîntul,
Noi nu ne temem de primejdii, nici de moarte.

Poftească dar duşmanul dacă poate;
Îl vom cinsti cum se cuvine, cu paloşe şi cu săgeţi!...

Aşa cînta regele Dapix şi toţi curtenii băteau atuncea cu putere piciorul ştîng de lespezi, zmulgeau cu dreapta paloşele de la şolduri şi după datina străbună strigau toţi într-un glas:

— Ca vîntul şi ca marea sîntem liberi Şi-aşa vrem să trăim pe veci!...

Bătrînii sfetnici îşi simţeau sîngele fierbînd la astfel de cuvinte. Cei trei înălţau capetele cît mai sus. Femeile puneau maramele la gură şi suspinau:

— Zalmoxis ne va ajuta să fim întotdeauna liberi!...

Acum venise însă, precum spuneam, solia aceea din soare-apune.

În sala de ospeţe, ce răsunase altă dată de glasuri şi cîntece voioase, se adunaseră la sfat marele preot, căpeteniile de oaste şi Dapix.

Dapix, ce era rege în vremea aceea peste geţi, era un om nu prea înalt de stat, însă voinic peste măsură. Avea, ce este drept, barba încărunţită; dar nu erau flăcăii mai sprinteni decît el. Nu putea nimeni să îl întreacă la călărie din toată ţara. Doar Gebeides, uneori, dar greu de tot, abia, abia de îl ajungea.

Cu buzduganul putea să spargă o stîncă oricît de mare ar fi fost. Şi cu săgeata, cînd trăgea în duhurile cele rele, ajungea pînă în cer.

De data asta Dapix era în faţa celor doi soli.

Sta aşezat pe un tron de piatră cenuşie, cu mîna sprijinită de paloşul lui lat, privind cu luare-aminte pe cei veniţi.

Unul dintre aceştia, un bărbat spătos, cu chivără bogată de oţel şi cu o urmă de rană, nu încă de ajuns de bine vindecată, luă cel dintîi cuvîntul şi rosti gros:

— Tu, Dapix, rege barbar de lîngă mare, primeşti astăzi poruncă de la slăvitul Crassus, să părăseşti cetatea aceasta nevrednică de piatră şi să te tragi spre munte, pe unde ţi-o fi voia, lăsînd însă aici averea, tot poporul, curtenii şi pe copila ta chezaşe... Pe Gebila, de altminteri, adăugi solul cu vorbă apăsată, cătînd în jur să vadă cum se întipăreşte spaima pe chipurile

geţilor de faţă, vrea Crassus să ţi-o căsătorească cu vreunul din ostaşii săi, ca încuscrindu-te cu noi, să nu te mai răscoli la luptă împotriva noastră niciodată!

Zadarnic căta însă solul în preajmă, rostindu-şi cuvîntarea, pe feţele bărboase ale geţilor nu se clintea o cută şi nu se auzea nici un murmur din piepturile lor.

— Oştirile lui Crassus sînt dincolo de Dunăre, pe ţărm, aşteaptă doar un semn, rosti celălalt sol, un om mai mărunţel, cu ochii vii şi nasul ascuţit. De nu te vei supune de bună voie, noi tot o să te biruim, şi atunci te vom închide într-o cuşcă de fier. Te vom lega cu barba de zăbrele şi tîrît de catîri te vom purta pe uliţe, în vreme ce mulţimea o să te bată cu pietre. Supune-te, deci, Dapix!...

Făcuseră şi solii, tăceau şi căpeteniile oastei, tăcea marele preot, tăcea şi regele... Se auzea numai larma veselă a flăcăilor ce îşi încercau puterea şi isteţimea afară pe cîmpie, şi glasul limpede al Gebilei, care rostea:

— Cum vîjîie săgeata ta, iubite!... Ca rîndunica zboară!...

Şi rîsete...

Iar colea, în sala întunecoasă de ospeţe, se mai simţea domoala pîlpiire a făcliilor aprinse şi respirarea încinsă, şuierătoare a tuturora care stăteau faţă şi aşteptau cuvintele lui Dapix.

Pe urmă Dapix se ridică, întinse mîna stingă către soli şi vorba lui sună mai tare decît tunetul izbit din cer de duhuri la mînie:

— Prin voi trimit şi eu răspuns lui Crassus al vostru, preaslă- vitul, şi pentru mine ameninţarea lui e ca o bute goală ce se rostogoleşte pe un deal. E zgomot mult, dar nu se teme nimeni... De vrea pămînturile gete, de ne vrea robi, de vrea cetatea mea săracă de piatră, să vină să le ia. Şi acel care vrea soaţă de la noi, nu pe Gebila i-o voi da, altă mireasă îl va strînge în braţe. Şi aceea va fi moartea. Spuneţi-i dar aceluia ce v-a trimis la noi, că liberi sîntem, şi liberi vom trăi, chiar de ar fi Crassus de zece ori mai tare decît este!...

Cînd regele a rostit acestea toate, a izbucnit deodată un rîs năpraz- nic între geţi.

Aşa rîdeau cu toţii că bubuiau pereţii sălii de ospeţe.

Şi căpeteniile oastei, arătînd cu mîinile spre cei doi soli, ziceau:

— Le-a dat cum se cuvine răspuns regele nostru acestor soli obraznici... Parcă ar fi vorbit cu gura noastră Dapix... Ha, ha, ha...

Şi multă, multă vreme, cînd nu se mai vedea nici colbul pe urma cailor minaţi în goană de cei doi soli pe calea întoarsă, năprazna rîsu- lui mai clocoti acolo sub zidurile din piatră sură de Dobrogea.

În acest timp, Crassus trecuse şi apa Dunării pe plute. Făcuse tabără pe ţărm şi acolo îşi întîmpinase solii.

Aflînd primirea ce le-o făcuse Dapix, ce nu vroia să se supună puterii oştilor străine şi nici să dea pe fata sa, Gebila, chezaşe, puse să se ridice

un altar zeului Marte, al războiului. Şi acolo jură el să se răzbune cumplit. Jură că o să lege pe Dapix de un car, şi aşa o să-l tîrască prin toată ţara. Şi pe Gebila o va face sclavă, dănţuitoare pentru dînsul la petreceri.

Dapix află de planurile pe care şi le făcuse Crassus. Şi nu stătu nici el pe gînduri.

Flăcăi călări fură trimişi în cele patru zări, ca să răscoale ţara. Şi steagul său cu cap de lup şi coada ca de şarpe urla în vînt, în tropotul sălbatic al cailor, chema pe geţi la bătălie.

Oştenii sorbeau întîi cu toţii, după datină, apă din Dunărea cea sfîntă; apoi plecau la luptă.

În miazăzi se aprinsese ţara. Cerul ardea cu vîlvătaie. Cînd bătea vîntul dintr-acolo, purta cu el cenuşă şi scrum, purta şi vaiere prelungi de jale şi zgomote de luptă.

Pe unde trecea Crassus ardea întreg pămîntul. Sate, păduri şi lanuri se mistuiau. Ca să înainteze oştirile duşmane trebuiau parcă să sc lupte cu fiecare zid, cu fiecare arbore, cu fiecare muşuroi. Din dosul lor luptau cu desnădejde femei, copii, bătrîni. Cu sape, cu topoare, înfruntau lănciile duşmane. Apărau fiecare palmă de pămînt. Pi uceia care îi puteau prinde duşmanii îi legau robi.

Sărmanii geţi porniţi spre soare-apune se mai uitau încă o dată cu durere la cuibul nimicit, la satele lor prefăcute în cenuşă, şi îşi plecau capetele acoperite cu plete lungi, sub lanţurile negre ale robiei.

Marele preot al lui Dapix urcă în vremea asta pe munte şi acolo îl rugă fierbinte pe Zalmoxis să ajute pe geţi în bătălie. Femeile, copiii şi bolnavii, cîţi mai putuseră scăpa, fură trimişi sub grija fetei regelui într-o peşteră mare.

Iar Dapix cu bărbaţii porniră să atace oştirile duşmane.

Venise vara. Cerul era însă ziua înnorat şi ploi mărunte cădeau mtr-una. Noaptea nu se zărea în văzduhul tulbure nici luna. După credinţa lor străveche, geţii gîndeau că duhurile rele, norii, stau împotrivă ca Zalmoxis, cerul senin, să îi ajute în bătălie.

Trăgeau atunci cu arcurile în nori, dar cerul rămînea la fel de negru. Şi cu amar în suflet luptătorii plecau din nou la bătălie.

(>u pietre, cu toiege înfruntau geţii oştirile duşmane. Loveau întîi pedeştrii dintr-o parte ca lupii cei flămînzi o turmă. Se repezea apoi V» Dapix, ca vulturul din zbor, cu călăreţii, din partea cealaltă. Unde loveau,

făceau în duşman pîrtii şi parcă secerau oştirile duşmane, trufaşe, îmbrăcate în fier.

Luptau necontenit... Dar Crassus poruncise să-i vie oştiri noi.

Şi cercul se strîngea, se tot strîngea...

Luptau pe viaţă şi pe moarte. Numai că zi de zi păreau că sînt mai mulţi duşmani. Tot mai puţini rămîneau geţii. Mai rămăseseră cîţiva războinici. Şi aceia se strînseseră să apere cetatea.

Nu mai aveau merinde, nu mai aveau nici arme, nici leacuri pentru cei răniţi. Şi pe deasupra preotul cel mare, acela care îl chemase pe Zalmoxis în ajutor, căzuse doborît de o săgeată.

— Ce hotărîm să facem? întrebase Dapix într-o noapte la sfatul celor care mai erau în viaţă în cetate.

— Ne vom lupta pînă la moarte! rostiseră cu toţii într-un glas. Cetatea n-au s-o poată lua... În peştera unde ne sînt adăpostiţi bătrînii şi femeile, asemeni nu vor putea ca să pătrundă...

Puţini erau războinicii în cetate; dar nimeni nu se putea urca pe ziduri din afară. Cine încerca, se prăvălea în vale lovit de piatră sau săgeată.

Aşa trecu şi vara cea fierbinte, veni şi toamna, apoi iarna plină de nopţi vijelioase.

Din cînd în cînd războinicii ţîşneau afară din cetate, loveau în tabăra duşmană cu putere şi se întorceau degrabă, urcau din nou pe ziduri şi le apărau.

Sosise iarăşi primăvara. Vîntul bătea încetinel prin sălcii. Şi iarba înverzise pe coline. Nu mai era însă nici larma cea voioasă, nici glasuri dulci de fete nu se mai auzeau pe ziduri. Aceia care îşi încercaseră puterea cu ghioaga sau cu arcul, în zilele de odinioară, nu mai erau pe lume. Pe zidurile înnegrite ale cetăţii nu mai erau acuma decît doi luptători. Unul se numea Dapix, celălalt Gebeides; dar nu predau cetatea şi încă se luptau.

Ca să nu prindă de veste duşmanul că nu sînt decît doi, făceau într-una larmă în cetate şi înşiruiseră pe ziduri nişte momîi de paie, avînd pe ele căciulile celor căzuţi. Trăgeau apoi cu arcurile cînd dintr-o parte, cînd dintr-alta; să socotească oştenii din tabăra duşmană că zidurile sînt vegheate încă bine.

Numai că iată, într-un amurg, pe o ploaie înţesată cu clăbuci, cînd pînă şi străjile duşmane erau vîrîte în corturi, la zidul dinspre miazănoapte al cetăţii se arată un om cu o pînză albă în vîrful unui băţ.

Acesta făcea semn că vrea să urce sus.

Dapix lăsă pe ziduri burduful cu o frînghie şi îl ridică.

Credea că e vreun sol!

Bărbatul ce venise era un om înalt, spînatic şi cu priviri piezişe. Se înfăţişă la rege, îi căzu în genunchi şi începu să-i spună:

— Stăpîne, eu sînt un mare preot al geţilor... Mă cheamă Licegeu şi am trăit pînă acum în munte. În vis mi-a apărut într-una din nopţile trecute Zalmoxis, înţeleptul, şi m-a învăţat să vin la tine şi să te ajut!...

— Vorbeşte, zise Dapix. Ce porunci dă Zalmoxis?

— Zeul te îndeamnă să trimiţi la miezul nopţii pe oşteanul cel mai vrednic pe care îl ai, ca să răscoale geţii din triburile de dincolo de munţi, ce nu au aflat încă vestea că tu te lupţi... Cînd va ieşi oşteanul pe poartă, au să intre în locul lui duhurile bune. Şi tu vei birui pe urmă oastea duşmană pe care o cîrmuieşte Crassus.

— Să fie oare voia zeului nostru aceasta? mai întrebase Dapix.

— Răspund cu viaţa mea, de nu ai să-l înfrîngi pe Crassus! grăise Licegeu.

— Atuncea fie, hotărîse Dapix. Să plece Gebeides. Rămîn doar eu să apăr cetatea...

— Cum? Numai este nimeni în cetate afară de voi doi? rostise Licegeu, făcînd o faţă lungă. Voi doi vă mai luptaţi cu oastea lui Crassus? Asta nu este de crezut... Poate mai sînt pe ziduri, la porţi, pe undeva, oşteni gata să lupte!

— Doi geţi, atîţia sîntem, rîsese bravul Dapix spre Licegeu. Noi singuri alergam pe ziduri de colo pînă colo... Dar ce mai vorbă lungă, să se deschidă poarta la miezul nopţii şi Gebeides poate să plece... Să încaleci, Gebeides, pe calul meu cel negru, cel mai sprinten... Adică nu, mai spune-mi înainte, Licegeu, cum te-au lăsat romanii să treci pe ziduri fără de primejdii?...

Lui Licegeu îi luceau ochii vineţi:

— Ai văzut bine, o, rege, că am venit pe o ploaie aşa de tare, că însăşi străjile se ascunseseră în corturi...

— Şi totuşi, mi se pare cam ciudat, mai spuse regele.

— Nu e de loc ciudat, răspunse preotul, tu ştii cît e de mare puterea lui Zalmoxis! El însuşi m-a vestit prin vis, să vin la tine pe o ploaie cu spume, cînd străjile se vor vîrî în corturi. Mai mult, el le va lua vederea în timpul cît voi trece. Aşa a fost, cum te-ai încredinţat tu însuţi. Şi că nu

mint, ţi-am spus, şi ţi-o repet, răspund cu viaţa mea...

— De e aşa, de nu mă înşeli, să se împlinească totuşi voia lui Zalmoxis, poate că în ceasul cel din urmă tot ne va ajuta!... spusese la sfîrşit viteazul Dapix. Să plece Gebeides!...

S-au strîns în braţe încă o dată, ca pentru o despărţire lungă,cei doi viteji.

— Cînd te întorci, după ce om birui, grăise încă o dată regele, vei face nunta cu Gebila!... şi ne vom veseli... Iar tu vei face un cîntec pentru izbînda noastră, Gebeides!

— Îţi mulţumesc, mărite! rostise Gebeides.

A încălecat flăcăul pe calul cel negru, cel mai sprinten. Şi Licegeu a deschis poarta, care era spre miazăziuâ.

Calul a năvălit în întunericul adînc şi fără stele. A făcut numai cîţiva paşi. În calea lui fuseseră înfipte în pămînt, cu vîrfiirile în sus* frînturi de paloşe şi capete de lăncii. A căzut calul şi Gebeides a simţit cum ştreanguri groase îi împresoară trupul: de mîini şi de picioare.

— Trădare! a apucat să strige Gebeides.

Şi falsul preot şi-a aruncat mantia din spinare; a luat în mîini o lance de la oştenii duşmani ce pătrundeau cu grabă prin porţile deschise, s-a repezit la Dapix.

Dar numai cu o lovitură de paloş Dapix l-a prăvălit cu capul în ţărînă pe vînzător.

S-a avîntat pe prima treaptă a scării înguste, boltite, răsucite, care ducea spre mijlocul cetăţii, cu paloşul întins către duşmanii ce năvăleau spre el. A început o luptă cum nu se mai văzuse de cînd e lumea lume, de cînd pe cer e soare, de cînd în mări sînt valuri şi de cînd bate vîntul prin stepa dobrogeană... Nu! O astfel de luptă nu mai văzuse nici cerul şi nici pămîntul niciodată.

Un om, un get, dar un viteaz, ce lupta pentru ţară şi pentru libertate, avînd în mînă un paloş, să înfrunte fără teamă o oştire întreagă, cu arme măiestrite, cu generali isteţi!...

Legenda povesteşte că s-au luptat pe treptele acelea de piatră zile şi nopţi... Nu ştie nimeni cîte... Dar multe... Multe... Şi pentru fiecare treaptă ce o dobîndeau năvălitorii, plăteau rîuri de sînge. Scara aceea era pînă sus plină de trupuri de războinici duşmani.

Iar regele, rănit, însîngerat, aproape de capătul puterilor, tot mai lupta...

Cînd a simţit că braţul nu vrea să îl mai slujească, s-a tras luptînd în turn. S-a zăvorit acolo. A luat în mînă cupa de lut umplută cu otravă, pe care o pregătise încă din timp. Şi a sorbit-o toată, cu sete, strigînd:

— Nu voi, ci mişelia m-a biruit... Dar Dapix nu trăieşte decît liber, nici moartea nu o primeşte de la voi, ci şi-o dă singur...

Cum a căzut pe lespezi, au pătruns şi duşmanii în turlă. Şi se uitau încă la dînsul cu teamă. Dar braţul acela care înfruntase cu atîta vitejie o oştire, era de astă dată fără vlagă.

În turlă s-a urcat şi Crassus, înalt, cu coif de aur, cu chipul de fier rece.

— Acesta este Dapix? a întrebat pe cei din preajmă.

— Acesta!...

— Să fie înfipt în ţeapă!... Apoi să mi-o aduceţi pe fata lui, Gebila, din peştera unde se aflä!... Vreau să mi-o fac mireasă... rîsese Crassus.

S-a făcut iar solie şi a plecat la peştera în care se aflau bătrînii. bolnavii şi femeile. Au strigat de afară:

— Slăvitul nostru Crassus o cere de nevastă pe fata regelui. Dacă ne-o daţi de bună voie, ceilalţi puteţi fi liberi ca să plecaţi oriunde, după plac...

— Juraţi întîi, venise cu răspunsul din peşteră un bătrîn, că vă veţi ţine cuvîntul şi nu va fi din nou înşelăciune. Altminteri nu dăm fata Noi avem încă arme. În peştera aceasta voi nu puteţi pătrunde..

— Jurăm pe zeii noştri cei puternici... le răspunsese de afară solia

— Aduceţi dară o sută şi unu cai, aşa cum se cuvine la nunta unei fiice de rege get, mai adăugise bătrînul. Să încalece pe ei mireasa şi cele o sută de fecioare ce o însoţesc

— Altminteri nu ne-o daţi?..

— Altminteri nu!...

— Să se trimeată caii ceruţi, dăduse porunci Crassus, aflînd această dorinţă a geţilor.

S-au trimes caii. Fecioarele, în frunte cu Gebila, în văluri albe, au ieşit în şir lung din peşteră. Cum au ieşit s-au repezit pe cai. Au mert de-a dreptul către tabăra duşmană.

Pe cerul pînă atuncea înnorat începuse deodată să se vadă şi faţa aurie a soarelui. Albastrul cel senin împresura tot cîmpul într-o lumină dulce. Fecioarele au dat însă într-o clipă vălurile lor albe la o parte.

Şi de sub ele au scos în grabă paloşe late, lucii şi tăioase. Au început să cînte toate cu glasurile cristaline:

Cum umblă vîntul liber peste timpuri,
Şi cum se zbate marea în prăpăstiile de apă,
Tot astfel sînt şi geţii liberi, liberi,
Nu se tem de primejdii, nici de moarte!...

Din zborul cailor s-au năpustit spre cortul căpeteniei duşmane. Gebila a rostit:

— Aceasta este nunta, preaslăvite Crassus, pe care vreau s-o fac cu tine...

Crassus, văzînd primejdia de moarte care venea, a încălecat pe calul cel mai iute şi a fugit, gonit din urmă de stolul de fecioare... Au sărit însă şi ceilalţi în ajutorul său. A început lupta.

Şi fiece fecioară getă avea în faţa ei mulţime mare de oşteni cu lăncii ridicate, cu paloşe, şi apăraţi de scuturi.

Nu mică a fost paguba duşmanilor în ceasurile acelea. Şi nu puţini au fost aceia care au căzut sub paloşele ascuţite.

Pe urmă ele s-au retras spre Dunărea măreaţă, liniştită... Acolo s-au azvîrlit în fluviul sfînt, ce duce pe viteji în casa lui Zalmoxis. În părul lor bălai, sau negru, luceau lin razele de soare ca nişte boabe scumpe de mărgăritar.

De ciudă, căpetenia duşmană a dat poruncă să se zidească peştera la gură, să se răstoarne asupra geţilor închişi acolo un munte de ţărînă, să nu se mai cunoască nici urma întîmplării. Şi să se pîrjolească încă o dată ţara getă.

Tîrziu, cu ani în urmă, după această întîmplare, venea pe ţărmul mării, precum se povesteşte, un om, un biet bătrîn. Era un orb, un cîntăreţ din alăută. Venea grăbit şi nu întreba pe nimeni pe unde este calea, căci paşii îl duceau singuri spre locurile prin care vieţuise odinioară.

A tot venit. A coborît pe drumuri, tot mai în jos, pînă a ajuns în locurile acelea unde fusese odată cetatea de piatră sură a lui Dapix. A sărutat pămîntul strămoşesc şi l-a stropit cu lacrimi din ochii stinşi.

S-a aşezat apoi între cetate şi locul unde fuseseră îngropaţi de vii toţi geţii liberi.

S-a aşezat pe o piatră şi a început să cînte.

— Cine eşti tu? l-au întrebat.stăpînii noi ai locurilor gete.

— Sînt Gebeides! a zis cîntăreţul. Am căzut rob pe cînd eram flăcău. Duşmanii mi-au scos ochii, zicînd că păsările oarbe au viersul mai frumos. M-au făcut cîntăreţ la ospeţele lor.

— Şi tu?... Cum ai putut trăi, tu, viteaz get, ca rob chiar la aceia care v-au sfărîmat cetatea ? au întrebat iar acei oameni.

— Nu am trăit decît cu gîndul să mă întorc odată, să mai sărut ţărîna strămoşească, să cînt aici pînă la cea din urmă clipă pe Dapix cel viteaz, pe fiica lui Gebila, pe draga mea...

— Atuncea cîntă!... au grăit bărbaţii, femeile şi chiar copiii.

Şi Gebeides a început să cînte. Glasul şi-l însoţea cu alăuta...

Oamenii îl ascultau, plîngeau fierbinte, dar învăţau cum trebuie să lupte aceia cărora le este dragă libertatea

A stat acolo pînă la ultima suflare...

De treci şi astăzi prin cîmpia ce se întinde între Dunăre şi mare poţi să mai vezi piatra aceea unde a stat Gebeides şi a cîntat cîntecul lui pentru viteazul Dapix şi fiica lui, Gebila!...

Vulturul roşu

Nu e nimica mai de fală decît să lupţi pînă la moarte pentru pămîntul strămoşesc!... Nimeni nu merită mai multă cinste ca vitejii!...

Aşa ziceau odinioară strămoşii noştri, geţii. Iară cenuşa acelora care cădeau în luptă, era urcată pe o înălţime; pe malul fluviului cu apă sfîntă, pe ţărmul Dunării bătrîne. Şi aicea era aşternută pe o lespede de piatră, să îşi doarmă în linişte deplină vitejii somnul veşnic.

Pe vremurile acelea, după cît se spune, trăia pe ţărmul fluviului un trib, pe care îl cîrmuia un bărbat vrednic din neamul regelui cu faimă mare, Dapix. De altminteri, toţi bărbaţii care trăiau în trib erau asemeni lui, viteji şi fără teamă.

Dar s-au pornit odată să bată vînturi aspre dinspre miazănoapte, purtînd cu ele colburi de cenuşă. Pe urmă s-au ivit şi flăcări. Cerul s-a rumenit ca floarea de cais, sub mîngîierea soarelui de la începutul primăverii. Şi noaptea duhuri necurate, sub chip de nori, ca şerpii, împînzeau văzduhul.

Iscoadele au vestit că vin înspre cetate cohorte de ostaşi ai Romei.* Şi atunci conducătorul, cu tribul lui, urmînd pilda lui Dapix, s-a şi grăbit la luptă. Dar soarta i-a fost crudă. Cînd s-au întors războinicii, purtau pe scuturi şi pe acela care îi călăuzise în bătălie.

I-au dus pe toţi pentru odihnă în locul acela unde se află astăzi sătucul vesel de pescari, ce se numeşte Igliţa. I-au dus în cîntece mîhnite de fecioare, în sunete de fluier şi de nai.

N-a trecut însă multă vreme şi din cenuşa aceea a răsărit o mladă tînără cu frunzuliţe verzi. Şi mlada a crescut, a tot crescut, s-a înălţat mai sus de norii cenuşii.

Iar rădăcinile înfipte întîi uşor în lespezi, s-au cufundat adînc în piatra de granit şi au ieşit pînă la apa de sub ţărmuri.

La început s-au mirat tare geţii. Dar mai apoi au înţeles; că aşa este drept şi astfel se cuvine. Din oase sfărîmate de viteji ieşea stejarul ce îşi înălţase fruntea spre Zalmoxis - cerul senin, şi îşi trăgea puteri din apa sfîntă.

Au hotărît deci să clădească acolo pe malul apei o cetate, cu zidurile sprijinite pe stejar, ca să rămînă întotdeauna vie amintirea acelei întîmplări nemaivăzute.

Cum au clădit însă cetatea au bătut iară tobele de bătălie. Duşmanii cei biruitori veneau pe urmele de sînge, ca lupii care intră iarna în turme. S-au urcat marii preoţi sus pe munte, să înfăptuiască slujba după datini.

Flăcăii au luat în mînă arcurile şi au încins pe şolduri paloşele ascuţite. Dar cel care îi călăuzise în bătălie înainte, acum nu mai era. Urmaş nu avusese conducătorul tribului decît un prunc, ce se ţinea încă de poala mamei sale.

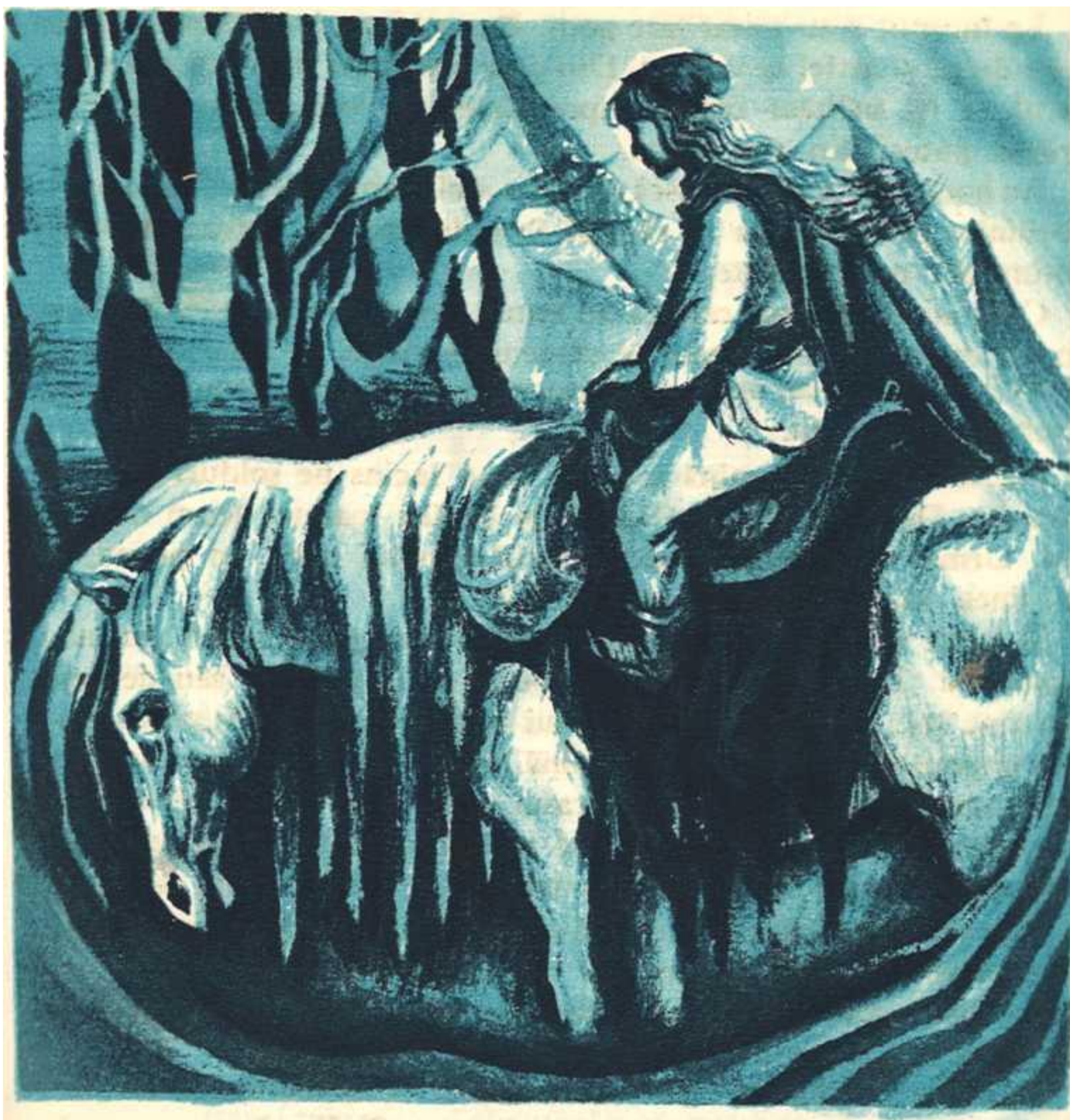
Şi lupta nu a durat prea multe zile. Învingător a fost din nou duşmanul. Zalmoxis îşi întorsese ochii de la poporul său de geţi, sau cine ştie... Fiul cel mic al celui ce căzuse în luptă, păzindu-şi ţara şi poporul, fu zmuls de o mînă însîngerată, poate aceeaşi care îi răpusese tatăl, şi azvîrlit în praful drumului, ca să-l zdrobească în copite caii. Aceeaşi mînă o luă pe mamă, o trase sus pe şa. Şi cum era frumoasă fără seamăn, o luă ostaşul în cortul său, ca sclavă:

Degeaba se rugă sărmana mamă şi plînse în genunchi, să îi îngăduie să-şi caute fiul, să îi odihnească trupul într-un mormînt. Ostaşul care o luase roabă pe soaţa cîrmuitorului de trib rîdea şi o izbea în frunte cu piciorul.

De atîtea lacrimi care au curs atuncea, de atîtea vaiere de jale, spune povestea, că se încrîncenase lumea. Şi Dunărea curgea la vale, către mare, plină de spume şi roşie de atîta sînge.

Copilul, Nando, cum se numea, nu pătimise însă nimic, cum credea mama lui. Ci în clipitele acelea de spaimă, un get, un muribund, se repezise cu puterile din urmă şi, luînd copilul, îl aruncase în şaua unui cal. Copilul se prinsese aproape fără voie de frîu.

Şi calul era chiar acela care îl dusese şi pe tatăl lui Nando în bătălie. Aşa, călare pentru întîia oară, puiul de get gonea pe întinsul nesfîrşit al ţării sale. De ce gonea, de aceea prindea puteri mai multe. Nimic nu dă putere mai mare unui get, decît văzduhul ţării sale, cînd îl străbate în goana unui cal!...

Şi a călărit Nando cel mic timp lung.

A străbătut păduri, cîmpii, a trecut peste ape, peste văi. Şi a ajuns la un munte înalt.

Aici, la poale, era o poiană plină de flori şi un izvor. Iar mai încolo /.umzăiau albine. Nando s-a coborît să soarbă apă, să se hrănească oleacă şi cu miere. A mîncat bine şi s-a săturat. Şi s-a întins pe iarbă la odihnă. Dar calul a început în clipa aceea să necheze. Nando s-a ridicat. Şi ce să vezi? In jurul lui erau strînşi nişte oameni care vorbeau aceiaşi limbă ca şi el. Veneau din munte, de la vînătoare.

L-au întrebat cum a ajuns acolo. Şi el le-a povestit cum i-au ucis duşmanii tatăl şi cum au năvălit după aceea în cetatea clădită pe stejar, cum i-au răpit şi mama, cum nu mai are altă dorinţă decît să se răzbune.

— Eşti încă mic, au spus oamenii aceia, care erau şi ei tot geţi, dar liberi, şi aveau nume de carpi. Rămîi la noi, te înzdrăveneşte, învaţă meşteşugul armelor cum se cuvine, după aceea vei lupta în voie!...

Nu avea ce face alta Nando şi a rămas la carpi, să pască turme, pierind cu ei la vînătoare, crescînd albinele din stupi, şi mai cu seamă învăţînd viaţa frumoasă de războinic.

Şi vremea trece, trece iute... Nando creştea. Era tot mai puternic.
Cu pieptul lat. Cu părul ca de aur. Cu ochii însă negri - noapte, în suflet cu o ură fără margini. Cu dor nespus de mama sa şi însetat de răzbunare. Mai însetat de moarte ca o fiară, căreia vînătorul ii nimiceşte într-o zi culcuşul.

În zilele acelea era toamnă şi funigei pluteau uşor prin aer. Pămîntul se învelise tot cu frunze ruginite. Şi după datină se apropie odihna iernii. Dar în pădurea carpilor fierarii băteau de zor pe nicovale cuţite lungi, şi seceri, şi topoare. Femeile rîşneau făina; fetele pregăteau pastrama sărată de vînat, sau de oaie. Iar caii subţiratici, neîmblînziţi, erau obişnuiţi cu frîul de flăcăi.

Fluiere se auzeau pe munte sunînd prelung şi focuri se aprindeau ca semne pe movile, ici şi colo. Ce va veni? Ce se întîmplă oare?

Trimişii carpilor prind să alerge către cîmpie, să cheme şi pe voinicii de acolo la luptă. Alţii ajung şi în oraşele pe care le stăpînesc i acum duşmanii. Vestesc pe sclavii geţi că nu mai este departe ziua cînd vor zvîrli de pe grumazuri lanţurile în care sînt legaţi...

Ştirile aleargă, aleargă... Se aude că duşmanii sînt îngrijaţi...

Şi iacătă, un strigăt răsună viu în munte şi pe cîmpii!

— La luptă, fraţilor!... La luptă!... Pămîntul nostru pîngărit ne cheamă. Să răzbunăm pe toţi aceia care au fost ucişi.

Se povestea în cetatea cea mare din asfinţit, în care sălăşluia chiar împăratul duşmanilor, că Nando are o vrajă şi nu îl poate atinge nici fierul unui paloş, nici vîrful de săgeată. Se povestea că focul nu îi face nici un rău şi apa nu îl îneacă.

De teamă, împăratul chemase pe generalii săi şi le dăduse porunci aspre, să plece altă oaste şi să prindă pe Nando.

Dar oastea aceasta este şi ea lovită.

Se mai spunea, se mai zvonea în cetatea împărătească despre Nando, că umblă prin lume cu o ceată de voinici, şi că multe oraşe trebuie să se teamă.

Iscoadele însă ziceau ba că se află în miazănoapte, ba că ar fi ajuns în miazăziuă.

La drept vorbind, nu ştie nimeni întocmai unde se află Nando şi nici încotro pleacă.

Mai greu era că prin oraşe încep de se ridică o parte dintre sclavi şi îşi lovesc stăpînii.

Şi într-acestea toate trecea pe culmea unui munte, Nando, ca vîntul, spre Dunăre, spre mare.

În jurul său se aflau voinicii cu fruntea lată, cu pletele bălaie, avînd arcuri pe spate, la brîuri cu topoare şi cu paloşe.

Cînd au zărit voinicii rîul cu apa argintie, au dat cu toţii chiot.

— Priviţi şi apa sfîntă; şi în zare este cetatea dintr-un stejar! Sînt ultimele ceasuri cînd o mai au duşmanii!

Cîmpia dobrogeană era plină de soare.

Caii alergau pe flori de scînteuţe. Şi în depărtări, acolo unde cerul parcă se împreună cu pămîntul, vedeau cum robii trudeau să adune grîne de pe mirişti pentru duşmani.

În josul Dunării călătoreau bîtlanii, tăind în zbor văzduhul. Simţeau că se întoarce vijelia, ce mai bătuse de atîtea ori în locurile acelea, şi îşi căutau alte cuiburi.

Iar vijelia venea, se apropia aşa precum simţeau într-adevăr bîtlanii. Nando s-a ridicat în scări întinzînd paloşul. /

— Fraţi geţi!... Să cucerim în noaptea asta cetatea, sub ale cărei ziduri sînt oasele strămoşilor...

S-au repezit ca leii. S-au prăvălit ca valul pe o stîncă. S-au căţărat pe ziduri. Au înfruntat şi smoala şi plumbul azvîrlite în valuri de duşmani.

Astfel s-au repezit că au clătinat cetatea din locul ei. S-a clătinat ^ atunci şi trunchiul stejarului. Din el a căzut ghindă mare cît bolovanii. Şi fiecare ghindă, căzînd, lovea în frunte cîte un ostaş duşman.

Şi Dunărea crescuse înaltă peste maluri; se ridicase pe munte; izbea plină de furie şi îi lua cu sine pe cei răpuşi.

Nici nu venise noaptea, nici nu ieşise pe cerul cel albastru luna, şi Nando cu flăcăii săi erau stăpîni pe ziduri. Sorbeau apa cea sfîntă în

cupele de lut acolo sub stejar. Se plecau lui Zalmoxis şi îi mulţumeau. Şi veşti aleargă, aleargă spre asfinţit, cum zboară toamna stoluri de rîndunici spre mare:

«A luat Nando cetatea... Vine să se răzbune...»

Măreţul imperator se îngrozeşte în sine de atîtea cîte le aude.

— Să plece alte oşti, să se zăgăzuiască şi Dunărea cu apa fermecată, ce sprijină pe geţi. Să se doboare stejarul din mijlocul cetăţii. Să îl nimiciţi pe Nando, căci nu mai am odihnă aici pe scaun!... strigă el către generali.

Plecară dar oştenii, mulţi ca nisipul din fundurile mării, ca frunza şi ca iarba din codrii de pe munte; plecară pe uscat, pe apă, călări, în care grele, pe jos, şi în tot chipul. Aşa veneau duşmanii puhoi să dea lupta cu Nando.

Au ridicat îndată pe ţărmul Dunării zăgazuri pentru apă, să nu se mai reverse. În faţa lor au gonit bivoli... Mii şi mii de bivoli, care au izbit cu coarnele cetatea. Şi clătinîndu-se cetatea, s-a clătinat stejarul. Din el a căzut ghinda aceea mare cît bolovanii, lovind însă numai pe bivolii goniţi.

Cînd s-a scuturat ghinda, de n-a mai fost nici una prin ramuri, au început duşmanii să azvîrle cu pietre şi săgeţi. Făcînd pe urmă broasca, un meşteşug al oştilor duşmane de a lupta sub acoperiş de scînduri, s-au apropiat de ziduri. I-au dat foc din trei părţi.

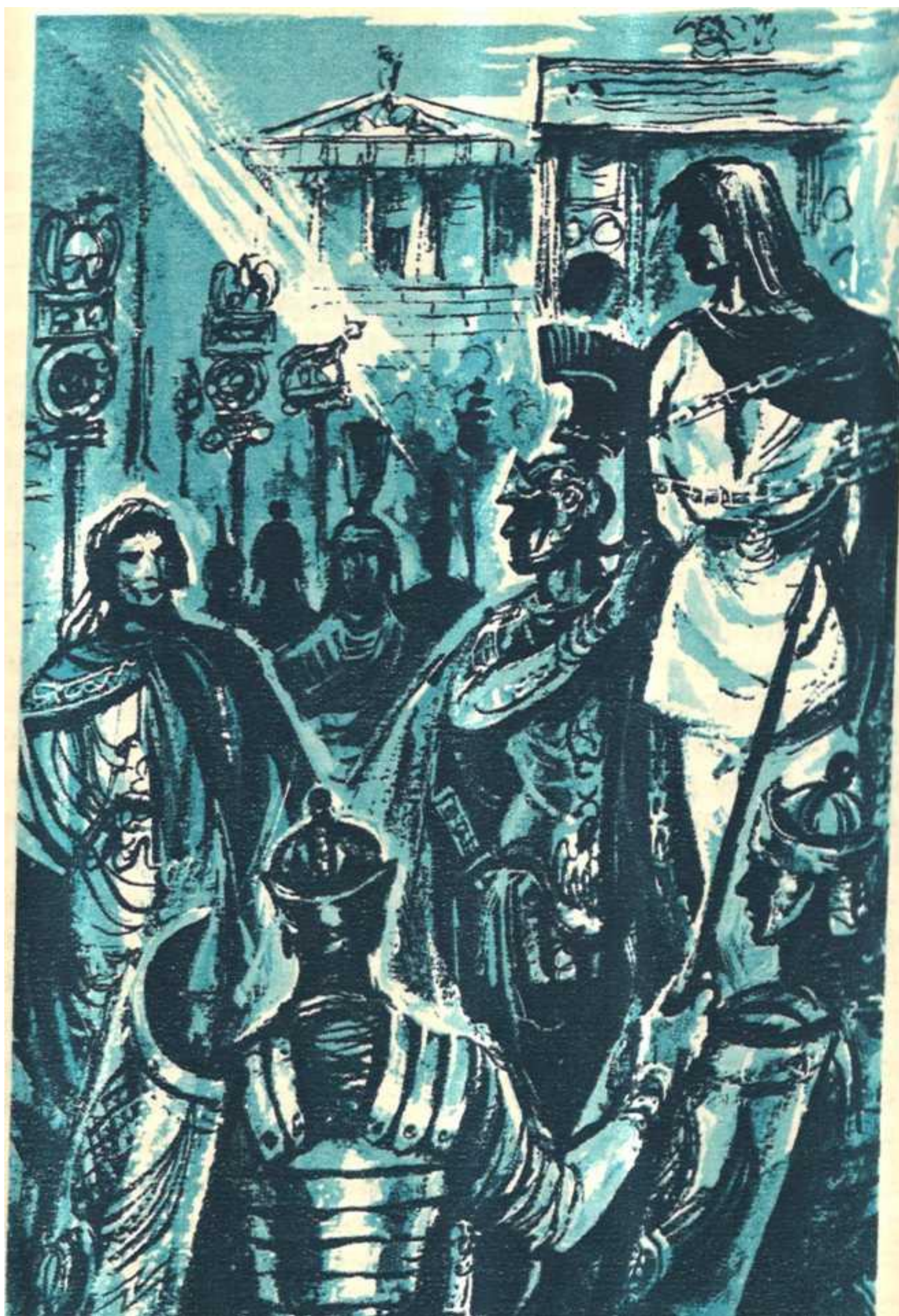
Porunca a fost aspră: ca toţi flăcăii prinşi să cadă jertfă sub paloşe, doar Nando să rămînă cu viaţă, să îşi primească osînda cea mai grea.

Şi au năvălit oştenii din asfinţit ca un potop de ploaie, ca furia unei ape peste ostrov. Au înecat în sînge şi în moarte om după om. Şi pentru fiecare dintre aceia care luptau cu Nando, cădeau sute de duşmani, sau poate mii.

Cînd au pierit voinicii cu toţii şi a rămas numai Nando, au aruncat oştenii un laţ. Un laţ mişelnic, căci nu putuse nimeni să se apropie de el. L-au răsturnat cu trupul în ţărînă. Şi atunci a fost încă nevoie de o oştire întreagă ca să îi poată zmulge paloşul din mîna lui de fier.

L-au ţintuit pe urmă cu lanţuri de o lespede de piatră, l-au suit într-un car şi au pornit cu dînsul prin sate şi oraşe. Doreau întîi să vadă întreaga lume că Nando, nebiruitul, a căzut prins.

Au doborît, de asemeni, stejarul din mijlocul cetăţii, l-au tăiat bucăţele, bucăţele, şi l-au ars. Cenuşa lui au aruncat-o peste apă.

Pe Nando l-au aşezat în piaţa cea mare, dintr-un oraş de vază care îl aveau duşmanii. Pe rînd treceau pe dinaintea sa curtenii. Şi ar fi vroit să-l scuipe, aşa cum se cuvine faţă de un prinţ barbar.

Dar ochii lui de pară aveau atîta ură într-înşii, că străpungeaţi ca junghiul pe acel care îi privea.

Treceau femei, treceau copile, şi toate se înfiorau de groază; doar una se uitase cu milă la robul acesta tînăr şi chinuit. Şi pe ascuns pusese o slugă să îi umezească puţin faţa, să îi răcorească jarul care îl ardea, stînd ţintuit în lanţuri. Pusese să se aducă şi hrană; dar nu vrusese getul să primească pîine de la duşmani.

— Spune stăpînei tale, grăise cu semeţie Nando, că nu aştept vreo milă de la aceia care ne-au cotropit pămîntul... Nu aştept decît otravă, sau moartea sub colţii fiarelor...

A plîns în taină fata, căci îndrăgise pe voinicul ce sta acolo în piaţă pe lespedea de piatră.

Şi apoi ar fi să spun, că mai era fecioara aceea copilă împărătească, şi nu putea să fie ruşine mai adîncă, decît să îndrăgească pe un osîndit în lanţuri. Veni apoi şi ziua cea cruntă, cînd însuşi împăratul duşmanilor rosti:

— Ei bine, iată, Nando, acum soseşte ceasul cel greu al ispăşirii... Te-ai ridicat cu paloş împotriva puterii noastre. Noi o să te azvîrlim la fiare. Îţi iei răsplata dreaptă. Călăii sînt aicea şi aşteaptă numai semnul ce îl voi face eu, ca să te arunce în groapă.

Nando şi-a dat capul pe spate, cu fruntea înălţată spre cer şi a răspuns:

— Eşti viteaz, împărate, cu acei înlănţuiţi; de aş avea însă un paloş în mînă, n-ai mai fi tu stăpînul, ci eu... Cum te-aş vedea fugind pe cîmpuri cu desnădejde. Şi acuma dă poruncă!... Ce mai aştepţi ?

— Ai merita să fac semnul pe dată, mai Spuse împăratul, dar marea noastră milă mă face să întîrzii... Şi îţi voi da putinţă să scapi şi de osîndă, dacă vei trece cu bine acuma trei încercări...

Pe dată se iviră, aduşi de asemenea în lanţuri, trei mii de tineri sclavi din ţara getă.

— Întîia încercare va fi aceasta, spuse rar împăratul. Noi te iertăm, cu viaţă, dacă aceşti trei mii de sclavi sînt gata să primească, de bună voie, moartea în locul tău!...

— Primim! strigară sclavii ca unul. Murim cu bucurie. Du-te tu, Nando, în ţară!... Porneşte din nou lupta, încinge iară focul nestins al libertăţii pe tot pămîntul nostru, din Dunăre la Mare. Murim cu bucurie!...

— Ce oameni sînteţi oare voi, geţii? se miră împăratul. Un vis e libertatea aceea pe care o doriţi şi viaţa e aici... Cum de vă daţi voi viaţa pentru un vis?
— Ne-o dăm... Căci nu e viaţă, de nu e libertate!...
— A doua încercare este aceea ca o copilă chiar din oraşul nostru să vrea a-i fi soţie lui Nando. Şi astfel de întîmplare nu văd a se petrece!... urmează împăratul rîzînd.
— Ba da, se aude atunci o voce senină de fecioară.
— Se uită împăratul şi ce să vezi? Nu este alta aceea ce rostise cuvîntul «da» decît copila lui.
— Da, tată!... spune fata. De este Nando intr-adevăr un prinţ barbar cum spui, el este totuşi un viteaz. Şi e frumos. Priveşte-1!... Iar paloşul în mîna lui ţi-ar fi de ajutor ca să păzeşti hotarul din răsărit. De te învoieşti, o, tată, eu îl doresc pe Nando de soţ!...

A rămas împăratul cu ochii holbaţi. Copila lui? Cu Nando?...

Curtenii, de uimire, privesc unii la alţii, nu le vine să creadă vorbele ce le aud.

Dar împăratul, iute îşi vine din nou în fire, şi spune:
— A treia încercare!... Îţi cerem ţie, Nando, să-ţi lepezi şi credinţa în zeul tău Zalmoxis, să iei în mînă un paloş pentru puterea noastră şi să cufunzi în sînge pe răzvrătiţii geţi, care asemeni ţie or vrea să ne gonească de pe pămîntul lor!...

Nando rîde cu hohot, apoi răspunde tare:
— Eşti o făptură nemernică, împărate, de crezi că Nando îşi vinde pămîntul pe care l-a udat cu sînge poporul său, pentru o împărăteasă sau pentru o împărăţie... Nu!... De am să scap din lanţuri, am să ridic iar paloşul de luptă; dar nu în slujba voastră, ci ca să vă răpim...
— Să vie atuncea sclava!... grăise împăratul sigur de el.

Şi sclava fu adusă de slujitori. O mamă îmbătrînită de trudă şi durere. Era mama lui Nando, cu părul alb ca neaua pe frunte, cu mîini tremurătoare.
— Aici îţi este mama!... Spune-i şi tu, bătrîno, nu ai dori să-l ai alături în ultimile-ţi zile?... Şi tu, rosti el mai departe către Nando, de nu ai milă de tine, îndură-te de dînsa, ce va vedea cînd fiarele flămînde o să sfîşie trupul ce l-a adus pe lume!...
— Măicuţă! strigă Nando.
— Copile! spune mama.

În ochii lor sînt lacrimi amare. Bătrînă întinde braţe slăbite şi fiul se zmuceşte, ar vrea să-şi rupă lanţul, să ajungă la mamă şi să o îmbrăţişeze.

Şi lanţul sună trist, zbuciumat, ca viscolul din suflet, ca geamătul din pieptul feciorului ce este pregătit de moarte.

Nu poate să se smulgă, dar strigă:

— Mamă dragă, nu-mi cere să-mi vînd ţara!...

— Nu, fiule, îi spune bătrînă, nu-ţi vinde ţara... Tu n-ai să mori... Viteazul niciodată nu îşi pierde viaţa, ci numai vînzătorul... Şi în curînd vom fi iar împreună în cerul lui Zalmoxis!...

Zicînd aşa bătrînă se azvîrle cu pieptul într-o lance a unui ostaş, ce sta alături, şi cade jos sfîrşită.

— Să se arunce robul la fiare! face semn împăratul.

Şi slugile aruncă pe Nando între fiare. Zeci, zeci şi zeci de fiare flămînde sar la el şi îl sfîşie îndată. Şi sîngele lui curge pe lespezi.

Copila împărătească este acolo prăbuşită şi plînge cu suspine. Plîng sclavii care sînt de faţă. Plîng toţi cîţi au simţire.

Oamenii din cetate îşi pleacă în jos capul cu ruşine. Doar împăratul rîde. Şi mai rîd cîţiva de lîngă dînsul, dintre curteni.

— Vedeţi, dă el poruncă, şi ridicaţi copila din ţărînă; mîhnirea îi va trece curînd... Acel ce a fost Nando acuma a pierit!...

Dar cum a spus cuvîntul acesta, din sîngele ce aburea pe lespezi se ridică un vultur. Este un vultur cum nu s-a văzut altul. Cu aripile roşii.

Vulturul se repede. Îl prinde pe împăratul în gheare. Şi se ridică în ceruri, de nici nu se mai vede cu ochii. De acolo îi dă drumul. Şi cade împăratul în piaţa aceea mare. Şi acolo se sfărîmă.

— Aceasta este răsplata lui Nando, spun toţi sclavii, s-a prefăcut în vultur...

Şi vulturul se înalţă, sus, sus, pînă la Zalmoxis, poate mai sus... Şi zboară. În timp ce toţi curtenii cuprinşi de spaimă fug... Li se pierde urma, în tainiţele ascunse prin casele bogate.

Şi vulturul acela cu aripile roşii tot zboară... Se roteşte în văzduh. Şi zboară către ţară. Şi zboară peste culmea înaltă a munţilor, spre Dunărea sa dragă, spre marea învolburată.

Vede apoi cetatea. Pluteşte şi se roteşte deasupra ei şi ţipă prelung, prelung şi jalnic.

Şi se ascunde în munte; în muntele lui Iacob...

Bătrînii cred că Nando, vulturul cu aripi roşii, ar fi trăind şi acum în muntele lui Iacob.

În zilele luminoase ei ţi-l arată sus, sus, aproape în soare. Cînd se abat primejdii, ei spun că Nando ţipă şi se roteşte în preajmă...

Te uiţi, asculţi povestea în serile de vară cînd trec încet păstorii cu turmele pe cîmpuri, cînd trag la mal pescarii lin bărcile cu peşte, în legănarea blîndă a grînelor de aur şi în mireazma dulce a florilor pe pajişti...

Da, da, iată-l pe Nando, pe vulturul cel roşu cum se roteşte în slavă!...

Piatra plîngătoare

Este într-un loc, pe malul mării, pe lîngă Tuzla, o piatră albă.

Piatra aceasta are chipul unei fete ce stă în genunchi şi cată spre zarea nesfârşită. Adeseori pe albul ei se văd şi nişte picuri ce se preling încet la vale. Parcă ar fi stropi senini de rouă; parcă ar fi lacrimă curată...

Mulţi călători, cînd trec, prin locurile acelea, se întreabă cu mirare: oare ce taină se ascunde în lacrima ce izvorăşte necontenit din piatra mută?

Povestea spune că odată se ridicase în miazăziua lumii o împărăţie condusă de un sultan năpraznic, ce îşi întinsese stăpînirea peste nenumărate ţări şi neamuri.

Şi aflînd sultanul într-o zi de ţara noastră, cea împodobită cu holde aurite şi cu păduri înmirezmate, bătută parcă în pietre scumpe de lacuri, rîuri şi pîraie, pofti să o aibă şi pe aceasta.

Îşi chemă dară oştile pe un cîmp întins, în faptul serii. Sări, ca fulgul, pe calul său şi le grăi cu glasul tare:

— Viteaza mea oştire! Am auzit că înspre miazănoapte se află un bey ghiaur, ce are ţara ca o floare. Nu credeţi voi că ar fi bine să i-o vedem mai de aproape? S-o cercetăm?...

— Ba da, răspunseră oştenii, urlînd şi chiuind sălbatici cu armele întinse către slavă.

— Ei, dacă vreţi, grăi sultanul cu mulţumire şi îşi mîngîie barba sa lungă, încălecaţi pe cai şi porniţi după mine!...

Uliu-liu-liu, ce tropot mare!... Ce zgomot de oştiri!... Ce colb pe drumurile sure care duceau spre ţara noastră!...

Femeile, copiii ţipau şi dînşii, văzînd războinicii cu şalvari largi, cu săbii late, avînd pe cap turbane, pornind călări pe cai la luptă cruntă, fără milă.

Erau de altminteri aşa de mulţi oştenii sultanului, cum e lăcusta cîteodată, cînd dă năvală pe ogoare şi prăpădeşte tot ca focul.

După aceea, se urcară oştenii pe corăbii, cu cai cu tot, şi aşa plutiră îndelung pe mare. De la o vreme coborîră pe ţărm. Se odihniră. Mîncară pilaf mult şi ciorbă, prinzînd puteri gata să intre în luptă. Şi încălecînd din nou turcimea, pe caii ce tropoteau de nerăbdare, au năvălit peste sărmana noastră ţărişoară.

Şi s-a luptat cu vitejie voievodul, în fruntea cetelor de ţară, dar sub asemenea năvală pînă la urmă a căzut.

Turcii l-au prins, l-au agăţat cu ştreanguri de o sută de cămile. Apoi gonind cămilele acestea au spintecat trupul voievodului în bucăţele.

Oştirea ţării, cîtă rămăsese, mai se silea cu toate acestea să lupte, călăuzită de un viteaz cu chip frumos ca de femeie, avînd pe frunte o cuşmă înaltă.

— Pe acesta să mi-l prindeţi teafăr, a poruncit sultanul. Să luaţi seama...

— Pe voia ta să fie... răcnea turcimea către sultan şi da tîrcoale voinicului. Vom încerca!...

Şi s-au luptat tot mai departe, pînă ce nu ştiu cum loveşte voinicul şi i se frînge spada; atuncea turcii îl înşfacă de gît. Şi aşa îl poartă pînă la sultan care aşteaptă, stînd pe mîndîr-saltea de lînă, în cortul lui din pînză verde. Şi îl azvîrl pe viteaz jos, chiar la picioarele sultanului, scuipînd cu ură peste dînsul, izbindu-l cu ciubotele în tîmplă.

Cînd îl izbesc, îi sare cuşma voinicului. Şi ce să vezi ? I se desprinde o cosiţă neagră ca noaptea cea adîncă. Şi apoi cînd îşi ridică ochii frumoşi, senini, albaştri-vineţi, şi cînd îi vede sultanul şi gura ca o cireaşă coaptă, iar sub cămaşă cum îi saltă în tremur doi hulubaşi, el înţelege... Voinicul nu e flăcău, cum se crezuse, ci o femeie tinerică.

— Cine eşti tu?... Întreabă atunci sultanul.

Femeia tace. Se ridică de jos, şi îl priveşte cu măreţie pe sultan.

— Nu vrei să spui ?

— Sînt o româncă şi am luptat să îmi apăr ţara. Tu cine eşti? Ce cauţi aicea pe meleagurile noastre cu moarte şi cu foc?

— Eu sînt stăpînul lumii, totul este al meu, zice sultanul.

— Poţi fi stăpîn pe lumea toată, spune femeia; dar nu pe ţara noastră... Aceasta nu...

Şi astfel îl priveşte pe sultan şi ea este atîta de frumoasă, încît sultanul o îndrăgeşte. Simte că nu mai poate să trăiască fără ea. Nu mai doreşte alta decît să-i fie soaţă în haremul său.

— Am să te iau cu mine peste mare, rosteşte acum cu vorbă blîndă sultanul, şi ai să-mi fii nevastă, oricine ai fi....

— Cum am să trec hotarul, cum ai să mă atingi cu mîna, am să mă sting, răspunde ea cu hotărîre. Să nu cutezi să te apropii, căci sînt ca o leoaică. Şi vreau mai bine moartea decît să fiu a ta!...

— Cine eşti tu? mai spune sultanul încă o dată.

Şi fiindcă ea tăcea, el a început să strige către oşteni:

— Aflaţi-mi cine este femeia aceasta, frumoasă ca o zînă şi mîndră ca o împărătească, şi am să vă scald în aur.

— Am şi aflat, rostesc atunci doi ieniceri, şi aduc sultanului în faţă pe o copilă micuţă şi firavă. Este soţia voievodului căzut în luptă. Şi aceasta este copila lor...

— Soţia lui?... Copila lor?...

— Da, da... E chiar aşa.

— Mamaia mea, zice copila, căzînd la pieptul mamei sale. Nu mă lăsa. Ia-mă cu tine!...

Şi a trebuit turcime multă ca să despartă pe copilă de mama ei; şi să o ducă apoi într-o căsuţă mică dintr-un sătuc ce se afla pe malul mării.

— Femeia îmi va fi totuşi nevastă, a hotărît atunci sultanul. De aceea vom lăsa-o pe fata ei acolo în satul de pe ţărmul mării, ca ea s-o uite şi să rămînă doar cu mine, să se deprindă că îmi e dragă...

Mai amintindu-şi după aceea şi vorba ce-o spusese dînsa, că de o fi să plece peste mare, o să se stingă de durere, a cugetat că e mai bine să stea un timp aici în ţară.

A pus deci slujitorii şi meşterii, pe care îi avea cu dînsul, ca să ridice un stîlp înalt, de piatră. De stîlp a agăţat un leagăn, prinzîndu-l bine între funii. Şi în leagăn a zidit o casă din piatră scumpă de agată.

Nu mai avea sultanul, pe tot pămîntul care îl stăpînea, asemeni casă. Făcuse înlăuntru havuzuri ce şopoteau răcoritoare. Briza sufla de peste mare intrînd prin sute de ferestre făcute din cleştar şi aur. Pe jos şi pe divanuri erau covoare, stofe preţioase. Şi pe pereţii din agată, - bătuţi cu totul în rubine, erau pe zeci de policioare bijuterii, veşminte scumpe, parfumuri şi unsori alese, tot ce doreşte o femeie cînd ar pofti să se gătească.

Iară pe tăvi de argint şi de aramă erau întinse, deopotrivă, în coşuleţe piersici, migdale, mere şi pere, naramze şi nucşoare, cărnuri, şi vinuri, şi dulceţuri. Ea nu avea decît să întindă mîna şi să mănînce tot ce ar fi poftit.

Flori cu mirezme îmbătătoare, crini, trandafiri, iasmin, garoafe, erau împrăştiate prin tot locul să o desfete.

Robii arapi trudeau ca într-o dulce legănare să mişte casa încoa şi încolo neîncetat.

Iar pe nisipul de pe plaje făcuse sultanul un foişor înalt cît leagănul acela. Se aşezase înlăuntru, privind ca hoţul prin ferestre, în casa veşnic legănată.

Domniţa îl ameninţase că de o să intre fără voie în casa unde este dînsa, o să se arunce în apa mării. Şi el ştia că ea ar fi făcut de mult lucrul acesta, de nu ar fi ţinut-o în viaţă dorul pe care îl avea pentru fetiţă.

Căci zi şi noapte, biata mamă căta într-una depărtarea, spre satul unde zăvorise sultanul într-o căsuţă pe fata ei cea dragă, pe Constanţa, - cum se numea. Căta în zori cînd marea poartă pe creste raze strălucitoare, cînd valurile îi palpită ca nişte inimi întristate; căta în amurg cînd apa pune pe ea hlamidă de mătase; căta în zadar şi nu avea sărmana nici o pace, iar inima îndurerată de moartea soţului, voievodul, i se frîngea nespus de grijă, cînd se gîndea şi la copilă.

Şi în foişorul său, sultanul sta în picioare şi o privea cîntînd mereu tînguitor:

Nu vezi pe mare cum aleargă
Spre miazăzi o aburire?
Nu simţi cum suflă o adiere?
E răsuflarea mea fierbinte.
Nu simţi, nu vezi cum vremea trece
Şi eu mă sfîşii de tristeţe?

Cînta, cînta mereu sultanul. Ea nici nu se uita la dînsul. Nu se gîndea decît la fata ce sta închisă acolo în căsuţă şi se jelea dorindu-şi mama.

— Îndură-te, zicea sultanul, primeşte-mi dragostea!... Şi tot ce este mai de preţ pe lume îţi voi aşterne la picioare.

— Eu te urăsc, spunea domniţa, pe tine ce mi-ai ucis soţul, pe tine ce mi-ai călcat ţara... Şi nu doresc decît să îmi am copila. Atîta mi-a mai rămas pe lume...

De deznădejde s-a sfătuit din nou sultanul cu toţi bătrînii din oştire.

— Ce este de făcut?... Domniţa nici nu vrea să audă de dînsul, nici nu se îndură să îi mai arunce o privire. Nu are alt gînd decît pentru Constanţa, copila ei...

— Fata, au dat răspunsul baş-buzucii ce o păzeau, chemaţi în grabă ca să dea de ştire, nu are tihnă nici o clipă. Se azvîrle în uşi, îşi smulge părul, strigă mereu în cele patru vînturi pe mama sa.

— Dacă am duce pe fată lîngă mamă, spun paşii cei bătrîni, domniţa şi-ar revărsa asupra ei dragostea... Noi credem că e mult mai bine să îi spui, măria ta, că fata de dorul ei s-a stins din viaţă. Şi atuncea, ea, nemaiavînd pe nimeni altul ca să-i aline focul^din inimă, te va îndrăgi pe tine, mărite padişah!...

— Aşa voi face!... a spus sultanul, bun bucuros de astfel de sfat.

— Şi s-a grăbit spre foişor. S-a urcat înlăuntru.

— Copila ta, Constanţa, s-a dus dintre cei vii, a spus sultanul domniţei prin ferestre, rupîndu-i inima de mamă, de durere.

— Minţi, minţi, a grăit ca facîndu-se că este liniştită, însă cu un început de teamă. Constanţa mea este în viaţă. Simt eu... Mă amăgeşti, sultane. Ai tu vreun plan. E o minciună...

«Acum i-acum!» gîndea sultanul în sine şi a urmat:

— Ca încredinţare mă jur... pe toţi profeţii, pe viaţa mea şi pe oştirea care îmi aduce biruinţă, că a pierit Constanţa, s-a stins.

— Te juri? s-a îngrozit femeia. Atunci e altă vorbă; aşa te cred... Te cred, tirane... Şi tot ce mă lega de viaţă acum e rupt...

S-a îndreptat către văzduhul în care bătea alene vîntul. Şi s-a rugat fierbinte:

— Tu, vîntule hoinar, ai milă de o femeie urgisită, de o biată mamă ce nu mai poate plînge, atît de mare e durerea care o sfîşie... Bate tu, vîntule, cu furie. Rupe din funii casa aceasta unde stau zăvorită şi o sfărîmă între pietre... Fă-mă să îmi spăl astfel ruşinea că am fost roabă la sultan, fă-mă să-mi capăt libertatea!...

Cînd a sfîrşit vorbele acestea, vîntul, înduioşat, pesemne, de soarta ei atît de amară, a început întîi uşor să sufle, apoi mai tare, din ce în ce mai tare... Casa se legăna în funii, mai sus, mai sus, din ce în ce mai sus, mai cu putere...

S-a legănat aşa o vreme; deodată s-a desprins din funii şi lunecînd prin aer spre foişorul în care se afla sultanul, l-a luat cu ea... L-a dus în valuri...

Sultanul a început să urle de spaimă. Robii arapi văzînd o astfel de întâmplare au alergat ca să dea ştire, dar ei fiind muţi, cu limbile tăiate, nu au putut face alta decît semne cu braţele lor negre spre uşi şi spre oştire, că padişahul este în valuri.

Casa s-a sfărîmat în pietrele din mal. S-a făcut un nisip mărunt, ce a învălit ca într-o mantie de aur şi pietre scumpe tot ţărmul apelor.

Paşii şi agii, baş-buzucii au înţeles totuşi din semnele arapilor ce s-a întîmplat, s-au repezit în apă cu gînd că îşi vor scăpa sultanul şi apoi se vor pricopsi cu daruri de la dînsul. Dar valurile mînioase i-au înghiţit pe toţi de-a rîndul. Cîţi au rămas pe ţărm, oştenii, robii, s-au urcat în corăbii iute şi au plecat pe calea întoarsă.

Turcii, fugind, au uitat paza în satul unde era copila închisă de sultan.

Şi atunci Constanţa a ieşit în grabă, fugind pe ţărmul mării să-şi caute mama. Plîngea şi o striga:

— Mamaie, unde eşti, mamaie?

A tot fugit aşa pînă la Tuzla, strivindu-şi mîinile de teamă şi bănuieli.

Cînd a ajuns pe lîngă Tuzla, a văzut deodată pe mare, prin furtuna ce se pornise, corăbii prăpădite în valuri. Vîntul ce răscolea adîncul le tot izbea, le afundase, le nimicea fără îndurare.

De atîta spaimă şi durere, crezînd că mama ei, domniţa, este cu turcii pe vreo corabie, Constanţa a căzut în genunchi şi a rugat vîntul să aibă milă de mama ei. Şi atîta a plîns atunci de jale Constanţa, că trupul i s-a făcut de piatră.

Cei care au urmat, au numit satul unde a stat închisă fata, cu numele ce îl purtase ea: Constanţa.

Aşa i se şi spune pînă astăzi oraşului ce a crescut pe locul satului de odinioară.

Şi ţărmul unde a căzut casa cea prefăcută în nisipuri se cheamă acum Mamaia, aşa cum o strigase pe domniţă în disperarea ei copila.

Este plaja de la Mamaia. Nisipul ce se întindea acolo mai are încă străluciri de pietre scumpe şi de aur.

Şi dacă vreţi să ştiţi ce s-a întîmplat şi cu domniţa, aflaţi că zînele au schimbat-o într-o floare, o floare mică, gălbioară, pe care a luat-o vîntul şi a purtat-o îndelung pe aripile sale.

Cît timp plutea în văzduh floarea s-a făcut fruct.

Pe urmă fructul căzu pe malul unei ape şi răsări o sălcioară. Din ea crescu un trunchi cu braţele oglindite în apă, cu frunzele plecate în jos, parcă plîngea nişte dureri trecute.

Dacă vei trece orişiunde, pe drumurile întinse ale ţării, în timpul verii, vei întîlni pe malurile apelor trunchiuri de sălcii.

Şi nu se află în toată lumea vreun copac să aibă atâta viaţă.

De pui doar o mlădiţă în ţărână, cu ochii vezi cum se înalţă trunchiul cu plete verzi, prin care plouă, ca aur, razele de lumină. Din scorbura uscată creşte îndată o frunzişoară rumenită. Rîde-ca oamenii la soare. Râde şi plînge totodată.

Iar colo, lîngă farul Tuzla, mai stă şi acum îngenunchiată copila tristă a domniţei, cu trupul împietrit.

Pe faţa ei curg lacrimi - stropi de rouă - pe care i le spală într-una marea cînd bate vîntul, cînd este furtună...

Peștele de aramă

Despre uscat, bătrînii spun că ar fi fost cîndva mult mai întins decît e astăzi. Pămîntul se întindea pînă departe în valurile mării.

Şi într-o vreme, zărind pămîntul acesta un alt sultan, pe nume Memet, atîta i-a plăcut, încît s-a hotărît să se aşeze aici.

— Voi face în aceste locuri o împărăţie înmiit de frumoasă decît aceea pe care am avut-o, a glăsuit Memet. Ţinuturile acestea sînt cu mult mai mănoase şi oamenii mai blînzi...

Deci dă poruncă să i se facă pe ţărmul mării moscheie şi palate. Să vie lîngă dînsul ienicerii, mudîrii, hogii şi vizirul. Să i se aducă şi saraiul cu cadîne.

Şi începu un trai sultanul, de i se duce vorba aceea şi pomina în întreaga lume. Bairamuri, desfrînări, petreceri, se ţineau lanţ de dimineaţa şi pînă la lăsatul serii.

În schimb, bieţii supuşi trăiau cu te miri ce, apăsaţi de beilicuri şi de podvezi, de slujbe, angarale şi batjocuri.

Că tare mult îi mai plăcea sultanului să îşi facă rîs de oameni. Astfel, sultanul, precum se povesteşte, sta într-o dimineaţă pe terasa lui de marmură, stropită în mozaicuri; sta cu picioarele încrucișate sub dînsul şi cerceta cu plictiseală albastrul cenuşiu al mării. În jurul său erau cadîne multe înveşmîntate cu şalvari largi de muselină, care se grămădeau să îl slujească precum poftea, una înfăţişîndu-i bunăoară besacteaua în care îşi ţinea tutunul, alta purtînd un felegean cu cafea dulce, altele tăvi cu fructe şi cofeturi.

Şi iată că sultanul vede tocmai atunci pe mare o barcă mică, şi înlăuntru un lipovean bătrîn ce îşi căuta hrana. Şi ca să-i treacă plictiseala, care îl rodea, să se mai veselească oleacă, trimite un paşă cu o barcă împărătească, să ajungă pe bătrîn, să-i dea poruncă aspră: ca pînă seara să

prindă un munte întreg de peşte, să i-l aducă la palate. De nu va împlini porunca împărătească, lipoveanul, o dată cu ieşirea lunii, va fi scurtat de cap.

Pescarul, ce putea să spună? Ştia doară că nu încape tocmeală şi că sultanul dă astfel de poruncă, numai aşa - pentru că îi caută price, să aibă apoi de ce rîde.

Era bătrîn pescarul, nu mai avea putere destulă; feciorul său era pe mare, tot cu o slujbă împărătească; dar totuşi, ascultînd porunca, a întins năvodul. Şi-a început să pescuiască.

S-a luptat el un ceas sau două printre talazuri, năvoadele erau însă tot goale. Dar nu ştiu cum, o dată, cînd îşi pierduse orice nădejde, încearcă totuşi plasa şi o simte grea ca plumbul. O trage afară, şi în matiţă era un peşte mare de aramă. Un peşte tot atît de mare cît şi barca. Urcă matiţa în barcă şi o răstoarnă; dar peştele se zvîrco- leşte, sare în sus şi îl loveşte pe bietul Pavel, lipoveanul, aşa de zdravăn, cu coada de aramă, peste şale, că îl dărîmă în fundul bărcii. Saltă apoi ca o zvîrlugă pe prispa bărcii şi se cufundă între valuri.

După aceea se porneşte şi un vînt încet deasupra mării, şi vîntul creşte, creşte; bate în valuri şi le înalţă, le umflă şi le aruncă zdrobin- du-le în maluri...

Aşa este pe vreme de furtună!

Abia, abia de izbuteşte Pavel să ducă barca pînă la coastă; abia, abia ajunge pînă la colibă, mai mult tîrîş, de oboseală, şi rupt de şale.

Cînd vine acasă, sar vecinii în jurul său:

— Ce este, Pavele, cu tine ? Ce s-a întîmplat ?

Spune bătrînul ce este povestea şi cum i-a poruncit sultanul să •trîngă pînă în amurg un munte întreg de peşti, să îi aducă la palate.
De nu va împlini porunca o să-i reteze capul. Şi a încercat să peşti iiască; a izbutit să prindă chiar un peşte de aramă - dar peştele f*-a zvîrcolit şi a sărit din barcă pierind în apa mării.- Ce-i de făcut? Ii, o să moară şi el ca alţii şi bună pace... N-a prăpădit şi aşa destui pescari nevinovaţi sultanul?

Numai că între toţi vecinii pe care îi avea Pavel, unul era întocmai • .1 un frate pentru dînsul. Tot un bătrîn, se numea Stere. Se ajutau întotdeauna la rău, ca şi la bine, cum se întîmplă între vecini adesea.

Stere n-a stat în cumpănă. Cu toate că era furtună pe marc, s-a dur. la mal, a prins vîslele în mînă şi a împins barca spre larguri, să Mrlngfi peşte cît un munte, să scape prietenul cel bun de moarte.

S-a luptat el cu marea un ceas, sau două, sau trei; s-a luptat poate şi mai mult. Năvoadele erau tot goale. Dar nu ştiu cum, cînd îşi pierduse orice nădejde, încearcă totuşi plasa, şi o simte grea ca plumbul.

O trage afară, şi în matiţă era un peşte mare de aramă. Un peşte tot atît de mare cît şi barca. Acelaşi peşte pe care îl mai prinsese încă o dată în acea zi vecinul său, bătrînul Pavel.

Numai că Stere chibzuieşte mai bine. Lasă matiţa iar în apă, şi nu o mai răstoarnă. Leagă în schimb năvodul de barcă. Şi trage barca cu vîslele spre ţărm, către un loc mai nisipos. Şi cînd ajunge acolo lîngă plaje, îi face bărcii vînt. Apucă plasa şi o tîrăşte, că era grea. Tîrăşte şi peştele o dată cu ea.

Şi apoi pe drum, cît îl tîrăşte, peştele tot sloboade icre. Dar ce mai icre?... Doamne sfinte!... Că icrele acelea nu erau decît nestemate: safire, diamante, mărgăritare, ametiste, rubine roşii, şi alte pietre.

Le strînge Stere şi le pune în sîn.

Trage apoi plasa mai departe, trage şi peştele în plasă şi aşa ajunge pînă la colibă.

Îi duce peştele lui Pavel.

— Priveşte, prietene, îi spune Stere, am pescuit încă o dată peştele acesta de aramă cu icrele din nestemate. Ţi l-am adus; ţie ţi se cuvine să-l stăpîneşti. Tu l-ai aflat întîia oară în mare. Dacă îi vei duce o piatră preţioasă lui Memet în loc de peşte, fără de nici o vorbă o să te ierte.

— Cinstite Stere, zice Pavel, nu este drept ce faci. Tu eşti acela care ai prins peştele de aramă. Al tău trebuie să fie; ţie ţi se cuvine, şi după lege, şi după omenie.

Pe cînd se îmbiau ei astfel, a aflat ştire şi sultanul, că ştirea zboară iute! despre minunea petrecută; că doi pescari au dat în apă de un peşte, care are trupul de aramă şi icrele de nestemate.

Şi azvîrlind în lături felegeanul, ciubucele şi pernele de catifea, gonind încolo pe cadînele frumoase, a încălecat pe un cal iute, urmat de paşi, de ulemale şi ieniceri, şi a ajuns îndată la coliba în care încă se îmbiau cei doi bătrîni.

— Al tău trebuie să fie, Pavele, măi frate; să îl stăpîneşti pe totdeauna, tu şi flăcăul tău...

— Ba e al tău, măi frate Stere; să fie al tău şi al copilei tale cu sănătate.

— Eu sînt stăpînul vostru, al tuturora, a zis sultanul, dînd năvala în colibă. Marea este a mea, ca şi întreg pămîntul. Deci peştele mi se cuvine numai mie. Iar vouă, hîrburi fără minte, pentru că nu aţi cugetat de îndată să aduceţi peştele de aramă la palate, vă dau osîndă de pieire...

Stere, pescarul, cum poate aţi înţeles, avea o fată. Aflînd copila că a venit sultanul, şi e la Pavel în colibă, că este supărat, s-a strecurat şi ea în uşă... Şi auzind de ce e vorba, s-a prăvălit lîngă papucul stăpînului şi s-a rugat de îndurare:

— Sărmanul tata nu are nici o vină; nici moşul Pavel, preaslăvitc cîrmuitor al lumii. Milostiveşte-te, le lasă viaţa şi noi te vom sluji peste putere, întreaga viaţă...

— Nu vreau să aud nimic!... Nimic!... Nimic!... strigă sultanul. Şi face un semn spre ulemale, ca să-i ucidă deîndată pe lipoveni.

Făcînd el semnul însă ce se întîmplă?

Luci tăişul iataganelor de bună seamă; dar din această strălucire ţîşni în colibă pe negîndite şi un foc mare.

Din flăcări se ivi o umbră, frumoasa Danka, zîna cea bună, înveşmîntată în horbote ţesute din spuma mării.

— Sultane, opreşte-te cît nu e prea tîrziu, grăieşte zîna.

Şi iataganele cad frînte la pămînt.

— Voi doi, bătrînilor cinstiţi şi paşnici, nu vă mai temeţi de primejdii, mai zise Danka. Orînduite au fost toate astfel, numai ca să vă încerc credinţa şi prietenia voastră, unul faţă de celălalt...

— Prea bună Danka, zic moşnegii, căzînd cu faţa la pămînt, îţi mulţumim de îndurare...

— Peştele acesta de aramă îl dau fetei, Sulina ta, cinstite Stere, adaugă zîna zîmbitoare. Şi ei îi este drag un flăcău vrednic, ce rătăceşte acum pe mare cu o poruncă împărătească...

— Costi al meu, rosteşte Pavel. Se îndrăgesc de multă vreme flăcăul şi cu fata; şi în curînd vor face nunta...

— Ei bine, mai urmează Danka, peştele acesta este zestrea fetei. S-o folosească după cum îi place; să dăruiască şi pe alţii. Să risipească sărăcia în care zac acum pescarii, de cînd a prins tot ţărmul acesta în mîna sa, sultanul acesta rău, Memet.

Astfel grăieşte, şi piere zîna, ce după datină se ştie că se arată numai o dată din veac în veac şi atunci aduce bucurie pescarilor.

— Dacă este aşa, zise sultanul, şi peştele e zestrea fetei; voi lua-o eu pe fată de nevastă, o fac cadînă la mine în sarai...

— Nu, nu mă luaţi de aici... Eu îmi aştept iubitul, strigă Sulina şi se zbate; dar ulemalele o înşfacă, o prind în brîuri de mătase, legînd-o strîns, şi o iau cu dînşii în sarai. Leagă tîlharii şi pe bătrîni şi îi zăvoresc în temniţile întunecate de sub palate.

Iar peştele, care fusese dat fetei, îl înfăşoară ienicerii în halate, să nu se piardă, cît îl vor duce către haznaua împărătească, vreo piatră, fie cît de mică.

Pornesc astfel cu zgomot mare; deşi pe unii dintre ieniceri şi ulemale îi frige teama:

Nu cumva Danka se va întoarce? Nu cumva Danka o să îi pedepsească?

Sultanul răcneşte însă la toţi:

— Mergeţi mai iute, mergeţi fără teamă! Abia cînd o să treacă suta de ani mai poate Danka să se întoarcă, să se întrupeze, să îi ajute pe lipoveni. Şi hotărîrea ei e dată. Peştele acesta este al fetei; iar ea îmi e nevastă mie... Grăbiţi, grăbiţi-vă, nemernicilor, către palate...

Şi ienicerii ţipă tare, dîndu-şi turbanele de-a dura, plecîndu-şi fruntea în ţărînă:

— Trăiască în slavă sultanul nostru!...

Tocmai la vremea cînd sultanul ducea în saraiurile sale pe Sulina şi trei eunuci luptau s-o ţină, căci se zbătea; şi apoi era voinică fata! iacătă se iveşte în zare şi o corabie cu pînze.

Venea din nu ştiu care ţară, purtînd însă poveri pentru Memet. Şi între corăbieri, pe punte, sta şi Costi, fiul lui Pavel, cătînd spre ţărmuri, dornic să fie mai degrabă lîngă Sulina, dornic să o îmbrăţişeze.

Şi îi era flăcăului atît de dor de fată, că ar fi vrut să aibă aripi, să săgeteze prin văzduhuri ca rîndunica în zori de ziuă. Vîntul bătea însă alene; corabia abia tîra greutatea care o purta; dar în sfîrşit ajung la coastă.

Costi aleargă spre colibă, doar că nu-şi pierde răsuflarea fugind... Şi ce să vezi? Coliba este spartă; în jurul său au umblat oameni străini. Pavel, şi Stere, şi Sulina au fost răpiţi. Şi unde au fost duşi oare?

Aleargă flăcăul încoa, aleargă încolo; pescarii, cîţi trăiesc pe coaste, se adună lîngă el; îi spun precum a fost toată întîmplarea: cum a găsit un peşte Pavel, cum l-a adus pe urmă Stere la colibă, şi cum a năvălit sultanul cu paşii lui, cu ieniceri şi ulemale, cum a ieşit pe urmă Danka şi a hotărît că este zestrea fetei, şi cum sultanul, spaima lumii, a luat pe fată de cadînă la dînsul în sarai.

Şi acuma toate sînt sfîrşite. Cine îndrăzneşte să se lupte cu sultanul? Cine se încumetă oare să-i smulgă pe fată şi pe bătrîni din gheara sa?

— Mă încumet eu! zice flăcăul. Paharul este plin de amărăciune Am să mă lupt pe orice cale cu sultanul şi am să îl înving, oricît este de mare...

— Atunci luptăm şi noi alăturea de tine, rostesc pescarii într-un suflet. Ne ajunge toată suferinţa de cînd sultanul stă aici pe ţărmuri şi ne jupeşte,

ca pe un peşte de solzii lui, de cînd ne fură femeile şi fetele frumoase şi le ascunde în saraiuri pentru dînsul, şi pentru paşi, şi pentru ulemale. Să ne unim, să punem capăt!...

Şi se înţeleg apoi pescarii să încarce carele cu peşte, şi aşa să meargă spre palate. Numai că, de astă dată, în care să mai fie ascunse sub peşte securi tăioase şi cuţite, timliacuri cu cîrlige în vîrf - cu care se prinde peştele cel mare de ceafa - măciuci, şi vîsle, şi oricare unelte. Toate sînt bune pentru luptă, dacă sînt mînuite de voinici.

Zis şi făcut; pornesc de dimineaţă cu carele încărcate cu peşte.

La porţi stau ciopcă ienicerii de strajă.

— Ce vreţi voi, slugi nelegiuite, cîini de pescari? Ce vreţi aşa cu zorul la palat?

— Aducem peşte proaspăt sultanului, pentru toţi paşii şi pentru toată oastea. Noi ştim că vine ramazanul!

— Aha!... se bucură şi paşii, şi ienicerii lor. Atuncea, intraţi, pescarilor, cu carele în ograda palatului. Dar parcă strălucesc în care, sub peşti, timliacuri cu cîrlige ascuţite şi tăioase.

— Aş, vi se pare, răspund pescarii, sînt peşti icrani: moruni, nise- tri. Luceşte zmalţul de pe dînşii, le sclipesc solzii ca sideful. Voi nu vedeţi ce peşti de soi aducem în dimineaţa asta?

— Ascultaţi colea, adaugă ienicerii, sultanul nostru este într-o mare supărare... Se dă cu capul de pereţi, îşi zmulge barba şi doboară cu iataganul pe acela care îl mînie mai tare...

— Ce s-a întîmplat? Ce supărare a avut sultanul? Să ne ferim şi noi! zic toţi pescarii.

— Să vă feriţi, slugi ticăloase, pentru că o fată din sarai, o lipo- veancă, Sulina, abia adusă ieri pe seară, nevrînd de loc să fie cadînă, - o tot striga mereu în ajutorul ei pe Danka. Şi-atunci, pesemne prin- tr-un farmec, un peşte galben de aramă, care a fost şi el adus o dată cu fata, a început să se mărească. Şi a tot crescut peştele acesta pînă a ajuns cam cît un munte, spărgînd păreţii la haznale, sfarîmînd tavane la palate. Fata, cînd auzi una ca asta, lovi pe trei eunuci de pază, sări pe o fereastră şi fugi; urcă pe solzii laţi ce îi are peştele pe spate. Şi peştele deschise parcă la poruncă botul; iar fata se ascunse acolo. Toţi cîţi au vrut să-i ia urma fetei, şi-au dat sfîrşitul. Cum de încearcă să se urce oarecine pe solzii peştelui de aramă, acesta se cutremură, şi îl azvîrle pe îndrăzneţ în apa mării!... Iar jos în valuri stau rechinii, parcă au fost chemaţi anume. Şi îl sfîşie pe cel căzut... Dar staţi, tăceţi, vine sultanul, stăpînul nostru, feriţi-vă, cîini de

pescari, cădeţi în tină!...

Pescarii se azvîrl în tină.

Sultanul iese în pridvorul palatului, îşi muşcă buza de mînie, îşi zmulge barba, şi mugeşte ca taurul:

— Cine va izbuti să urce şi să ia fata, ce este ascunsă în gura peştelui de aramă, va fi vizirul meu... Să am doar fata şi pe urmă voi şti eu ce să fac cu dînsa; voi biciui-o fără milă. Căci peştele numai de ea ascultă. Şi numai ea dacă îi dă poruncă, se face iarăşi cum a fost şi lasă icre. Dă icrele de nestemate, cu care îmi voi umple eu haznaua. Cine se urcă să ia fata, oameni fricoşi şi de nimica, slugi ticăloase şi lipsite de vreo credinţă pentru mine?

Costi, dacă aude cuvintele acestea, se ridică din ţărînă, se îndreaptă spre Memet şi îi răspunde drept în faţă:

— Dacă îmi dai asemenea răsplată, aduc eu fata care este ascunsă în gura peştelui de aramă. Atîta că îţi mai cer şi o învoire: să fie toţi pescarii în preajmă, să mă ajute la nevoie...

— Îţi dau firmanul; te fac vizir chiar de acuma, strigă sultanul către flăcău. Să vie şi pescarii în preajmă, cum ai cerut, să ai în ei ajutorinţă... Dar de te întorci fără ispravă, chiar dacă vei scăpa cumva de peşte, pescarule, am să-ţi tai capul...

— Primesc să mi se taie capul, zice flăcăul cu semeţie, de nu am să mă întorc în scurtă vreme cu fata...

Şi merg cu toţii către peşte. Astfel a crescut peştele, încît abia de i se vede capul, sus, între norii fumurii, ca o nălucă. Trupul lui de aramă luceşte viu în soare. Pescarii trag carele încărcate pînă la vîrf cu peşte în jurul său.

— Să fie puţintel mai moale lui Costi al nostru, de se va întîmpla şi o fi să cadă!... rîd ei voioşi spre ulemale şi ieniceri.

Costi se aburcă pe o aripă; se caţără pe solzii de aramă ai peştelui, se urcă pînă pe spinare. Şi peştele nici nu se mişcă din locul său, ba încă îi deschide botul ca şi fetei.

Flăcăul intră înlăuntru. Şi înlăuntru e Sulina, avînd în mîini două hangere.

— De cînd te aştept să vii, rosteşte dînsa cu iubire şi se lipeşte de dragul ei, care o strînge în braţe.

— Iată-mă aici, răspunde Costi. Am sosit să te scap...

— Tu ia acest hanger şi eu pe celălalt, mai spune fata spre flăcăul ce se urcase pînă la dînsa. Mi le-a dat peştele de aramă. Sînt dinţii lui. Ni-i dăruieşte, să ne luptăm...

— Ne aşteaptă fraţii jos, iubito, mai spune Costi. Sînt toţi pescarii de pe coastă, veniţi ca să se lupte cu sultanul Memet şi oastea lui.

Zicînd astfel, flăcăul se coboară, ţinînd alături pe Sulina, pe draga sa.

— Iată cadîna, dă-o încoa' mai iute, zice sultanul. Eunucii au bice gata pregătite. Pedeapsa o aşteaptă pe fugară...

— Vino de o ia, strigă flăcăul spre sultan şi îl fulgeră pe dată cu hangerul.

Pescarii se reped la care. De sub mormanele de peşte răsar timliacuri cu cîrlige, măciuci, şi vîsle, şi topoare, cuţite întoarse, unelte bune de muncă şi de luptă.

Paşii răcnesc; şi ienicerii prind în mîini suliţi, arcuri, iatagane.

Ei!... Să vedeţi ce bătălie!...

Pescarii aceia înjosiţi de ulemale ştiau să lupte fără nici o teamă. Unde loveau, tăiau în carne vie. Şi apoi fesuri şi turbane curgeau, ca peştii dintr-o vîrşe, cînd se răstoarnă în amurg, în coşuri.

Dar ce e cel mai mult, ce întrece orice glumă, e altceva... Iacă vă spun: pe cine atingeau hangerele Sulinei şi al lui Costi, se prefăceau în nişte şerpi mici, negri ca moartea.

Şi aşa cînd îl izbiră pe sultanul Memet se prefăcu pe loc în şarpe; şi pe vizir, pe paşi, pe ulemale îi prefăcură tot la fel în şerpi.

Dacă văzură ienicerii una ca asta, porniră în tropote la fugă, lăsînd palatele în pustie.

Fugeau ca iepurii de iute, dîndu-se peste cap, ţipînd, văietîndu-se de frică.

Cum fugeau ei, din fundul mării se porniră cutremure şi nişte clocote grozave. Pămîntul unde ienicerii se mai aflau în goana lor nebună, se clătină întîi de o parte, apoi de alta: mai tare, mai tare, şi mai tare... Din nou se clătină, ca barca, cînd suflă vîntul cu urgie, şi apoi se lasă într-o zguduire cu totul pînă în străfundurile mării.

Marea mai clocoti oleacă; vui încă puţin în hăurile sale; gemu după aceea ca fiara înjunghiată...

Şi nu rămase peste ape decît o insulă, - pămîntul pe care se aflau pescarii.

Restul se prăvălise în valuri.

Şi se mai spune în poveste că s-au întors pescarii acasă călări pe peştele cel mare de aramă.

Costi, voinicul, şi draga lui Sulina au şi întins pe urmă, vă închipuiţi, o nuntă mare, mare... Toţi oamenii ce vieţuiesc la ţărmul mării, se zice că ar fi petrecut la nunta lor...

Bătrînii: Pavel şi cu Stere, pentru că au scăpat şi dînşii, jucau la nuntă ca flăcăii, băteau pămîntul şi chiuiau să spargă cerul...

Ceilalţi pescari, de fericire că au scăpat de aşa necaz, jucau şi ei tropacul şi mingiacul, şi cîte danţuri sînt pe lume mai săltăreţe şi mai vii. Şi sorbeau vin, sorbeau rachiuri, şi chefuiau pe malul mării, că nu văzuse încă luna de cînd e ea aşa ospăţ şi veselie.

Iar insula aceea micuţă, unde s-a petrecut grozava întîmplare, este şi acum în apa mării. Pe ea trăiesc nişte şerpi mici şi negri, ce sînt poate sultanul Memet şi tabiile sale de ieniceri şi căpeteniile lor, care au fost prefăcuţi în ziua aceea în dihănii forfotitoare printre pietre.

Pescarii, fata şi flăcăul au trăit de atunci o viaţă lungă, slujiţi de peştele de aramă, în satul care a păstrat numele fetei, al Sulinei. Cînd s-au stins ei din viaţă, s-a întors în valuri şi peştele de aramă.

Numai că din vechimi se povesteşte că el ar ajuta şi astăzi pe aceia care sînt de omenie, mînîndu-le adesea peştele în năvoade şi dîndu-le din plin îndestulare...

Să fie oare încă în mare Danka, să fie încă peştele de aramă?...

Tekir-bey

Odinioară, după cît se spune, lacul acela sărat, plin de nămol, de lîngă mare, ce se numeşte Tekirghiol, era mult mai frumos decît e astăzi.

Nu era lac în lumea largă să aibă apa mai limpede, mai răcoroasă. Avea o undă străvezie şi curată. Puteai privi în el ca într-un cleştar.

Lacul îl stăpînea pe acea vreme un bey puternic, plin de slavă, ce se chema Tekir-pestriţul.

Tekir fusese altă dată călău-casap cu iataganul, ce pedepsea pe răzvrătiţii împotriva sultanului şi îi scurta de căpăţînă. Astfel slujise el la înalta Poartă ani îndelungi.

Şi apoi, sultanul, mulţumindu-i că potolise pe răzvrătiţi, îl dăruise cu avere şi îl trimisese pe meleagurile noastre să cîrmuiască după voie.

Era Tekir acesta om de spaimă. Pre cît se poate ţine minte era înalt, voinic, cu o barbă lungă ce îi atîma pînă la mijloc. Şi sub cealmaua de mătase albastră, prinsă cu o agrafa scumpă din diamante şi rubine, luceau doi ochi ca jarul morţii. Pe faţa lui întunecată, nimeni nu se putea făli că a zărit cîndva un zîmbet.

Şedea în palatul lui, sau în grădină, avînd picioarele încrucişate pe moi saltele acoperite cu stofe preţioase şi covoare. **In** faţa lui erau măsuţe din lemn de abanos şi fildeş. Şi robii arapi, tîrindu-i-se la picioare ca nişte umbre, puneau pe ele narghilele, ciubuce lungi, cutii de fildeş şi de aur umplute cu tutunurile cele mai rare şi mai frumos mirositoare şi felegeane cu cafele fierbinţi, chisele cu dulceţi, şerbeturi şi fructe care de care mai aromate şi mai bune.

Dairaua îi suna mereu alături şi roabele cele mai mlădioase din harem erau într-una gata să dănţuiască, să îl desfete pe atotputernicul stăpîn, să îi dezmierde după poruncă obrazul crunt.

Pentru că era prea destul ca într-o clipă beyul să se mînie puţin, ca iataganul să sclipească şi capete, ce pînă atuncea fuseseră însufleţite, să cadă retezate în ţărînă.

Lui, beyului acestuia, nu îi erau dragi pe lume altceva decît comorile adunate în burdufuri largi, îngrămădite în pivniţele din palate, şi două fete, ale sale, surori bune, ce le avusese cu o prinţesă, pe care o răpise, demult, dintr-o cetate nimicită.

Comoara lui, se ducea beyul să o privească ziua de şapte ori, adeseori şi noaptea.

Pe gemene şi le vedea de dimineaţa pînă seara.

Ce e drept, e drept, copilele erau atîta de frumoase, cum nu pot fi nici într-o închipuire. Cînd îşi dădeau jos feregeaua - mantia lungă azurie ţesută din fire scumpe şi căptuşită cu mătase, şi apoi de coborau iaşmacul - voalul gălbui de muselină, nu puteai şti de sînt în faţa ta, într-o prea mîndră împerechere, două lumini sau două stele.

. Şi amîndouă aveau glasuri aşa de dulci, atîta de suave, ştiau cîn- tări aşa de rare, de mîngîioase şi de calde, că de începeau cumva să cînte copilele, în timp ce lin suna dairaua dintr-un boschet, se grămădeau deasupra toţi norii, veniţi din orice fund de cer să le asculte.

Cînd cîntau ele amîndouă, nu mai sufla de loc nici vîntul, îşi opreau păsările viersul şi marea înceta să geamă. Stăteau încremenite toate şi ascultau...

Şi pentru fetele acestea clădise beyul două palate mari, pe locul unde se găseşte acum satul Movila. De aci porneau nişte grădini ca în basme. Sădise beyul în grădini, nu numai flori frumoase şi de soi, din neamuri aduse nu ştiu de pe unde, ci şi păduri întregi, în care creşteau piersici, rodii, chitre şi migdale.

Iar lacul, ca să fie altfel decît e orişicare lac din lume, avea nămol numai din aur. Pentru aceasta, pusese beyul să se mărunţească în piuliţe mari de aramă maldăre întregi, drugi groşi de aur. Şi praful acesta îl trecuse după aceea prin site, îl presărase pe tot fundul apei.

Nu vă mai spun că prin grădini, pe aleile umbroase alergau struţii şi se înfoiau fuduli păunii

În coliviile atîrnate prin ramuri ciripeau păsări: canari, privighetori şi mierle.

Aceste locuri dezmierdate, grădinile, palatele şi apa, pînă în depărtări, le îngrădise beyul cu o zidire ce se înălţa, pre cît se povesteşte, pînă la cer.

Zidirea fusese ferecată cu chingi şi lanţuri de aramă. Şi mai era oăzită în timp de zi sau noapte pe dinafară de baş-buzuci.

Acela care ar fi încercat să intre, sau numai să privească înlăuntru, pe loc s-ar fi sfîrşit din viaţă, căci baş-buzucii l-ar fi luat în lăncii sau l-ar fi sfârtecat în iatagane.

Dar vin pe lume cîteodată ani grei, cînd marea parcă secătuieşte dintr-o dată, cînd peştele se duce în larguri şi piere cine ştie unde... Pescarii pleacă după el să îl afle, să îl prindă în năvoade; dar sc întorc cu bărcile tot goale, cum au plecat.

Şi vin ani grei, cînd iarba piere şi se usucă, şi se arde. Umblă păstorii pe cîmpuri să găsească măcar ici, colo, petecuţe de verdeaţă. Şi nu găsesc decît pămîntul pîrjolit. Le mor atunci mioarele de-a rîndul.

Şi vin ani grei, cînd nu mai sînt nici grîne. Seminţele se pierd zadarnic şi secerile zac încolo ruginite.

Iar foamea umblă în aceste vremuri ca năucă şi taie vieţile din rădăcină.

Mai sînt alţi ani, cînd prin izvoare nu vezi lucind un strop de apă, cînd puţurile sînt crăpate de arşiţă, pîraiele au secat, nu curg la vale.

Şi setea arde cumplit în astfel de zile pe gîtlejuri.

Cînd se întîmplă de vin ani dintr-aceştia, oamenii bat în porţile de aramă ale palatelor. Sînt turci, tătari sau alte neamuri de băştinaşi, ce bat la porţi, care cer milă... Şi nu cer pentru ei, ci pentru pruncii ce nu pot răbda de foame sau pier cu pieptul ars de sete.

Şi în grădina răcoroasă, la umbră de platani, stă beyul, mereu cu faţa înnorată, sorbind în tihnă felegeanul, trăgînd alene din ciubuce, şi ascultînd cîntecul de slavă ce îi cîntă gemenele.

Şi de se strîng la poartă oamenii sărmani, de plîng femei care se roagă pentru milă, beyul răcneşte aspru către aga:

— Ştiu eu ce vor... Vor ca mudîrii - slujbaşii mei, să nu mai strîngă în acest an beilicul - birul pe om şi zeciuiala din tot ţinutul, pentru că lor li-e foame... Ei, nu se poate... Cine nu ştie să plătească, îl voi lua rob şi am să-l vînd unde am să vreau, unde-mi va place. Destul că îi las să mai respire, destul că îi las să se însoare, şi să se scalde în apa mării... Goniţi-i iute de la poartă, sau luaţi-i robi pe toţi. Le las şi aşa prea multe bunuri unor mişei...

Şi fetele atunci rîdeau. Se bucurau nespus cînd se auzea pocnet de bice, cînd vaiere brăzdau văzduhul. Ba încă alergau la poartă, priveau printr-un locşor de taină şi se încîntau de curgea sînge.

Şi aici e locul să vă spun, că fetele acestea aşa frumoase precum erau, cu viersul lor cel dulce, erau totuşi grozav de rele... Măicuţa lor, fata care

fusese răpită, ce se stinsese din viaţă de multă vreme în robie, era aceea care le dăruise pe chipul lor aşa lumină, în pieptul lor aşa suflare, şi în glas asemenea căldură. Dar tatăl, beyul, le dăduse la rîndul său în gînd răutate, şi o aplecare fără milă şi fără dragoste de oameni.

Ciudate sînt de bună seamă toate acestea, dar de sînt astfel, ce poţi face?

Numai că vîntul, ce umblase de multe ori pe aicea prin grădină, purta pe aripile sale zvonul de cîntec şi visare. Ba povestea în cale orişicui, pre cît sînt gemenele de frumoase.

Şi tot pe atunci, într-un tărîm, foarte departe, doi tineri prinţi trăiau cu faimă multă. Întîi că prinţii erau voinici şi chipeşi, şi tot fraţi gemeni ca şi fetele, apoi erau isteţi şi făceau stihuri minunate: şi mai ştiau să facă şi vrăji cu taină adîncă.

Cînd stihuiau firtaţii tăcea izvorul, soarele însuşi se oprea din mers şi le asculta cuvîntul ce prindea parcă formă şi culoare în graiul lor.

Aşa de meşteri erau prinţii aceştia în vorbe iscusite, îneît de stihuiau în noapte, se făcea zi; iar ziua se prefăcea în noapte. Bobocii fragezi de iasmină la voia lor, cu cîteva cuvinte şoptite într-un stih, se făceau flori.

Şi crinii albi creşteau văzînd cu ochii în vase de cleştar, iar alţii se păleau pe straturi.

Pe umeri purtau plete negre. Şi îmbrăcaţi în haine scumpe de bro- cat, ţesute cu fireturi, purtînd la şolduri săbii lungi, subţiri, se asemănau cei doi flăcăi cu doi luceferi.

Nu era fată în toată ţara să îi zărească pe cei doi fraţi şi mai ales să le asculte stihul, ce îl rosteau cu înfiorare adeseori la ţărmul mării, şi să nu simtă cum îi pătrunde în inimioară vorba spusă: şi să nu simtă cum deodată i se aprinde sufletul de doruri ciudate, de iubire.

Aşa era... Atîta că prinţii juraseră să nu îndrăgească niciodată decît două surori, care or şti însă să cînte, aşa cum nu mai ştie nimeni, şi ei să poată face stihuri pe viersul lor.

Şi aceşti prinţi ştiau o vrajă; cu ea aveau putere să audă din depărtări, pe aripi line de adiere, orişice cîntec de pe lume.

Tot ascultând ei, au auzit, o dată, într-o seară, cîntînd şi pe copile, pe cele două gemene.

Şi cum le-au auzit, n-a mai avut nici imul tihnă.

Pe cîntul lor din acea seară fraţii au făcut îndată stihuri măiestrite, şi le-au rostit în vîntul toamnei, şi le-au rostit în vîntul iernii...

Şi a fost atunci o iarnă mohorîtă, cu ger cumplit, de crăpau pietrele, cu vînt tăios ca biciul. Marea era încleştată în gheţuri, urla şi se văieta în străfunduri, de parcă se zbătea să scape de sub zăvorul alb şi rece.

Dar chiar şi atunci, în crîgul viforos al iernii, cei doi feciori ieşeau afară, spuneau cuvinte fermecate la ţărmul mării şi le lăsau să zboare către pămînturile noastre şi către cele două fete.

Cînd soarele a început din nou să încălzească ţărîna rece, şi marea s-a pornit să zburde ca un delfin, cei doi feciori au lăsat ţara pe care o cîrmuiau cu cinste. Şi lopătarii au tras la ţărmuri corăbii pline, încărcate cu daruri: blănuri de animale rare, parfumuri turnate în şipuri scumpe şi ţesături, şi giuvaeruri, cercei, colane şi inele.

Vîntul a început să sufle în pînze la semnul prinţilor. Şi au plutit ei astfel vreme destulă.

Cînd au ajuns în locurile acestea s-au minunat nespus de apa pe care o străbăteau. Venise iarăşi primăvara. Marea părea ca o zeiţă ce îşi schimba mantii după mantii, în revărsare de smaralde, topaze, jaduri şi turcoaze. În zori purta parcă o diademă topită în aur, stropită în picuri de rubine. Şi seara îşi destrăma beteala cu degete de spumă aibă peste albastrul văl, în care se înfăşură pe vremea nopţii.

Şi au poposit pe ţărmul nostru. S-au coborît şi au făcut întîi o vrajă, schimbînd corăbiile încărcate cu odoare în nişte stînci crestate. Doreau să nu se afle că au venit, să se petreacă totul în taină.

Au dat jos hainele bogate şi încărcate cu fireturi de pe dînşii; au lăsat săbiile la o parte; au pus pe dînşii în schimb cîte un strai sărac de pînză - din pînză aspră, ruptă ferfeniţă.

S-au înţeles apoi pe drum firtaţii între ei:

— Să nu se vadă averile şi nici puterea noastră; ci doar virtutea pe care o avem...

— Să ne înţeleagă doar iubirea pe care o vom dovedi copilelor prin stihurile noastre!

— Aşa să fie!

— Chiar aşa, fîrtate!...

După aceea, cu piepturile goale, ca doi oameni sărmani care cer milă, s-au apropiat încet de zidurile înalte, s-au ploconit la baş-buzucii care păzeau în faţa porţilor, cu iatagane, lăncii, arcuri, şi pumnale.

Au început să spună că sînt doi călători din viţă aleasă, dar sînt săraci ca vai de lume. Şi îi cer beyului puţină îndurare, un strai mai bun, să poată merge spre ţara lor ce e tare departe.

— Cum o să ne primească înlăuntru, îşi mai grăiesc firtaţii, ca să ne dea alte veşminte, le spunem iute adevărul, că ştim să împletim vorbe măiestre. Şi nu mai stăm pe gînduri nici o clipită. Rostim din stihurile noastre; alcătuim şi altele nouă... Iar fetele or să ni le cînte. Şi ne vor îndrăgi de bună seamă. Iar fericirea va bate în inimile noastre, să o primim pe veşnicie!

Aşa îşi grăiau unul spre celălalt. Numai că beyul, aflînd că sînt la poartă doi săraci din neam de soi, s-a ridicat ca o furtună.

Urlînd ca lupul alb ce umblă în miezul iernii peste gheţuri, cînd e flămînd şi nu găseşte în cale pradă îmbelşugată, beyul a dat răspuns:

— De sînt săraci şi nu mai au veşminte pe dînşii, pot să îşi atîrne cîte o piatră de gîturile ticăloase şi să se arunce în apa mării! De ce să umble mai departe?...

A spus beyul aşa, şi a început să hohotească sălbatic. Iar fetele au rîs şi ele.

— Ehei, frăţie, a zis unul dintre drumeţi, beyul nu e prea bun, se vede bine. Să încercăm însă cu una dintre fete.

— Să ne rugăm pentru o îmbucătură... Nici chiar un cîine, dacă îl vezi flămînd, nu îl goneşti aşa din poartă...

Plecaseră pe calea întoarsă firtaţii, dar s-au întors cu umilinţă, şi au rugat oştenii de pază să ducă rugămintea lor la una dintre fete: la Himide, ce avea un glas cu înmlădieri ca de lăută. Şi să îi ceară ei o fărîmiţă de carne, de fructă sau un strop de fiertură.

«Vom izbuti!» de astă dată gîndeau firtaţii.

Dar nici nu îşi sfârşiseră ca lumea gîndul şi au auzit de undeva, din dosul porţilor, glasul de fată cu înmlădieri ca de lăută, dar ascuţit şi cu răutate:

— Plecaţi, pribegilor, de aici!... Dacă vă este foame, găsiţi pămînt destul să luaţi în gură...

Şi Himide a rîs cu poftă; iar sora geamănă îi ţinea isonul:

— Să li se dea şi vreo cinci bice, dar trase bine pe spinare!... Să ţie minte...

Goniţi, bătuţi, fraţii ce s-au gîndit pe cale:

«Mai hai să mergem încă o dată. Bucatele au preţ mare pe aicea. Flămînzi sînt mulţi. Şi bat la poartă întreaga zi, cer de mîncare...

S-au plictisit, desigur, şi beyul, şi fetele. De aceea poate sînt atît de rele! Dar apa iese din ţărînă. Nu costă deci nimic pe nimeni. Să cerem doar o înghiţitură de apă. Aşa se vor milostivi şi vom pătrunde înlăuntru, să spunem focul ce ne arde!»

Deci înfruntînd din nou urgia oştenilor ce le dăduseră bătaia, fraţii îi rugară iarăşi să facă ei cum ştiu, ca Iuad£, fata cealaltă, cu glas ca de privighetoare, să afle, că uscaţi de sete, cerşesc numai o înghiţitură de apă. Să îi lase deci fecioara să se aplece numai o dată deasupra lacului, să soarbă dinlăuntru apă dulce, rece. Şi astfel, răcoriţi în mădulare, să poată merge mai departe spre ţara lor.

Dar Iuade a rîs mai tare decît surata sa şi a strigat cu răutate:

— În mare este destulă apă. E şi mai bună, pentru că e sărată. De ce vor bea, o să le fie mai sete...

Şi amîndouă au hohotit de aşa batjocură isteaţă. Au poruncit ca trecătorii să mai primească încă zece bice de la oşteni.

După aceea, mulţumite, s-au tolănit pe malul lacului, la umbră, pe nişte perne, cîntînd cu vorbe o poveste. Şi în acea poveste ele spuneau că frumuseţea şi desfătarea cu bucate, cu băuturi, şi cu veşminte alese, au fost sortite să le aibă doar fiinţele ce au putere, care au vază şi mărire. Pentru ceilalţi nu este loc la masa lumii.

Şi beyul asculta povestea; iar faţa lui se lumina parcă atunci la ochi oleacă.

— Ei, noi ce facem acuma, frăţioare, rostea tot cam în acea vreme un prinţ către celalt. Să fi umblat noi oare atîta cale, doar ca să fim bătuţi cu bice, batjocoriţi şi puşi pe goană de baş-buzuci?

— Nu ştiu nici eu, veni răspunsul frăţînelui, dar socotesc că nu poate să fie pe lume vreo copilă cu inimă şi cu simţire, care să nu se înduioşeze aflînd că este cuiva dragă. Hai să mai încercăm o dată!... Tu nu asculţi ce glasuri au?... Cum cîntă gemenele?

— Dar pentru cea din urmă oară!... grăi celalt. Îmi este teamă că numai viersul lor e dulce, dar inima le este prea amară...

— Ne hotărîm?

— Aşa rămîne!

Şi prinţii, despre care vă mai spuneam că ştiau taine şi făceau vrăji, s-au preschimbat pe dată în nişte păsări, cu gîtul lung, semeţ, cu aripi roze-aurite ca nişte mantii, şi cu picioare înalte, roşii, parcă înălţate în cizme din safian moale şi scump. S-au preschimbat, cum se înţelege, în doi flamingo, care, vîslind domol din aripi, s-au ridicat pînă la cer. Au trecut

lesne peste zidul ce înconjura grădina beyului; s-au pogorît chiar peste lacul cu undă cristalină.

Lacul părea în acea zi ca o minune. Plopii se oglindeau în el ca nişte luminări subţiri de aur, încununate cu flăcări verzi, tremurătoare. Şi lebede, ca o ninsoare, în rochii albe de prinţese, pluteau uşor, foşnind. Buchete de iasmin creşteau pe maluri şi răsfrîngeau în apă lumini fermecătoare şi gălbui din cerul palid.

Din lac se ridica mireazmă de nuferi albi şi împrăştia în jur răcoare.

Şi cele două fete mîndre stăteau pe mal fără iaşmacuri lăsînd să scalde adierea feţele lor descoperite.

Cei doi flamingo le văzură:

— Vai, cît sînt de frumoase, frăţioare!... zise unul către altul în limba păsărească.

Se atinseră după aceea cu ciocurile între pene, cum ştiau ei o vrajă, şi în faţa fetelor uimite se înfăţişară prinţii cei doi în zdrenţe.

— Nu vă speriaţi, le spuse unul dintre ei, noi vă îndrăgim, frumoase fete; adesea v-am auzit şi viersul... Şi am străbătut din pricina aceasta mări şi oceane ca să ajungem pînă la voi.

— Şi în cinstea voastră am făcut stihuri. Vă vom iubi pînă la moarte, zise şi celălalt flăcău cu înfocare. Ascultaţi stihurile noastre!

Nici nu cutez ca să vă spun cumva din stihurile care au fost atunci rostite. Nu am cuvinte, nu e nici grai în lumea toată ca să repete astfel de stihuri.

Era aşa măiastră înmănunchere, încît nu puteai şti: cele care se aud sînt oare într-adevăr cuvinte sau sînt nişte suspine de iubire?

În pom stătea privighetoarea tăcînd şi asculta; văzduhul fusese mai înainte plin de gîze şi acuma erau toate încremenite; şi peştii ce zburdau prin apă, florile de pe ramuri, iarba şi norii ce plutiseră pe ceruri, nu mai mişcau, stăteau cu toate să asculte...

Chiar fetele parcă fuseseră încleştate sub vraja stihurilor calde. Nu mai puteau să se clintească. Şi ascultau cu gura mută.

Cînd au sfîrşit prinţii să stihuiască, unul a mai grăit astfel:

— Ce aţi auzit nu sînt cuvinte; este iubirea cu care ne plecăm noi vouă...

— Pe care v-o închinăm pe viaţă, a mai rostit şi prinţul celălalt.

Dar deslegate de sub vrajă prinţesele au prins să strige cu glasuri ascuţite:

— Doi zdrenţăroşi ne cer iubirea nouă, fiicele beyului...

— Sub haina cea mai umilită, a grăit unul dintre dînşii, poate se află o inimă fierbinte...
— Poate e dragostea cea mai adîncă, a spus fratele său.
— Ce este dragostea?... Este o prostie! a ţipat Himide, batjocorind stihuitorii cu trufie.
— Doar dragostea de avuţie, de desfătare şi de petreceri, a urmat
Iuade, aduc pe lume fericirea unor copile de bey. Deci voi, îndrăgostiţi în zdrenţe, vă veţi primi pedeapsa ce o meritaţi, pentru îndrăzneala ce aţi avut-o faţă de noi.

Tocmai venea atunci şi beyul în grădină, negru la chip de supărare. Şi baş-buzucii au alergat; i-au cetluit cum se cuvine, în fiare, pe cei doi fraţi cu stih ca mierea. Au rîs şi i-au bătut pentru a treia oară în acea zi, dar mult mai rău ca înainte.

Cînd osteniră, îi agăţară într-un copac, ţinuţi zdravăn de plete. Şi fetele rîdeau de dînşii, de nu se săturau:
— Priviţi-ne, îndrăgostiţii noştri. Acuma sînteţi sperietori de ciori.

Şi este o vorbă bătrînească: «Cînd rîzi de un flămînd, mai treacă-meargă, rîzi de un însetat, trece şi asta; de rîzi însă de îndrăgostitul ce îţi azvîrle viaţa întreagă la picioare, cam greu se capătă iertarea...»

Şi fetele rîdeau cu hohote grozave; chiar Tekir-bey, ce nu rîsese de atîţia ani, rînjea într-un dinte. Şi îi batjocoreau cu toţii pe prinţii ce spînzurau de plete între ramuri, azvîrleau cu nisip în dînşii. Şi clocoteau surorile înnebunite de rîs:
— Priviţi, priviţi-ne cu toţii, îndrăgostiţi!
— Iar noi acum vă înţelegem, au grăit fraţii către fetele beyului. Cîntecul vostru izbucneşte din piept, ca la toţi oamenii, dar nu din suflet... Şi rîsul o să vi se schimbe curînd în plîns, în ţipăt jalnic!
— Pentru asemenea cuvinte, a rostit beyul cu supărare, şi pentru că aţi pătruns cu sila, văzînd grădinile şi lacul, şi frumuseţea fetelor, nu mai puteţi ieşi cu viaţă de aicea... Vă osîndesc şi vă tai capul!...
— Tu, beyule, i-au răspuns fraţii, socoţi în neagra ta orbire că tot ce este bun pe lume ţi se cuvine numai ţie, păuni şi struţi, grădinile şi lacul, veşmintele frumoase, bucatele alese... Ceilalţi pot să mă- nînce şi mărăcinii de pe cîmpii... De ce nu iei atunci lumina şi ceilalţi să rămînă în întuneric? De ce nu laşi celorlalţi iarna şi să păstrezi doar pentru tine vara? Tu crezi că ai niscaiva drepturi peste oameni, dar iată îţi vei primi răsplata...

Beyul, turbat, gemînd de furia care îl îneca, a fulgerat cu iataganul pe cel care tocmai grăia; apoi pe celălalt...

Prinţii căzură în ţărînă, cu trupurile însîngerate.

Căzînd ei jos, pesemne vraja care o aveau se sfărîmase, că se porni un vînt năpraznic şi se porni şi o ploaie mare.

Vîntul sufla, dobora totul în calea lui, ploaia bătea, spăla în ape şi cufunda pe rînd în lac cele ce vîntul sfărîma.

Acea grădină verde, parfumată, plină de flori şi arbori, doborîtă de vînt, o luară apele. Palate şi comori ca în basme se prefăcură într-o movilă spălată de un şuvoi de ploaie.

Tot ce cădea la fundul apelor se prefăcea în nămol negru.

Beyul fu azvîrlit şi el în ape, se învîrteji într-o bulboană, se tăvăli printre nămoluri, se prefăcu într-o zburătoare cu pene negre, cu coadă lungă şi cu un ţipăt rău.

E cormoranul, pasărea lacomă de pradă.

Fetele lui se preschimbară în nişte pescăruşi albi ca zăpada, pe spate zugrăviţi cu albastru, aşa cum este feregeaua, cu ochii galbeni ca iaşmacul.

Şi tot atuncea se ridicară din ţărînă şi cele două trupuri de flăcăi cu capetele retezate, se prefăcură în flamingo, zburară către ţărm şi se aşezară pe o stîncă înaltă şi crestată.

Stîncă se preschimbă la loc precum fusese în cîteva corăbii cu pînze albe, care plutiră, ducînd pe cei doi prinţi spre ţara lor îndepărtată.

De este aşa cum spun bătrînii, chiar duhul mării le făptuise pe toate acestea, ca o osîndă, şi pentru bey, şi pentru fete.

Şi hotărîse ca nămolul, în care a prefăcut palatul, grădinile şi avuţia ce desfătaseră odinioară numai pe bey, să aibă o putere mare, NA vindece din boale grele pe aceia care se vor scălda acolo în Tekir- ghiol - lacul lui Tekir.

De atunci a trecut vreme lungă...

De vii însă la ţărmul mării, vezi cormoranul negru smoală, stînd l i pîndă cu ochii duşmănoşi. Vezi pescăruşii care zboară: caută Kifldinile, palatul în care au trăit. Şi nu le mai găsesc...

Şi cînd văd lacul, în care au fost cufundate toate, fug iarăşi către murea largă. Şi ţipă, ţipă răguşite, pentru că ele au fost pedepsite de duhul mărilor să nu mai cînte niciodată, să nu îşi mai amintească nici glasul pe care l-au avut.

Nici prinţii cei plecaţi departe, în ţara lor necunoscută, nu pot însă uita pe veşnicie ciudata faptă petrecută în locurile acestea. Și cîteodată ei fac o vrajă, se schimbă în flamingo, pornesc din nou spre ţărmurile noastre.

Ajung aici, plutesc în aer, şi cîteodată se coboară şi cercetează țărmul, lacul, nisipurile albe, arse de soare şi mărăcinii - ghengherlicii, uscaţi, înalţi, deşi ca pădurea, troznind încet cînd bate vîntul.

Privesc, trăiesc în minte totul; varsă o lacrimă fierbinte; îşi desfac apoi aripile roze, se pierd plini de tristeţe în zare...

CUPRINS

Redactor responsabil : IOANA RICUS
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICU

Dat la cules 04. 12. 1967. Bun de tipar 06. 06. 1968. Comanda nr. 8443. Tiraj 43 180. Hîrtie tipar înalt de 80 g/m² 700 × 1000/16. Coli editoriale 20. Coli de tipar 21 A. 12 257. C. Z. pentru bibliotecile mici SR-93.

Tiparul executat tub comanda nr. 599 la Întreprinderea poligrafică
„Arta Grafică" Calea Şerban Vodă nr. 133 Bucureşti
Republica Socialistă România

Lei 18
EDITURA TINERETULUI